Clasicii

Literaturii

Universale

Coperta colecţiei de *Vasile Socoliuc*

McTEAGUE

A Story of San Francisco

by FRANK NORRIS

Holt, Rinehart and Winston
New. York—Chicago—San Francisco

Frank Norris

McTEAGUE

O ÎNTÎMPLARE DIN SAN FRANCISCO

în româneşte de EUGEN ZEHAN

Bucureşti — 1973

Editura Univers

Dedicată lui
L. E. GATES
DE LA UNIVERSITATEA DIN HARVARD

Capitolul 1

Era duminică şi, ca întotdeauna în această zi, McTeague luă masa de prînz la ora două la birtul vatmanilor din Polk Street. Mîncă o supă groasă, cenuşie ; un hartan de carne fierbinte, fiartă doar pe jumătate, aşezată pe o farfurie rece ; două feluri de legume ; şi un soi de budincă sleită, îmbibată de unt şi zahăr. In drum spre biroul său, care se găsea la cîţiva zeci de metri mai sus, se opri la circiuma lui Joe Frenna şi cumpără o cană de bere de butoi. Ii intrase în obicei ca, în drum spre masă, să lase aici cana spre a-i fi umplută.

Ajuns la birou — sau cum scria pe firmă „Saloane dentare* — îşi scoase haina şi pantofii, îşi descheie vesta şi, după ce umplu sobiţa pînă sus cu cocs, se întinse în scaunul dentar de la geamul din nişă. în timp ce-şi făcea digestia, începu să citească ziarul, bîndu-şi berea şi fumînd din pipa uriaşă de porţelan — încălzit, nătîng şi ghiftuit. Treptat, plin de bere şi turtit de căldura din cameră, de tutunul ieftin şi de efectele prinzului bogat, se cufundă în somn. Spre seară, canarul din colivia aurită, atîrnată chiar deasupra capului său, începu să piuie. McTeague se trezi leneş, bău şi restul de bere — deja stătută şi trezită — şi luînd armonica din raftul bibliotecii, în care în zilele de lucru instrumentul ţinea companie celor şapte volume din „Dentistul practician de Allen“, cîntă vreo şase melodii deosebit de triste.

McTeague aştepta întotdeauna aceste după-amiezi de duminică, adevărate răgazuri de

delectări şi relaxare. Şi le petrecea invariabil în acelaşi fel. Singurele lui plăceri erau — să mănînce, să fumeze să doarmă şi să cînte la armonică. .

Cele şase cîntece triste pe care le ştia îl duceau cu gîndul întotdeauna la vremurile cînd fusese vagonetar în mină la Big Dipper, în Placer County, cu zece ani în urmă. îşi amintea de anii pe care şi-i petrecuse acolo împingînd va- gonetele grele cu minereu prin galerii, sub îndrumarea tatălui său. Treisprezece zile din paisprezece, taică-său era un şef de schimb harnic şi destoinic. în fiecare a doua duminică, însă, devenea un animal iresponsabil, o fiară, o brută smintită de alcool.

McTeague îşi amintea de asemenea de maică-sa care, cu ajutorul unui chinez, gătea pentru patruzeci de mineri. Muncea ca un salahor, pînă la epuizare, fiind cu toate acestea iute şi energică, obsedată de ideea de a-şi ridica fiul în viaţă, de a-1 vedea stăpîn pe o meserie. Şansa s-a ivit o dată cu moartea tatălui, năruit de alcool, sucombînd în cîteva ore. Doi sau trei ani mai tîrziu, un dentist ambulant a vizitat mina, instalîndu-şi cortul lîngă baracă. Era mai mult sau mai puţin un şarlatan, care însă a stîrnit ambiţia doamnei McTeague, iar tînărul McTeague a plecat cu el să-i înveţe meseria. Şi întrucîtva a învăţat-o, cu precădere urmărindu-1 pe şarlatan cum operează. Citise multe din cărţile trebuincioase, dar era mult prea nătîng ca să se aleagă cu ceva din ele.

Apoi, într-una din zile, la San Francisco sosise vestea despre moartea maică-si ; îi lăsase nişte bani — nu mulţi, dar suficienţi pentru a-1 ajuta să se lanseze într-o afacere ; aşa încît s-a despărţit de şarlatan, deschizîndu-şi „Saloanele dentare[41] din Polk Street, o „stradă de chiriaşi[44] şi de jprăvălii mici, în cartierul rezidenţial al oraşului. Aici şi-a încropit cu timpul o clientelă formată din băieţi de măcelărie, vînzătoare, funcţionari mărunţi şi

vatmani. Nu şi-a făcut decît puţine cunoştinţe. în Polk Street i se zicea „Doctorul[44] şi se vorbea de forţa lui colosală. Căci McTeague era un tînăr uriaş, purtîndu-şi claia de păr blond la peste 1,90 m deasupra pămîntului, mişcîndu-şi încet şi greoi membrele-i imense cu frînghiile lor de muşchi. Mîini- le-i erau enorme, roşii şi acoperite cu un păr des şi aspru ; erau tari ca nişte maiuri de lemn, puternice ca nişte menghine — mîinile vagonetarului de altădată. Nu o dată se dispensa de cleşte şi extrăgea cîte un dinte îndărătnic ser-vindu-se de degetul mare şi de arătător. Avea un cap osos, pătrat; maxilarul proeminent, ca al carnivorelor.

Mintea lui McTeague era aidoma trupului — grea, înceată indolentă. Şi totuşi, nimic nu era vicios în acest om. Amintea întru totul de un cal de povară, foarte puternic, prost, docil şi ascultător.

Deschizînd „Saloanele dentare[44], simţise că a reuşit în viaţă, că nu putea să spere la nimic mai bun. în ciuda denumirii, „Saloanele[41] constau dintr-o singură cameră. O cameră de colţ, la catul al doilea deasupra poştei, dînd spre stradă. McTeague o folosea şi ca dormitor, dormind pe divanul uriaş de lîngă peretele din dreptul ferestrei. Exista şi un lavabou, în spatele paravanului din colţul în care-şi prepara mulajele. lingă fereastră se găseau scaunul dentar, aparatul dentar şi poliţa mobilă pe care-şi aşeza instru-mentele. Trei scaune, un chilipir cumpărat de ocazie, se înşirau de-a lungul peretului într-o aliniere cazonă, dede- suptul unei gravuri de metal reprezentînd Curtea lui Lorenzo de'Medici, pe care o cumpărase fiindcă i se păruse că pentru banii aceia conţinea suficient de multe figuri. Deasupra divanului atîrna calendarul-reclamă al unei fabrici de carabine, pe care nu-1 folosea niciodată. Celelalte ornamente constau dintr-o măsuţă în mijlocul camerei, acoperită cu o placă de marmură, şi cu numere vechi din revista „Sistemul Stomatologic American[14], un mops pitic

de piatră în faţa sobiţei, şi un termometru. într-unul din colţuri se afla o etajeră cu rafturi, umplute cu cele şapte volume din „Dentistul Practician de Allen[44]. Pe raftul superior, McTeague îşi ţinea armonica şi o pungă cu seminţe pentru canar. întreaga încăpere exhala un amestec de mirosuri de dormitor, creozot şi eter.

Dacă ar mai fi avut un singur lucru, McTeague ar fi fost cu desăvîrşire mulţumit. Chiar lîngă geamul lui, afară, era firma — ceva modest — care spunea: „Doctorul McTeague. Saloane dentare. Se aplică anestezie*[4] ; atîta tot. Dar ambiţia lui, visul lui era să aibă un uriaş dinte aurit, care să ţîşnească în sus, din colţul geamului, un molar cu rădăcini enorme, ceva măreţ şi atrăgător. Şi într-o bună zi avea să-1 aibă, asupra acestui fapt era hotărît; dar deocamdată o asemenea perspectivă îi depăşea cu mult posibilităţile.

Terminînd restul de bere, McTeague îşi şterse încet, cu dosul palmei, buzele şi mustaţa mare şi galbenă. Se urni din scaun greu, cu mişcări ca de taur şi, înţireptîndu-se spre geam, rămase în picioate privind în jos, în stradă.

Strada nu încetase niciodată să-1 intereseze. Era una din acele străzi principale caracteristice oraşelor din Vest, situată în inima cartierului rezidenţial, dar locuită de mici negustori care trăiau în camerele de deasupra propriilor lor prăvălii. Erau acolo farmacii, cu vitrine frumoase **şi** vesele, avind borcane uriaşe cu lichide roşii, galbene **şi** verzi ; papetării care-şi etalau săptămînalele ilustrate ţintuite pe tăblii de lemn ; frizerii cu tejghele cu ţigări la intrare ; ateliere jalnice de instalatori, restaurante ieftine în ale căror vitrine puteai vedea maldăre de stridii nedesfăcute, înmormîntate în bucăţi de gheaţă, vaci şi porci de porţelan afundaţi pînă la genunchi în valuri de fasole albă. La unul din capetele străzii, McTeague vedea gigantica staţie electrici ce deservea liniile de tramvai. Peste drum se găsea o piaţă mare ; iar mai departe, dincolo de coşurile

caselor, acoperişurile de sticlă ale băii publice, imense, sclipind ca nişte cristale în soarele după-amiezii. Sub el, poşta îşi deschidea uşile, între orele două şi trei, potrivit orarului de duminică după-masă. Un miros acru de cerneală se ridica pînă sus la el. Din cînd în cînd, trecea uruind cîte un tramvai, tîrîndu-se greoi, cu zornăit Strident de geamuri maltratate.

In zilele de lucru strada era foarte animată. îşi începea activitatea pe la ora şapte, cînd îşi făceau apariţia vînză- torii de ziare, împreună cu muncitorii cu ziua. Aceştia treceau, tîrşîindu-şi picioarele, în rînduri răzleţe — ucenici **de** instalatori, cu buzunarele ticsite cu bucăţi de ţevi de plumb, pensete şi cleşti ; dulgheri, cărînd cu ei doar taşca de carton cu prinzul, vopsită în imitaţie de piele, cete de lucrători de la întreţinerea străzilor, cu salopetele pătate de lut galben purtînd pe umeri tîrnăcoape şi lopeţi cu cozi lungi; tencuitori stropiţi cu var din cap pînă-n picioare. **Această** mică armată de muncitori, curgînct constant într-o singură direcţie, se întîlnea şi se amesteca cu o alta, de altă condiţie— vatmani şi muncitori de întreţinere de la societatea de tramvaie ; farmacişti de noapte cu ochii grei de

somn, îndreptîndu-se spre casă să se culce ; gardieni în- torcîndu-se la secţia de poliţie ca să-şi întocmească rapoartele de noapte, şi grădinari chinezi furişîndu-se spre piaţă, sub povara coşurilor grele. Tramvaiele începeau să se umple ; de-a lungul întregii străzi puteau fi văzuţi proprietarii magazinelor ridicînd obloanele.

Intre şapte şi opt se lua micul dejun. Din cînd în cînd, cîte un chelner de la vreunul din restaurantele ieftine trecea de pe un trotuar pe altul, balansînd într-o mînă o tavă acoperită cu un şervet. Pretutindeni se simţea mirosul de cafea şi de friptură. Ceva mai tîrziu, pe urmele muncitorilor apăreau funcţionarii şi vînzătoarele de la prăvălii, îm- brăcaţi cu oarecare eleganţă ieftină, grăbindu-se veşnic, uitlndu-se cu teamă la ceasul staţiei electrice. îi urmau patronii lor, după vreo oră — cei mai mulţi în tramvaie — domni cu favoriţi şi burtă, citind cu mare gravitate ziarele de dimineaţă ; casieri de bancă şi agenţi de asigurări cu floare la butonieră.

In acelaşi timp, strada era inundată de copiii de şcoală, umplînd aerul cu vacarmul vocilor lor stridente, oprindu-se la papetării sau zăbovind o clipă în pragul bomboneriilor. Mai bine de jumătate de oră ei stăpîneau trotuarele, pe urmă dispăreau subit, lăsînd în-, urmă unul sau doi rătăciţi, care se grăbeau apoi şi ei, păşind larg cu picioruşele lor subţiri, îngrijoraţi şi preocupaţi.

Spre ora unsprezece îşi făceau apariţia doamnele de pe bulevardul cel mare, aflat ceva mai sus de Polk Street, păşind leneş, fără grabă, în drum spre tîrguielile de dimineaţă. Erau femei drăguţe, îmbrăcate elegant. îi cunoşteau pe nume pe măcelari, băcani şi zarzavagii. De la geamul său, McTeague le vedea în faţa prăvăliilor, cu mănuşi, văluri şi pantofi eleganţi, cu oameni servili, atenţi, în jurul lor, mîzgălind în grabă în carnetul de comenzi. Toate păreau să se cunoască, aceste mari doamne de pe bulevardul modern^ Ici-colo se adunau mai multe la un loc ; se închegau discuţii; soseau şi altele ; se formau grupuri; aveau loc întruniri improvizate în faţa butucilor din

măcelării, sau pe trotuare, în jurul lăzilor cu fructe.

De la amiază pînă seara populaţia străzii avea o compoziţie eterogenă. In aceste ore, strada era supra-aglome- rată, emanînd un freamăt uriaş şi prelungit — tîrşîit de

picioare, zăngănit de roţi, uruitul greu al tramvaielor. La patru, elevii roiau din nou pe trotuare, dispărînd apoi cu aceeaşi uimitoare repeziciune cu care apăruseră. La ora şase începea marele marş de înapoiere spre casă ; tramvaiele erau ticsite, muncitorii se îmbulzeau pe trotuare, vînză- torii de ziare îşi strigau titlurile ediţiilor de seară. Apoi, dintr-o dată, strada se cufunda în linişte ; abia dacă mai zăreai un om ; trotuarele erau pustii. Era ora cinei. începea seara, şi pe rînd luminile, începînd cu strălucirea demonică a vitrinelqr farmaciilor, şi pînă la albul-albăstrui orbitor al globurilor electrice, se aprindeau de la un colţ la altul al străzilor. Şi strada era din nou înţesată de lume. De data asta nemaiexistînd decît un singur gînd — distracţia. Tramvaiele erau ticsite cu cei ce mergeau la teatru — bărbaţii cu jobene, iar fetele tinere în mantii îmblănite, de operă. Pe trotuare se vedeau grupuri şi perechi — ucenicii instalatorilor, fetele de prăvălie, familiile care lo- cuiau la etajul de deasupra propriilor lor prăvălii, croitore- sele, doctoraşii, curelarii — toată suflarea străzii era afară, deplasîndu-se agale de la o vitrină la alta, luînd aer după o zi de lucru. Grupuri de fete se strîngeau pe la colţuri, vorbind şi rîzînd zgomotos, făcînd glume pe seama tinerilor care treceau pe lingă ele. Apăreau vin- zătorii de *tamale.*[1] O orchestră a Armatei Salvării începea să cînte în faţa unei cîrciumi.

Pe urmă, Polk Street devenea treptat pustiu. Ceasul de la staţia electrică bătea ora unsprezece. Luminile se stingeau. La ora unu tramvaiele se opreau, lăsînd o linişte subită. Deodată totul devenea tăcere. Singurele zgomote erau paşii rari ai gardianului şi ţipetele raţelor şi gîşte- lor din piaţă.

Zi de zi, McTeague vedea desfăşurîndu-se aceeaşi panoramă. Fereastra îi oferea privilegiul de a urmări întregul spectacol al străzii.

Duminica, însă, totul era altfel. Stînd la geam, după ce-şi băuse berea, ştergîndu-şi buzele şi

privind în stradă, McTeague era conştient de această diferenţă. Aproape toate magazinele erau închise. Nu trecea nici un camion.

’ Un fel de pateuri cu carne, foarte picante, mîncare specific mexicană.

Cîţiva oameni doar se grăbeau în sus şi în jos, gătiţi ca de sărbătoare. Trecu un tramvai; pe scaunele descoperite era un grup care se întorcea de la un picnic. Mama, tata, un tînăr şi o tînără, precum şi trei copii. Cei doi mai în vîrstă ţineau pe genunchi coşurile goale de mîn- care, în timp ce pălăriile copiilor erau burduşite pe sub panglici cu frunze de stejar. Fata ducea un buchet uriaş de maci veşteji, şi alte flori de cîmp.

în timp ce tramvaiul se apropia de fereastra lui McTea- gue, acesta îl văzu pe tînăr ridicîndu-se, sărind de pe platformă şi făcînd semne de rămas bun către cei rămaşi în tramvai. Deodată, McTeague îl recunoscu.

— Dar e Marcus Schouler, mormăi el pe sub mustaţă.

Marcus Schouler, era singurul lui prieten bun. Se cunoscuseră la birtul vatmanilor, unde cei doi ocupau aceeaşi masă şi se întîlneau de fiecare dată. Apoi au făcut descoperirea că locuiau în aceiaşi casă, Marcus ocu- pînd o cameră la etajul de deasupra celui în care stătea McTeague. Cu diferite ocazii, McTeague îi tratase lui Marcus un dinte, şi refuzase să ia bani. Curînd faptul devenise de la sine înţelşs. Erau „prieteni la cataramă-*.

Ascultînd atent, McTeague îl auzi pe Marcus urcînd spre camera lui. Cîteva clipe mai târziu, uşa acestuia se deschise din nou. McTeague ştia că celălalt ieşise în hol şi se aplecase peste balustradă.

— Ei, Mac ! strigă acesta.

McTeague ieşi în uşă.

— Salut ! Tu eşti, Mark ?

— Sigur, răspunse Marcus. Vino sus.

— Vino tu, jos.

— Nu, vino tu, sus.

— O, coboară tu.

— Ah, leneşule ! replică Marcus, coborînd scările.

— Am fost la un picnic, la Cliff House, explică el aşe- eîndu-se pe divan, cu unchiul meu şi-ai lui — familia Sieppe, îi ştii. Dumnezeule, a fost o arşiţă ! exclamă el deodată. Uite-aici ! Uită-te ! strigă el, trăgînd «de gulerul ud al cămăşii. E al treilea de azi dimineaţă. E... e, într-a- devăr... şi la tine arde focul !

Apoi începu să povestească despre picnic, vorbind tare şi repede, gesticulînd vehement, agitîndu-se pentru toate fleacurile ,pe care le relata. Marcus nu putea discuta fără să se agite.

— Ar fi trebuit să vezi, ar fi trebuit să vezi. **Ascultă** ce-ţi spun, a fost grozav. Da, grozav ; într-adevăr.

— Da, da, răspunse McTeague, năucit, încercînd **să-1** urmărească. Da, aşa-i.

În timp ce povestea o anume dispută cu un biciclist neîndemînatic, în care reieşea că fusese implicat şi el, Marcus tremura de furie.

— „Mai spâne o dată"-i zic eu lui. „Mai spune încă o singură dată şi" — aici urmă o ploaie de înjurături — „şi o să ajungi în oraş cu trăsura de la morgă. N-am dreptu', — aş vrea să ştiu, să traversez o stradă, fără să fiu călcat — ce ?" Revoltător, ascultă-mă pe mine. îmi venea să-1 fac una cu pămîntul. A fost de-a dreptul o insultă. Un *scandal.*

— Sigur, sigur, aşa a fost, se grăbi să spună McTeague. Sigur, sigur.

— O, şi am avut un accident, strigă celălalt, sărind deodată la un alt subiect. A fost groaznic, Trina s-a dat în leagăn — vară-mea Trina, ştii de cine vorbesc — şi a căzut. Doamne ! Am crezut că a murit; s-a izbit cu capul de o piatră şi i-a sărit un dinte. E-o minune că n-a murit. E chiar o minune, într-adevăr. Nu-i aşa ? A ? Nu-i ? Dac-ai fi văzut!

McTeague bănuia că Marcus Schouler îi făcea curte verişoară-si. Cei doi „îşi ţineau de urît" cam prea mult; Marcus lua masa la familia Sieppe în fiecare sîmbătă seara, acasă la ei, dincolo de golf,

iar în după-amiezile de duminică îi însoţea în mici excursii prin suburbii. McTeague începu să se mire că de data asta Marcus nu se dusese acasă la verişoara lui. Şi, cum se întîmplă cîte- odată, Marcus îi oferi explicaţia în aceeaşi clipă.

— I-am promis unui tip de-aici de pe bulevard că o să trec să-i iau cîinele acum, la patru după-masă.

Marcus era asistentul bătrînului Grannis, într-un mic spital de cîini, pe care acesta din urmă îl înfiinţase într-un fel de alee tocmai la capătul lui Polk Street, la cîteva sute de metri mai sus. Moş Grannis locuia într-una din camerele din fund ale blocului în care stătea McTeague. Era englez, şi un excelent chirurg de cîini ; Marcus Schouler, însă, era un ageamiu în meserie. Tatăl lui fusese chirurg veterinar şi avusese un grajd de cai prin apropiere, pe California Street, iar cunoştinţele despre bolile animalelor domestice, Marcus le prinsese cam la întâmplare, oarecum în felul în care învăţase meseria şi McTeague. Pe Moş Grannis, un bătrînel blind şi simplu, **dar** cu multă intuiţie şi pricepere în meseria lui, încerca **să-1** impresioneze potopindu-1 cu un şuvoi de fraze goale, **pe care** le debita cu gesturi pătimaşe şi făcînd impresia unei depline convingeri în ceea ce spunea.

— Mai bine-ai veni cu mine, Mac, zise Marcus. Luăm dinele lu' tipu-ăla şi p-ormă ne plimbăm puţin, ă ? To' n-ai nimic de făcut. Hai.

McTeague ieşi cu el, şi cei doi prieteni porniră spre bulevardul în care se afla ,casa cu cîinele.

Aceasta era un fel de palat, aşezat într-o grădină imensă, care ocupa o treime din întreaga zonă ; — şi în timp ce Marcus urca scările din faţă, trăgînd brutal de minerul clopoţelului pentru a-şi manifesta spiritul de independenţă, McTeague rămase jos, pe trotuar, uitîndu-se prosteşte la geamurile cu draperii, la scările de marmură şi la grifonii de bronz, tulburat şi puţin năucit de tot acest lux monumental.

După ce au dus cîinele la spital şi l-au lăsat să scheaune în dosul gardului de sîrmă, se întoarseră pe Polk Street, unde băură un pahar de bere în

camera din spate a cîr- ciumii din colţ a lui Joe Frenna.

încă de cînd părăsiseră grandioasa casă de pe bulevard, Marcus începuse să-i atace pe capitalişti, o clasă pe care pretindea că o detestă. Era o poză pe care o arbora adesea, convins că-1 impresionează pe dentist. Marcus învăţase — imposibil de ştiut de unde — cîteva noţiuni aproximative de economie politică, şi de îndată ce au început să-şi bea berea în camera din spate la Frenna, abordă problema muncii. Vorbea strigînd în gura mare, vocife- rînd, vînturîndu-şi pumnii, aţîţîndu-se cu propria sa zarvă. Se folosea neabătut de o rezervă de expresii de-ale politicienilor — expresii pe care le prinsese la cîteva din „adunările" şi „întruniriLe“ circumscripţiei locale. Ii curgeau din gură cu o forţă incredibilă, nelipsind din nici **o** frază : „alegători brutalizaţi[41], „cauza celor ce muncesc“, „salariaţi“, „opinii influenţate de interese perso- nale“, „orbirea produsă de părtinirea de partid“. McTeague îl asculta, perplex.

— Aici sălăşluieşte răul, striga Marcus. Masele trebuie să dobîndească simţul auto-controlului, şi este logic să fie aşa. Să privim cifrele, să privim cifrele. Coborîţi numărul salariaţilor, şi veţi ridica salariile, nu-i aşa ? Nu-i aşa ?

Absolut prostit, şi fără a înţelege vreodată vreun cu- vînt, McTeague răspundea întotdeauna :

— Da, da, bineînţeles... auto-controlul, ăsta-i cuvîntuL

— Capitaliştii sînt cei care distrug interesele celor ce muncesc, strigă Marcus trîntind cu pumnul în masă, pînă ce sticlele de bere începură să joace. Trîntori laşi, trîntori, cu ficaţii umflaţi, înghiţind pîinea văduvelor şi a orfanilor ; aici sălăşluieşte răul.

Stupefiat de zbieretele lui, McTeague răspunse, clăti- nînd din cap :

— Da, asta e ; trîntori, sigur că da.

Deodată Marcus se calmă, uitîndu-şi cu totul poza.

— Ascultă, Mac, i-am spus verişoară-mi Trina să

treacă să te vadă pentru dintele ăla. Cred că o să vină mîine.

Capitolul 2

A doua zi, luni de dimineaţă după micul dejun, McTeague trecu în revistă consultaţiile pe care şi le notase pe tăbliţa ce atîrna pe paravan. Avea un scris imens, stîngaci şi foarte rotund, cu l-uri şi h-uri burtoşi şi foarte mari. Văzu că fixase o consultaţie pentru ora unu domnişoarei Baker, croitoreasa cea mărunţică, o fată bătrînă care locuia într-o cămăruţă, la cîteva uşi mai încolo, pe hol, alături de camera lui Moş Grannis.

Această împrejurare dăduse naştere la o întreagă tevatură. Domnişoara Baker şi Moş Grannis aveau, amîndoi — peste şaizeci de ani ; şi totuşi, se vorbea curent printre locatari că cei doi erau îndrăgostiţi unul de altul. Destul de curios, aceştia nici măcar nu se cunoşteau si nu schim

baseră niciodată nici un cuvînt. Uneori se îrttîlneau pe scări, el mergînd spre micul său spital de cîini, ea întor- cîndu-se de la micile-i cumpărături. în asemenea situaţie, treceau unul pe lingă altul cu ochii în jos, arătîndu-se preocupaţi, cuprinşi deodată de o mare stînjeneală, de timiditatea unei a doua copilării. El se îndrepta spre treburile lui, gînditor şi neliniştit. Ea se grăbea spre cămăruţa ei, cu buclele-i mici şi false tremurînd din pricina agitaţiei, cu o uşoară îmbujorare apărînd şi dispărînd de pe obrajii-i ofiliţi. Emoţia unei asemenea întîlniri întîmplă- toare îi stăpînea apoi în tot restul zilei.

Să fi fost oare cea dintîi idilă din viaţa lor? îi amintea ea oare lui Moş Grannis de un anume chip dintre acelea pe care le cunoscuse pe vremea cînd era tînărul Grannis — chipul unei fete blonde, ca cele pe care le vezi în vechile catedrale ale oraşelor engleze ? Sau mai avea încă domifi- şoara Baker vreo stranie asemănare cu o fată cu părul bogat şi cîrlionţat dintr-o fotografie ştearsă, păstrată cu grijă într-o cutie sau un sertar rar deschis ? Era greu de spus.

Maria Macapa, mexicana care îngrijea de camerele locatarilor, fusese cea dintîi care atrăsese atenţia asupra acestui lucru răspîndind vestea din cameră în cameră, din etaj în etaj. De curînd, făcuse o mare descoperire, şi toate femeile din bloc mai trăiau sub ' impresia ei. Moş Grannis sosea acasă de la muncă la ora patru, şi între această! oră şi ora şase, domnişoara Baker obişnuia să steă în cămăruţa ei, cu mîinile în poală, nefăcînd nimic, ascultînd, aşteptînd. Moş Grannis făcea acelaşi lucru, trăgîndu-şi fotoliul lîngă perete, ştiind că domnişoara Baker era de partea cealaltă, conştient probabil că ea se gîndea la el; şi-şi petreceau astfel după-amiezile ascultînd şi aşteptînd, nici ei nu ştiau prea bine ce, dar apropiaţi unul de altul, separaţi doar prin peretele subţire dintre camerele lor. Ajun- seseră să-şi cunoască obiceiurile. Moş Grannis ştia că exact la cinci şi un sfert domnişoara Baker îşi

făcea o ceaşcă de ceai pe plita cu gaz dintre masă şi fereastră. Domnişoara Baker simţea instinctiv momentul precis cînd Moş Grannis îşi scotea -din raftul al doilea al cămăruţei de haine micul instrument de legat şi-şi începea îndeletnicirea favorită de a lega reviste — pe care, de altfel, nu le citea niciodată.

In „Saloanele" sale, McTeague îşi începuse activitatea cotidiană. Se uită la farfurioara de sticlă în care-şi păstra aurul şi, observînd că folosise toate rezervele de „granule", se apucă să mai facă cîteva. Examinînd dintele domnişoarei Baker la o consultaţie anterioară, îi descoperise o carie într-unul din incisivi. Domnişoara Baker îi ceruse să i-1 plombeze cu aur. McTeague îşi aminti că era vorba de ceea ce se numea un „caz proxim", în care nu exista loc suficient pentru a fi umplut cu o bucată mai mare de aur. îşi spuse că va trebui să folosească „fire" de aur. Făcu cîteva duzini de „fire", tăind din panglica de aur moale cîteva bucăţele mici, care puteau fi introduse în dungă între dinţi şi consolidate prin comprimare. După ce termină cu „firele", continuă cu alte feluri de „umpluturi" de aur, din acelea din care va avea nevoie în cursul săptămînii ; „bulgări" ce urmau să fie folosiţi pentru cavităţi mari, pe care îi făcea împăturind panglica de cîteva ori şi modelînd-o apoi cu cleştele de sudură ; „cilindri" pe care-i obţinea înfăşurînd panglica în jurul unui ac numit „burghiu", şi tăind-o pe urmă în diferite lungimi. Lucra încet, mecanic, răsucind foiţa de metal între degete cu dexteritatea pe care o descoperim uneori la nătîngi. Capul îi era cu totul gol de gînduri, şi nici nu fluiera în timp ce lucra, aşa cum altul în locul său probabil că ar fi făcut. Canarul compensa tăcerea ciripind şi piuind într-una, bălăcindu-se în baia-i de dimineaţă, într-o zarvă şi agitaţie ce ar fi scos din minţi pe oricine în afară de McTeague, care părea că nu are nervi deloc.

Terminînd cu plombele, mai făcu un cîrlig de agrafă dintr-o sîrmă de pian, pentru a o înlocui pe cea veche pe care o pierduse. Apoi sosi amiaza, şi

cînd se întoarse de la birtul vatmanilor o găsi pe domnişoara Baker aştep- tîndu-1.

Micuţa croitoreasă era oricînd gata să vorbească, oricui era dispus s-o asculte, despre Moş Grannis, neştiind nimic de bîrfele din bloc. McTeague o găsi tremurînd de emoţie. I se întîmplase ceva cu totul extraordinar. Descoperise că pereţii din camera lui Moş Grannis erau tapetaţi exact cu aceeaşi hîrtie cu care erau tapetaţi şi pereţii ei.

— Asta m-a pus pe gânduri, domnule doctor McTeague, exclamă ea clătinîndu-şi zulufii mici şi falşi. Dumneavoastră ştiţi cit de mică e camera mea, şi hîrtia de pe pereţi fiind aceeaşi — modelul din camera mea se continuă exact într-a lui — cred, de fapt sînt sigură că odată, cîndva, cele două camere au fost una singură. Nu credeţi că au fost ? Ar fi aproape ca şi cum am ocupa amîndoi una şi aceeaşi cameră. Nu ştiu — ah, oare — credeţi că ar trebui să-i vorbesc proprietăresei despre acest lucru ? Aseară el a legat reviste pînă la nouă şi jumătate. Se spune că e fiul mai mic al unui baronet; că au existat unele motive pentru care nu a ajuns la titlu ; tatăl lui vitreg l-a nedreptăţit cumplit.

De fapt, nimeni nu spusese vreodată aşa ceva. Era absurd să-ţi imaginezi vreun mister în legătură cu Moş Grannis. Domnişoara Baker inventase această mică ficţiune, crease titluri şi pe nedreptul tată vitreg, din plăsmuirile romanelor pe care le citise în tinereţea ei.

Se aşeză în scaun şi McTeague începu să-i plombeze dintele. Se aşternu o tăcere îndelungată. McTeague nu putea să vorbească şi să lucreze în acelaşi timp.

Tocmai termina cu dintele domnişoarei Baker, cînd uşa „Saloanelor[44] se deschise în clinchetul clopoţelului atîrnat deasupra, de altminteri cu totul inutil. McTeague se răsuci, rămînînd cu piciorul pe pedala aparatului dentar, şi cu discul de corindon învîrtindu-i-se între degete.

Oaspetele' era Marcus Schouler, care introducea în cameră o tînără de vreo 20 de ani.

— Salut, Mac, exclamă Marcus ; ocupat ? 'M adus-n- coace pe vară-mea cu dintele-ăla ruptu'.

McTeague, dădu, grav, din cap.

— Imediat, răspunse.

Marcus şi vară-sa Trina se aşezară pe scaunele rigide de sub gravura în metal reprezentînd Curtea lui Lorenzo de' Medici. începură să vorbească cu voce scăzută. Fata se uita roată, observînd mopsul pitic de piatră, calendarul fabricii de carabine, canarul în mica-i închisoare aurită, şi păturile răvăşite de pe divanul nefăcut. Marcus începu să-i vorbească despre McTeague.

— Sîntem „prieteni la cataramă[44], îi explică aproape în şoaptă. O, Mac e grozav, mie-mi spui ? Ascultă, Trina, e tipul cel mai tare din cîţi ai văzut vreodată. Ce părere ai ? E în stare să-ţi extragă dintele cu degetele ; da, da. Ce părere ai ? Cu degetele, dă-ţi seama ; e în stare, într-a- devăr. Apoi, fii atentă cît de uriaş e. O, Mac e grozav !

în timp ce vorbea, intrase Maria Macapa. începuse să facă patul lui McTeague. Deodată, Marcus spuse încet :

— Acum o să ne distrăm un pic. E fata care face curat prin camere. E mexicană, şi-i cam ţicnită. Nu-i tocmai nebună, dar oricum îi lipseşte o doagă. Ar trebui s-o auzi cum vorbeşte despre un serviciu de masă* din aur pe oare 'ce că l-ar fi avut ai ei. întreab-o cum o cheamă şi-o să vezi ce-ţi răspunde.

Trina se trase înapoi, puţin speriată.

— Nu, întreab-o tu, şopti ea.

— O, dă-i drumul ; de cin' ţi-e frică ? o îndemnă el.

Trina scutură din cap, strîngîndu-şi buzele.

— Ei bine, ascultă, spuse Marcus, înghiontind-o ; apoi, ridicînd vocea, zise : Ce mai faci, Maria ?

Maria dădu din cap peste umăr, aplecată cum era peste divan.

— Muncim din greu-n ziua de azi ?

— Destul de greu.

— Da' n-a trebuit să munceşti întotdeauna ca să trăieşti, nu-i aşa ? Pe vremea cînd mîncai din farfurii de aur ?

Maria nu răspunse ; îşi ridică doar bărbia şi închise ochii, părînd că vrea să spună că ştia ea o poveste lungă în legătură cu asta, dacă s-ar gîndi cumva să vorbească. **Toate** eforturile lui Marcus de a o stîrni rămaseră fără rezultat. Ea nu răspundea decît dînd din cap.

— N-o poţi porni întotdeauna, îi spuse Marcus veri- şoarei lui.

— Dar ce face, totuşi, cînd o întrebi de nume ?

— A, sigur, zise Marcus, care uitase. Spune, Maria, cum **te** cheamă ?

— Aă ? întrebă Maria, îndreptîndu-se de şale, cu mîi- nîle în şolduri.

— Spune-ne cum te cheamă, repetă Marcus.

— Numele-i Maria — Miranda — Macapa. Apoi, după O pauză, ca şi cum abia atunci i-ar fi venit în minte : 'M avut o veveriţă zburătoare, şi i-am dat drumu'.

Maria Macapa dădea invariabil acest răspuns. Despre faimosul serviciu de aur nu voia să vorbească întotdeauna, dar întrebarea legată de numele ei nu dădea niciodată greş în a-i obţine unul şi acelaşi răspuns ciudat, dat pe un ton rapid şi coborît; „Numele-i Maria — Miranda — Ma- capa". Apoi, ca izbită de un gînd uitat : ,,'M avut o veveriţă zburătoare, şi i-am dat drumu'".

De ce-şi asocia Maria numele cu eliberarea unei veveriţe zburătoare — era greu de spus. Despre Maria, blocul nu ştia absolut nimic mai mult decît că era mexicană. Domnişoara Baker era cea mai veche locatară a blocului, dar cînd venise ea, Maria exista demult ca fată în casă, evocînd aceeaşi permanenţă ca şi mobila din jur. Circula legenda potrivit căreia familia Măriei din America Centrală ar fi fost, cîndva, imens de bogată.

Maria îşi reluă treaba. Trina şi Marcus o urmăreau cu interes. Era linişte. Rotiţele de corindon din aparatul lui McTeague bîzîiau prelung şi monoton. Din cînd în cînd, canarul ciripea. în cameră era cald, şi din cauza prezenţei a cinci oameni în spaţiul acela strimt, aerul era închis şi

greu. în răstimpuri se simţea un iz acru de cerneală, ridi- cîndu-se dinspre birourile poştei de sub ei.

Maria Macapa îşi termină lucrul şi se pregăti să plece. Trecînd prin apropierea lui Marcus şi a verişoarei lui se opri şi scoase din buzunar, pe furiş, un pumn de bilete albastre.

— Cumpăraţi un bilet la loterie ? întrebă ea, uitîndu-se la fată. Numa' un dolar.

— Pleacă de aici, Maria, zise Marcus, care nu avea în buzunar decît treizeci de cenţi. Pleacă, nu-i legal ce faci.

— Cumpăraţi un bilet, insistă Maria, împingînd grămada de bilete spre Trina. încercaţi-vă norocu'. Măcelarul din josu' străzii a cîştigat douăzeci de dolari la tragerea trecută.

Foarte jenată, Trina cumpără un bilet, numai ca să scape de ea. Maria se făcu nevăzută.

— Nu ţi se pare ţicnită ? murmură Marcus.

Era foarte stingherit că nu cumpărase el biletul pentru Trina.

Dar deodată se produse mişcare. McTeague tocmai terminase cu domnişoara Baker.

— Se poate observa, zise croitoreasa încet către McTeague, că după-masă el lasă întotdeauna uşa puţin întredeschisă.

După ce ieşi, Marcus Schouler o aduse pe Trina în faţă.

— Uite, Mac, ea e verişoara mea, Trina Sieppe.

Cei doi dădură mîna în tăcere, McTeague clătinînd uşor din capul uriaş, cu claia lui de păr galben. Trina era foarte mică şi bine proporţionată. Avea o faţă rotundă şi puţin cam palidă ; ochii erau înguşti şi alungiţi, albaştri, ca ochii întredeschişi ai unui copilaş ; buzele, ca şi lobii urechilor mici, erau palide, sugerînd anemia ; în timp ce de o parte şi de alta a rădăcinii nasului se prelungea o adorabilă linie de pistrui. Dar ceea ce atrăgea atenţia în primul rînd era părul ei. Grămezi, grămezi de bucle şi cosiţe negre- albăstrui, o coroană regală de fuioare negre, o veritabilă tiară, grea, abundentă,

parfumată. Toată vitalitatea menită să-i coloreze obrajii părea să-i fi fost absorbită de acest păr minunat. O coafură de regină, adumbrind tîmplele palide ale acestei delicate burgheze. Era atît de grea coafura, incit îi trăgea capul pe spate, iar poziţia aceasta îi scotea puţin bărbia în afară.

Avea o ţinută încîntătoare, inocentă, încrezătoare, aproape copilărească.

Era îmbrăcată toată în negru, foarte modest şi simplu. Efectul palorii feţei, în acest negru contrastant, era aproape monahal.

— Ei, exclamă Marcus deodată, eu trebuie să plec. Trebuie să mă întorc la treabă. Vezi să n-o doară prea tare, Mac. 'Revedere, Trina.

McTeague şi Trina rămaseră singuri. El se simţea tulburat, stînjenit. Fetele astea tinere îl zăpăceau şi-l stinghereau întotdeauna.

Nu-i plăceau, nutrind cu îndărătnicie o suspiciune instinctivă faţă de orice prezenţă feminină — aversiunea perversă a unui băiat prea mare. Pe de altă parte, ea se simţea în largul ei ; fără îndoială că femeia din ea încă nu se trezise ; deocamdată era, cum s-ar spune, fără sex. Se purta aproape ca un băiat, deschis, candid, fără rezerve.

Se instală în scaun şi-i spuse despre ce era vorba, pri- vindu-1 drept în faţă. Căzuse dintr-un leagăn, în după- amiaza precedentă ; un dinte i se mişca, iar un altul i se rupsese cu totul.

McTeague o asculta aparent nepăsător, dînd din cînd în cind din cap. Ascuţişul aversiunii sale faţă de ea ca femeie începu să se tocească. îşi spuse că era chiar drăguţă, şi că îi plăcea, şi asta tocmai fiindcă era aşa de mică, aşa de bine făcută, fiindcă avea o fire atît de plăcută şi de deschisă.

— Să vedem ce avem la dinte, zise el scoţîndu-şi oglinda. Ar fi bine să vă daţi jos pălăria.

Fata se lăsă pe spate şi deschise gura, ară tind şiragurile de dinţişori rotunzi, albi şi uniformi, ca boabele unui ştiulete crud de porumb, în afara unui loc în care se deschidea o spărtură urîtă.

McTeague îi introduse oglinda în gură, atingîndu-

i un dinte, apoi altul cu minerul unei spatule. Treptat, treptat se îndreptă de spate, ştergînd de mînecă abureala oglinzii.

— Cum e, domnule doctor ? spuse fata îngrijorată. Sînt groaznic de pocită, nu-i aşa ? Şi adaugă : Ce puteţi face ?

— Păi, răspunse McTeague, rar, privind absent în podea, rădăcinile dintelui rupt au rămas în gingie ; vor trebui extrase, şi mă tem că va fi necesar să vi-1 scot şi pe celălalt, premolarul. Să mai văd o dată. Da, continuă el imediat, examinîndu-i dinţii cu oglinda, cred că va tre'bui scos şi ăsta. Dintele se mişca, era decolorat şi vizibil mort. E un caz curios, continuă McTeague. Nu-mi amintesc să mai fi întîlnit un asemenea dinte pînă acum. E un exemplu de ceea ce se numeşte necroză. Nu e prea frecventă. Va trebui scos neapărat.

Apoi se pomi o discuţie pe această temă. Trina stătea dreaptă pe scaun, cu pălăria în poală ; McTeague, sprijinit de cerceveaua ferestrei, cu mîinile în buzunare, cu ochii rătăcind pe podea. Trina nu voia să i se scoată încă un dinte ; o gaură era şi aşa prea mult; dar două — o, nu, era de neconceput !

Dar McTeague încercă să o înduplece, căutînd zadarnic s-o facă să înţeleagă că între rădăcină şi gingie nu mai exista nici o legătură vasculară. Trina nu voia însă să-1 asculte, opunîndu-se cu încăpăţînarea fetei care şi-a băgat ceva în cap.

Lui McTeague îi plăcea din ce în ce mai mult, şi după un timp începu să se convingă că ar fi păcat într-adevăr să desfigureze o gură atît de frumoasă. Deveni deodată interesat; poate că reuşea să facă ceva, o coroană sau un pod.

— Să mă mai uit o dată, spuse ridicînd oglinda.

începu să studieze situaţia cu deosebită atenţie, dorind cu convingere să remedieze ce se putea remedia.

Dintele rupt era primul premolar, şi cu toate că o parte din rădăcina celui de al doilea (cel slăbit) avea să rămînă după extragerea dintelui, era

convins că aceasta nu va fi suficient de rezistentă pentru a susţine o coroană. Şi totuşi, se hotărî deodată, cu îndîr.jirea omului rudimentar şi primitiv, să învingă orice dificultate. Rememoră toate variantele tehnice ale unui asemenea caz. Nu, desigur, rădăcina nu era destul de solidă pentru a susţine o coroană ; în afară de asta, avea o poziţie puţin deviată faţă de arcuirea gingiei. Din fericire, însă, cei doi dinţi din vecinătate prezentau cavităţi — una în primul molar şi alta în faţa palatală a caninului ; n-ar putea practica oare un orificiu în rădăcina rămasă, şi altele în molar şi canin, în parte printr-un pod, în parte prin coroană, ca să umple golul ? Decise să procedeze astfel.

McTeague se întreba cu uimire de ce se hazarda într-o asemenea acţiune. Ou cei mai mulţi dintre clienţii lui s-ar fi mulţumit să extragă dintele slăbit şi rădăcina celui rupt. De ce şi-ar risca reputaţia într-un asemenea caz ? Nu ştia de ce. Era cea mai grea operaţie pe care o făcuse vreodată. Avu de meşterit mult şi îndelung, dar în cele din urmă reuşi destul de bine. Extrase dintele slăbit şi pregăti rădăcina celui rupt ca pentru o plombare, montând în ea un fir turtit de platină pentru a servi de armătură. Dar acesta nu era decît începutul ; în total era o muncă de două săp- tămîni. Trina continuă să vină aproape la fiecare două zile, rămînînd două şi'chiar trei ore în scaunul dentar.

Treptat, stângăcia şi suspiciunea lui McTeague dispărură cu totul. Cei doi deveniră prieteni buni, McTeague atin- gînd chiar performanţa de a lucra şi a vorbi în acelaşi timp, ceea ce nu reuşise niciodată pînă acum.

Era pentru prima dată cînd cunoştea atît de bine o fată de vîrsta Trinei. Femeile tinere din Polk Street — fetele de prăvălie, tinere femei de la maşinile de sifon, chelne- riţele din restaurantele de mina a treia — preferau pe un alt dentist, un tînăr care tocmai absolvise, un biciclist, un om de lume

care purta veste fistichii şi paria la cursele de ogari. Trina era cea dinţii experienţă a lui McTeague. O dată cu ea, elementul feminin pătrundea deodată în lumea lui restrînsă. Nu o vedea şi o simţea doar pe ea, ci femeia, întregul sex, o întreagă nouă speţă ciudată şi seducătoare, pe care părea să o descopere acum. Cum de o ignorase atîta timp ? Era uimitoare, delicioasă, încîntătoare mai presus de orice cuvinte. îngustul său punct de vedere deveni deodată larg şi învălmăşit, şi pe neaşteptate îşi dădu seama că în viaţă mai exista şi altceva în afară de armonici şi bere la butoi. Trebuia să mai revizuiască o dată totul. Ideile lui rudimentare despre viaţă trebuiau schitm- bate. Dorinţa virilă a bărbatului din el începu să se trezească, să crească, brutală şi puternică. Devenea irezistibilă, agresivă, incontrolabilă.

încetul cu încetul, din ce în ce mai intens, gîndul la Trina Sieppe îl stăpînea tot mai mult, cu fiecare zi ce trecea, cu fiece oră. Se pomeni gîndindu-se la ea neîntrerupt; în fiecare clipă îi vedea chipul rotund şi palid ; ochii în- guşti, albaştri ; bărbia mică, uşor ridicată în vînt ; coroana grea, uriaşă a părului negru. Noaptea rămînea treaz ore în şir sub păturile groase ale divanului, privind în întuneric, torturat de imaginea ei, exasperat din cauza delicatei şi subtilei plase în care se încurcase. Dimineţile, în timp ce lucra, se gîndea la ea. în timp ce prepara mulajele de ipsos la lavaboul din dosul paravanului din colţ, îşi rememora scenele şi conversaţia de la ultima lor şedinţă. Micul dinte pe care i-1 scosese îl ţinea în buzunarul de la vestă, învelit într-o bucată de ziar. Adesea îl scotea de acolo şi-1 ţinea în palma imensă, bătătorită, cuprins de un Sentiment ciudat, uriaş, clătinînd din cap şi scoţînd suspine teribile. Ce nebunie !

Marţea, joia şi sîmbăta la ora două, Trina sosea şi-şi ocupa locul în scaunul dentar. în timp ce lucra, McTeague era obligat să se aplece mereu, foarte

aproape, asupra ei ; mîinile îi atingeau faţa, obrajii, bărbia mică şi adorabilă ; buzele ei îi atingeau degetele. Respiraţia ei caldă o simţea pe frunte şi pe pleoape, în timp ce parfumul părului ei, un parfum îmbătător, dulce, greu, excitant îi inunda nările, atît de pătrunzător şi de minunat încît simţea înţepături şi mîncărimi în tot corpul; valuri de leşin străbăteau acest colos, cu oase enorme şi maldăre de muşchi. Răsufla scurt, iar maxilarele i se încleştau ca o menghină.

Dar asta numai uneori — un spasm ciudat, neaşteptat, care ceda aproape imediat. De cele mai multe ori McTeague se bucura de plăcerea pe care i-o procura compania ei, cu un calm reţinut, nebun de fericire că se găsea în preajma ei. Acest biet şi primitiv dentist de pe Polk Street, prost, incult, vulgar, cu o spoială de educaţie şi gusturi plebeie, al cărui unic mod de relaxare consta în a mînca, a bea bere şi a cînta la armonică, îşi trăia primul episod romantic, prima idilă. Totul era încîntător. Lungile ceasuri petrecute împreună cu Trina în „Saloanele dentare", liniştea tulburată doar de ţăcănitul instrumentelor şi de bîzîitul aparatului, în atmosfera îmbîcsită, supraîncălzită de sobiţă şi grea de mirosul de eter, creozot şi aşternut stătut, aveau farmecul unor întîlniri secrete şi furate, sub clar de lună.

Tratamentul progresa. Intr-o zi, după ce McTeague îi pusese plombele provizorii de gutapercă şi, cum pentru şedinţa aceea nu mai rămăsese nimic de făcut, Trina-1 rugă să-i examineze şi ceilalţi dinţi. Erau perfecţi, cu o singură excepţie — un punct alb de carie pe latura unui incisiv. McTeague i-1 umplu cu aur, după ce în prealabil îi lărgise cavitatea prin chiuretare şi şlefuire cu mici freze tronconice. Cavitatea era adîncă şi Trina începu să tresară şi să geamă. McTeague suferea de fiecare dată pentru durerea ei, dar era o suferinţă pe care trebuia totuşi să o suporte. Era sfîşietor transpira din cauza asta — să fie obligat să o tortureze tocmai pe ea dintre toate

femeile de pe glob ; ce putea fi mai rău decît asta ?

— Doare ? o întreba îngrijorat.

Ea răspundea încruntîndu-se, inspirînd scurt, ducîndu-şi degetele spre buzele strînse, dînd din cap. McTeague stropi dintele cu glicerolat de tanin, dar fără efect. Ca să n-o mai doară, se văzu constrîns să o anestezieze, deşi ura anestezia. Trăia cu ideea că gazul de nitroxid era periculos, astfel că în această ocazie, ca şi în toate celelalte, folosi eter. îi aplică pe faţă buretele, de vreo şase ori, mult mai temător decît fusese vreodată, urmărind cu grijă efectele. Respiraţia fetei deveni scurtă şi neregulată ; muşchii avură o scurtă tresărire. Cînd degetele mari i se îndoiră spre palme, îi îndepărtă buretele. Adormise repede şi căzuse, cu un oftat prelung, în scaun.

McTeague îşi îndreptă poziţia, punînd buretele pe suportul din spate, şi aţintindu-şi privirile asupra chipului Trinei. Rămase aşa o bucată de timp, privind-o cum stătea întinsă, fără cunoştinţă, neajutorată, şi foarte frumoasă. El singur cu ea, iar ea complet lipsită de apărare.

Deodată, animalul din el se zvîrcoli şi se trezi; instinctele care urcaseră atît de aproape de suprafaţă, acum ţîş- neau în afară, urlînd şi hăuind.

Era o criză — o criză care se declanşase instantaneu ; o criză pentru care era cu totul nepregătit. Fără să ştie de ce, McTeague luptă cu înverşunare împotriva ei, minat de un reflex instinctiv de rezistenţă. O dată cu bruta, înlăuntrul lui se născuse un al doilea eu, un alt McTeague, mai bun : amîndoi erau puternici, avînd forţa lui colosală, primitivă. Se încleştară. în camera aceea ieftină şi sărăcăcioasă, începu o bătălie crîncenă. O luptă veche, veche de cînd lumea, imensă ca şi lumea — întîi saltul de panteră al animalului, rînjetul, colţii sticlind, monstruos, hidos, irezistibil, apoi apariţia simultană a celuilalt, a celui bun, care striga : „Jos, jos“, fără să ştie de ce ; acesta îl înşfacă pe monstru, luptă să-1 sugrume, să-1 îngenuncheze, să-1 doboare.

Ameţit şi uluit de şocul pe care nu-1 mai cunoscuse niciodată înainte, McTeague se întoarse cu spatele spre Trina, privind năuc prin cameră. Lupta fusese cruntă : încă-şi măcina dinţii, cu scrîşnete seci ; sîngele-i vîjîia în **urechi;** faţa-i era roşie ; mîinile i se răsuciseră laolaltă, ca nişte odgoane înnodate. Furia clocotea în el ca furia **.unui** taur tînăr în fierbinţeala verii. Şi cu toate astea, clătina din cînd în cînd din capul uriaş, murmurînd :

— Nu, pentru Dumnezeu ! Nu, pentru Dumnezeu !

Vag, părea să-şi dea seama că dacă ar ceda acuma, n-ar mai fi niciodată în stare s-o mai iubească pe Trina. Ea nu ar mai fi niciodată aceeaşi pentru el, niciodată nu i-ar mai părea atît de radioasă, atît de dulce, de adorabilă ; tot farmecul ei s-ar spulbera într-o clipită. Pe frunte, pe mica ei frunte palidă, sub umbfti părului regal, ar vedea cu siguranţă pata unei murdării abjecte, urmele monstrului. Ar fi un sacrilegiu odios. Izgoni acest gînd, mobili- zîndu-şi toate forţele pentru a se smulge din coşmar.

— Nu, pentru Dumnezeu ! Nu, pentru Dumnezeu ! începu să lucreze, căutînd un refugiu în activitate. Dar apropiindu-se de fată, farmecul inocenţei şi neajutorarea ei îl covîrşiră din nou. Era un ultim protest împotriva ho- tărîrii sale. Deodată se aplecă asupra ei, şi o sărută lacom, apăsat, pe gură. O sărutase înainte de a-şi da seama ce face. Înspăimîntat de slăbiciunea care-1 învinsese tocmai în momentul cînd se credea foarte tare, se apucă din nou de lucru cu o energie desperată. în timp ce- i fixa foiţa de cauciuc pe dinte, reuşi să-şi redobîndească din nou controlul. Era tulburat, încă mai tremura, îl mai zgîriau colţii crizei, dar acum el era stăpînul ; animalul fusese doborît, îngenuncheat, cel puţin deocamdată.

Dar bruta mai trăia, totuşi. Era vie, şi trează. De acum încolo McTeague îi va simţi mereu prezenţa ;

o va auzi zăngănindu-şi lanţurile, pîndind un prilej. Ah, ce păcat! De ce nu se putea s-o iubească întotdeauna frumos, curat ? Ce era acest lucru rău, pervers, care vieţuia înlăuntrul lui, înfipt în carnea sa ?

Pe sub alcătuirea delicată a tot ce era bun în el, curgea ca printr-un canal de scurgere şuvoiul murdar al răului ereditar. Era infectat de toate viciile şi păcatele tatălui şi tatălui tatălui său, pînă la cea de a treia, a patra şi a cincea suta generaţie. îi curgea prin vine răul unei întregi rase de oameni. De ce trebuia să fie astfel ? El nu o dorea. Ce vină avea ?

Dar McTeague nu putea înţelege aşa ceva. I se înfăţişase totul şi lui exact la fel cum se înfăţişează, mai tîrziu sau mai devreme, oricărui copil de om ; dar nu-i putea pătrunde semnificaţia. Nu era în măsură să-i înţeleagă cauzele. Tot ce putea să facă era să-i opună o rezistenţă instinctivă, înverşunată, oarbă, inertă.

McTeague continuă să lucreze. în timp ce bătea-uşor cu ciocănelul în micii „bulgări[11] şi „cilindri", Trina îşi reveni în simţiri, cu un suspin prelung. Era buimăcită, şi rămase tăcută în scaun. Urmă o linişte îndelungată, întreruptă doar de ciocăniturile neregulate ale ciocănelului de lemn. După un timp, ea spuse :

— N-am simţit nimic, apoi îi zîmbi pe sub pieliţa de gumă.

McTeague se întoarse brusc spre ea, cu ciocănelul într-o mînă, şi cleştele, cu o bucăţică de aur în el, într-alta. Pe neaşteptate îi spuse, cu sinceritatea şi simplitatea spontană a unui copil :

, — Ascultă, domnişoară Trina, îmi placi mai mult decît oricare altă fată ; de ce nu ne-am căsători ?

Trina se ridică deodată, apoi se retrase de lîngă el, în- spăimîntată şi perplexă.

, — Vrei ? Vrei ? zise McTeague. Spune, domnişoară Trina, vrei ?

— Ce-i asta ? Ce vrei să zici ? strigă ea, uluită,

morfolind cuvintele sub gumă.

— Vrei ? repetă McTeague.

— Nu, nu, exclamă ea, refuzînd fără să ştie de ce, cuprinsă de teamă, teama instinctivă a femeii faţă de mascul.

McTeague nu putea decît să repete mereu şi mereu acelaşi lucru. Înspăimîntată din ce în ce mai mult de mîinile lui uriaşe — mîinile fostului vagonetar — de capul uriaş, pătrat şi de forţa lui enormă, de brută, ţipă : „Nu, nu“, clătinînd violent din cap, ferindu-se cu mîinile şi lăsîn- du-se încet în scaun. McTeague se apropie de ea, repetînd aceeaşi întrebare. „Nu, nu“, striga ea, înfricoşata. Apoi în timp ce exclama : „Ah, mi-e rău“, o cuprinse un acces de vomă. Efectul datorat eterului nu era neobişnuit, de data aceasta fiind ajutat şi de emoţie şi agitaţie. McTeague îşi pierdu cumpătul. Turnă nişte bromură de potasiu în- ţr-un pahar gradat şi i-1 apropie de buze.

— Poftim, înghite asta, zise.

Capitolul 3

O dată la două luni, Maria Macapa punea în mişcare tot blocul, de sus pînă jos. 11 străbătea din pod pînă în pivniţă, cotrobăind în fiecare colţ, scotocind în fiecare cutie, cufăr şi butoi, căţărîndu-se pe toate rafturile, scormonind în sacii cu zdrenţe, înnebunind locatarii cu perseverenţa şi inoportunitatea ei. Aduna zdrenţe, bucăţi de fier, oale, sticle, saci vechi şi haine aruncate. Era un fel de percheziţie pe cont propriu. Vechiturile le vindea lui Zerkow, omul care aduna zdrenţe-sticle-şi-saci, şi care locuia într-o vizuină murdară pe o străduţă din spatele blocului ; acesta îi plătea trei cenţi livra. Oalele de lut făceau oricum cinci cenţi. Cu banii pe care-i primea de la Zerkow, Maria îşi cumpăra corsete şi basmale albastre cu buline, străduin- du-se să se îmbrace ca fetele care vindeau la maşina

de sifon în bomboneria din colţ. Era bolnavă de invidie pe fetele acelea, care ieşeau în lume, erau elegante, erau vesele, şi aveau „bărbaţii" lor.

De data asta, după-masă tîrziu, îşi făcu apariţia la uşa lui Moş Grannis. Uşa era deschisă puţin. Cea a domnişoarei Baker era întredeschisă şi ea cîteva degete. Cei doi bă- trîni „îşi ţineau" companie în maniera lor.

— 'Veţi ceva vechituri ? întrebă Maria, stînd în uşă. şi ţinînd în mînă o faţă de pernă murdară, aproape plină.

— Nu, nimic, după cîte ştiu, Maria, răspunse Moş.' Grannis, foarte iritat de prezenţa ei, dar nevrînd totuşi să fie nepoliticos. Nimic, după cîte ştiu. Totuşi, vezi... poate... dacă vrei să te uiţi...

Şedea în mijlocul camerei, la o măsuţă de brad. în faţă avea micul aparat de legat. între degete ţinea un arc uriaş de tapiţer, cu sfoară, lingă cot avea un burghiu minuscul, iar jos, lingă el, un morman de reviste, cu paginile netăiate. Moş Grannis cumpăra „Naţiunea" şi „Crescătorul şi Sportivul". în cea din urmă găsea uneori articole despre cîini, care-1 interesau. Prin cea dinţii se uita foarte rar. Nu-i dădea mina să se aboneze la vreuna din ele, în schimb le cumpăra la preţ redus după ce se învecheau, pentru singura plăcere de a le lega.

— Pen' ce le coşi' nto'deauna' n cărţi, domnu' Grannis ? întrebă Maria, începînd să scormonească prin rafturile din cămară. 'S cu sutele pe-aici în rafturile-ăstea ; nu ţi's de nici un folos.

— Da, păi, răspunse Moş Grannis, timid, frecîndu-şi bărbia, ăă... cred că n-aş putea să-ţi spun ; un fel de obişnuinţă, ştii, un mic divertisment, ă... ă... îţi mai ia din timp, ştii. Eu nu fumez ; poate că ţine locul fumatului.

— Uite oala asta galbenă de lut, zise Maria, ieşind cu ea din cămară. Toată-i crăpată ; 'mneata n-ai nevoie de ea ; mai bine mi-ai da-o mie.

Moş Grannis avea nevoie de ea ; e adevărat, nu o mai folosea deloc acuma, dar o păstra de multă vreme şi ţinea într-un fel la ea, cum ţin bătrînii la lucruri de nimic, la fleacuri pe care le au de mulţi

ani.

— O, oala asta... să vezi, Maria, eu... eu nu ştiu. Mă tem că... ştii, oala asta...

— Oo, lăsaţi, îl întrerupse Maria Macapa. La ce-i bună ?

— Dacă stărui, Maria, dar eu aş vrea... mai degrabă... îşi frecă el bărbia, supărat şi stînjenit, venindu-i greu s-o refuze, şi dorind s-o vadă plecată.

— Ei, la ce-i bună ? insistă Maria ; şi cum el nu fu în stare să-i dea un răspuns rezonabil, zise : E'n regulă, ieşind cu oala afară.

— Aă, Maria... ascultă, dacă... dacă vrei să laşi uşa... ă, nu o închide de tot... uneori e un aer închis aici...

Maria rînji şi deschise larg uşa. Moş Grannis se simţi îngrozitor de prost ; era neîndoielnic că Maria devenea insuportabilă.

— 'Veţi ceva vechituri ? strigă Maria la uşa domnişoarei Baker.

Micuţa bătrînică şedea aproape de perete, într-un balansoar, cu mîinile în poală.

— Of, Maria, se lamentă ea, veşnic umbli după vechituri ; ştii bine că la mine nu găseşti niciodată aşa ceva.

Nu minţea. Cămăruţa croitoresei era de o curăţenie sclipitoare, de la măsuţa roşie, cu cele trei linguri Gorham aşezate una lîngă alta pînă la muşcatele şi garofiţele decorative crescute în lădiţa de la fereastră, şi pînă la globul de sticlă cu venerabilul său peştişor aurit. In ziua aceea domnişoara Baker spălase cite ceva ; două batiste, încă umede, erau puse la geam, să se usuce la soare.

— O, trebuie să aveţi ceva de care n-aveţi nevoie, continuă Maria, uitîndu-se prin colţurile camerei. Uite-aicea ce-mi dădu domnu' Grannis, şi-i arătă oala galbenă.

Domnişoara Baker începu pe dată să tremure de emoţie. Orice cuvînt rostit mai tare putea fi auzit perfect în camera de alăituri. Ce tîmpită era Maria ! Ce putea fi mai penibil decît o asemenea situaţie ?

— N-am dreptate, domnu ’ Grannis ? strigă Maria; nu-mi daşi, ’mneatale oala asta ?

Moş Grannis se făcu că nu aude ; fruntea-i era îmbro- bonită ; îl copleşi timiditatea ca pe un băiat de 10 ani. Se ridică pe jumătate din scaun, cu degetele tremurîndu-i pe bărbie.

Maria deschise cu indiferenţă debaraua domnişoarei Baker.

— Ce-i cu papucii ăştia vechi ? exclamă ea, întorcîn- du-se cu o pereche de ghetre de mătase uzate. Erau fără îndoială destul de vechi pentru a putea fi aruncate, dar domnişoara Baker îşi ieşi aproape din fire. Era greu de spus ce putea să se întîmple în clipa următoare. Singurul ei gînd era să scape de Maria.

— Da, da, ia orice. Poţi să le iei ; dar pleacă, pleacă. Nu mai am nimic, nimic altceva.

Maria ieşi, lăsînd intenţionat uşa larg deschisă. In hol rămase între cele două uşi şi, în timp ce băga ghetrele şi oala în faţa de pernă murdară, începu să facă remarci în gura mare, strigînd cînd spre domnişoara Baker, cînd spre Moş Grannis. Intr-un fel, ea-i aducea pe cei doi faţă în faţă. De fiecare dată cînd erau nevoiţi să răspundă întrebărilor ei, era ca şi cum şi-ar fi vorbit unul altuia.

— Aştia-s nişte papuci prima-ntîi, domnişoară Baker. Uite, dom’le Grannis, fii atent la papucii ce mi-i dădu domnişoara Baker. ’Mneatale n-ai o pereche care nu-ţi trebuie, nu-i aşa ? Voi doi aveţi mai puţine vechituri decît oricine din bloc. Cum faci, dom’le Grannis ? Voi, burlacii bătrîni, sînteţi ca şi fetele bătrîne, la fel de goi şi cărpă- noşi. Voi doi sînteţi la fel, ’mneata şi dom’ Grannis, nu-i aşa, dom’şoară Baker ?

Ce putea fi mai oribil şi mai penibil ? Cei doi treceau prin adevărate suplicii. După plecarea Măriei, fiecare scoase un oftat de nemărginită uşurare. Apoi se îndreptară discret spre uşile lor, lăsîndu-le puţin întredeschise. Moş Grannis îşi reluă legatul. Domnişoara Baker îşi pregăti o ceaşcă de ceai, ca să-şi liniştească nervii. Fiecare încerca să-şi

recapete calmul, dar fără succes. Lui Moş Grannis îi tremurau degetele şi se înţepă cu acul. Domnişoara Baker scăpă lingura de două ori. Nervozitatea însă nu voia să-i părăsească. Erau răscoliţi, indispuşi. într-un cuvînt, după amiaza le era stricată.

Maria colinda prin bloc, din cameră în cameră. Mai de dimineaţă trecuse pe la Marcus Schouler, înainte de plecarea acestuia. Marcus o înjurase, vociferînd vehement; „Nu, la mama dracului! Nu, el nu avea nimic să-i dea; nu avea, într-adevăr. Asta se numea persecuţie. Casa lui era invadată zilnic. O să se plîngă proprietăresei, asta o să facă. O să se mute în altă parte.“ La urmă îi dădu Măriei şapte sticle de whisky, un grătar de fier şi zece cenţi — aceştia din urmă fiindcă ea purta părul ca o anume fată pe care o cunoştea el.

Plecînd de la domnişoara Beker, Maria bătu în uşa lui McTeague. Dentistul era întins în pat, în ciorapi, aparent nefăcînd nimic, uitîndu-se în tavan, pierdut în gîn- duri.

De cînd îi vorbise Trinei Sieppe, cerîndu-i atât de abrupt să se mărite cu el, McTeague petrecuse o săptămînă de suplicii. Pentru el nu mai exista întoarcere. Nu-1 mai interesa decît Trina — şi nimic altceva. Prea puţin îi păsa dacă o iubea sau nu şi Marcus, cel mai bun prieten al lui. Trina trebuia să fie a lui cu orice preţ ; şi va fi, chiar şi împotriva ei înseşi. Nu înceta să reflecteze mereu asupra cazului, îşi urma dorinţa, nesăbuit, furios şi dezlănţuit la gîndul vreunei piedici. Iar ea-i strigase : „Nu, nu !“ ; nu putea să uite acest lucru. Ea, atât de mică, şi de palidă, şi de delicată, îl ţinuse la distanţă, pe el, atât de mare, atât de puternic.

în afară de asta, tot farmecul intimităţii lor zburase. După şedinţa aceea nenorocită, Trina nu a mai fost nici sinceră şi nici deschisă. Acum era rezervată, circumspectă,
distantă. Iar el nu mai era în stare să deschidă gura ; nu mai putea rosti nici un cuvînt. Mai cu seamă la una din şedinţe nu-şi spuseseră decît bună-ziua şi la revedere. El simţea că este stîngaci, neîndemînatic.

Şi-şi zicea că ea-1 dispreţuieşte.'

Dar amintirea ei îl urmărea neîntrerupt. Noapte de noapte rămînea în pat treaz, gîndindu-se la Trina, admi- rînd-o, torturat de dorul ei. Capul îi ardea, zvîcnindu-i. Palmele-i erau uscate. Moţăia, se trezea, umbla neputincios prin camera întunecată, izbindu-se de cele trei scaune aliniate sub gravura de metal, şi împiediându-se de mopsul mic de piatră din faţa sobiţei.

în afară de asta, îl hărţuia gelozia faţă de Marcus Schou- ler. Maria Macapa, intrînd în „Saloane" să- ntrebe de vechituri, îl găsi lungit pe divan, rozîndu-şi degetele în- tr-un acces de furie tăcută. în ziua aceea, la prînz, Marcus îi vorbise de o excursie programată pentru duminica viitoare. Domnul Sieppe, tatăl Trinei, făcea parte dintr-un club de tir care urma să ţină o întrunire la Schuetzen Park, dincolo de golf. Mergea toată familia Sieppe ; urma să se organizeze şi un picnic. Fusese invitat, ca de obicei, şi, Marcus. McTeague agoniza. Era prima sa experienţă de acest gen, şi suferea cu atît mai tare cu cît îl prinsese complet nepregătit. Ce complicaţie nenorocită mai era şi asta în care se pomenea implicat ? I se păruse atît de simplu ca, din moment ce o iubea pe Trina, s-o obţină pur şi simplu, fără nici o piedică, fără nici o întrebare, s-o ia şi s-o ducă undeva departe, nu ştia precis unde, într-o ţară necunoscută, într-un loc încă nedescoperit, unde era duminică în fiecare zi.

— 'Veţi ceva vechituri ?

— Aă ? Ce ? Ce e ? exclamă McTeague, ridicîndu-se deodată de pe divan.

De obicei Măriei îi mergea foarte bine în „Saloanele dentare'[1]. McTeague strica în permanenţă lucruri pe care era prea prost ca să le mai repare; pentru el, tot ce era rupt era pierdut. O dată o scuipătoare, alta dată un vătrai de la sobiţă sau un vas de bărbierit, de porţelan.

— 'Veţi ceva vechituri ?

— Nu ştiu... nu-mi amintesc, mormăi McTeague.

Maria începu să caute prin cameră, McTeague

urmărind-o, cu labele-i uriaşe încălţate în ciorapi. Deocamdată, ea se năpusti asupra unei grămezi de instrumente medicale vechi, dintr-o cutie neacoperită de havane — pensete, mici burghiuri şi spatule. Rîvnea demult la o asemenea descoperire în „Saloanele" lui McTeague, convinsă că trebuie să existe pe undeva prin cameră. Instrumentele erau din cel mai fin aliaj şi erau cu adevărat preţioase.

— ’Şa-i, dom’ doctor, că po’ să iau astea ? exclamă Maria. ’Mneavoastră nu vă trebuie.

McTeague nu era deloc convins de asta. Multe lucruri din grămada aceea mai puteau fi reparate, refăcute.

— Nu, nu, spuse el, negînd din cap.

Dar Maria Macapa, ştiind cu cine are de a face, prăvăli deodată asupra lui un torent de cuvinte. îl făcu să creadă că nu are nici un drept să le păstreze, că îi promisese cîndva că le ţine pentru ea. Apoi simulă o mare indignare, ţuguindu-şi buzele şi împingînd aerul cu bărbia, arătîn- du-se rănită în sentimentele ei cele mai gingaşe, trecînd cu repeziciune de la o stare sufletească la alta, ujnplînd camera cu o zarvă atît de stridentă încît McTeague se simţi ameţit şi buimac.

— Da, bine, bine, spuse el, încercînd să se facă auzit. Ar fi într-adevăr meschin. N-am nevoie de ele.

Şi în timp ce el se întorcea să ia cutia, Maria profită de moment pentru a fura trei „granule" de aur din farfuria de sticlă. Fura adesea aur, aproape de sub ochii lui ; la drept vorbind, totul se petrecea atît de simplu, încît furtul nu-i mai procura cine ştie ce satisfacţie. Apoi, Maria plecă. McTeague se întoarse pe divan şi se trînti pe el, cu faţa în jos.

Cu puţin timp înainte de cină, Maria termină scotocitul. Acum blocul era curăţat de toate vechiturile, din pod pînă în subsoluri. Murdara faţă de perină era burduşită. Profitînd de ora mesei, Maria îşi cără bocceaua după colţ, pe străduţa unde locuia Zerkow.

Zerkow tocmai se întorsese dintr-unul din raidurile-i zilnice. Căruţa dărăpănată era în faţa uşii, ca o epavă împotmolită ; calul nenorocit, cu

încheieturile roase jalnic, mesteca o mînă de fin zdrobit, într-un şopron din spatele casei.

Interiorul prăvăliei de vechituri era întunecos şi umed, şi îmbîcsit de tot soiul de mirosuri sufocante. Pe pereţi, pe podele, şi atîrnînd de căpriori zăcea un univers de rămăşiţe înnegrite de praf şi mîncate de rugină. Găseai orice acolo : erau reprezentate toate meseriile şi toate clasele sociale ; obiecte de fier, de stofă şi de lemn ; toate reziduurile pe care le elimină un mare oraş în existenţa lui cotidiană. Prăvălia lui Zerkow era ultimul adăpost, ultimul azil al acestor obiecte care supravieţuiseră utilităţii lor.

Maria îl găsi pe Zerkow în camera din dos, gătindu-şi ceva de mîncare pe o lampă de spirt. Zerkow era un evreu polonez, cu părul foarte soios, de un roşu aprins. Era un bătrîn uscăţiv, sbîrcit, de vreo şaizeci de ani. Avea buzele subţiri, fremătînde, de pisică, ale omului lacom ; ochi care au dobîndit agerimea uliului, în urma îndelungilor scormoniri prin resturi şi gunoaie ; şi degete-gheară, gata să înhaţe — ghearele celui care acumulează, dar niciodată nu plăteşte. Era imposibil să te uiţi la Zerkow şi să nu-ţi dai ‘ seama imediat că pasiunea primordială a acestui om era lăcomia — o lăcomie excesivă, nemăsurată. Era Omul cu Grebla, scociorînd ore în şir în grămezile de gunoi ale oraşului, ca să găsească aur — aur — aur. Era marea lui pasiune, marele lui vis ; în fiecare clipă i se părea că simte în palme apăsarea generoasă, consistentă a acelui metal solid şi greu. Sclipirea lui îi juca în permanenţă în faţa ochilor, zornăitul lui îi cînta de-apururi în urechi, ca un ţiuit de talgere.

— Cine e ? Cine e ? exclamă Zerkow, auzind paşii Măriei în odaia din faţă.

Vocea îi era slabă, răguşită, redusă aproape la o şoaptă, datorită obiceiului îndelungat de a striga pe străzi.

— O, tot dumneata, nu-i aşa ? adăugă el, încercînd să vadă prin întunecimea prăvăliei. Să vedem ; ai mai fost şi în alte dăţi aici, nu-i aşa ? Eşti mexicana din Polk Street. Te numeşti Macapa, nu ?

Maria dădu din cap.

— ’M avut o veveriţă zburătoare, şi i-am dat drumu’, murmură ea absentă.

Zerkow era uimit; o privi aspru o clipă, apoi se descotorosi de toată povestea, printr-o mişcare a capului.

— Ei, ce mi-ai adus ? spuse.

Lăsă să i se răcească mîncarea, absorbit îndată de afaceri.

între cei doi începu o lungă ciorovăială. Fiecare fleac din bocceaua Măriei fu discutat, cîntărit şi disputat. îşi azvîrliră în faţă vrute şi nevrute pe seama ulciorului crăpat al lui Moş Grannis, a ghetrelor domnişoarei Baker, a sticlelor de whisky ale lui Marcus Schouler, pentru a atinge paroxismul în momentul în care au ajuns la instrumentele lui McTeague.

— O, pu, nu ! zbieră Maria. Cincisprezece cenţi pentru toate astea ! De ce nu ţi le-aş face cadou de Crăciun ! Şi’n afară de asta, mai am şi nişte plombe de aur de la el; uite-le.

Pieptul lui Zerkow zvîcni, cînd cele trei granule sticliră în palma Măriei. Era acolo, metalul virgin, aurul pur, nealterat, visul lui, dorinţa lui devoratoare. Degetele i se chirciră, se încîrligară în palme, buzele subţiri i se strîn- seseră pe dinţi.

— Ah, ai ceva aur, murmură el, întinzînd mina.

Maria închise pumnul.

— Aurul merge cu celelalte, preciza ea. Ori-mi dai un preţ ca lumea pe toate, ori le iau-napoi.

In cele din urmă tîrgul se făcu după dorinţa Măriei. Zerkow nu era deloc omul care să lase să-i iasă aurul din casă. îi numără banii pentru toate vechiturile, bombănind la fiece monedă, ca şi cum şi-ar fi dat sîngele din vine, în fine, afacerea se încheie.

Dar Zerkow mai avea ceva de spus. în timp ce Maria se pregătea să plece, împăturindu-şi faţa de pernă, bătrî- nul evreu spuse :

— A, aşteaptă un minut, noi...ă, ce-ar fi să tragi o duşcă înainte de a. pleca ? Ca să se vadă că-ntre noi totu-i în regulă.

Maria se aşează din nou.

— Da, cred că aş trage o duşcă, spuse ea.

Zerkow luă dintr-un dulap o sticlă de whisky şi un pahar mare cu baza piciorului ciobită. Cei doi băură un timp, el din sticlă, ea din paharul ciobit. îşi ştergeau încet buzele, printre respiraţii. Se lăsă un moment de tăcere.

— Ascultă, spuse Zerkow la urmă, cum e cu farfuriile ălea de aur de care mi-ai spus data trecută, cînd ai fost aici ?

— Ce farfurii de aur ? întrebă Maria, uimită.

— Ei, ştii tu care, replică celălalt. Serviciul ăla pe care l-a avut taică-tău în America Centrală, pe vremuri. Nu ştii, care suna ca o grămadă de clopoţei ? Aur roşu, ştii tu, ca portocalele ?

— A, făcu Maria, împungînd aerul cu bărbia, parcă dînd de înţeles că ar şti ea o poveste lungă despre asta dacă s-ar hotărî s-o spună. A, da, serviciul de aur...

— Spune-mi cîte ceva despre el, zise Zerkow, tresărin- du-i buza palidă de jos, şi trecîndu-şi degetele chircite peşte faţă şi bărbie. Spune-mi. Hai dă-i drumul ?

Răsufla scurt, membrele-i tremurau uşor. Era ca un animal de pradă adulmecîndu-şi victima. Maria refuza însă să vorbească, înălţîndu-şi capul, susţinînd că trebuie să plece.

— S-auzim, perseveră evreul. Mai bea.

Maria mai sorbi o înghiţitură de whisky.

— Acuma dă-i drumul, repetă Zerkow, s-auzim povestea.

Maria îşi rezemă coatele de masă, uitîndu-se drept înainte, cu ochi ce nu vedeau nimic.

— Bine, uite cum a fost, începu ea. Era pe vremea cînd eram mică. Ai mei trebuie că erau bogaţi, cu milioane — cafeaua, cred — şi aveau o casă mare, da' nu-mi mai amintesc decît serviciu'. O, serviciu' acela ! Era minunat. Erau mai mult de o sută de bucăţi, şi fiecare de aur. Să fi văzut cum arătau cîn' se deschidea cufăru' de piele. îţi luau ochii. Era o vîlvătaie galbenă, ca de foc, ca un apus

de soare ; era ceva măreţ, să le vezi aşa, clădite toate, una peste alta. Chiar şi cîn' era întuneric puteai ^ă le vezi, în strălucirea lor. Nici o bucată nu era măcar zgîriată ; fiecare era ca oglinda, netedă şi strălucitoare, întocmai ca un ochi de apă în care bate soarele. Şi erau farfurii de mîn- care, castroane de supă, şi căni şi platouri mari, groase, lungi ca ăsta, uite, şi late ; căni pentru smîntînă şi cupe cu minere sculptate cu viţe şi de toate : şi cupe de băut,' fiecare de altă formă ; şi farfurii pentru zeamă şi sosuri ; apoi un vas mare, greu, pentru punci, cu polonic, şi vasul era tot sculptat cu figuri şi ciorchini de struguri. Ah, că numai vasu' ăsta făcea o avere, aşa cred. Cin' toată vesela aia era aşezată pe masă, era o privelişte pentru un rege. Aşa serviciu era ăla. Fiecare piesă era grea, o, foarte grea 1 şi groasă ; aur gros, masiv, nimic decît aur — aur roşu, strălucitor, curat, roşu ca portocala — şi cin' îl ciocăneai cu degetul, ah, să fi auzit numai atunci ! Nici un clopot de biserică nu a răsunat vreodată mai dulce şi mai limpede. Şi era un aur moale ; puteai să-l muşti şi să-ţi laşi urma dinţilor în el. Oh, serviciul ăla de aur ! 11 văd şi acuma parcă l-aş avea în faţa ochilor — aur solid, greu, bogat, şi curat; numai aur şi aur, în grămezi. Ge mai serviciu era, ce mai serviciu !

Maria tăcu şi rămase dînd din cap, gîndindu-se la acea splendoare apusă. Deşi cam analfabetă, şi în orice altă problemă lipsită de imaginaţie, o anume inteligenţă deformată îi permitea să recompună întotdeauna acest tablou, cu o claritate incredibilă. Era evident că vedea lim- ,pede serviciul. Descrierea era precisă, aproape elocventă.

O fi existat oare vreodată acel minunat serviciu de aur altfel decît în imaginaţia ei bolnavă ? Şi-o fi amintind oare într-adevăr Maria o realitate din copilăria petrecută într-un lux barbar ? Vor fi fost cîndva părinţii ei stăpîni pe o avere imensă, provenită de pe vreo plantaţie de cafea din America Centrală, o avere de mult confiscată de trupe de insurgenţi, sau cheltuită întru susţinerea unor

guverne revoluţionare ?

Nu era imposibil. Nu se putea afla absolut nimic despre trecutul Măriei, înainte de apariţia ei în bloc. Apăruse pe neaşteptate din necunoscut, o femeie străină, de rasă amestecată, rezonabilă în toate exceptînd serviciul de aur ; dar neobişnuită, complicată, misterioasă, chiar cînd era în toane bune.

Dar prin ce chinuri trecuse Zerkow ascultîndu-i povestea ! Căci îşi propusese să creadă totul, făcuse sforţări să creadă totul, biciuit şi hărţuit de o lăcomie nemiloasă, care nu scădea nici măcar la cel mai absurd basm cu comori. Povestea îl încînta, îl fermeca. Se găsea în preajma unei fiinţe căreia îi aparţinuse această comoară. Vedea pe cineva care văzuse acest morman de aur. Şi, astfel, se simţea şi el în apropierea aurului, care era acolo, undeva pe aproape, sub ochii săi, sub degetele sale ; era roşu, strălucitor, masiv. Privi în jur, sălbatic ; şi nu văzu nimic, nimic altceva decît prăvălia sordidă şi cutii de tablă roase de rugină. Ce exasperant, ce chin să te afli atît de aproape de el, şi totuşi să ştii că e irevocabil şi ireversibil pierdut! Fu străbătut de un spasm de suferinţă. îşi rodea buzele palide, de deznădejde, de mînie, de furie.

— Dă-i drumul, dă-i drumul, şopti el; să mai auzim o dată. Lustruite ca oglinda, da ? Şi grele ? Da, da, ştiu. Un vas de punci care face o avere. Ah, şi tu le-ai văzut, au fost ale tale, toate !

Maria se ridică să plece. Zerkow o conduse pînă la uşă, mai oferindu-i de băut.

— Să mai vii, să mai vii, cîrîi el. Nu aştepta pînă ai vechituri ; vino oricînd vrei, şi mai povesteşte-mi de serviciul ăla.

Mal făcu cîţiva paşi cu ea, pe străduţă.

— Cît crezi că valora ? o întrebă, înfrigurat.

— O, un milion de dolari, răspunse vag, Maria. *

După ce plecă Maria, Zerkow reveni în odaia din dos
a prăvăliei, şi rămase în faţa lămpii de spirt, uitîndu-se în jos la mîncarea rece, preocupat şi

gînditor.

„Un milion de dolari“, murmură el în şoapta-i guturală, hîrîită, purtîndu-şi vîrful degetelor pestre buzele subţiri, de pisică. „Un serviciu de aur, valorînd un milion de dolari ; un vas de punci valorînd o avere ; farfurii de aur roşu, mormane şi grămezi. Dumnezeule !“

Capitolul 4

Zilele treceau. McTeague terminase tratamentul pe care îl făcuse Trinei. Ea nu mai venea la „Saloane*. în cursul ultimelor şedinţe, relaţiile dintre ei se mai amelioraseră puţin. Trina se menţinea totuşi într-o atitudine rezervată, iar McTeague se mai simţea încă neîndemînatic, stîngaci în prezenţa ei; dar acea reţinere şi jenă ce urmase după declaraţia nesăbuită a lui McTeague se topise încetul cu încetul. în ciuda lor, reveniseră treptat la vechea atitudine pe care o avuseseră cînd s-au cunoscut.

Dar, cu toate astea, McTeague suferea cumplit. Vedea limpede că Trina nu va fi niciodată a lui. Era prea bună pentru el; prea delicată, prea rafinată, prea drăguţă pentru el, care era atît de necioplit, de uriaş şi de prost. Ea era pentru altul — pentru Marcus, fără îndoială — pentru altcineva mai şlefuit. Ar fi trebuit să meargă la un alt dentist; la tînărul din colţ, de exemplu, biciclistul şi amatorul de curse de ogari. McTeague începu să-l deteste şi să-l invidieze. îl spiona în timp ce omul intra ori ieşea din cabinet, îi observa cravatele cu picăţele şi vestele fistichii.

într-o duminică, la cîteva zile după ultima şedinţă la dentist a Trinei, McTeague îl întîlni pe Marcus Schouler la masă, la birtul vatmanilor, de lingă prăvălia de hamuri.

— Ce-ai de gînd să faci’n după-masa asta, Mac ? îl

întrebă celălalt, în timp ce-şi mîncau budinca.

— Nimic, nimic, răspunse McTeague, clătinînd din cap.

Gura îi era plină de budincă. Digestia îl încălzea, şi la rădăcina nasului îi apăruseră mici broboane de sudoare. Avea perspectiva unei după-amiezi petrecute, ca de obicei, în scaunul dentar. Cînd plecase de acasă, pusese zece cenţi în cană şi-o lăsase la circiuma lui Frenna, ca să-i fie umplută.

— Ce-ai zice de-o plimbare ? spuse Marcus. Vreau să zic o plimbare lungă. O să fie grozav. Tre' să duc vreo trei-patru cîini să facă puţină mişcare. Moş Grannis îi de părere că-i nevoie. O să mergem spre Presidio.

Cei doi îşi făcuseră de o vreme obiceiul ca, din cînd în cînd, să iasă la plimbări lungi. Duminica, atunci cînd Marcus nu se ducea cu familia Sieppe, plecau împreună uneori în parc, alteori spre Presidio, sau chiar de partea cealaltă a golfului. Le făcea o plăcere deosebită să fie împreună, dar păstrînd tăcere şi o anume rezervă, avînd acea oroare masculină faţă de orice manifestări de prietenie.

în după-amiaza aceea au umblat vreo cinci ore, în lungul şoselei Californiei, apoi, tăind prin Rezervaţia Presidio, spre podul Golden Gate. Pe urmă s-au întors şi, urmînd linia ţărmului, au ajuns la Cliff House. Aici s-au oprit să bea bere, Marcus declarînd că gura îi era uscată ca un şopron de fin. înainte de a porni la plimbare, cei doi trecuseră pe la spitalul de cîini, şi Marcus dăduse drumul la patru convalescenţi, nebuni de fericire că se văd iar liberi.

— Uite la cîinele-ăla, strigă Marcus spre McTeague, arătîndu-i un superb setter irlandez. Ala-i clinele care-a aparţinut tipului, de pe bulevard, clinele după care am fost în ziua aceea. L-am cumpărat. Tipu' credea că are răpciugă şi i-a făcut vînt. Da' n-avea nimic, numa' nişte guturai. Spune, nu-i grozav ? Uit'te la părul lui ; e perfect, şi fii atent cum îşi ţine coada, în linie dreaptă cu spatele. Uit'te cit de ţepene şi albe-i sînt mustăţile. Pe toţi

dracii, în materie de cîini nu pot fi prostit. Asta-i lanălţime.

La Cliff House îşi băură berea într-un colţ liniştit din sala de biliard. Nu erau decît doi jucători. Undeva, într-altă parte a clădirii, cînta un gramofon. Afară se auzeau izbiturile ritmice ale valurilor şi mugetul sonor al focilor pe stînci. Cei patru cîini se încolăciseră pe podeaua plină de nisip.

— Asta-i, făcu Marcus, bind jumătate din pahar. Ah- ah ! adăugă apoi cu un oftat prelung, e perfect; da, în- tr-adevăr !

In ultimul ceas al plimbării, aproape că nu vorbise decît Marcus. McTeague abia dacă-i răspunsese prin mişcări şovăielnice din cap. De altminteri, dentistul fusese tăcut şi gînditor în tot cursul după-amiezii. Pînă la urmă, Marcus sesiză acest lucru. Aşezîndu-şi paharul pe masă, cu zgomot, exclamă deodată :

— Ce-a fost cu tine în zilele din urmă, Mac ? Pe tine te roade ceva, este ? Hai, spune.

— Nu, nu, răspunse McTeague, uitîndu-se în podea ; nu, nu, n-am nimic.

— Aiurea ! î-o întoarse celălalt.

McTeague tăcea. Cei doi jucători de biliard plecară. Gramofonul se dezlănţui cu o nouă melodie.

— Ha ! exclamă Marcus, rîzînd scurt. Am impresia că eşti amorezat.

McTeague suspină adine şi-şi tîrşîi picioarele enorme sub masă.

— Şi totuşi, ceva te roade, insistă Marcus. Poate sînt în măsură să te ajut. Sîntem prieteni, nu ? Mai bine spune-mi ce-i cu tine ; poate putem aranja ceva. Hai, dă-i drumpl; dă afară.

Situaţia era oribilă. Pe McTeague îl copleşea. Marcus era prietenul lui cel mai bun, unicul lui prieten. Erau „prieteni la cataramă“, şi McTeague ţinea la el. Totuşi iubeau amîndoi — se pare — aceeaşi fată, iar acum Marcus se străduia să-i stoarcă secretul; se repezea orbeşte în aceeaşi

stîncă de care se vor zdrobi amîndoi, animat de cele mai bune intenţii, din singura dorinţă de a-i fi de folos. în afară de asta, nu exista nimeni altul decît Marcus, căruia McTeague să fi preferat să-i spună necazurile ; şi totuşi, în legătură cu acest necaz, cel mai mare din viaţa lui, trebuia să păstreze tăcere ; trebuia să se abţină să-i spună lui Marcus, mai mult decît oricui.

McTeague începu să simtă vag că viaţa devenise insuportabilă. Cum se întîmplaseră lucrurile ? Cu numai o lună în urmă era pe de-a-ntregul mulţumit ; era calm şi împăcat, savurîndu-şi micile plăceri aşa cum i se prezentau. Viaţa i se modelase după anume tipare ; urmînd fără îndoială să curgă mai departe în aceeaşi albie. Apoi, în minuscula sa lume a pătruns o femeie, şi în acelaşi timp a apărut şi discrepanţa. Se ivise elementul dereglator. Oriunde călcase femeia, răsăriseră, ca nişte flori încîlcite şi ciudate, complicaţii dureroase.

— Spune, Mac, dă-i drumul; zi-i de-a dreptul, îl îndemnă Marcus apleeîndu-se spre el. S-a luat vreun tip de tine, strigă el, devenind deodată stacojiu.

— Nu, spuse McTeague, neajutorat.

— Hai, bătrîne, spune insistă Marcus ; s-auzim. Care-i chestia ? O să fac tot ce pot ca să te ajut.

Asta era mai mult decît putea McTeague să îndure. Situaţia îl depăşea. Vorbi prostit, cu mîinile afundate în buzunare, cu capul căzut înainte.

—■ E... e vorba de... de domnişoara Sieppe, spuse el.

— Trina, vară-mea ? Ce vrei să zici ? întrebă Marcus aspru.

— A... eu... eu nu ştiu, bîlbîi McTeague, zăpăcit de-a binelea.

— Vrei să spui, strigă Marcus luminat deodată, că tu... că şi tu !

McTeague se agită în scaun, uitîndu-se la pereţi, evi- tînd privirile celuilalt. Dădu din cap, apoi izbucni pe neaşteptate :

— E peste puterile mele. N-am nici o vină, nu-i

aşa ?

Marcus amuţi subit; căzu pe spate în scaun, cu respiraţia tăiată. Lui McTeague îi reveni deodată graiul.

— înţelegi, Mark, e peste puterile mele. Nu ştiu cum s-a întîmplat. Totul a venit atît de încet, încît eu... încît totul era gata mai înainte de a-mi da seama, înainte de a mai putea face ceva. Ştiu că sîntem prieteni buni, noi doi, şi ştiam că... ştiam ce e între tine şi domnişoara Sieppe. Ştiu şi acum, ştiam şi atunci ; dar asta n-a ajutat cu nimic, înainte de a-mi da seama... totul... totul... a fost gata. Şi nu pot să fac nimic. N-aş fi vrut pentru nimic în lume să se întîmple, dacă aş fi putut, aş fi oprit totul, dar nu ştiu, există ceva care e mai tare decît noi, asta e. Ea venea acolo... domnişoara Sieppe venea, venea acolo de trei-patru ori pe săptămînă, şi a fost prima fată pe care am cunoscut-o vreodată... şi nu ştiu 1 Eram aproape de ea, îi atingeam faţa în fiecare minut, şi gura, îi simţeam răsuflarea şi mirosul părului... o, nu-ţi poţi închipui. Nu pot să-ţi spun în cuvinte ce simţeam. Prea bine nu ştiu nici eu, ştiu numai rezultatul. Totul s-a încheiat; e prea tîrziu ca să mai pot da înapoi. Ah, şi nu mă pot gîndi la nimic altceva ; nici ziua, nici noaptea. Pentru mine nu mai există nimic altceva. Asta e... e... e totul ! Eu... eu... oh, Mark, asta e totul pentru mine, nu pot să-ţi explic.

Făcu un gest de neputinţă cu ambele mîini. Niciodată nu mai fusese McTeague atît de agitat; niciodată nu mai ţinuse un discurs atît de lung. Mîinile i se mişcau în gesturi ' violente, necontrolate, faţa i se înroşise, maxilarele uriaşe se închideau la fiecare pauză cu un pocnet sec şi dur. Era ca o brută colosală prinsă într-o plasă invizibilă, delicată, urlînd, exasperată, lipsită de puterea de a se elibera.

Marcus Schouler nu spuse nimic. Se lăsă o lungă tăcere. Marcus se ridică şi se îndreptă spre fereastră, unde rămase în picioare, privind afară, dar fără să vadă ceva. „Cine şi-ar fi închipuit una ca asta ?“ murmură el neauzit. Era în impas. Marcus

ţinea la Trina. Nu se îndoia cîtuşi de puţin de asta. Aştepta întotdeauna cu nerăbdare excursiile de duminica după-amiază. Ii plăcea să fie cu Trina. Şi el, la fel, simţea farmecul acestei fete — farmecul frunţii mici şi palide ; mica bărbie împinsă înainte, ca într-o inocentă confidenţă ; coroana masivă şi parfumată a părului negru. O plăcea nespus de mult. Intr-o bună zi urma să-i vorbească ; s-o ceară în căsătorie. Marcus amînase mereu această problemă pentru viitor ; cîndva avea să se întîmple — cîndva — intr-un an, sau doi. Faptul încă nu se conturase clar în mintea lui. Marcus „îi ţinea companie[11] veri- şoarei sale, dar cunoştea şi multe alte fete. De altfel, îi plăceau toate fetele destul de mult. Unicitatea şi forţa pasiunii lui McTeague îl speriase. McTeague s-ar căsători cu Trina în aceeaşi după-masă, dacă ea ar fi de acord ; dar oare el, Marcus, ar face-o ? Nu, n-ar face-o ; dacă s-a ajuns pînă aici, ei bine, nu, n-ar face-o. Şi totuşi, ştia că Trina îi place. Ar putea spune... da, ar putea spune chiar că o iubeşte. Ea era „fata lui[ft]. Iar familia Sieppe îl recunoştea drept „băiatul Trinei“. Marcus reveni la masă şi se aşeză pe marginea ei.

— Şi atunci, ce ne rămîne de făcut, Mac ? zise el.

— Nu ştiu, răspunse McTeague, dărîmat. N-aş vrea... n-aş vrea să... să intervină nimic între noi, Mark.

— Ei bine, n-o să intervină nimic, fii sigur ! strigă celălalt. Nu, domnule ; fii sigur, Mac.

Marcus gîndea intens. Pentru el era foarte limpede că McTeague o iubea pe Trina mai mult decît el; că, într-un fel, tipul acesta uriaş şi necioplit era capabil de o pasiune mult mai puternică decît el, care era de două ori mai deştept. Deodată, Marcus luă impetuos o hotărîre.

— Ei bine, Mac, strigă, izbind cu pumnul în masă, dă-i bătaie ’nainte. Presupun că tu... că tu o doreşti îngrozitor de mult. Eu o să mă retrag ; da, o să mă retrag. O să ţi-o las ţie, bătrîne.

Deodată, sensul generozităţii sale îl copleşi pe Marcus. Se văzu un alt om, foarte nobil, cu simţul

sacrificiului; îşi privi parcă din afară acest al doilea eu, cu nemărginită admiraţie şi infinită compasiune. Era atît de bun, de mag- nific, de eroic, incit aproape îi dădură lacrimile. Marcus făcu un gest larg de resemnare, întinse amîndouă mîinile, strigînd :

— Mac, am să ţi-o cedez. N-o să stau în calea voastră.

Şi, în timp ce vorbea, în ochii lui Marcus apărură cu adevărat lacrimi. Nu încăpea nici o îndoială că se credea sincer. In momentele acelea era aproape convins că o iubeşte pe Trina şi că acum se sacrifica de dragul prietenului său. Cei doi erau în picioare, faţă în faţă, stringîndu-şi mîinile. Era un moment măreţ ; pînă şi McTeague îi simţea dramatismul. Ce lucru minunat era prietenia dintre oameni ! Dentistul tratează dintele prietenului său şi refuză banii ; prietenul se revanşează cedîndu-i fata. Asta se cheamă noblețe. Stima şi afecţiunea reciprocă crescu enorm. Nimic nu-i va mai putea înstrăina vreodată. Nimic, pînă la moarte.

— îţi sînt foarte recunoscător, murmură McTeague, căci nu-i venea nimic mai^bun în minte. Iţi sînt foarte recunoscător, repetă el, foarte recunoscător, Mark.

— E-n regulă, în regulă, răspunse Marcus Schouler, brav, şi se gîndi să adauge : „O să fiţi fericiţi împreună. Spune-i din partea mea... spune-i... spune-i...“

Dar nu mai putu continua. Strînse cu putere mîna dentistului.

Nici unuia dintre ei nu i-a trecut prin cap că Trina s-ar putea să-1 refuze pe McTeague. McTeague începu să se însenineze. în retragerea lui Marcus întrezărea sfîrşitul tuturor dificultăţilor. După asta — totul se va aranja. Nervii exaltaţi, încordaţi ai lui Marcus sfîrşiră prin a se destinde, aducîndu-1 şi pe el într-o stare de bună dispoziţie. Supărarea i se schimbă deodată într-un exces de veselie. După-amiaza se transformă într-un succes comun. Cei doi se plesniră cu sete peste spate, şi băură trei rîn-

duri de bere, închinînd fiecare în cinstea celuilalt.

Zece minute după ce renunţase la Trina Sieppe, Marcus îl năuci pe McTeague cu o ispravă formidabilă.

— Fii atent, Mac. Eu po' să fac ceva ce tu nu poţi. Pariez pe douăş'cinci de centi că o să te fac praf.

Puseră amîndoi monezile pe masă.

— Ac'ma, fii atent, strigă Marcus.

Luă o bilă de biliard din cutie, o cumpăni puţin în faţa ochilor, apoi, deschizîndu-şi deodată fălcile într-un chip oribil, o îndesă în gură şi închise buzele peste ea.

În primul moment McTeague rămase stupefiat, cu ochii cît cepele. Apoi fu cuprins de un rîs enorm. Hohotea şi striga, legănîndu-se în scaun şi lovindu-se peste genunchi. Ce mai pezevenghi şi Marcus ăsta ! Niciodată nu puteai şti ce o să facă în momentul următor. Marcus îşi scoase bila din gură, o şterse de faţa de masă şi i-o întinse lui McTeague.

— Ac'rna să te vedem pe tine.

McTeague deveni deodată grav. Problema era serioasă, îşi despărţi bine mustăţile groase, şi-şi deschise fălcile enorme, ca o anacondă. Bila îi dispăru în gură. Marcus aplaudă gălăgios, strigînd : „Perfect!" McTeague se întinse, după bani şi-i băgă în buzunarul de la vestă, dînd din cap cu subînţeles.

Apoi deodată, faţa-i deveni stacojie, fălcile începură să se' mişte convulsiv, îşi izbea obrajii cu ambele mîini. Bila de biliard îi intrase uşor în gură, şi nu mai putea s-o scoată.

Era groaznic. Dentistul se ridică în picioare, împleti- cindu-se printre ciîini, schimonasindu-şi faţa, cu ochii ieşiţi din orbite. Oricît încerca, nu-şi putea deschide fălcile destul, ca să poată scoate bila. Marcus îşi pierdu cumpătul, înjurînd în gura mare. McTeague transpira de groază ; din gura înfundată îi ieşeau sunete nearticulate ; dădea din mîini sălbatic ; cei patru cîini începură să latre, aţîţaţi de agitaţia generală. Un chelner dădu buzna în- lăuntru, cei doi jucători de biliard reveniră, şi se adună lume. Era o scenă în toată legea.

Pe neaşteptate, bila sări din gura lui McTeague la fel de simplu cum intrase. Ce uşurare ! Bietul de el se prăbuşi într-un scaun, ştergîndu-şi fruntea, gîfîind din greu.

Dată fiind emoţia momentului, Marcus Schouler invită întregul grup să bea cu ei.

între timp lucrurile se liniştiră şi grupul se împrăştie; era trecut de cinci. Marcus şi McTeague hotărîră să se întoarcă acasă cu tramvaiul. Dar curînd constatară că nu era posibil. Cîinii nu voiau să-i urmeze. Numai Alexander, setter-ul cel nou al lui Marcus, îşi menţinea locul în urma tramvaiului. Ceilalţi trei îşi pierduseră minţile, alergînd aiurea pe străzi, cu boturile în aer, sau ţîşnind pe neaşteptate în galopuri furioase, îndepărtîndu-se în altă direcţie. Marcus fluiera, striga şi spumega de furie — în zadar. Cei doi prieteni trebuiră s-o ia pe jos. Ajun- gînd în cele din urmă în Polk Street, Marcus închise crinii la spital. Pe Alexander îl aduse cu el în bloc.

In spatele blocului exista o curte minusculă, unde Mark făcuse o cuşcă pentru Alexander, dintr-un butoi vechi de apă. înainte de a se gîndi la propria-i masă, Marcus îl culcă pe Alexander şi-i dădu să mănînce cîţiva biscuiţi. McTeague îl însoţise în curte. Alexander începuse de îndată să mănînce, mestecînd repede biscuiţii, cu capul înclinat pe o parte.

— Ce, ce-o să faci cu... în legătură... în legătură., cu verişoara mea, Mac ? întrebă Marcus.

McTeague dădu din cap neajutorat. Se întunecase, şi se făcuse rece. Curticica era urîtă şi plină de miasme. McTeague era obosit din cauza lungii plimbări. Stînje- neala legată de problema Trinei îi reveni întreagă. Nu, desigur, ea nu era pentru el. Pînă la urmă o va cuceri Marcus, sau un altul. Ce-ar fi putut să vadă ea la el ca să-i placă — el, un uriaş greoi, cu mîinile cît maiul ? Şi apoi, ea-i spusese o dată că nu se va căsători cu el. Nu era destul ?

— Nu ştiu ce să fac, Mark, zise el.

— Păi, acuma trebuie să-i faci curte, răspunse Marcus. Du-te şi treci pe la ea.

McTeague tresări. Nu se gîndise niciodată să treacă pe la ea. Ideea îl sperie puţin.

— Sigur, insistă Marcus, e cel mai bun lucru. Da' ce credeai ? 'Ţi-nchipuiai că n-o s-o mai vezi niciodată ?

— Nu ştiu, nu ştiu, răspunse dentistul, uitîndu-se tîmp la cîine.

— Ştii unde locuieşte, continuă Marcus Schouler. Dincolo de golf, la staţia din Strada B. O să te duc eu, ori de cîte ori vrei. Uite ce, o să mergem la ei de ziua lui Washington. Asta-i miercuri; sigur c-o să se bucure să te vadă.

Ce frumos din partea lui Marcus 1 McTeague realiză deodată tot ceea ce făcea prietenul său pentru el. Se bîlbîi :

— Ascultă, Mark... tu eşti... eşti un băiat grozav.

— Ei, lasă ! zise Marcus. E-n regulă, bătrîne. Aş vrea să vă văd aranjaţi; asta-i tot. O să mergem neapărat miercuri.

O porniră spre casă. Alexander se opri din mîncat şi îi privea îndepărtîndu-se, întîi cu un ochi, apoi cu celălalt. Dar se respecta prea mult ca să scîncească. Cînd ajunseră însă pe la al doilea palier al scărilor din spate, dedesubt, în curte se auzi o răfuială cumplită. Se repeziră amîndoi la un geam deschis din capătul holului, şi priviră în jos.

Curtea blocului era despărţită de cea a poştei prin- tr-un gard de scânduri ; în cea din urmă se aciuise un cîine. Acesta şi Alexander se mirosiră reciproc, pufnind unul la altul prin crăpăturile gardului. Apoi a început deodată hărmălaia, de o parte şi de alta a gardului. Cîinii se năpusteau turbaţi unul spre altul, arătîndu-şi colţii, lă- trînd, înnebuniţi de ură. Colţii le străluceau. Zgîriau scîn- durile gardului cu ghearele, umplînd noaptea de zarva lor.

— La dracu ! strigă Marcus, nu se iubesc 1 Ascultă, ce zici ? Ce încăierare ar ieşi dacă s-ar întîlni vreo dată ! Trebuie s-o-ncercăm cândva.

Capitolul 5

Miercuri dimineaţă, de ziua lui Washington, McTeague se sculă devreme şi se bărbieri. în afara celor şase cîntece de jale, McTeague mai ştia un cîntec. De cîte ori se bărbierea, îl cînta pe acesta ; niciodată în altă împrejurare. Vocea-i era un muget, suficient pentru a face geamurile să zbîmîie. Acum îi trezise pe toţi locatarii de la etajul său. Era un bocet lamentabil :

„De nimeni iubit, de nimeni mîngîiat, în sălbăticia acestei lumi, părăsit şi aruncat."

In timp ce se oprise ca să-şi ascută briciul, intră Marcus, îmbrăcat pe jumătate, o fantomă senzaţională în flanelă roşie.

Marcus obişnuia să facă curse între camera lui şi ,,Sa- loanele[11] dentistului, mai mult sau mai puţin îmbrăcat. Bătrîna domnişoară Baker îl văzuse aşa de cîteva ori prin uşa întredeschisă, pe cînd stătea în camera ei, as- cultînd şi aşteptînd. Pe bătrîna croitoreasă o şoca mai presus de orice închipuire. Se simţea indignată, ofensată, şi-şi ţuguia buzele, ridicîndu-şi bărbia. Pomenea uneori că o să se plîngă proprietăresei. „Şi mai e şi domnul Grannis, eare-i chiar lîngă uşa mea. Inchipuie-ţi ce greu ne vine amîndurora". în urma unei asemenea apariţii, ieşise apoi în hol cu micii-i cîrlionţi falşi vi- brîndu-i, vorbind cu voce tare şi tremurată, oricui o auzea.

— N-ai decît! striga Marcus. închideţi uşa dacă nu vrei să vezi. Şi-acuma, fii atentă că vin iar, de data asta fără măcar un plasture pe mine.

în dimineaţa asta de miercuri, Marcus îl chemă pe McTeague în hol, în capul scărilor ce dădeau în stradă.

— Vino s-o auzi pe Maria, Mac, spuse el.

Maria şedea pe penultima treaptă, cu bărbia sprijinită în pumni. Roşcatul Zerkow, evreul polonez cu zdrenţele, stătea în uşă, vorbind de zor.

— Numai o dată, Maria, spunea el. Mai zi încă o dată.

Vocea Măriei ajungea pînă sus, monotonă. Marcus şi McTeague prindeau din cînd în cînd cîte o frază.

— Erau mai mult de o sută de bucăţi, şi fiecare de aur — numai vasul pentru punci făcea o avere — aur masiv, gros, greu.

— Fii atent, zise Marcus. Jigodia aia a reuşit s-o pornească, cu farfuriile ălea-ale ei. Ce zici, nu-s o pereche grozavă ?

— Şi sunau ca clopotele, nu-i aşa ? interveni Zerkow.

— Mai dulce şi mai limpede decît clopotele bisericii.

— Ah, mai dulce 'cît clopotele. Şi vasu' de punci tre' să fi ' fost îngrozitor de greu.

— Abia puteai să-1 ridici.

— înţeleg. O, înţeleg, răspunse Zerkow, rozîndu-şi degetele. Şi unde au ajuns toate ? Unde ?

Maria dădu din pap.

— S-au dus.

— Ah, s-au dus, s-au dus. Cînd te gîndeşti ! S-a dus vasu' de punci, şi polonicu' gravat, şi farfuriile, şi cupele. Ce privelişte trebuie să fi fost, toată grămada !

— Era minunată.

— Da, minunată, nu se poate altfel.

Pe ultimele trepte ale acelui bloc prăpădit, mexicana şi evreul cu părul roşu meditau asupra serviciului de aur dispărut, aproape intrat în legendă.

Marcus şi dentistul petrecură ziua lui Washington dincolo de golf. Pentru McTeague călătoria pînă acolo a fost o lungă agonie. Se cutremura de o spaimă imprecisă, nelămurită ; s-ar fi întors înapoi de zeci de ori, dacă nu ar fi fost Marcus cu el. Uriaşul impasibil era agitat ca un şcolar. îşi închipuia că vizita la domnişoara Sieppe era un afront revoltător. Ea avea să-1 îngheţe cu o privire ; o să i se arate uşa şi, dizgraţiat, o să fie dat afară.

Coborînd din trenul local la staţia din Strada B, dădură nas în nas cu întregul trib Sieppe — mama,

tata, trei copii, şi Trina — echipaţi pentru unul din eternele lor picnicuri. Urmau să meargă spre Schuetzen Park. Pregătiseră patru coşuri cu mîncare. Unul din copii,. un băieţel, ţinea cureaua petrecută pe după grumazul unui ogar negru. Trina avea o fustă de pînză albastră, o bluză în dungi şi o pălărioară albă ; în jurul taliei avea un cordon din imitaţie de crocodil.

Imediat, doamna Sieppe începu să-i vorbească lui Marcus. Acesta le anunţase venirea lor, dar picnicul fusese hotărît încă înainte de primirea scrisorii lui. Doamna Sieppe îi explică acest lucru. Era o femeie în vîrstă, imensă, cu faţa trandafirie, şi păr alb minunat. Familia Sieppe erau germani-elveţieni.

— Mergem în park, parkhul Schuetzen, cu doţi gobiii, o migă egz-gurzie, nu-i aja ? Rezbirăm aer gurat, o zăr- pătoare, un pignig i lîngă malul mărrhii. Ach, va fi aja de fesei, nu ?

— Fără îndoială că va fi. O grozăvenie, strigă Marcus, entuziasmat subit. 'Mnealui e doctorul McTeague de care v-am scris, doamnă Sieppe.

— Ach, toktorul, strigă doamna Sieppe.

McTeague fu prezentat, dădu mina grav, în timp ce Marcus îl împingea cu umărul de la unul la altul.

Domnul Sieppe era un omuleţ cu alură de militar, plin de importanţă, luîndu-se foarte în serios. Era membru al unei echipe de tir. De umăr îi atîrna o carabină Springfield, iar pe piept avea cinci medalii de bronz.

Trina era încîntată. McTeague era uluit : ea părea sincer bucuroasă să-1 vadă.

— Bună ziua, domnule doctor McTeague, spuse ea, zîmbindu-i şi întinzîndu-i mîna. îmi pare bine să vă văd din nou. Priviţi cit de bine-mi stă dintele.

îşi ridică un colţ al buzei, şi-i arătă podul masiv de aur. între timp, domnul Sieppe trudea şi transpira. Responsabilitatea excursiei căzuse în sarcina sa. Iar el părea să o considere o problemă de o vastă importanţă, o veritabilă expediţie.

— Owguste ! strigă el spre băieţelul cu ogarul

negru, tu o să khari ogharul şi koşul numărul trei. Gemenii, adăugă el, adresîndu-se celor doi băieţi mai mici, îm- brăcaţi exact la fel, o să se ajute unul pe altul la zgau- nuT pliant şi goşul numărul pathru. S-a îndzeles, nu ? Cînd pornim, voi khopiii porniţi întîi. Acestea sînt ortinele pentru voi. Dar noi nu pornim, exclamă el, nervos ; noi rămînem. Ach, Tumnezeule, Selina care nu mai vine !

Selina era, se pare, o nepoată a doamnei Sieppe. Se hotărîră să plece fără ea, cînd o văzură apărînd, abia mai răsuflînd. Era o fată subţire, cu aspect bolnăvicios, care se epuiza dînd lecţii de pictură cu douăzeci şi cinci de cenţi pe oră. îi fu prezentat McTeague. începură să vorbească toţi odată, umplînd mica încăpere a staţiei cu hărmălaia lor.

— Atenţiune ! strigă domnul Sieppe, ţinînd într-o mină bastonul cu măciulie de aur, şi într-alta carabina Springfield. Atenţiune ! Plecăm.

Cei patru băieţi porniră înainte, ogarul începu deodată să latre, smucindu-se în lesă. Ceilalţi îşi ridicară boccelele.

— *Vorwărts* /[1] strigă domnul Sieppe, agitîndu-şi carabina şi luînd atitudinea de locotenent de infanterie comandând o şarjă.

Grupul porni în lungul căii ferate.

Doamna Sieppe mergea cu soţul ei, care o părăsea mereu pentru a striga cîte un ordin, în faţă sau în spate. Urmau Marcus cu Selina. McTeague se pomeni alături de Trina, în coada procesiunii.

— Noi ieşim la asemenea picnicuri aproape în fiecare săptămînă, spuse Trina, pentru a începe conversaţia, şi aproape în fiecare sărbătoare. A devenit un obicei.

— Da, da, un obicei, răspunse McTeague, dînd din cap ; un obicei — ăsta-i cuvîntul.

— Nu găsiţi că picnicurile sînt foarte plăcute, domnule doctor McTeague ? continuă ea. Iei dejunul dimipeaţa, şi părăseşti o zi întreagă oraşul îmbîcsit. Umbli toată ziua în aer curat şi, cînd vine timpul mesei, oh, îţi este atît de foame ! Iar pădurea şi iarba, care miros atît de frumos !

— Nu ştiu domnişoară Sieppe, răspunse el, cu ochii aţintiţi în spaţiul dintre şine. N-am fost niciodată la un picnic.

— Niciodată ? strigă ea, uimită. O, o să vedeţi ce bine o să ne distrăm. Dimineaţa, tata şi copiii îngroapă scoici de rîu în nămolul de pe ţărm, apoi noi le gătim, şi... oh, sînt o mie de lucruri de făcut.

— O dată am mers cu un remorcher în golf, zise McTeague. Noi stăteam la margine şi pescuiam. Am prins trei peşti.

— Mie mi-e teamă să ies în golf, răspunse Trina, dînd din cap ; bărcile cu pînze se răstoarnă foarte repede. Un văr de-al meu, fratele Selinei, s-a înecat de Ziua Decoraţiei. Nu l-au mai găsit niciodată. Ştiţi să înotaţi, domnule doctor ?

— înotam, cînd eram la mină.

— La mină ? A, da, îmi amintesc, mi-a spus

I **înainte (1. germană)**

Marcus că aţi fost miner cîndva.

— Am fost vagonetar; toţi vagonetarii obişnuiau să înoate în fiecare joi seara în rezervorul de apă. Unul din ei a fost muşcat de un şarpe cu clopoţei în timp ce se îmbrăca. Era un francez, îl chema Andrew. S-a umflat şi a început să se chircească tot.

— Oh, cit urăsc şerpii ! Sînt atît de mlădioşi şi graţioşi — poate de aceea îmi place să-i privesc, totuşi. Ştiţi farmacia aceea din oraş care are o ladă de sticlă plină de şerpi vii ?

— Am omorît şarpele cu biciu'.

— Cît de departe credeţi că puteţi înota ? Aţi încercat vreodată ? Credeţi că rezistaţi la o milă ?

— O milă ? Nu ştiu. N-am încercat niciodată. Cred că aş putea.

— Şi eu ştiu să înot puţin. Uneori ne ducem cu toţii la Cristal Baths.

— Cristal Baths ? Şi puteţi să traversaţi bazinul ?

— O, da, atît timp cît tata îmi ţine bărbia afară din apă. Imediat ce-şi retrage mîna, mă duc la fund. Dumneavoastră vă place să vă intre apă în urechi ?

— Baia e un lucru bun.

— Dacă apa e prea caldă, nu e. Te moleşeşte.

Domnul Sieppe venea alergînd de-a lungul şinelor, agi- tîndu-şi bastonul.

— La o parte, striga el, făcîndu-le semn să părăsească linia; fine drenul.

O cursă locală tocmai trecea prin faţa staţiei din Strada B, la vreun sfert de milă în spate. Grupul se trase la o parte. Marcus aşează pe şină o monedă şi două ace încrucişate, şi în timp ce trenul trecea, prin faţa lor, făceau semne cu pălăria, călătorilor. Copiii ţipară strident. După trecerea trenului se năpustiră să vadă moneda şi acele. Moneda fusese zvîrlită alături, dar acele fuseseră turtite, încît acuma semănau cu nişte foarfeci deschise. între copii se stîmi o ceartă, pentru stăpînirea acestor „foarfeci[11]. Domnul Sieppe se văzu obligat să intervină. Reflectă cu gravitate — era o chestiune de o importanţă deosebită. întreg grupul se opri, aşteptîndu-i decizia.

— Ascultaţi, exclamă deodată. Nu va fi atît de simplu. La zvîrşitul zilei, cînd mercem akasă, atunci se fa şuteca, e ? O răsplată pentru acela care fa vi cel mai guminte. Este un ortin. Vorwărts !

— Era trenul de Sacramento, zise Marcus către Selina, pornind înainte.

— Cunosc o fată din Sacramento, spuse Trina către McTeague. E supraveghetoare într-un magazin de mănuşi, şi bolnavă de plămâni.

— Am fost o dată în Sacramento, preciză McTeague, acum aproape opt ani.

— E un oraş frumos ? E la fel de frumos ca San Francisco ?

— E grozav. Am făcut un timp practică acolo.

— Mie îmi place San Francisco, zise Trina, privind dincolo de golf, la oraşul îngrămădit pe coline.

— Şi mie, răspunse McTeague. V-ar place mai mult să locuiţi acolo decît aici ?

— O, sigur, aş vrea atît de mult să locuim acolo. Dacă trebuie să treci dincolo pentru ceva, îţi pierzi toată ziua.

— Da, da, toată ziua-aproape.

— Cunoaşteţi multă lume în oraş? Cunoaşteţi pe un anume Oelbermann ? E unchiul meu. Are un depozit de jucării cu vînzare angro, în Mission. Se spune că e grozav de bogat.

— Nu, nu-1 cunosc.

— Fiica lui vitregă vrea să se călugărească. Inchipui- ţi-vă ! Şi domnul Oelbermann nu vrea. Zice că asta ar fi egal cu a-şi înmormînta propriul copil. Da, vrea să intre la mănăstirea Sacred Heart. Sînteţi catolic, domnule doctor McTeague ?

— Nu, nu, eu...

— Tata e catolic. La sărbători merge din cînd în cînd la liturghie. Dar mama e luterană.

— Catolicii încearcă să-şi extindă controlul asupra şcolilor, observă McTeague, amintindu-şi deodată de una din tiradele politice ale lui Marcus.

— Aşa spune şi văru-meu Marcus. Peste o lună îi trimitem pe gemeni la Kindergarten.

— Ce-i aceea Kindergarten ?
— O, îi învaţă să facă lucruri din paie şi scobitori — un fel de loc de joacă, pentru a nu-i lăsa să bată străzile.
— Este una pe Sacramento Street, nu departe de Polk Street. I-am văzut firma.
— Ştiu unde e. Selina cintă la pian acolo.
— Cîntă la pian ?
— O, ar trebui s-o auziţi. Cîntă bine. Selina e foarte înzestrată. Se ocupă şi cu pictura.
— Eu ştiu să cînt la armonică.
— O, da ? Aş vrea s-o aduceţi odată. Data viitoare. Sper că veţi veni mai des la picnicurile noastre. O să vedeţi cît de vesel o să fie.
— Frumoasă zi de picnic, nu-i aşa ? Nu e nici un nor.
— Aşa e ! exclamă Trina, privind în sus, nici un nor. Ba da ; este unul, chiar deasupra Colinei Telegrafului.
— Acela e fum.
— Nu, e nor. Fumul nu e aşa de alb.
— Da, e nor.
— Ştiam că am dreptate. Nu fac niciodată afirmaţii înainte de a fi sigură.
— Arată ca un cap de cîine.
— Aşa-i ? Lui Marcus nu-i plac cîinii ?
— Şi-a mai procurat un cîine săptămîna trecută — un setter.
— Da ?
— Da. Duminica trecută am fost cu el şi am luat cîţiva cîini din spitalul lui la o plimbare spre Cliff House, dar a trebuit să ne întoarcem tot drumul pe jos, fiindcă ei nu veneau după noi. Aţi fost vreodată la Cliff House ?
— Nu pentru multă vreme. Am fost o dată la un picnic acolo, de Patru Iulie, dar a plouat. Vă place oceanul ?
— Da, da, foarte mult.
— Oh, mi-ar place să călătoresc cu una din corăbiile acelea mari. Departe, departe, departe, şi oriunde. Ele sînt cu totul altfel decît un mic iaht. Mi-ar place foarte mult să călătoresc.

— Sigur ; şi mie.
— Tata şi mama au venit încoace cu o corabie. Au făcut douăzeci şi una de zile. Unchiul mamei era marinar. Era căpitanul unui vaporaş pe lacul Geneva, în Elveţia.
— Opriţi! strigă domnul Sieppe, agitîndu-şi arma.
Sosiseră la intrarea parcului. McTeague încremeni deodată. Nu avea decît douăzeci şi cinci de centi. Ce-ar trebui să facă — să plătească pentru toţi, sau pentru el şi Trina, sau numai pentru el singur ? Şi chiar şi în acest caz din urmă, oare i-ar ajunge douăzeci şi cinci de centi ? îşi pierdu cumpătul, rotindu-şi ochii neputincios. Apoi, îi veni ideea să simuleze o totală neatenţie, lăsînd să se vadă că nu ştia că a sosit momentul să plătească. Se uită preocupat în susul şi în josul căii ferate ; poate că venea •un tren.
— Iată-ne ajunşi, strigă Trina, alăturîndu-se şi ea celorlalţi, adunaţi în faţa intrării.
— Da, da, spuse McTeague, absent.
— Dă-mi nişte mărunţiş, zise Marcus, apropiindu-se de el. Aici trebuie să plătim.
— A, eu... n-am decît douăzeci şi cinci de centi, îngăimă dentistul, năruit.
Simţea că s-a prăbuşit definitiv în ochii Trinei. Ce rost mei avea să încerce s-o cucerească ? Destinul îi era potrivnic.
— N-am decît douăzeci şi cinci de centi, murmură din nou.
Era pe punctul de a adăuga că nu are de gînd să intre în parc. Părea unica alternativă ce-i rămăsese.
— O, în regulă ! zise Marcus, liniştit. O să plătesc eu pentru tine şi o să ne socotim noi acasă.
Intrară în parc în şir, în timp ce domnul Sieppe îi număra.
— Ah, zise Trina, respirînd adînc, după ce ea şi McTeague trecură de portiţă, iată-ne din nou împreună, domnule doctor.
Ea nu părea să fi observat stînjeneala lui McTeague. Momentul dificil fusese depăşit, şi McTeague se simţi salvat şi de astădată.

— Spre plajă ! strigă domnul Sieppe.

îşi controlară coşurile la tejgheaua cu arahide. întregul grup porni spre ţărm. Ogarul fu eliberat din lesă. Copiii alergară înainte.

Dintr-unul din pachetele mai mari, doamna Sieppe scosese la iveală un mic vaporaş de tablă — cadoul lui August de ziua de naştere — o jucărie arătoasă, care naviga ,cu ajutorul unei lămpi de spirt. In dimineaţa asta urma ■ă i se facă proba.

— Dă-mi-1, dă-mi-1, striga August, dansînd în jurul tatălui său.

— Nu aja, nu aja, strigă domnul Sieppe, ridicînd jucăria în aer. Trebuie întîi zăi vac egzperimendul.

— Nu, nu ! scâncea August. Vreau să mă joc cu el.

— Să asculţi ! tună domnul Sieppe.

August se potoli. Alături era un mic zăgaz care cobora în apă. Aici, după studierea atentă a indicaţiilor tipărite pe cutie, domnul Sieppe începu să pregătească vaporaşul.

— Vreau să-1 aşez pe a-apă, strigă August.

— Stai deoparte ! strigă părintele. Tu nu ştii ca mine ; e perikhulos. Fără adenţie poate să eggzplodeze.

— Vreau să mă joc cu el, protestă August, începînd să plîngă.

— Ach, aja ; plîngi, păiete ! vociferă domnul Sieppe. Mamă, se adresă doamnei Sieppe, el va fi khurînd blez- nit, nu ?

— Vreau va-apoo-rul meu, ţipa August ţopăind.

— Linijde ! zbieră domnul Sieppe.

Micul vaporaş începu să fumege şi să sîsîie.

— Aja, observă tatăl, îngepe. Atenţiune ! L-am pus în apă.

Era foarte agitat. De pe ceafă îi picurau stropi de transpiraţie. Micul vaporaş fu lansat. începu să sîsîie şi mai furios. împrăştia nori de vapori, dar refuza să se mişte.

— Nu ştii cum să-1 faci să meargă, suspină August.

— Eu jtiu mai bine decît ar jdi un mare prostănac

ca tine, strigă domnul Sieppe, furios, cu faţa îmbujorată.
— Trebuie să-1 împ... împingi ! exclamă băiatul.
— Atunci eggzplodează, măgarule ! strigă tatăl.
Pe neaşteptate, cazanul vaporaşului sări în aer, cu o trosnitură puternică. Mica jucărie de tablă se răsturnă şi se scufundă, înainte ca cineva să poată interveni.
— Ah-h ! Au 1 ţipă August. S-a du-us 1
Domnul Sieppe îl plesni peste urechi. Urmă o scenă jalnică. August sfîşia aerul cu urletele sale ; tatăl îl scutură pînă ce ghetele începură să-i joace deasupra zăgazului, strigîndu-i în faţă :
— Ach, măgarule ! Ach, idiotule ! Ach, mizerabile ! Dzi-am spus khă egzplodează. încetează cu urlatul. înce-, tează ! E un ordin. Vrei să te arunc în apă ? Vorbeşte jl Gura, kopile ! Mamă, unde ezde bădzul meu ? O să primească cea mai mare chelfăneală din viadza lui.
încetul cu încetul băiatul se potol^ înghiţindu-şi sughiţurile, ştergîndu-şi ochii, aruncînd priviri jalnice spre locul unde se scufundase vaporaşul.
— Ezte mai bine — aja, comentă domnul Sieppe, cal- mîndu-se pînă la urmă. Data viitoare poate că o să-1 grezi pe tata. Acuma, gata. Noi o să zgoatem zgoicile. Mamă, fogul. Ach, zăi ia drakul, am uitat piperul.
Activitatea de scoatere a scoicilor începu de îndată, băieţii scoţîndu-şi în prealabil pantofii şi ciorapii. La început, August refuză să fie consolat, şi abia după ce taică- său l-a împins în apă cu bastonul cu măciulia de aur, a consimţit să se alăture celorlalţi.
Dar ce zi a fost aceasta pentru McTeague ! Ce zi de neuitat ! A fost tot timpul cu Trina. Rîdeau împreună — ea rezervat, cu buzele apropiate, cu mica bărbie ridicată în vînt, cu nasul ei'mic şi palid, cu adorabilii ei pistrui încreţindu-i-se; el hohotind cu toată forţa plămînilor săi, cu gura enormă deschisă, aplicîndu-şi cu pumnul încleştat lovituri ca de baros peste genunchi.
Prînzul a fost delicios. Trina şi mama ei făcuseră

o tocană de scoici care se topea în gură. Coşurile cu mîncare furp golite. Mîncară timp de două ore încheiate. Pîini imense de secară, pline cu seminţe de rocoină, crenvurşti şi frankfurteri. Apoi, unt. Şi covrigi săraţi. Şi pui fript, rece, ce se mînca în felii, stropit cu un minunat muştar dulce. Mere uscate care-1 făceau pe domnul Sieppe să sughiţă. O duzină de sticle de bere şi, la urmă, o achiziţie care încorona totul — o minunată trufă de Gotha. Apoi urmase tutunul. Ghiftuit, McTeague moţăia cu pipa în gură, întins pe spate la soare, în timp ce Trina, doamna Sieppe şi Selina spălau vasele. După masă, domnul Sieppe dispăru. îi auzeau ecourile armei. Ceilalţi se împrăştiară prin parc, care la scrînciobur, care la Casino, care la muzeu, care invadînd caruselul.

La ora cinci şi jumătate, domnul Sieppe îi adună pe toţi la un loc. Era timpul de plecare.

Familia insistă ca Marcus şi McTeague să cineze şi să rămînă şi peste noapte la ei. Doamna Sieppe le argumentă şă la ora aceea în oraş nu vor mai găsi nimic ca lumea de mîncare ; că dimineaţă vor putea prinde o barcă destul de devreme ca să ajungă la timp la slujbă. Cei doi prieteni acceptară.

Familia Sieppe locuia într-o căsuţă de la începutul Străzii B, prima casă pe dreapta cum urcai dinspre gară. Avea două caturi, cu un acoperiş nostim, roşu, mansardat, acoperit cu ţiglă de ardezie. Interiorul era împărţit în nenumărate cămăruţe, unele atît de mici încît depăşeau abia cu ceva dimensiunile unor chilii. In curtea din spate se afla un dispozitiv pentru pomparea apei dintr-un rezervor, care stîmi imediat interesul lui McTeague. Era o roată pentru cîini, o cuşcă rotativă în care sărmanul ogar negru îşi petrecea cele mai multe din orele zilei. Era cuşca lui ; aici dormea. Din cînd în cînd, în timpul zilei, doamna Sieppe apărea în pragul uşii din spate şi striga ascbţit, „Hup, hup !“, aruncînd spre el cu bucăţi de cărbune, ca să-1 stimuleze.

Erau foarte obosiţi, şi se culcară devreme. După îndelungi discuţii, s-a hotărît ca Marcus să doarmă

pe divanul din salonul din faţă. Trina va dormi cu August, cedîndu-şi camera lui McTeague. Selina se duse acasă, cîteva străzi mai sus. La ora nouă domnul Sieppe îl conduse pe McTeague în camera sa, lăsîndu-l singur, cu o luminare proaspăt aprinsă. •

După plecarea domnului Sieppe, McTeague rămase nemişcat în mijlocul camerei, cu coatele strînse lîngă corp, privind pieziş. Abia îndrăznea să se mişte. Se afla în camera Trinei.

Era o cameră mică şi banală. Pe jos era întinsă o rogojină albă, curată ; pereţii erau acoperiţi cu un tapet cenuşiu cu flori roz şi verzi. într-un colţ, sub un polog alb, se afla un pat mic, cu partea lemnoasă pictat vesel cu buchete de flori viu colorate. Aproape de el, lîngă perete, era un birou din lemn de nuc. Sub fereastră, la care atîrna o perdea verde-aurie, se găsea o masă de lucru cu picioarele în spirală. Vizavi de geam era debaraua cu uşa întredeschisă, iar în colţul opus patului un mic lavabou, cu două prosoape curate.

Şi asta era tot. Dar era camera Trinei. McTeague se găsea în budoarul visurilor lui ; i se părea că e într-un cuib mic, intim, discret. Se simţea monstruos de nepotrivit acolo. Era un intrus ; el, cu picioarele-i enorme, cu oasele uriaşe, gesturile brutale, bădărăneşti. Simpla greutate a membrelor sale era sigur că ar sfărîma patul ca pe o coajă de ou.

Apoi, pe măsură ce senzaţia aceasta de început se ştergea, începu să fie cuprins de farmecul micii încăperi. Era ca şi cum Trina ar fi fost de faţă, dar invizibilă. McTeague simţea întreaga încîntare datorată prezenţei ei, dar fără jena care o însoţea de obicei. Era aproape de ea — mai aproape decît a fost vreodată pînă atunci. Pătrundea în întreaga-i existenţă zilnică, descoperindu-i micile obiceiuri şi preocupări, gîndurile ei. Şi nu se simţea oare în aerul acestei camere unda unui vag parfum care i-o aducea foarte viu în minte ?

Aşezînd luminarea pe birou, îi văzu peria de păr. O ridică în grabă şi, fără să ştie de ce, o duse la

obraz. Ce miresme delicioase emana ! Miresmele acelea grele, aţîţă- toare ale părului ei — părul ei superb ! Mirosul acestei mici perii era ca un talisman. Nu avea decît să închidă ochii şi s-o vadă tot atît de distinct ca într-o oglindă. Ii vedea chipul mic, rotund, silueta înbrăcată toată în negru — căci, lucru ciudat, acuma îi veni în minte imaginea Trinei de la cea dintîi întîlnire a lor — nu Trina din ultimele dăţi, nu Trina în fusta albastră şi pălărioara albă. O vedea aşa cum o văzuse în ziua aceea cînd Marcus îi făcuse cunoştinţă cu ea ; îi vedea faţa mică, rotundă, palidă; ochii înguşti, pe jumătate închişi, albaştri ca nişte ochi de copil ; urechile subţiri, albe, sugerînd anemia ; pistruii de la rădăcina nasului ; buzele palide ; tiara părului negru, regal; şi, mai presus de toate, splendida ţinută a capului, lăsat pe spate, apăsat parcă de greutatea părului — ţinuta care-i ridica puţin bărbia, cu mişcările ei, care erau atît de încrezătoare, inocente, aproape copilăreşti.

McTeague se plimba uşor prin cameră, mergînd de la un obiect la altul, văzînd-o pe Trina în tot ce atingea sau privea. Ajunse în cele din urmă la debara. Uşa era întredeschisă. O deschise larg şi se opri în prag.

Văzu întinse hainele Trinei — fuste şi veste, jachete şi jupoane albe, ţepene. Ce privelişte ! O clipă, McTeague îşi pierdu suflarea, fermecat. Dacă ar fi descoperit-o pe Trina însăşi acolo, zîmbindu-i şi întinzînd mîinile spre el, abia dacă ar fi fost mai copleşit ca acum. Recunoscu pe dată rochia neagră pe care o purtase în acea primă şi minunată zi în care s-au cunoscut. Iată, aici era mica jachetă pe care o purtase pe braţ în ziua în care a înspăimîntat-o gafa lui, făcîndu-i declaraţia aceea, şi încă altele, şi altele — un grup întreg de Trine îl privea acum în faţă. Intră mai mult în debara, atingînd cu gingăşie hainele, mîngîindu-le cu palmele-i imense. Mişcîndu-le, simţi parfumul ce se degaja din faldurile lor. Ah ! parfumul acela minunat, feminin ! Acuma nu mai era doar părul ei, era însăşi Trina — gura ei, mîinile, gîtul;

indescriptibila aromă dulce, trupească, ce făcea parte din ea, pură şi curată, exalînd tinereţe şi prospeţime. Şi deodată, sub forţa unui impuls neaşteptat, McTeague îşi desfăcu braţele imense şi adună la pieptul său micile veşminte, adîncin- du-şi faţa în ele, savurîndu-le parfumul cu inspiraţii lungi, de euforie şi supremă mulţumire.

Picnicul de la Schuetzen Park hotărîse lucrurile. McTeague începu să treacă pe la Trina cu regularitate, duminica şi miercurea după-amiază. Luase locul lui Marcus Schouler. Uneori îl însoţea şi Marcus, dar numai pentru a se întîlni cu Selina în casa familiei Sieppe.

Marcus făcea caz de faptul că renunţase la verişoara lui. Din cînd în cînd îşi amintea că trebuie să pozeze. Şi atunci, frîngîndu-şi mîinile, scoţînd nişte suspine care păreau că-i sfîşie inima, sau arborînd o melancolie infinită, reuşea să-l nefericească şi să-1 buimăcească pe McTeague.

— Ce mai înseamnă acum viaţa mea ! exclama el. Ce mi-a mai rămas ? Nimic, nimic !

Iar cînd McTeague voia să protesteze, striga :

— Nu-i nimic, bătrîne. Nu-ţi face griji din pricina mea. Dă-i ’nainte, fii fericit. Eu te iert.

Să ierte ce ? McTeague era dezorientat, hărţuit de gîndul unei vagi şi ireparabile nedreptăţi pe care i-a făcut-o prietenului său.

— O, nu te gîndi la mine ! exclama Marcus alteori, chiar şi în prezenţa Trinei. Nu te gîndi la mine ; eu nu mai contez. Eu nu mai sînt.

Marcus părea să simtă voluptăţi deosebite contemplînd epava vieţii sale. Nu rămînea nici o îndoială că în toate aceste zile trăia imense satisfacţii.

Cei din familia Sieppe au fost şi ei la început deconcertaţi de această răsturnare de planuri.

— Adungea, Drina are un nou tinere, strigă domnul Sieppe. Întîi Schouler, acum toctorul, ă ? Ce tracu !

Trecură săptămînile, se duse februarie, veni martie, cu multă ploaie, punînd capăt tuturor picnicurilor şi excursiilor lor de duminică.

într-o după-masă de miercuri, în cea de a doua săptă- mînă din martie, McTeague se gîndi să treacă pe la Trina, luînd cu el şi armonica, potrivit obiceiului din ultimul timp. Coborînd din tren, fu surprins s-o vadă pe Trina aş- teptîndu-1.

— Asta-i prima zi cînd n-a mai plouat, de cîteva săp- tămîni încoace, îi explică Trina, şi m-am gîndit că ar fi plăcut să ne plimbăm.

— Sigur, sigur, consimţi el.

Staţia din Strada B nu era mai mare decît o baracă. Nu exista nici casă de bilete, nici altceva în afară de două bănci crestate şi cioplite. Fusese construită lîngă linia ferată, în dreptul ţărmului murdar şi noroios al golfului San Francisco. La un sfert de milă în spate, se întindea marginea oraşului Oakland. între staţie şi primele case ale oraşului se vedeau întinderi nesfîrşite săfăturoase, ici şi colo străbătute de şuvoaie sinuoase de apă neagră. Erau năpădite de o iarbă sîrmoasă, decolorată ciudat pe alocuri de pete enorme de un galben-portocaliu.

Lîngă staţie, o bucată de gard pictată cu o reclamă de ţigări era căzută în noroi, în timp ce la adăpostul ei zăcea abandonată o căruţă de cărat pietriş, cu roţile distruse. Staţia era legată de oraş printr-o prelungire a Străzii B, care trecea foarte dreaptă printre clădiri, însoţită de un şir de stîlpi înalţi, cu fire întretăindu-se între ele. La staţie, toate firele se înmănuncheau într-un stîlp electric de fier, care — cu suporturile şi instalaţiile aferente — făcea tuturor impresia unei uriaşe lăcuste

ridicate pe picioarele din spate. Dincolo de blocuri, la marginea oraşului, erau grămezi de gunoi, pe care mişunau mereu nevoiaşii culegînd zdrenţe. Departe, spre stînga, priveliştea era închisă de imensul cilindru brun-roşcat al uzinei de gaz, iar spre dreapta era mărginită de coşurile şi atelierele unei turnătorii.

Dincolo de calea ferată, spre mare, se vedea lunga întindere a ţărmului, înnegrit de nămolul lăsat în urmă de refluxul apei, care acum era departe, la aproape o milă în larg. Nori de pescăruşi se ridicau şi coborau perpetuu pe această platformă neagră ; o ancoră eşuată şi părăsită se tîra deasupra ei pe picioarele-i şovăielnice ; aproape de ea zăcea o corabie veche, căzută într-o rină.

Dar mai departe, dincolo de apele galbene ale golfului, dincolo de Goat Island, se întindea San Francisco, un şir albastru de> coline, zdrenţuite de acoperişuri de case şi turnuri de biserică. Departe, spre vest, se deschidea podul Golden Gate, o despicătură stearpă şi pustie în lanţul de dealuri, prin care se putea zări o parte din Pacific.

Staţia din Strada B era izolată ; nu trecea nici un tren la această oră ; în afara celor care mişunau printre gunoaie, nu se zărea nici ţipenie de om: Bătea un vînt puternic, aducînd miros de sare, de catran, de ierburi marine moarte şi de lemnărie putredă. Cerul atîrna jos, întunecat, iar în răstimpuri lungi cădeau picături de ploaie.

Trina şi McTeague se aşezară lîngă staţie, pe taluzul liniei ferate, la marginea platformei nămoloase, admirînd priveliştea, bucurîndu-se de aerul proaspăt, de mlaştinile sărăturoase şi de vederea apei din depărtare. Din cînd în cînd, McTeague cînta la armonică cele şase cîntece triste ale lui.

După un timp, începură să se plimbe în susul şi-n josul căii ferate, McTeague vorbind despre proîesia lui, iar Trina ascultîndu-1 interesată şi absorbită, încercînd să înţeleagă.

— Pentru a extrage rădăcinile molarilor superiori

se foloseşte cleştele din corn de vacă, vorbea dentistul monoton. Aşezăm ciocul interior peste rădăcinile palatale, iar cel de corn peste cele bucale — adică rădăcinile din exterior. Apoi strîngem cleştele, care pătrunde prin alveole — adică în adîncitura maxilarului, înţelegi, cred.

Mai tîrziu îi vorbi despre mica lui dorinţă neîmplinită.

— Într-o zi am de gînd să-mi iau un dinte mare aurit, pe care să-l instalez ca firmă, la fereastra mea. Dinţii aceia mari, auriţi, sînt atît de frumoşi, atît de frumoşi — numai că sînt foarte scumpi, şi acuma nu-mi pot permite aşa ceva.

— O, plouă, exclamă deodată Trina, întinzînd palma.

Se întoarseră şi ajunseră la staţie pe burniţă. După- amiaza se sfîrşea întunecată şi ploioasă. Fluxul se apropia de ţărm, bolborosind şi clipocind de-a lungul milelor înnămolite. în depărtare, dincolo de case, la marginea oraşului, trecu un tramvai, lăsînd în urmă, pe firele de sus, un lung şirag de sclipiri diamantine.

— Spune-mi, domnişoară Trina, zise McTeague după un timp, ce rost are să mai aşteptăm ? De ce nu ne putem căsători ?

Trina dădu din cap, spunînd „Nu“ instinctiv, în ciuda ei însăşi.

— De ce nu ? insistă McTeague. Nu mă placi destul ?

— Ba da.

— Atunci de ce nu ?

— Aşa.

— O, haide, haide, zise el, dar Trina continua să dea din cap. O, haide, haide, o îndemna McTeague.

Nu-i venea nimic altceva în minte, repetînd mereu aceeaşi expresie, la toate refuzurile ei.

— O, haide, haide !

Deodată, o cuprinse în braţele-i enorme, strivindu-i împotrivirea cu forţa-i colosală. Atunci Trina cedă, întor- cîndu-şi capul spre al lui. Se sărutară brutal, pe gură. Deodată se apropie de ei

un vuiet şi o cutremurare a pă- mîntului, depăşindu-i într-o duhoare de aburi şi aer fierbinte. Era Transcontinentalul, cu lumina-i orbitoare din faţă, în drumul său peste continent.

Trecerea trenului îi buimăci pe amîndoi. Trina începu să se zbată, ca să scape de McTeague. „Oh, te rog ! te rog!“ îl implora ea, pe punctul de a izbucni în lacrimi. McTeague îi dădu drumul, dar în acel moment se petrecu în el o uşoară, abia perceptibilă schimbare a sentimentelor. în clipa în care Trina cedase, în clipa în care îi permisese s-o sărute, în aceeaşi clipă o dorise mai puţin. Nu era, la urma urmei, atît de atrăgătoare. Dar reacţia fusese atît de vagă, de subtilă, de insesizabilă, încît în momentul următor se îndoi de ea. Mai tîrziu, însă, senzaţia reveni. Oare nu se pierduse ceva din Trina ? Nu îl decepţionase fiindcă făcuse tocmai lucrul după care tînjise el atît ? Mai era Trina de acum, supusă, ascultătoare, accesibilă, una şi aceeaşi cu Trina cea inaccesibilă ? Probabil, că, vag, vedea că aşa trebuie să fie, că asta făcea parte din ordinea imuabilă a lucrurilor — bărbatul să dorească femeia pentru ceea ce aceasta îi refuză ; femeia să-l adore pe bărbat pentru ceea ce ea însăşi îi cedează. Cu fiecare concesie ce i se face, dorinţa bărbatului scade ; cu fiecare capitulare pe care o face, adoraţia femeii creşte. Dar de ce trebuie să fie aşa ?

Trina se smulse din braţele lui, eliberîndu-se, şi se retrase de lîngă el ; bărbia îi tremura, iar faţa i se îmbujoră pînă la urechile palide ; în ochii îngusti, albaştri, licăreau lacrimi. îşi prinse deodată capul în mîini şi începu să plîngă în hohote.

— Domnişoară Trina, spune-mi, ascultă... ascultă-mă, domnişoară Trina, strigă McTeague, înaintînd un pas.

— O, nu ! făcu ea, retrăgîndu-se. Trebuie să plec acasă, strigă, sărind în picioare. E tîrziu. Trebuie. Trebuie. Nu veni cu mine, te rog. Oh, sînt atît de... atît de... — nu-şi putea găsi cuvintele. Lasă-mă să merg singură, continuă ea. Poţi să vii... vino duminică. La revedere.

— La revedere, zise McTeague, vîjîindu-i capul de această subită, neașteptată răsturnare. îmi dai voie să te sărut din nou ?

Dar acuma Trina era fermă. La rugămintea lui — nişte simple cuvinte — se simţi destul de tare.

— Nu, nu, nu trebuie ! exclamă ea, energic.

în clipa următoare dispăruse. Dentistul, buimăcit, năucit, se uita prostit în urma fetei, care fugea prin ploaie de-a lungul străzii.

Dar deodată fu cuprins de o mare bucurie. O cucerise. Trina avea să fie a lui, în cele din urmă. Buzele-i groase i se alungiră într-un zîmbet larg ; ochii i se măriră sticlind ; trase repede aer în piept, izbind cu pumnul cît un baros în genunchi, şi exclamînd încet : „Dumnezeule, am cucerit-o. Dumnezeule, am cucerit-o !“ Totodată, acum avea păreri mai bune despre el ; respectul faţă de sine crescu. Bărbatul care putea s-o cucerească pe Trina trebuia să fie un bărbat de o extraordinară abilitate.

Trina izbucni către maică-sa, care aşeza o cursă de şoareci în bucătărie.

— Oh, mămico !

— Eh, Trina ? Ach, ce z-a întîmplat ?

Trina îi povesti dintr-o răsuflare.

— Atît de curînd ? fu cel dintîi comentariu al doamnei Sieppe. Ei bine, atunci de ce blîngi ?

— Nu ştiu, scînci Trina, trăgînd de marginile batistei.

— ’1 iubejdi pe dînărul toktor ?

— Nu ştiu.

— Păi, adungi de ce l-ai zărutat ?

— Nu ştiu.

— Nu ştii, nu ştii. Ţi-ai pierdut mindzile, Trina ? ’L zăruţi pe toktor. Plîngi, şi nu ştii. Cine-i atunci, Marcus ?

— Nu, nu-i vărul Mark.

— Atunci trebuie să fie toktorul.

Trina nu răspunse.

— Ei ?

— C-cred că da.

— ’L iubejdi ?

— Nu ştiu.

Doamna Sieppe aşează cu atîta violenţă cursa, incit aceasta se declanşă cu un trosnet ascuţit.

Capitolul 6

Nu, Trina nu ştia. „Oare îl iubesc ? Oare îl iubesc ?“ în următoarele două sau trei zile, îşi puse această întrebare de o mie de ori. Noaptea abia dormea, rămînînd trează ceasuri întregi în patul mic pictat atît de drăguţ, cu plasa albă în jur, torturîndu-se cu îndoieli şi întrebări. In răstimpuri îşi amintea de scena din gară, şi suferea de ruşine, iar alteori se simţea ruşinată constatînd că şi-o aminteşte cu un fior de plăcere. Nimic n-ar fi putut fi mai spontan, mai neaşteptat decît cedarea ei de atunci. Mai bine de un an se gîndise la Marcus ca la unul care într-o zi avea să devină soţul ei. Presupunea că aveau să se căsătorească într-o zi, în viitor, nu ştia exact cînd, căci nimic nu se conturase pe deplin. îi plăcea foarte mult vărul Mark. Apoi, a intervenit pe neaşteptate acest con- tra-curent; a apărut acest uriaş blond, insul acesta enorm şi flegmatic, cu forţa lui imensă şi brută. La început nu-1 iubise, de asta era sigură. în ziua în care-i vorbise în „Saloanele" lui, nu făcuse decît s-o sperie. Dacă s-ar fi mărginit doar la a vorbi, cum făcea Marcus, la a o curta, de la distanţă, prevăzîndu-i dorinţele, oferindu-i mici atenţii, trimiţîndu-i cutii cu bomboane, i-ar fi rezistat cu uşurinţă. Dar a fost suficient s-o apuce în braţe, să-i dărîme împotrivirea cu forţa lui enormă, să o supună, să o învingă doar prin forţa lui, pentru ca ea să cedeze imediat.

Dar de ce — de ce o făcuse ? De ce simţise dorinţa, nevoia de a fi cucerită de o forţă superioară ? De ce îi plăcuse ? De ce fusese străbătută subit, din cap pînă-n picioare, de o rafală de pasiune cum nu mai cunoscuse niciodată pînă atunci ? Niciodată

nu reuşise Marcus să o facă să simtă ceea ce simţise acum, deşi crezuse întotdeauna că ţinea la vărul Mark mai mult ca la oricare altul.

Cînd o cuprinsese McTeague pe neaşteptate în braţele-i imense, simţise că ceva prindea viaţă în ea — ceva care de atunci dormita într-însa permanent, ceva puternic şi copleşitor. O cuprinse spaima gîndindu-se la această a doua fiinţă care se trezise în ea, şi care striga şi ţipa pentru a fi recunoscută. Şi totuşi, trebuia să se sperie într-adevăr ? Trebuia să-i fie ruşine ? Nu fusese, la urma urmelor, ceva natural, curat, spontan ? Trina ştia că e o fată curată ; ştia că această subită zguduire lăuntrică nu aducea cu sine nici o undă de viciu.

Ideile acestea pluteau prin mintea Trinei, vagi, ca într-o stare de semi-trezie. îi era imposibil să le vadă limpede, nu reuşea să-şi dea seama ce anume însemnau. Pînă în ziua aceea ploioasă de pe ţărmul golfului, Trina îşi consumase existenţa cu lipsa conştiinţei de sine a unei plante. Fusese sinceră, deschisă, sănătoasă', o fiinţă normală, încă fără sex. Era aproape ca un băiat. Apoi, pe neaşteptate s-a produs o perturbare. Deodată se trezise femeia din ea.

îl iubea pe McTeague ? Grea întrebare. îl alesese ea, de bun sau de rău, în mod deliberat, prin propria ei voinţă ? I se lăsase oare ei măcar o singură şansă de a alege în acel pas care urma să-i edifice sau să-i distrugă viata ? *Femeia* se trezise şi, răsărind din somnul ei, se crampona orbeşte de ceea ce îi căzuse mai întîi sub ochi. Era un farmec, o vrăjitorie guvernată doar de o întîmplare inexplicabilă — o regină frumoasă îndrăgostită de un clovn cu urechi de măgar.

McTeague trezise Femeia din ea, iar acuma, cu sau fără voia ei, era a lui, irevocabil ; fie că se opunea, fie că nu, îi aparţinea, cu trup şi suflet, lui, în viaţă şi în moarte. Nici nu prevăzuse, şi nici nu dorise asta. Fusese victima unei vrăji. Era o binefacere ? Era un blestem ? N-avea importanţă, ea era a lui, ireversibil, în bine şi în rău.

Iar el ? Tacmai actul ei de supunere, care o

legase pentru totdeauna de el, îl făcea să i se pară că o doreşte mai puţin. Şi totuşi, nici unul din ei nu putea fi acuzat. De la bun început nu fuseseră conştienţi de nimic. întîmplarea îi scosese pe unul în calea celuilalt; iar apoi, nişte instincte misterioase, la fel de necontrolabile ca şi vînturile cerului, au început să acţioneze, înnodîndu-le şi împletin- du-le viețile. Nici unul din ei nu ceruse ca acest lucru — ca destinele lor, sufletele lor — să se transforme într-un joc al întîmplării. Dacă ar fi putut să ştie, s-ar fi ferit de un asemenea risc înfricoşător. Dar nu li se ceruse nici o părere. De ce au trebuit să se întîmple toate astea ?

Scena ce se petrecuse în staţia din Strada B avusese loc într-o miercuri. In tot restul săptămînii, Trina continua să-şi pună în fiecare clipă aceeaşi întrebare : „11 iubesc ? 11 iubesc într-adevăr ? Aşa arată dragoseta ?“ Reamin- tindu-şi-1 pe McTeague — îşi reaminti capul lui mare, pătrat, maxilarul proeminent, claia de păr blond, trupul greu, masiv, mintea înceată — nu avea mare lucru de admirat la el, în afara forţei fizice, şi în astfel de momente scutura din cap energic. „Nu, în mod sigur nu-1 iubea.“ Duminică după-amiază apăru McTeague. Trina pregătise un mic discurs pe care urma să i-1 spună. Avea să-i explice că nu ştie ce fusese cu ea în după-masa acelei miercuri ; că procedase ca o fată rea ; că nu-1 iubea destul pentru a se căsători cu el; că i-o mai spusese şi înainte.

McTeague o zări în micul salon din faţă. Imediat ce o văzu se îndreptă spre ea. Ea îşi dădu seama ce avea de gînd să facă. „Aşteaptă puţin", strigă ea, întinzînd mîinile spre el. „Aşteaptă. Nu înţelegi ce vreau. Trebuie să-ţi spun' ceva.“ La fel de bine ar fi putut să vorbească pereţilor. McTeague îi înlătură mîinile cu un simplu gest, şi o în- lănţui într-o îmbrăţişare de urs, care o sufocă. Trina nu era decît o trestie în faţa acestei forţe cumplite. McTeague îi întoarse capul şi o sărută, din nou, pe gură. Unde era în clipa aceea hotărîrea Trinei ? Unde-i era micul discurs pregătit cu atîta grijă ? Unde-i erau ezitările şi îndoielile chinuitoare din ultimele zile ?

îşi încolăci mîinile subţiri în jurul gîtului lui, exclamînd : „Oh, te iubesc ! Te iubesc!“ Niciodată, după aceea, nu au mai fost cei doi atît de fericiţi ca în momentul acela.

Ceva mai tîrziu, în aceeaşi săptămînă, în timp ce Marcus şi McTeague luau masa la birtul vatmanilor, cel dinţii exclamă deodată :

— Ascultă, Mac, acuma că ai cucerit-o pe Trina, ar trebui să faci mai mult pentru ea. La dracu ! sigur că trebuie. De ce nu o scoţi undeva — la teatru, sau undeva ? Nu s-ar putea spune că-ţi prea faci datoria.

Bineînţeles că McTeague îi spusese lui Marcus despre succesul său cu Trina. Marcus afişase un aer măreţ.

— E a ta, nu-i aşa ? Ei bine, trebuie să afli că mă bucur, bătrîne. Mă bucur, într-adevăr. Ştiu că vei fi fericit cu ea. Ştiu că şi eu aş fi fost. Dar te iert, da, te iert, sincer.

McTeague nu se gîndise să o ducă pe Trina la teatru.

— Crezi că ar trebui s-o duc, Mark ? întrebă el, şovăielnic.

Marcus îi răspunse, cu gura plină de budincă.

— Dar bineînţeles. Aşa s-ar cuveni.

— Da... da, aşa-i. Teatru — ăsta-i cuvîntul.

— Du-o la un spectacol de varietăţi la Orpheum. Săp- tămîna asta e un spectacol bun ; va trebui s-o iei şi pe domna Sieppe, desigur, adăugă el.

De fapt, în legătură cu ce se cuvenea şi ce nu, Marcus nu era prea sigur nici atunci cînd era în cauză el însuşi ; cum nu era, de altminteri, nici unul din ceilalţi locuitori ai acestui mic univers din Polk Street. Fetele de prăvălie, ucenicii, micii meseriaşi, şi ceilalţi asemenea lor, a căror poziţie socială nu era tocmai clar definită, nu puteail fi niciodată siguri cit de departe pot să meargă în ceea ce făceau, ca să-şi menţină totodată şi „respectabilitatea[11]. De cîte ori voiau să fie „cum se cuvine", săreau invariabil peste cal. Dar nu puteau fi asimilaţi nici „derbedeilor" care nu aveau de salvat nici o aparenţă. Polk Street era foarte

aproape de „bulevard", care începea cu cîţiva metri mai departe. Existau anumite limite pe care locuitorii străzii nu le puteau încălca ; dar, din păcate pentru ei, limitele acestea erau foarte vag delimitate. Nu puteau fi niciodată siguri de ei. Intr-un moment de neatenţie, puteau fi luaţi drept „derbedei", aşa încît cădeau adesea în extrema opusă, într-un formalism absurd. Nimeni nu-i mai receptiv la manierele alese decît cel ce nu-şi are consolidată poziţia socială.

— O, sigur că da, va trebui s-o duci şi pe maică-sa, insistă Marcus. N-ai proceda tocmai corect dacă n-ai duce-o.

McTeague se conformă. Avea de făcut faţă unei grele încercări. Niciodată în viaţă nu mai fusese atît de tulburat, atît de îngrozitor de agitat. în miercurea următoare trecu pe la Trina şi aranja lucrurile. Doamna Sieppe se interesă dacă puteau să-1 ducă şi pe micul August. Ar fi fost o consolare pentru pierderea vaporaşului.

— Sigur, sigur, zise McTeague. Şi August — toată lumea, adăugă el, vag.

— De fiecare dată sîntem nevoiţi să plecăm prea devreme, se plînse Trina, ca să prindem ultimul vapor. Tocmai cînd devine mai interesant.

Urmînd sugestia pe care i-o dăduse Marcus Schouler, McTeague insistă să rămînă toţi, peste noapte, la el, în bloc. Marcus şi McTeague le vor ceda lor camerele, iar ei aveau să doarmă la spitalul de cîini. Exista un pat în camera de gardă, pe care-1 folosea uneori Moş Grannis, cînd avea vreun caz grav ce trebuia supravegheat. Şi deodată, McTeague avu o idee, o veritabilă inspiraţie.

— Şi o să...şi o să...o să...ce-ar fi să luăm ceva să mîn- căm pe urmă, în „Saloanele" mele ?

— Foarte pine, comentă doamna Sieppe. Bere, ei ? Şi geva *damale ?*

— Oh, îmi plac grozav *tamale !* exclamă Trina, bătînd din palme.

McTeague reveni în oraş repetîndu-şi mereu cele ce avea de făcut. Chestiunea începuse să ia proporţii teribile, întîi de toate trebuia să cumpere

bilete, în rîndul trei sau patru din faţă, pe partea stingă, aşa încît să nu fie asurziţi de tobele din orchestră ; trebuia să aranjeze cu Marcus problema camerelor, trebuia să care berea, dar nu şi *tamale ;* trebuia să-şi cumpere o cravată albă de batist — aşa hotărîse Marcus ; trebuia să aibă grijă ca Maria Macapa să-i facă ordine în cameră şi, în cele din urmă, trebuia să aştepte familia Sieppe la debarcader, la şapte şi jumătate, luni seara.

Adevărata trudă începu o dată cu cumpărarea biletelor. La teatru, McTeague intră pe uşi greşite ; fu trimis de la un ghişeu la altul; era năucit şi dezorientat, confunda direcţiile ; la un moment dat era convins că nu are bani destui şi se gîndi să plece acasă. La urmă se găsi în faţa casei de bilete.

— Aici se vînd biletele ?

— Cîte ?

— Aici se...

— în ce zi doriţi ? Da, domnule, aici.

McTeague se descotorosi cu gravitate de formula pe care o recitase mereu în ultimele douăsprezece ore.

— Doresc patru bilete pentru luni seara în rîndul patru din faţă, pe partea dreaptă.

— Dreapta, cum priveşti sala, sau scena ?

McTeague se zăpăci.

— Aş dori să fiu pe partea dreaptă, insistă el, impasibil ; adăugind : ca să fiu departe de tobe.

— Păi, tobele sînt pe partea dreaptă a orchestrei cînd priveşti scena, strigă celălalt nerăbdător; înseamnă că vreţi pe stînga, cum priveşti sala.

— Vreau să fiu pe partea dreaptă, nu se lăsă dentistul.

Fără să mai spună nimic, casierul îi puse în faţă patru bilete, cu un gest măreţ şi înţepat.

— Poftim atunci patru bilete pe partea dreaptă şi o să fiţi exact în dreptul tobelor.

— Dar nu vreau să fiu aproape de tobe, protestă McTeague, începînd să transpire.

— La urma urmei, ştiţi ce vreţi ? întrebă casierul, calm, aplecîndu-se spre McTeague.

Dentistul ştia că-1 ofensase pe acest tînăr.

— Doresc... doresc, se bîlbîi el.

Casierul îi trînti în faţă un plan al sălii şi începu să-i explice furios. Era singurul lucru care mai lipsise, ca să-i desăvîrşească confuzia.

— Poftim biletele, sfîrşi casierul, împingînd biletele în mîinile lui McTeague. Sînt în rîndul patru din faţă, şi departe de tobe. Acuma sînteţi satisfăcut ?

— Sînt pe partea dreaptă ? Vreau pe dreapta... nu, vreau pe stînga. Vreau... nu ştiu, nu ştiu.

Casierul începu să ţipe. McTeague se îndepărtă încet, privind tîmp la decorurile albastre de carton. Două fete îi luară locul în faţa ghişeului. Cîteva clipe mai tîrziu McTeague reveni, privind peste umărul fetelor şi strigînd spre casier :

— Sînt pentru luni seara ?

Celălalt nu catadicsi măcar să-i răspundă. McTeague se retrase din nou cu sfială, vîrîndu-şi biletele în portofelul imens. Apoi rămase locului o clipă, pe scările de la intrare. Şi pe neaşteptate se înfurie, fără să ştie exact pentru ce ; se simţea luat la vale. Reveni încă o dată la casă.

— Să nu-ţi închipui că-ţi permit să riiă iei peste picior, strigă el peste umărul fetelor, nu-ţi permit să mă iei peste picior. O să te pocnesc peste cap, mă jigodie.

Casierul ridică din umeri plictisit. „Un dolar şi jumătate", se adresă el celor două fete.

McTeague îl ţintuia cu privirea, răsuflînd greu. In cele din urmă se hotărî să lase totul baltă. Plecă, dar pe scări îl cuprinse din nou sentimentul acela de ofensă şi demnitate rănită.

— Nu-ţi permit să mă iei peste picior, mai strigă el în ' urmă pentru ultima oară, dînd din cap şi agitîndu-şi pumnul : O să... o să... o să...da, da.

Apoi se îndepărtă mormăind.

în fine, sosi şi seara de luni. McTeague întîmpină familia Sieppe la debarcader, îmbrăcat într-o haină neagră cu pantalonii albaştri, cei buni, şi cravata albă de batist, pe care i-o alesese Marcus. Trina era foarte drăguţă în rochia neagră pe care McTeague i-o cunoştea atît de bine. Avea mănuşi noi. Doamna

Sieppe purta mitene din aţă de Lisle şi ducea două banane şi o portocală într-o mică plasă. „Pentru Owguste**, îi mărturisi ea. Owguste era într-un costum. Fauntleroy, mult prea mic pentru el. Plînsese.

— O să crezi, toktore, că kopilul şi-a şi rupt ciorapii ? Treci în faţă, tu ; nu mai plînge. Unte este boliţistul ăla ?

La uşa teatrului, McTeague fu cuprins deodată de o panică cumplită. Pierduse biletele. îşi răscoli buzunarele, îşi scotoci portmoneul. Nu erau nicăieri. Deodată îşi aminti ; cu un suspin de uşurare îşi scoase pălăria şi le luă de sub panglica protectoare dinăuntru.

Intrară şi-şi ocupară locurile. Era absurd de devreme. Luminile erau reduse, uşierii stăteau în grupuri sub balcoane, sala goală răsunînd de vocile lor. Din cînd în cînd, cîte un chelner cu tava şi şervetul pe braţ trecea printre rîndurile de scaune. Drept în faţa lor era cortina cea mare, pictată cu tot soiul de reclame. Din spatele ei răzbătea zgomot de ciocane şi, din cînd în cînd, se auzeau voci.

Studiară programul. La început era o uvertură a orchestrei, după care urma „Familia Gleason“, în farsa lor comică muzicală întitulată „Cum s-a însurat McMonni- gal“. Aceasta avea să fie urmată de „Surorile Lamont, dansatoarele Winnie şi Violet.'* Iar după asta urma o armată întreagă de alţi „artişti**, minuni muzicale, acrobaţi, prestidigitatori, ventriloci şi, la urmă de tot, „Numărul serii, încununarea tuturor realizărilor ştiinţifice ale secolului 19, kinetoscopul**. McTeague era uimit şi nerăbdător. în cinci ani nu fusese de două ori la teatru. Acum se vedea invitîndu-şi „fata“ şi pe mama ei să-1 însoţească, începea să simtă că este şi el om de lume. Cumpără o havană.

între timp sala începuse să se umple. Se aprinseră cî- teva lumini laterale. Plasatorii alergau printre rînduri, cu cotoare de bilete între degete, şi din toate părţile sălii se auzea pocnetul scaunelor

pe care le coborau plasatorii. Larma vocilor se înteţea. Un derbedeu de la galerie fluieră puternic, şi strigă la un prieten din capătul celălalt al sălii.

— N-au de gînd să înceapă, 'mico ? scînci Owguste pentru a cincea sau a şasea oară ; adăugind : Spune, 'mico, nu-mi iei nişte bomboane ?

între timp apăruse un băieţaş cadaveric, strigînd : „Bomboane, bomboane franţuzeşti asortate, floricele de porumb, arahide şi dropsuri". începură să intre cei din orchestră, tîrîndu-se fiecare printr-o deschizătură de sub scenă, ceva mai mare decît uşa unei cuşti de iepuri. Soseau tot mai mulţi spectatori ; nu mai erau decît puţine scaune neocupate. Chelnerii alergau în sus şi-n jos, cu tăvile încărcate cu pahare de bere. în aer se simţea fum de ţigară, şi curînd, din toate colţurile sălii, începu să se înalţe o uşoară pîclă albăstruie.

— 'Mico, cînd au de gînd să înceapă ? scînci Owguste. între timp cortina începu să se ridice, descoperind alta

în spatele ei. Aceasta din urmă era foarte frumoasă, avînd un desen splendid. Un şir de trepte de marmură coborau spre un şuvoi de apă, pe care pluteau două lebede albe, cu gîtul arcuit în formă de S. în capul scărilor de marmură se vedeau două vaze pline cu flori roşii şi galbene, în timp ce jos era o gondolă legată de ţărm. Gondola era aşternută cu covoare de catifea roşie, ce atîr- nau peste margini, tîrîndu-se prin apă. La provă, un tî- năr în pantaloni strîmţi, stacojii ţinea o mandolină în mîna stingă, iar dreapta o întindea unei fete îmbrăcate în satin alb. Fata era urmată de un prepelicar King Charles, trăgînd în urmă o lesă de forma unui cordon imens, trandafiriu. Şapte trandafiri roşii erau împrăştiaţi pe ultimele două trepte, iar opt pluteau pe apă.

— Nu-i aşa că-i frumos, Mac ? exclamă Trina, răsu- cindu-se spre dentist.

— 'Mico, n-au de gînd să-nceapă oda-astă ? scînci Owguste.

Deodată, străluciră toate lămpile. „Ah !" exclamară spectatorii.

— Zala e digzidă, murmură doamna Sieppe.

Toate locurile erau ocupate; mulţi stăteau chiar în picioare.

— îmi place mai mult cînd e aglomeraţie, zise Trina. în seara aceasta era foarte bine dispusă. Faţa rotundă
şi palidă îi era îmbujorată.

Orchestra răbufni deodată, atacînd uvertura şi termi- nînd repede printr-un final impetuos de viori. Urmă o scurtă pauză. Apoi orchestra se lansă într-un ritm rapid, şi cortina se ridică asupra unui interior mobilat cu două scaune roşii şi o sofa verde. O fată într-o rochie albastră, scurtă, şi ciorapi negri, intră grăbită şi începu să şteargă de praf cele două scaune. Era supărată rău, vorbea repede, pornită împotriva „noului chiriaş[44]. Reieşea că acesta nu-i plătea niciodată chiria ; că venea acasă la ore tîrzii. Apoi înaintă spre luminile rampei, şi începu să cînte cu o voce groaznică, dură şi răguşită, ca a unui bărbat aproape. Refrenul, de o originalitate' prizărită, spunea:

„Oh, cît de fericită-oi fi Cînd faţa lui o voi zări; Oh, spune-i să ne întîlnim în lumina lunii, In vale, unde îmbobocesc crini de aur."

Orchestra reluă, cu anumite variaţiuni, melodia refrenului, în timp ce fata dansa. Aluneca spre o margine a scenei şi izbea cu piciorul, apoi aluneca spre cealaltă margine, şi izbea din nou. După ce termină cîntecul, intră un bărbat, evident chiriaşul în cauză. McTeague izbucni deodată într-un hohot de rîs. Omul era beat, pălăria-i era turtită, un colţ al gulerului îi era descheiat şi stătea ridicat, intrîndu-i în obraz, lănţişorul ceasului îi atîrna afară din buzunar, iar la una din butonierele vestei era legat un papuc galben de satin ; nasul îi era stacojiu, iar un ochi negru-vînăt. După un scurt dialog cu fata, apăru al treilea actor. Era îmbrăcat ca un băieţel — fratele mai mic al fetei. Avea un guler răsfrînt, imens, făcea într-una tumbe şi gesticula cu mîinile. „Actul" se desfăşură axat pe aceşti trei inşi ; chiriaşul făcînd curte fetei în rochie scurtă,

albastră, băiatul jucîndu-i tot soiul de renghiuri, plasîndu-i ghionturi teribile în coaste sau palme peste spate, făcîndu-1 să tuşească, trăgînd-scaunele de sub el, alergînd în patru labe printre picioarele lui, zăpăcindu-1 şi răsturnîndu-1 în momentele cele mai puţin potrivite. Fiecare din căderile acestuia erau însoţite de un bubuit de tobe. întregul umor al „actului[44] părea să consiste în căderile chiriaşului beat.

Distracţia aceasta îl încînta nespus pe McTeague. Hohotea şi striga de fiecare dată cînd cădea chiriaşul, ples- nindu-se peste genunchi şi clătinînd din cap. Owguste cîrîia strident, bătînd din palme şi întrebînd fără încetare : „Ce zice, 'mico ? Ce zice ?“ Doamna Sieppe ridea nestînjenită, trupul mare cutremurîndu-i-se ca un munte de piftie. Din cînd în cînd exclama : „Ach, Gott, nebunul !“ Chiar şi Trina rîdea discret, cu buzele închise, ri- dicînd mîna înmănuşată la gură.

Spectacolul continua. începură „Minunile muzicale*[4], cu doi inşi machiaţi extravagant în menestreli negri, cu pantofi imenşi şi hainele din cuverturi. Păreau în stare să scoată o melodie aproape din orice — din sticle, din viori făcute din cutii de trabucuri, din şiruri de clopoţei de sanie, chiar şi din tuburi gradate de alamă, pe care le fre-cau cu degetele unse cu sacîz. McTeague era plin de admiraţie.

— Ăştia da, muzicieni, anunţă el, grav. „Cămin, scump cămin[14], cîntat la trombon. închipuiţi-vă ! Arta nu poate da mai mult de-atît.

Iar acrobaţii îi tăiară suflarea. Erau nişte tineri uimitori, cu păr frumos, despărţit cu cărare, făcînd continuu gesturi graţioase către public. Unul dintre ei i se păru lui McTeague că seamănă izbitor cu băiatul care-1 torturase pe chiriaşul beat şi executase tumbe atît de minunate. Trina nu le putu suporta maimuţărelile. îşi întoarse capul într-o parte, cu un fior uşor.

— îmi fac greaţă întotdeauna, explică ea.

Lui McTeague îi plăcu mai puţin frumoasa

cîntăreaţă contralto, în rochie de seară, care cîntă melodii sentimentale, ţinînd în mîini nişte note la care nu se uita niciodată. Pe Trina, în schimb, o captivă. Devenea tristă la :

„Tu nu mă iubeşti — nu ; Zi-mi adio şi te du“,

iar la urmă, în entuziasmul ei, îşi rupse mănuşile cele noi.

— Nu-ţi place muzica tristă, Mac ? murmură ea.

Apoi urmară cei doi comici. Vorbeau cu o viteză uluitoare, părînd inepuizabili în spirit şi în replici.

— Pe cînd *mergeam* ieri pe stradă...

— Ah ! pe cînd *mergeai* ieri pe stradă — perfect.

— *Am văzut* o fată la un geam...

— *Ai văzut* o fată la un geam.

— Şi fata asta era ultra...

— Ah ! pe cînd *mergeai* ieri pe stradă, *ai văzut* o fată la un geam şi fata asta era ultra. în regulă, dă-i drumul.

Celălalt continuă. Gluma se precipită deodată. O anumită expresie duse la un cîntec, care fu debitat cu o rapiditate fulgerătoare, fiecare din cei doi făcînd cu exactitate aceleaşi gesturi în exact acelaşi moment. Erau irezistibili. McTeague, deşi nu prinsese decît o treime din glume, ar fi putut să-i asculte toată noaptea.

După plecarea comicilor, fu coborîtă cortina.

— Acum ce urmează ? spuse McTeague, uimit.

— O pauză de cincisprezece minute.

Orchestra dispăru prin cuşca de iepuri, iar lumea începu să se agite. Majoritatea tinerilor îşi părăsiră locurile.

în timpul pauzei, McTeague şi ceilalţi băură „răcoritoare". Doamna Sieppe şi Trina luară limonadă, McTeague bău o sticlă de bere, Owguste mîncă portocala şi una din banane. Se rugă pentru un pahar de limonadă, care pînă la urmă îi fu dat.

— Numai ga ză tagă, preciză doamna Sieppe.

Dar aproape imediat după ce bău limonada,

Owguste fu cuprins de un subit neastîmpăr. începu să se răsucească în scaun, dînd din picioare şi privind în jur cu ochi vag îndureraţi. La urmă, în timp ce orchestra revenea, se ridică în picioare şi începu să şoptească ceva în urechea mamei. Doamna Sieppe se îngrozi deodată.

— Nu, nu, strigă ea, reaşezîndu-1 brusc în scaun.

Spectacolul reîncepu. Apăru un pictor la minut, dese- nînd caricaturi şi portrete cu o rapiditate incredibilă. Merse chiar atît de departe, încît să solicite subiecte din public, şi de la galerie începură să i se strige o mulţime de nume. Desenă portretul preşedintelui, al lui Grant, Washington, Napoleon Bonaparte, Bismark, Garibaldi, P. T. Barnum. [II]

Şi astfel trecea seara. Atmosfera din sală era înăbuşitoare, iar fumul nenumăratelor ţigări ustura ochii. Deasupra capetelor plutea o ceaţă groasă, albastră. Aerul era plin de mirosuri — mirosul stătut de trabuc, de bere trezită, de coji de portocale, de gaz, de pudră şi de parfu- muri ieftine.

Pe scenă se perindau „artişti'[1] după „artişti[14]. Atenţia lui McTeague nu slăbea o clipă. Trina şi mama ei se distrau de minune. Făceau comentarii din minut în minut, fără să-şi desprindă ochii de pe scenă.

— Nu-i nozdim nebunul agela ?

— Un cîntec drăguţ. Nu-ţi plac astfel de cîntece ?

— Minunat ! E minunat ! Da, da, minunat ! Asta-i cuvîntul.

Lui Owguste îi pierise interesul. Se ridică în picioare, cu spatele spre scenă, mestecînd o coajă de portocală şi uitîndu-se la o fetiţă care şedea pe partea cealaltă, în braţele tatălui ei, fixînd-o cu nişte ochi sticloşi, bovini. Dar nu avea răbdare. Se mişca de pe un picior pe altul, iar în răstimpuri apela în şoaptă la maică-sa, care-1 ignora.

— 'Mico, ascultă, 'mico, scîncea el, mestecînd absent coaja de portocală, şi zgîindu-^e la fetiţă. 'Mico, ascultă...

în răstimpuri, tînguirea lui monotonă răzbătea

II **Cunoscut actor şi proprietar de circ din S.U.A.**

pînă la conştiinţa mamei, care realiza deodată ce anume o supăra.

— Owguste, zdai jos, şi apucîndu-1 deodată, îl îndesa în scaun. Dagi din gură ; privejde agolo, azguldă-le pe dinerele agelea.

Scena era ocupată de trei tinere femei şi de un tînăr care cînta la ţiteră. Erau îmbrăcaţi în costume tiroleze ; erau „tirolezi" şi cîntau în germană despre „vîrfuri de munte[44] şi „vînători îndrăzneţi[44] şi altele asemenea. Corul acesta era o minune de modulaţii ca de flaut. Fetele erau într-adevăr frumoase şi nu erau machiate deloc. „Numărul" lor avu un mare succes. Doamna Sieppe era extaziată. îşi aminti de tinereţe şi de satul ei natal din Elveţia.

— Ach, a vost geresc ; chiar ca în ţară. Buniga mea era una din gele mai vestite cîntăreţe de driluri. Cînd eram migă i-am văzut egzakt la fel.

— 'Mico, începu Owguste iritat, imediat după plecarea cîntăreţelor.

Nu stătea o clipă liniştit; se răsucea într-o parte şi-ntr-alta, dînd din picioare cu o viteză incredibilă.

— 'Mico, vreau aca-asă.

— Fii guminte ! exclamă maică-sa, scuturîndu-1 de braţ ; uită-de, vediţa se uită la dine. Azda-i ultima oară gînd de iau la zbegdakol, ză ştii.

— Nu-mi pa-asă ; mi-e somn.

Pînă la urmă, spre marea lor uşurare, adormi cu capul rezemat de braţul mamei.

Kinetoscopul îi lăsă pur şi simplu fără respiraţie.

— După asta, ce-au să facă ? spuse Trina, uluită. Nu-i aşa că-i minunat, Mac ?

McTeague era cuprins de o mare admiraţie.

— Uită-te la calul ăla cum îşi mişcă capul, strigă el tulburat, transportat cu totul. Uită-te la tramvaiul ăla care vine — şi omul cum trece strada. Uite un camion. N-am văzut în viaţa mea aşa ceva. Ce-ar zice Marcus de asta ?

— E o băcăleală ! exclamă doamna Sieppe, cu o subită convingere. Eu nu-z nebună ; nu-i decît o băcăleală.

— Dar, bine, mămico, exclamă T?ina, e...

Dar doamna Sieppe îşi înălţă bărbia.

— Sînt prea bătrînă ca să mai fiu brostită, insistă ea. E băcăleală.

Nu se mai putu obţine altceva nimic din partea ei.

Rămaseră pînă la sfîrşitul programului, deşi kinetoscopul era penultimul număr, şi imediat după el jumătate din sală se goli. In timp ce bietul comic irlandez îşi executa „numărul" în spatele celor care plecau, doamna Sieppe îl trezi pe Owguste, foarte somnoros şi supărat, şi începu „să-şi strîngă lucrurile". Imediat ce se trezi, Owguste începu să se agite din nou.

— Păstrează programul, Trina, şopti, doamna Sieppe. Du-1 lui tata. Unde ţi-i pălăria, Owguste ? Nu-i la dine badista mea, Trina ?

Dar în acel moment lui Owguste i se întîmplă un accident îngrozitor ; nenorocirea lui atinse apogeul; tăria lui se prăbuşi. Ce dezastru ! Era o veritabilă catastrofă, deplorabilă, lamentabilă, un fapt de neînchipuit! In primul moment se uită deznădăjduit în jur, neajutorat, şi împietrit de uimire şi de spaimă. Apoi necazul lui se ma- terializă, şi ultimele acorduri ale orchestrei se îmbinară cu o văicăreală prelungită de o infinită tristeţe.

— Owguste, ce este ? strigă maică-sa, privindu-1 cu suspiciune crescîndă ; apoi, deodată : Ce-ai făkhut ? Ţi-ai nenorocit gostumul cel nou Fauntleroy !

Faţa ei se împurpură ; şi, fără prea multă zarvă, îl plesni sonor. In clipa asta Owguste atinse limita maximă a mizeriei, a nefericirii, a jenei îngrozitoare ; nefericirea lui era completă. Umplu aerul cu strigătele lui jalnice. Cu cit era plesnit şi zgîlţîit mai mult, cu atît plîngea mai tare.

— Ce e... ce s-a întîmplat ? întrebă McTeague.

Trina roşi.

— Nimic, nimic, exclamă ea în grabă, privind în lături. Vino, trebuie să mergem. E pe sfîrşite.

Sfîrşitul spectacolului şi risipirea spectatorilor înghiţire jena momentului.

Porniră în şir indian în urma ultimilor spectatori. Luminile începură să se stingă, iar plasatorii să

întindă husele peste scaunele capitonate.

McTeague şi familia Sieppe se urcară într-un tramvai care-i ducea pînă lîngă Polk Street. Era aglomeraţie. McTeague şi Owguste au fost nevoiţi să stea în picioare. Băiatul se agita dorind să fie ţinut în poală de maică-sa, dar doamna Sieppe refuză categoric.

în drum spre casă discutară despre spectacol.

— Mie... mie-mi blac cel mai mult cîntăreţii tirolezi.

— Ah, cea mai bună a fost solista — femeia care a cîntat melodiile acelea triste.

— Nu era... nu era minunată lanterna aceea magică, cu figurile ce se mişcau ? Minunată — ah, minunată ! Şi n-a fost simpatic actul întîi, în care tipul acela cădea tot timpul pe jos ? Şi numărul muzical, şi insul cu faţa de plută arsă care a cîntat pe sticlele de bere „Mai aproape Doamne, de Tine".

Coborîră în Polk Street şi mai merseră cîţiva zeci de metri pînă la blocul lor. Strada era întunecată şi pustie ; vizavi de bloc, în spatele pieţei goale, gîştele şi raţele măcăiau neîntrerupt.

Pe cînd cumpărau *tamale* de la mexicanul din colţul străzii, McTeague observă :

— Marcus încă nu s-a culcat. Priviţi, geamul lui e luminat. La dracu ! exclamă apoi, mi-am uitat cheia de la poartă. O să ne dea drumul Marcus.

Abia sună la poartă, că pîrghia clopoţelului fu împinsă din nou, la loc. In hol, la capătul de sus al scării lungi şi înguste, se auzea zgomotul unei învălmăşeli. Maria Macapa era în faţa grupului, cu mîna pe frînghia care acţiona pîrghia clopoţelului ; lîngă ea stătea Marcus; Moş Grannis se uita din spate, peste umerii lor ; în timp ce firava domnişoară Baker se apleca peste balustradă, lîngă ea aflîndu-se un străin îmbrăcat într-un pardesiu bej. Cînd cei de afară apărură în prag, o jumătate de duzină de voci strigară în acelaşi timp :

— Dă, ei sînt.

— Tu eşti, Mac ?

— Dumneata eşti, domnişoara Sieppe ?
— Vă numiţi Trina Sieppe ?
Apoi, mai ascuţită decît toate, vocea Măriei Macapa — care strigă :
— Oh, domnişoară Sieppe, veniţi repede sus. Biletul dumneavoastră de loterie a cîştigat 5000 de dolari.

Capitolul 7

— Ce prostie ! spuse Trina.
— Ach, Gott ! Ce este ? strigă doamna Sieppe, neîn- ţelegînd nimic şi presupunînd o nenorocire.
— Ce... ce... ce... bîigui dentistul.
Era zăpăcit de lumini, de scara ticsită, de hărmălaia vocilor. Ajunseseră pe palier. Ceilalţi îi înconjurară. Marcus păru să fie singurul la înălţimea situaţiei.
— îngăduie-mi să fiu cel dintîi care să te felicit, strigă el, prinzînd mîna Trinei.
Toată lumea vorbea deodată.
— Domnişoară Sieppe, domnişoară Sieppe, biletul dumneavoastră a cîştigat 5000 de dolari, strigă Maria. Nu vă amintiţi de biletul pe care vi l-am vîndut în cabinetul domnului doctor McTeague ?
— Trina ! aproape că ţipă mama ei. Cinci mii te to- lari ? Cinci mii te tolari ! Dac-ar fi aici tata.
— Ce e... ce e ? exclamă McTeague, rotindu-şi ochii.
— Ce ai de gînd să faci cu ei, Trina ? întrebă Marcus.
— Eşti o femeie bogată, draga mea, zise domnişoara Baker, cu micii cîrlionţi falşi tremurîndu-i, mă bucur pentru dumneata. Lasă-mă să te sărut. Cînd te gîndeşti că eram în cameră cînd ai cumpărat biletul !

— Oh, oh ! îi întrerupse Trina, scuturînd din cap, e o greşeală. Trebuie să fie o greşeală. De ce... de ce aş cîştiga eu 5000 de dolari ? E absurd !
— Nu-i nici o greşeală, nici o greşeală, strigă Maria. Aţi avut numărul 400.012. Uite aici în ziarul din seara asta. Mi-1 amintesc exact, fin'că păstrez o evidenţă.
— Dar sînt sigură că greşeşti, răspunse Trina, înce- pînd să tremure fără voia ei. De ce aş cîştiga ?
— Ei, dar de ce nu ai gîştiga ? strigă mama.
In fond, de ce nu ? Ideea îi veni Trinei pe neaşteptate. La urma urmei, nu era o problemă de efort sau de merit din partea ei. De ce trebuie să presupună neapărat că e o greşeală ? Ce-ar fi să fie adevărat — acest minunat bo- bîrnac al norocului, izbind ca un trăsnet mînat de noroc.
— O, credeţi ? suspină ea.
Străinul în pardesiu bej păşi în faţă.
— Dînsul e de la agenţie, strigară două sau trei voci în acelaşi timp.
— Se pare că sînteţi o fiinţă norocoasă, domnişoară Sieppe, zise el. Presupun că aţi păstrat biletul.
— Da, da ; patru, trei zero, doisprezece — îmi amintesc.
— Exact, admise celălalt. Prezentaţi biletul la agenţie cît mai curînd posibil — adresa e tipărită pe spatele biletului — şi veţi primi un cec de 5 000 de dolari pentru banca noastră. Numărul va fi verificat pe lista noastră oficială, dar posibilitatea unei greşeli e minimă. Vă felicit.
Deodată, un val uriaş de fericire o cuprinse pe Trina. Avea să aibă 5 000 de dolari ! Era copleşită de bucurie pentru norocul ei, o bucurie naturală, spontană— bucuria unui copil care primeşte o jucărie nouă şi splendidă.
— Oh, am cîştigat ! strigă ea, bătînd din palme. în- chipuie-ţi, mămico. Am cîştigat 5 000 de dolari, doar fiindcă am cumpărat un bilet. Mac, ce spui de asta ? Am 5 000 de dolari. August, auzi ce i s-a

întîmplat surorii tale ?
— Sărută-ţi mama, Trina, îi ordonă deodată doamna Sieppe. Ce o zăpoţi zăvaci cu adîda bănet, eh, Trina ?
— Aă, exclamă Marcus. Pînă una-alta, să se mărite.
La care toată lumea izbucni în hohote de rîs. McTeague rînji, şi privi în lături, sfios.
— Asta noroc ! murmură Marcus, clătinînd din cap spre dentist; apoi adăugă imediat : Ei bine, dar o să stăm să vorbim aici în hol toată noaptea ? N-am putea să mergem la „Saloanele^ tale, Mac ?
— Sigur, sigur, exclamă McTeague, descuind în grabă uşa.
— Fine toată lumea, strigă doamna Sieppe cu amabilitate. Nu-i aşa, tomnule toktor ?
— Toată lumea, repetă dentistul. Aici am... aici am nişte bere.
— O să sărbătorim evenimentul, zău dacă nu ! exclamă Marcus. Nu cîştigă omul în fiecare zi cinci mii de dolari. Numai duminica şi în sărbătorile legale.
Lumea izbucni şi astă-dată într-o cascadă de rîs. într-un moment ca acesta totul părea hazliu. într-un fel, fiecare din ei se simţea încîntat. Roata norocului se învîrtise pe lîngă ei. Se aflau în apropierea acestei sume mari de bani. Era ca şi cum ar fi cîştigat-o ei.
— Chiar în locul ăsta mă aflam cînd am cumpărat biletul, strigă Trina, după oe intrase în ,,Saloane“ şi Marcus aprinse gazul. Chiar aici, în scaunul ăsta, şi zicînd asta se aşează pe unul din scaunele rigide aliniate, de sub gravura în metal. Iar tu, Marcus, tu stăteai aici...
— Iar eu tocmai mă ridicam din scaunul de operaţie, interveni domnişoara Baker.
— Da, da. Aşa e ; iar dumneata, continuă Trina, arătînd spre Maria, te-ai apropiat şi ai spus ! „Cumpăraţi un bilet de loterie ; numai un dolar “. Oh, îmi amintesc atît de clar, ca şi cum ar fi fost ieri, şi eu la început nu am vrut...
— Şi nu ştii că i-am spus Măriei că e ilegal ?

— Da, îmi amintesc. Şi atunci i-am dat un dolar şi mi-am pus biletul în carneţel. Acum e acasă, în carneţel, în sertarul de sus al biroului — oh, să presupunem că mi s-ar fura acuma, exclamă ea deodată.

— Acuma face o grămadă de bani ! afirmă Marcus.

— Cinci mii de dolari ! Cine şi-ar fi închipuit ? Splendid.

Toată lumea tresări şi se întoarse. Fusese McTeague. Stătea în mijlocul camerei, clătinînd din capul său mare. Părea că abia acum realiza ce se întîmplase.

— Da, domnule, cinci mii de dolari ! exclamă Marcus, cu o abruptă şi nemărginită lipsă de entuziasm. Cinci mii de dolari ! îţi dai seama ? Verişoara Trina şi cu tine veţi fi oameni bogaţi.

— Cu 6 la sută, asta face 25 de dolari pe lună, se ha- zardă omul agenţiei.

— Inchipuie-ţi. închipui e-ţi, murmură McTeague.

Se mişca neajutorat prin cameră, cu ochii larg deschişi, cu mîinile uriaşe atîmîndu-i.

— O verişoară de-a mea a cîştigat odată patruzeci de dolari, spuse domnişoara Baker. Dar i-a cheltuit pînă la ultimul cent cumpărînd alte bilete, fără să mai cîştige niciodată, nimic.

Apoi începură amintirile. Maria povestea despre măcelarul din strada vecină, care cîştigase douăzeci de dolari la tragerea trecută. Doamna Sieppe cunoştea un muncitor de la instalaţia de gaz din Oakland care cîştigase de cîte- va ori ; o dată o sută de dolari. Micuţa domnişoară Baker anunţă că ea crezuse întotdeauna că loteria e un lucru rău ; dar, cu toate astea, cinci mii erau cinci mii.

— E-n regulă cînd îi cîştigi, nu-i aşa, domnişoară Baker ? observă Marcus, cu un anume sarcasm.

Ce se întîmplase cu Marcus ? în răstimpuri părea să-şi iasă din fire.

Dar reprezentantul agenţiei era plin de istorii. Le povesti întîmplările, legendele şi miturile care se răspîndi- seră în decursul existenţei loteriei; le

spuse despre sărmanul vînzător de ziare care trebuia să-şi întreţină mama muribundă, şi care cîştigase un premiu de cincisprezece mii ; de omul care s-a sinucis din cauza mizeriei, dar care deţinea (dacă ar fi ştiut-o !) numărul ce, la două zile după moartea lui, cîştiga premiul cel mai mare, de treizeci de mii de dolari ; de mica modistă care jucase timp de zece ani fără succes, şi care declarase într-o zi că nu mai cumpără decît un singur bilet, după care va înceta să mai joace, şi cum acest ultim bilet i-a adus o avere, după care s-a putut retrage din slujbă ; de bilete pierdute sau distruse şi care la tragere cîştigau sume fabuloase ; de criminali, împinşi la viciu de sărăcie, şi care şi-au revenit după ce au cîştigat sume mari de bani ; de cartofori care jucau la loterie ca la cărţi, redepunînd cîştigurile îndată ce le obţineau, cumpărînd mii de bilete în toată ţara ; de superstiţii legate de numerele iniţiale sau finale, sau de zilele norocoase în care trebuie să fie cumpărate; de coincidenţe uimitoare — trei premii supreme câştigate consecutiv în acelaşi oraş ; un bilet cumpărat de către un milionar şi dat văcsuitorului său pe ghete, care a cîştigat cu el o mie de dolari; acelaşi număr cîştigînd aceeaşi sumă de nenumărate ori ; şi aşa mai departe la infinit. Cîştigă- torii erau invariabil cei săraci ; nevoiaşii şi muritorii de foame ajungeau la bogăţie şi îndestulare ; truditorul virtuos îşi găsea pe neaşteptate recompensa într-un bilet cumpărat la întîmplare ; loteria era o instituţie de mare caritate, era prietena poporului, un vast mecanism de binefacere care nu recunoştea nici ranguri, nici bogăţie, nici poziţie socială.

Lumea începea să se înveselească. Aduseră scaune şi mese din camerele învecinate, iar pe Maria o trimiseră să mai aducă bere şi *tamale,* şi o sticlă de vin şi tort pentru domnişoara Baker, care detesta berea.

În „Saloanele dentare“ era acum o mare dezordine. Sticlele goale de bere stăteau pe poliţa

pe care îşi aveau locul instrumentele ; scaunul dentar şi rafturile bibliotecii, alături de armonică şi de volumele din „Dentistul practician de Allen", erau pline de farfurii şi şerveţele de masă. Canarul se trezi şi începu să piuie indispus ; cu penele burzuluite ; pe jos erau împrăştiate bucăţele de *tamale ;* mopsul de piatră din faţa sobei se uita la scena aceasta neobişnuită cu ochii de sticlă ieşindu-i din orbite.

Se improviză o petrecere cu mîncare şi băutură. Marcus Schouler îşi asumă rolul de maestru de ceremonii ; era într-o continuă agitaţie repezindu-se de colo-colo, deschi- zînd sticlele de bere, servind *tamale,* plesnindu-1 pe McTeague pe spate, rîzînd şi glumind într-una. Pe McTeague îl făcu să stea în capul mesei, avînd-o pe Trina la dreapta, şi pe domnul de la agenţie la stînga ; el — dacă stătea vreun pic — se aşeza la celălalt capăt, avînd-o pe Maria Macapa la stînga, lîngă el fiind doamna Sieppe, vizavi de domnişoara Baker. Owguste fusese culcat pe divan.

— Unde-i Moş Grannis ? exclamă deodată Marcus. Sigur că da, unde s-a dus bătrînul englez ? La început era aici.

— Eu l-am chemat, ca pe fiecare, strigă Maria Macapa, îndată ce am văzut în ziar că domnişoara Sieppe a cîştigat. Am coborît cu toţii în camera domnului Schouler şi v-am aşteptat să veniţi. Fac prinsoare că o să-1 găsiţi co- sîndu-şi cărţile.

— Nu, nu, observă domnişoara Baker, la ora asta nu.

De bună seamă, sfiosul bătrîn profitase de confuzia generală pentru a se strecura neobservat.

— Mă duc să-1 aduc şi pe el, strigă Marcus ; trebuie să stea cu noi.

Domnişoara Baker era foarte agitată.

— Eu... eu nu cred că ar fi bine, murmură ea ; lui... nu cred că bea bere.

— Se distrează cosind cărţi, strigă Maria.

Cu toate astea, Marcus îl aduse, după ce-1 găsise pregă- tindu-se de culcare,

— Tre... Trebuie să-mi cer iertare, bîigui Moş Grannis, stînd în pragul uşii. Nu mă aşteptam... ă... sînt cu totul nepregătit.

Era fără guler şi cravată, din cauza grabei precipitate a lui Marcus Schouler. Era nespus de necăjit că era văzut astfel de către domnişoara Baker. Ce putea fi mai neplăcut decît asta ?

Moş Grannis fu prezentat doamnei Sieppe şi Trinei, ca patron al lui Marcus. Dădură mina,'solemn.

— Nu cred că 'mnealui s-a cunoscut vreodată cu domnişoara Baker, strigă ascuţit Maria Macapa, şi locuiesc alături de cîţiva ani.

Cei doi rămaseră muţi, evitîndu-şi privirile. în sfîrşit, sosise momentul; aveau să se cunoască, să-şi vorbească, să-şi atingă mîinile.

Marcus îl conduse pe Moş Grannis în jurul mesei spre domnişoara Baker, trăgîndu-1 de mîneca hainei, excla- mînd :

— Păi, eu credeam că vă cunoaşteţi de cînd lumea. Domnişoară Baker, vi-1 prezint pe domnul Grannis ; domnule Grannis, v-o prezint pe domnişoara Baker.

Nu zise nici unul nimic. Stăteau faţă în faţă, ca doi copii, jenaţi, timoraţi, cu limba paralizată de stânjeneală. Apoi domnişoara Baker întinse, sfioasă, mîna. Moş Grannis i-o atinse o clipă, apoi o lăsă să cadă.

— Acum vă cunoaşteţi, ţipă Marcus, şi era şi timpul.

Pentru întîia. oară li se întîlniră privirile ; Moş Grannis tremură puţin, ducîndu-şi mîna, şovăitor, spre bărbie. Domnişoara Baker roşi imperceptibil, dar Maria Macapa trecu deodată printre ei, cu o sticlă de bere pe jumătate goală. Cei doi bătrîni se retraseră, domnişoara Baker ocu- pîndu-şi din nou locul.

— Aici e un loc pentru dumneavoastră, domnule Grannis, strigă Marcus, făcîndu-i loc alături de el.

Moş Grannis se lăsă în scaun, sustrăgîndu-se deodată atenţiei generale. Se uita fix în farfurie, tăcînd. Bătrîna domnişoară Baker începu să vorbească volubil peste masă cu doamna Sieppe despre florile de seră şi tot felul de probleme medicinale.

în mijlocul acestui supeu improvizat, avu loc anunţarea logodnei dintre Trina şi dentist. într-o pauză a zarvei generale, doamna Sieppe se pplecă înainte şi, adresîn- du-se agentului de loterie, spuse :

— Jditi, fiica mea Trina se va mărida voarde gurînd. Ea şi dendistul, toktorul McTeague, ei, da ?

Se auzi o exclamaţie generală.

— Eu m-am gîndit tot timpul la asta, strigă domnişoara Baker, emoţionată. încă de cînd i-am

văzut împreună pentru prima oară, mi-am zis : „Ce pereche !“

— încîntător! exclamă agentul. Să te căsătoreşti, şi să cîştigi şi o sumă frumuşică în acelaşi timp.

— Da... Aşa, murmură Moş Grannis, dînd din cap spre farfuria lui.

— Vă doresc noroc, strigă Maria.

— E şi aşa destul de norocos, mirii Marcus în barbă, recăzînd un moment într-una din acele stări posomorite care-1 mai încercaseră de cîteva ori în cursul serii.

Trina se îmbujoră, trăgîndu-se cu sfiiciune mai aproape de maică-sa. McTeague rinji cu gura pînă la urechi, ui- tîndu-se în jur de la imul la altul, bolborosind : „Aă ! Aă!“

Dar reprezentantul agenţiei se ridică în picioare, cu un pahar proaspăt umplut, în mînă. Era un om de lume, acest agent. Cunoştea viaţa. Era suav şi degajat. Pe degetul mic îi strălucea un diamant.

— Doamnelor şi domnilor, începu el, şi se făcu deodată tăcere. Aceasta este cu adevărat o împrejurare fericită. Sînt... bucuros să mă găsesc aici în această seară ; să fiu martorul unui asemenea eveniment fericit; să iau parte la aceste... la această sărbătoare. Ei bine, mă simt la fel de bucuros ca şi cînd aş avea eu însumi acel patru-trei zero-doisprezece ; ca şi cum cele cinci mii ar fi ale mele, în loc să aparţină fermecătoarei noastre gazde. Cele mai bune urări ale umilei mele persoane se îndreaptă spre domnişoara Sieppe în acest moment de fericire pentru ea, şi cred că... de fapt, sînt convins că pot să vorbesc în numele marii instituţii, al marii companii pe care o reprezint. Compania o felicită pe domnişoara Sieppe. Noi... ei... ah... Ei îi transmit urări de fericire, toată fericirea pe care noua ei avuţie poate să i-o procure. Intră în obligaţiile mele, în... ah... plăcutele mele obligaţii să trec pe la cîş- tigătorii de premii mari şi să prezint felicitările companiei. In cursul carierei mele am avut multe asemenea ocazii ; dar niciodată nu am văzut o avere care să nimerească atît de bine ca în cazul acesta. Compania a acordat

80 zestre viitoarei mirese. Sînt convins că nu fac decît)rim sentimentele tuturor celor de aici, dorind toată ea şi bucuria acestei fericite perechi, fericită pose- a unei mici averi, şi fericiţii... fericiţii... termină el subită inspiraţie — posesorii fericiţi — unul al ce- ; beau pentru sănătatea, pentru bunăstarea şi pen- ?ricirea viitorilor miri. Să bem ridicîndu-ne în picioare.

Băură cu entuziasm. Marcus era covîrşit de emoţia momentului.

— *Grozav,* grozav, vocifera el, lovindu-şi palmele. Foarte bine spus. în sănătatea miresei. McTeague, McTeague, vrem discurs, vrem discurs !

Intr-o clipită, toată lumea cerea zgomotos dentistului să vorbească. McTeague era îngrozit; îşi încleşta mîinile de masă, privind speriat în jurul lui.

— Discurs, discurs ! striga Marcus, fugind în jurul mesei şi străduindu-se să-1 ridice pe McTeague.

— Nu... nu... nu, mormăi celălalt. Nu vorbesc.

Ceilalţi bătură în masă cu paharele de bere, cerînd să le vorbească. McTeague se fixă cu încăpăţînare pe scaun, roşu ca racul, şi dînd din cap energic.

— Ah, lasă-mă ! exclamă el. Nu vorbesc.

— O, ridică-te şi zi ceva, insistă Marcus ; trebuie s-o faci. E cel mai bun lucru.

McTeague se urni în sus ; fu întîmpinat de un ropot de aplauze ; se uită cu încetineală în jurul său, apoi deodată se aşeză la loc dînd din cap deznădăjduit.

— Oh, dă-i drumul, Mac, strigă Trina.

— Ridică-te, zi ceva, strigă şi Marcus, trăgîndu-1 de mînă ; trebuie s-o faci.

McTeague se ridică din nou.

— Aă ! exclamă el, privind statornic masa. Apoi începu : Nu ştiu ce să spun... eu... eu... n-am mai ţinut niciodată un discurs ; n-n-am mai ţinut niciodată un discurs. Dar sînt bucuros că Trina a cîştigat premiul...

— Da, fac pariu că eşti, murmură Marcus.

— Eu... eu... eu mă bucur că Trina a cîştigat, şi eu... eu vreau să... vreau să... eu vreau să... vreau să zic că... sînteţi... toţi sînteţi bineveniţi, şi să bem vîrtos, şi sînt mult îndatorat domnului reprezentant al companiei. Trina şi cu mine ne vom căsători şi sînt bucuros că... sînteţh cu toţii aici în seara asta, şi sînteţi... toţi... bineveniţijJj să bem vîrtos, şi sper că veţi mai veni şi altă dată, şi
teţi întotdeauna bineveniţi... şi.. . eu... şi... şi... asta-i... tot... ce... am avut de spus.

Se aşează, stergîndu-si fruntea în mijlocul unor api^H teribile ’ ’

Curînd după aceea se ridicară de la masă, risipindu ~J7tzr perechi şi grupuri. Bărbaţii, cu excepţia lui Moş Gr.<re os începură să fumeze, fumul de tutun amestecîndu-s[1]^[3]/ mirosurile de eter, creozot şi de aşternut stătut, de care erau impregnate „Saloanele". Curînd trebuiră să deschidă geamurile. Doamna Sieppe şi domnişoara Baker şedeau în faţa ferestrei din nişă, făcîndu-şi confidenţe. Domnişoara Baker îşi aranjase cu grijă rochia ; pe genunchi ţinea o farfurie cu prăjituri; din cînd în cînd sorbea din paharul cu vin, cu o delicateţe de pisică albă. Cele două femei nutreau un mare interes una faţă de cealaltă. Domnişoara Baker îi vorbi doamnei Sieppe despre Moş Grannis, fără să uite povestea cu titlul nobiliar şi tatăl nedrept.

— E un adevărat personaj, spuse domnişoara Baker. Doamna Sieppe canaliză discuţia spre copiii ei.

— Ach, Trina e aja o fată bună, spuse ea ; întotdeauna veselă, da, şi cîntă de dimineaţă pînă seara. Şi Owguste, şi el e isteţ, da. Are geniu pendru majini, toată ziua face geva cu roţi şi arcuri.

— Ah, dacă... dacă... dacă aş fi avut copii, murmură micuţa domnişoară în vîrstă, visătoare, unul ar fi fost marinar ; ar fi început ca aspirant pe vaporul fratelui meu ; cu timpul ar fi devenit ofiţer. Celălalt ar fi fost horticultor.

— Oh, Mac ! exclamă Trina, privindu-1 în faţă pe

dentist. Gîndeşte-te că toţi banii ăştia ne-au picat tocmai acuma. Nu e minunat ? Nu simţi că ameţeşti ?

— Minunat, minunat, murmură McTeague, clătinînd din cap. Hai să cumpărăm o grămadă de bilete, adăugă el, izbit de o idee.

— Uite cum poţi să-ţi dai întotdeauna seama dacă un trabuc e bun, îi explică agentul lui Marcus, pe cînd cei doi stăteau la capătul mesei fumînd. Capătul de aprins trebuie să fie răsucit pînă ajunge cît un punct.

în colţ, lîngă etajeră, Moş Grannis o asculta pe Maria Macapa. Mexicana fusese foarte răscolită de neaşteptata avere a Trinei. Mintea Măriei zbură înapoi, spre vremea tinereţii ei. Se aplecă în faţă, cu poatele pe genunchi, cu bărbia în pumni, cu ochii larg deschişi şi ficşi. Moş Grannis o asculta atent.

— Nici o bucată nu era măcar zgîriată, spunea Maria. Fiecare piesă era tocmai ca oglinda, netedă şi strălucitoare ; oh, strălucitoare ca soarele. Ce serviciu era — farfurii şi castroane de supă şi un vas imens pentru punci. Cinci mii de dolari, ce înseamnă asta ? Păi, numai vasul de punci făcea o avere.

— Ce poveste minunată ! exclamă Moş Grannis, neîn- doindu-se nici o clipă de adevărul celor auzite. Şi zici că totul e pierdut, acum ?

— Pierdut, pierdut, repetă Maria.

— Tţ, tţ ! Ce păcat! Ce păcat!

Deodată, agentul se ridică şi spuse :

— Şi-acum, eu trebuie să plec, dacă vreau să mai prind vreun tramvai.

Dădu mina cu fiecare, îi mai oferi la despărţire un trabuc lui Marcus, îi felicită pentru ultima oară pe McTeague şi pe Trina, şi ieşi, înclinîndu-se.

— Ce domn distins, comentă domnişoara Baker.

— Ah, spuse Marcus, dînd din cap, ăsta zic şi eu om de lume. Cum scrie la carte, pe legea mea !

Lumea începu să se risipească.

— Să mergem, Mac, spuse Marcus ; ştii că în noaptea asta urmează să dormim cu cîinii.

Cei doi prieteni urară „noapte bună“ tuturor şi plecară spre micul spital de cîini.

Moş Grannis se furişă hoţeşte spre comera lui, îngrozit, ca nu cumva să se vadă din nou faţă în faţă cu domnişoara Baker. Se zăvori înăuntru şi ascultă pînă ce îi răsunară paşii în. hol şi o auzi închizînd încet uşa. Era acolo, aproape, lîngă el; se putea spune că în aceeaşi cameră ; căci şi el făcuse descoperirea cu privire la tapetul ce acoperea pereţii. La intervale lungi de timp, auzea cîte un foşnet slab, datorat mişcărilor ei prin odaie. Ce seară fusese aceasta pentru el ! O întâlnise, îi vorbise, îi atinsese mîna ; tremura de emoţie. Intr-o dispoziţie asemănătoare asculta şi tremura şi micuţa croitoreasă. *El* era acolo, în aceeaşi cameră pe care o împărţeau împreună, separaţi doar prin scîndura foarte subţire a despărţiturii. Era aproape sigură că el se gîndea la ea. Acuma nu mai erau străini ; erau cunoştinţe, prieteni. Ce eveniment fusese seara aceasta în viaţa lor !

Deşi tîrziu, domnişoara Baker îşi făcu o ceaşcă de ceai şi se aşeză în balansoar, lîngă despărţitură ; se legăna uşor, sorbind din ceai, calmîndu-se după emoţiile acelei seri minunate.

Moş Grannis auzea clinchetul ceştii de ceai şi mirosea aroma slabă a ceaiului. Faptul îi apăru ca un semnal, ca o invitaţie. îşi trase scaunul mai aproape de despărţitură, în faţa mesei de lucru. Un teanc de reviste se găseau în micul aparat de legat; băgă în ac o sfoară rezistentă, şi începu să lucreze.

Era micul lor *tete-ă-tete.* Simţeau instinctiv prezenţa celuilalt, îşi simţeau şi gîndurile trecînd prin peretele subţire. Era încîntător ; erau pe deplin fericiţi. Acolo, în liniştea ce se înstăpînise peste bloc în jumătatea de oră de după miezul nopţii, cei doi oameni „îşi ţineau companie[44], bucurîndu-se de mica lor romanţă, care se ivise atît de tîrziu în viaţa lor.

In drum spre mansarda ei, Maria Macapa se opri sub singura lampă ce ardea în capătul casei scărilor ; se asigură că e singură, şi pe urmă scoase din

buzunar una din „panglicile* de aur ale lui McTeague. Era cel mai important furt pe care îl săvîrşise în „Saloanele[14] dentistului, îşi spuse că merita cel puţin doi dolari. Deodată, îi veni o idee şi se îndreptă în grabă spre unul din geamurile holului şi, punîndu-şi mîinile streaşină la ochi, se uită în jos spre străduţa din spatele blocului. în unele nopţi, Zerkow, evreul polonez cel roşcat, stătea treaz pînă tîrziu, inventariindu-şi achiziţiile săptămînii. Acum se zărea o lumină slabă în fereastră. <

Maria se duse în odaia ei, îşi puse un şal pe cap şi coborî în mica curte a blocului, pe scările din spate. In timp ce ieşea prin partea din dos, Alexander, setter-ul irlandez al lui Marcus, se trezi deodată cu un lătrat răguşit. Cîinele din partea cealaltă a gardului, din curtea poştei, răspunse cu un mîrîit.

într-o secundă, vechea duşmănie de moarte a celor doi cîini izbucni iar. îşi traseră cuşca lîngă gard şi începură să latre prin crăpăturile gardului, într-o dezlănţuire de ură ; dinţii le clămpăneau şi străluceau ; cozile li se ridicară, ţepene. Zarva lor furibundă putea fi auzită peste cîteva străzi. Ce masacru ar ieşi dacă s-ar întîlni vreodată !

Intre timp, Maria ciocănea la uşa locuinţei mizere a lui Zerkow.

— Cine e ? Cine e ? strigă acesta dinăuntru, cu vocea lui groasă, pe jumătate şoptită, tresărind nervos şi mătu- rînd o mină de argint în sertar.

— Eu sînt, Maria Macapa ; apoi, cu vocea coborîtă, ca şi cînd şi-ar fi vorbit sieşi : 'M avut o veveriţă zburătoare şi i-am dat drumu'.

— Ah, Maria, strigă Zerkow, deschizînd cu umilinţă uşa. Intră, intră, fata mea, tu e.şti întotdeauna binevenită chiar şi la ora asta. Nici o vechitură, nimic ? Dar eşti binevenită, oricum. Bei ceva, nu-i aşa ?

O conduse în camera din spate şi luă sticla de whisky şi paharul roşu ciobit.

După ce băură, Maria scoase „panglica". Ochii lui Zerkow sclipiră pe dată- Vederea aurului îi provoca întotdeauna un frison care-i zgîlţîia întreaga fiinţă ; oricum încerca, nu reuşea să-1 reprime. Degetele îi

tremurau şi i se înfipseră în bărbie ; respiraţia i se precipită.

— Ah, ah, ah ! exclamă el. Dă-l-ncoace, dă-l-ncoace, dă-mi-1, Maria. Eşti o fată bună, dă-mi-1 încoace.

Se tîrguiră ca de obicei asupra preţului, dar în seara asta Maria era prea tulburată din alte cauze, ca să piardă prea mult timp ciorovăindu-se pentru cîţiva cenţi.

— Ascultă, Zerkow, spuse ea îndată ce se încheie tîr- gul, trebuie să-ţi spun ceva. Cu puţin timp în urmă, am vîndut un bilet de loterie unei fete din bloc ; rezultatul tragerii s-a dat în ziarul din seara asta. Cit crezi că a cîştigat fată ?

— Nu ştiu. Cît ? Cît ?

— Cinci mii de dolari.

Zerkow simţi un cuţit trecîndu-i prin inimă ; spasmul unei dureri aproape fizice îi răsuci chipul — întregul corp, îşi ridică pumnii strînşi, cu ochii închişi, înfigîndu-şi dinţii în buza de jos.

— Cinci mii de dolari, şopti el ; cinci mii de dolari. Pentru ce ? Pentru nimic, fiindcă a cumpărat pur şi simplu un bilet. Şi eu care muncesc atît de greu, atît de greu, atît de greu. Cinci mii de dolari, cinci mii de dolari. Oh, de ce n-au putut să ajungă la mine ? strigă el, cu vocea tremu- rîndă, cu lacrimi licărindu-i în ochi ;• de ce n-au putut să ajungă la mine ? Să ajungă atît de aproape, atît de aproape, şi totuşi să mă ocolească — eu, care muncesc pentru ei, lupt pentru ei, mor de foame pentru ei, şi mor în fiecare zi pentru ei. închipuie-ţi, Maria, cinci mii de dolari, toţi strălucitori; piese grele, masive...

— Strălucitori ca soarele, îl întrerupse Maria, cu bărbia sprijinită în pumni. Da, fiecare piesă era grea, şi abia puteai să ridici vasul de punci. Da, vasul acela făcea singur o avere...

— Şi cînd îl loveai cu degetul suna, aşa-i ? interveni prompt, Zerkow, însufleţit, cu buzele tremurînde, cu degetele încovoindu-se ca nişte gheare.

— Mai dulce ca un clopot de biserică, urmă

Maria.

— Spune, spune mai departe, strigă Zerkow, trăgîn- du-şi scaunul şi închizînd ochii în extaz.

— Şi erau mai mult de o sută de bucăţi, şi fiecare de aur...

— Ah, fiecare de aur...

— Să fi văzut priveliştea aceea, cîn' era deschis cufăru' de piele. Nu era nici o piesă care să fie măcar zgîrîiată ; fiecare era ca oglinda[1], netedă şi sclipitoare, atît de lustruită că păreau negre... 'nţelegi ce spun ?

-— Oh, ştiu, ştiu, strigă Zerkow, umezindu-şi buzele.

Apoi, o asaltă cu întrebări — întrebări în legătură cu fiecare detaliu al serviciului de masă. Era moale aurul, nu-i aşa ? Puteai să-l muşti, şi-ţi rămînea urma dinţilor în el ? Şi mînerele cuţitelor erau şi ele tot de aur ? Cuţitul era în întregime de aur, nu ? La fel şi furculiţele ? Desigur, interiorul cufărului era aurit, aşa-i ? A lustruit vreodată ea, Maria, vesela ? Cînd mîncau cu toţii la masă, se auzea un sunet minunat — cuţitele acelea de aur, şi furculiţele care atingeau farfuriile de aur.

— Şi-acuma, să mai auzim o dată, Maria, se rugă Zerkow. începe cu : „Şi erau mai mult de o sută de bucăţi, şi fiecare de aur." Hai, dă-i drumul, începe, începe !

Polonezul cel roşcat era într-o agitaţie febrilă. Recitalul Măriei devenise o manie pentru el. în timp ce asculta, cu ochii închişi şi buzele tremurînde, îşi imagina că vedea serviciul acela minunat, în faţa lui, acolo, pe masă, sub ochii lui, sub mîinile lui, greu, masiv, strălucitor. O tortura pe Maria cu o a doua, şi o a treia repetare a poveştii. De ce o auzea mai mult, de ce îi creştea dorinţa de a o mai auzi. Apoi, cînd Maria refuză să mai înceapă o dată, urmă dezmeticirea. Zerkow se trezi ca dintr-un vis încîntător. Serviciul era dus, pierdut pe veci. Nu se mai găsea nimic în camera aceea mizerabilă, nimic decît zdrenţe oribile şi fiare mîncate de rugină. Ge

chin ! Ce agonie! Să fie atît de aproape... atît de aproape, să le vezi în închipuire la fel de clar ca într-o oglindă. Să cunoşti fiecare piesă în parte, ca pe un vechi prieten ; să-i simţi greutatea ; să fii orbit de strălucirea ei; să spui că-ţi aparţine, îţi aparţine ; să o ai, să o strîngi la piept; şi apoi să tresari, să te trezeşti, să cobori într-o realitate hidoasă.

— Şi tu, tu le-ai avut cîndva, oftă Zerkov, încleştîn- du-şi degetele de mina ei; cîndva au fost ale tale, ale tale, toate ! închipuie-ţi, şi acuma s-au dus, toate.

— S-au dus toate, pentru totdeauna.

— Poate că-s îngropate undeva pe lingă vechea casă.

— S-au dus... s-au dus... s-au dus... psalmodie Maria, monoton.

Zerkow îşi înfipse degetele în cap, smulgîndu-şi părul roşu.

— Da, da, s-au dus, s-au dus — pentru totdeauna. Sînt pierdute pentru totdeauna.

Marcus şi dentistul merseră în susul străzii liniştite, ajungînd la micul spital de cîini. Abia dacă schimbaseră cîteva cuvinte. Mintea lui McTeague i se învălmăşea ; nu putea vorbi. Era captivat de gîndul marelui eveniment care se petrecuse în seara aceea, şi se străduia să înţeleagă ce efect va avea acesta asupra vieţii lui — a lui şi a Trinei. îndată ce ajunseră în stradă, Marcus căzuse într-o tăcere sumbră, pe care McTeague era prea absent ca să o sesizeze.

Intrară în micul cabinet al spitalului, cu carpeta lui roşie, cu soba de gaz şi cu fotografiile în culori ale unor cîini faimoşi, atîrnînd de pereţi. într-un colţ se afla patul de fier pe care urmau să-1 ocupe.

— Tu, culcă-te, Mac, spuse Marcus. Eu mă duc să mai dau o raită pe la cîini.

Ieşi afară şi trecu în curte, care era împrejmuită pe trei părţi cu ţarcuri cu dini. Un bull-terrier

bolnav de gastrită îl recunoscu şi începu să scâncească abia auzit.

Marcus nu dădu nid o atenţie dinilor. Pentru întîia oară era singur în seara aceea şi putea să-şi dea friu liber gîndurilor. Străbătu de cîteva ori ograda, apoi exclamă deodată, cu voce coborîtă :

— Eşti un nebun, eşti un nebun, Marcus Schouler ! Dacă ai fi păstrat-o pe Trina, ai fi avut tu banii ăştia. Ar fi putut să fie ai tăi. Ai dat cu piciorul şansei vieţii tale — să renunţi la fată, da — dar *asta !* — izbi el furios cu piciorul în pămînt — să arunci pe fereastră cinci mii de dolari — să-i îndeşi în buzunarele altuia, dnd ar fi putut să fie ai tăi, cînd ai fi putut s-o ai pe Trina şi banii — şi toate astea pentru ce ? Fiindcă eram prieteni. Oh, prieteni, da, înţeleg, dar cinci mii de dolari — să i-i pui direct în palmă — blestemat ghinion !

Capitolul 8

Următoarele două luni au fost încîntătoare. Trina şi McTeague se vedeau cu regularitate, de două ori pe săptămînă. Dentistul se ducea în strada B duminica şi miercurea după-amiaza, ca de obicei, iar vinerea venea Trina în oraş. îşi petrecea dimineaţa între ora 9 şi 10 în oraş, în cea mai mare parte a timpului prin magazine ieftine, în care făcea cumpărăturile săptămînale pentru ea şi familie. La amiază lua un tramvai şi se întîlnea cu McTeague în colţ la Polk Street. Prînzeau împreună la un mic restaurant, imediat după colţ, pe Sutter Street. Li se dădea o cameră mică separată. Nimic nu ar fi putut să fie mai încîntător. Nu aveau decît să tragă uşa glisantă pentru a se izola de tot restul lumii.

Trina sosea cu sufletul la gură din raidurile tîrgu- ielilor ei ; obrajii, de obicei palizi, erau îmbujoraţi, părul îi cădea în jurul feţei şi peste

colţul buzelor, iar sacoşa ei era burduşită, gata să plesnească. Ajunsă în odăiţa lor, căDea într-un scaun, cu un geamăt uşor.

— Oh, Mac, sînt atît de obosită ; am umblat prin tot oraşul. Ah, ce bine e să şezi. Gîndeşte-te, în tramvai a trebuit să stau în picioare întreg drumul, după ce am stat în picioare toată dimineaţa. Uită-te ce^am cumpărat. Lucruri şi iar lucruri. Priveşte, mi-am cumpărat o voaletă cu buline ; ce zici, e drăguţă ? — şi o întinse peste faţă — şi am luat o cutie cu hîrtie de scris, şi un sul de hîrtie creponată ca să fac un abajur în salonul din faţă ; şi — ce crezi ? — am văzut două perdele de dantelă de Nottingham cu *49 de cenţi;* nu-i aşa că e ieftină ? Şi nişte draperii pluşate, cu doi dolari şi jumătate. Şi ia spune, ce-ai făcut tu de cînd nu te-am mai văzut ? A avut pînă la urmă domnul Heise destul curaj ca să-şi scoată dintele ?

Trina îşi scoase pălăria şi voaleta şi îşi aranjă părul în oglindă.

— Nu, nu... nu încă. Ieri după masă am trecut pe la pictorul de firme să mă interesez de dintele acela mare aurit. Costă prea mult; n-am să pot să-1 iau încă. Există două feluri de poleială — nemţească şi franţuzească; cea nemţească nu face doi bani.

McTeague oftă şi clătină din cap. Nici măcar Trina şi cei 5 000 de dolari nu-1 puteau face să-şi uite această neîmplinită şi arzătoare dorinţă.

Alteori, stăteau de vorbă pe îndelete despre planurile lor, în timp ce Trina îşi sorbea ciocolata, iar McTeague devora bucăţi imense de pîine. Urmau să se căsătorească la sfîrşitul lunii mai, şi dentistul pusese ochii pe două camere, din apartamentul unui fotograf falit. Erau în acelaşi bloc, chiar în spatele „Saloanelor[14], şi el spera ca fotograful să le subînchirieze cu mobilă cu tot.

McTeague şi Trina nu aveau temeri legate de veniturile lor băneşti. în fond, puteau fi siguri de un mic venit periodic şi regulat. Afacerile lui McTeague mergeau destul de bine, şi mai puteau conta şi pe dobînda cuvenită la cei 5 000 de dolari ai Trinei. După părerea lui McTeague, dobînda era

îngrozitor de mică. în legătură ou cei 5 000 de dolari, nutrise oarecari idei vagi ; îşi imaginase că o să-i cheltuiască pe toţi; poate cumpărînd o casă, sau mo- bilîndu-şi noul apartament cu un lux copleşitor, un lux care presupunea covoare de catifea roşie şi petreceri nesfîrşite. Ii mai stăruia în minte ideile din vremea cînd lucrase în mină, despre averi cîştigate uşor şi cheltuite rapid. Dar cînd Trina începuse să-i vorbească de investiţii şi dobînzi şi procente, a fost tulburat şi profund dezamăgit. Grosul 6umei de 5 000 de dolari era un lucru, iar mizeria de douăzeci şi cinci de dolari pe lună era cu totul altceva»; căci banii îi avea altcineva.

— Dar nu-ţi dai seama, Mac, îi explica Trina, că banii oricum sînt ai noştri. Putem să-i luăm înapoi oricînd dorim ; şi-apoi, e singura cale rezonabilă. Nu trebuie să lăsăm să ne sucească minţile, Mac, dragule, ca ăluia care a risipit tot ce cîştigase, cumpărînd alte bilete. Ce proşti ne-am simţi după ce i-am cheltui pe toţi ! Cel mai bine ar fi să continuăm să trăim ca înainte, ca şi cînd n-am fi cîştigat nimic. Trebuie să fim raţionali, nu crezi ?

— Da, da», cred că ai dreptate, răspundea dentistul, privind podelele.

Ce anume trebuiau să facă în cele din urmă cu banii — devenise tema unor discuţii interminabile şi în familia Sieppe. Dobînda băncii nu era decît de trei la sută, dar părinţii Trinei considerau că s-ar fi putut găsi un plasament mai bun.

— Unchiul Oelbermann, sugerase Trina, amintindu-şi de angrosistul bogat cu depozitul de păpuşi, din Mission.

Domnul Sieppe se izbi cu palma peste frunte. „Ah, ce idee“, strigă el. Pînă la urmă se ajunse la un acord. Banii au fost investiţi în afacerile unchiului Oelbermann, care i-a dat Trinei şase la sută.

învestiţi în acest fel, cîştigul Trinei se ridica la 25 de dolari pe lună. Şi, în afară de 'asta, Trina îşi avea mica ei ocupaţie. Sculpta animalele din arca lui Noe, pentru magazinul unchiului Oelbermann. Strămoşii Trinei, şi din partea» tatălui şi a mamei, erau germani elveţieni, iar un străbunic nemaiştiut

din secolul al 16-lea fusese un cioplitor în lemn, cu jambiere de lînă, din Tirol, al cărui talent reapăruse acum, sub această stranie şi deformată înfăţişare.

Ea făcea animalele cioplindu-le dintr-o bucată mare de lemn moale, cu un briceag, singura unealtă de care se folosea. Trina era foarte mîndră să-i explice lui McTeague cum lucra, aşa cum îi explicase şi el, mai de mult, meseria) lui.

— Uite, vezi, iau o bucată dreaptă de pin, şi cioplesc conturul, mai întâi în formă brută, cu lama cea mare ; apoi revin cu lama mică, lucrând cu mai multă atenţie ; apoi fixez urechile şi coada cu o picătură de dei, şi le vopsesc cu o vopsea „neotrăvitoare“ — cafeniu Vandyke pentru cai, vulpi şi vaci ; cenuşiu-roşoat pentru elefanţi şi cămile ; galben-brun pentru pui de găină, zebre, şi aşa mai departe ; apoi, la urmă, un punct de alb de China pentru ochi, şi gata, am terminat. Se vînd cu 9 cenţi duzina. Numai că nu pot să fac manechinele.

— Manechinele ?

— Figurinele acelea — Noe şi nevasta lui, şi Shem şi toţi ceilalţi.

Era adevărat. Trina nu reuşea să-i cioplească destul de repede şi destul de ieftin pentru a se întrece cu strungul, care făcea» grămezi de triburi şi popoare de figuri, în timp ce ea modela o singură familie. Orice altceva însă reuşea să facă — arca lui Noe, toată numai ferestre, fără uşi ; cutia în care era la urmă împachetată, totul; puneai chiar şi eticheta pe care scria „Made in France“. Cîştiga de la 3 la 4 dolari pe săptămînă. •

Din venitul acestor surse — profesia lui McTeague, dobînda la cei 5 000 de dolari şi cioplitul Trinei — se strângea» o sumă destul de frumuşică. Trina afirma că ar putea chiar să mai pună şi ceva deoparte, să mai adauge încet-încet ceva celor 5 000 de dolari.

Devenea tot mai limpede că Trina avea să fie o gospodină excelentă. Spiritul de economie era punctul ei forte. Prin vinele ei mai curgea încă, nediluat, sîngele ţăranului, şi mai păstra încă instinctul rasei montane aspre şi sărace —

instinctul care economiseşte fără scop, fără a avea în vedere urmările — economisind de dragul economisirii, acumulînd fără să ştie de ce. Nici chiar McTeague nu-şi dădea seama cît de mult ţinea Trina la recent dobândita ei avere.

Dar cei doi nu-şi petreceau Întotdeauna ora prânzului în discuţii despre venituri şi economii. Pe măsură ce dentistul ajungea s-o cunoască mai bine pe micuţa logodnică, aceasta îl uimea şi-1 bucura din ce în ce mai mult. Ea întrerupea deodată o discuţie gravă despre chirii şi costul luminii şi combustibilului, printr-o izbucnire bruscă de afecţiune, care lui îi dădea fiori de încîntare. îşi lăsa deodată ciocolata şi, aplecîndu-se peste masa îngustă, exclama :

— Să le ia naiba pe toate ! Oh, Mac, oare mă iubeşti cu adevărat — mă iubeşti *mult ?*

McTeague îngîna ceva, oftînd şi dînd din cap, regăsin- du-şi cuvintele.

— Urs bătrîn, spunea Trina, apucîndu-1 de urechile imense şi clătinîndu-i capul într-o parte şi-ntr-alta. Atunci, sărută-mă. Spune-mi, Mac, m-ai judecat rău atunci, în staţie, cînd te-am lăsat să mă săruţi ? Oh, Mac, iubitule, ce nas nostim ai, plin de păr. Şi, Mac, ştii că ai un loc chel — îi trase capul în jos spre ea — tocmai aici, în creştet.

Apoi îi sărută cu toată seriozitatea chelia în cauză, de- clarînd :

— Asta o să facă să crească părul.

Trina simţea o mare plăcere să se joace cu capul mare şi pătrat al lui McTeague, zbîrlindu-i părul pînă ce-i stătea ridicat în sus, vîrîndu-i degetele în ochi, sau trăgîn- du-1 de urechi şi studiind efectul, cu capul lăsat pe umăr. Era ca un copil mic jucîndu-se cu un cîine Saint-Bernard gigantic şi blind.

Cu deosebire de una din distracţii nu se plictiseau niciodată. Cei doi se aplecau peste masă, unul spre celălalt, McTeague încrucişîndu-şi braţele pe piept. Apoi Trina, sprijinindu-se în Coate, îi despărţea mustaţa — mustaţa lui mare, blondă, de viking — cu amîndouă mîinile, tră- gînd-o în sus cu

buze cu tot, transformîndu-i faţa în.tr-o mască. Apoi, răsucea mustaţa pe degetele arătătoare. McTeague începea deodată să scoată nişte sforăituri cumplite pe nas. Şi atunci Trina — cu toate că se aştepta, cu toate că faptul făcea parte din joc — săreai speriată, ţi- pînd înăbuşit. McTeague se prăpădea de rîs, pînă i se umpleau ochii de lacrimi. Apoi reîncepeau imediat, Trina protestând cu un tremur nervos în glas :

— Ei — ei, Mac, nu mai face aşa ; mă sperii.

Dar aceste delicioase *tete-ă-tete-uri* cu Trina erau contracarate de o anume răceală pe care Marcus Schouler începuse să i-o arate dentistului. La început McTeague nu o observase ; dar între timp chiar şi în mintea lui înceată începuse să priceapă că prietenul său cel mai bun — „prietenul la cataramă“ — nu mai era cel dinainte. Continuau să se întîlnească la prînzul de la birtul vatmanilor aproape în fiecare zi, în afară de vinerea. Dar Marcus era ursuz ; nu încăpea nici o îndoială. Evita să vorbească cu McTeague, citea într-una ziarul, răspunzînd eforturilor timide ale dentistului de a înfiripa o discuţie prin monosilabe morocănoase. Uneori chiar se întorcea spre masa alăturată, întreţinîndu-se îndelung cu Heise, şelarul. Nu mai făceau plimbările lor lungi, cu cîinii lui Marcus. Şi Marcus nu mai amintea de generozitatea sa de a fi renunţat la Trina.

Intr-o marţi, îndreptîndu-se spre masa lui de la birt, McTeague îl găsi pe Marcus acolo.

— Salut, Mark, zise dentistul. Eşti aici ?

— Salut, răspunse celălalt indiferent, servindu-se cu sos de roşii.

Urmă o tăcere lungă, după care Marcus privi deodată în sus.

— Ascultă, Mac, exclamă el, cînd ai de gînd să-mi restitui banii ăia pe care mi-i datorezi ?

McTeague era> uluit.

— Aă ? Ce ? Eu nu... îţi datorez vreun ban, Mark ?

— Păi, îmi datorezi nişte bani, replică Marcus,

încăpăţînat. Am plătit pentru tine şi Trina la picnicul acela şi nu mi-ai mai restituit niciodată banii.

— Oh-oh ! răspunse McTeague, nenorocit. Ai dreptate, ai dreptate. Eu... ar fi trebuit să-mi spui mai demult. Poftim banii, şi-ţi sînt recunoscător.

— N-ai pentru ce, răspunse Marcus, posomorit. Daria ora actuală am nevoie de toţi banii ce mi se cuvin.

— Eşti... eşti la pămînt ? întrebă McTeague.

— Şi-apoi, ce să mai zic de noaptea aceea cînd ai dormit la mine la spital, murmură Marcus, băgînd banii în buzunar.

— Dar... dar... vrei să zici... trebuia să-ţi fi plătit ?

— Păi, *undeva* ar fi trebuit să dormi, nu ? precizâ Marcus. Şi pentru un pat închiriat ar fi trebuit să plăteşti o juma'' de dolar.

— Perfect, perfect, strigă dentistul, în grabă, căutînd în buzunare. Nu vreau să-ţi rămîn dator cu nimic, bă- trîne. Poftim, ajunge mărunţişul ăsta ?

— N-am nevoie de nenorociţii tăi de bani, urlă Marcus cu o furie subită, aruncîndu-i înapoi banii. Nu-s cerşetor.

McTeague era distrus. Prin ce îşi ofensase prietenul ?

— Totuşi, aş vrea să-i iei, Mark, spuse, împingîndu-i spre el.

— Ţi-am spus că n-o să mă ating de banii tăi, exclamă celălalt printre dinţii încleştaţi, alb de mînie. Am fost destul luat de fraier.

— Ce-i cu tine în ultima vreme, Mark ? obiectă McTeague. Ceva îţi stă pe inimă. Ce ţi-am făcut ?

— Nu-i nimic, nu-i nimic, replică Marcus ridicîndu-se de la masă. Nu-i nimic. Am fost destul luat de fraier, asta-i tot.

Se îndepărtă cu o privire rea în ochi.

în colţul lui Polk Street, între bloc şi birt se găsea localul lui Frenna. Era o tipică băcănie de colţ, având afară, pe trotuar, reclame pentru unt ieftin şi ouă, vopsite cu tuş verde pe hârtie de împachetat. Cadrul uşii era decorat cu o emblemă uriaşă care

lăuda berea din Milwaukee, în spatele magazinului propriu-zis se găsea un bar cu nisip pe jos şi cu cîteva mese şi scaune risipite ici-colo. Pereţii erau acoperiţi cu reclame de tutun splendid colorate, şi litografii de cai în trap. Pe peretele din spatele barului se găsea macheta unei nave închisă într-o sticlă.

Aici obişnuia dentistul să-şi lase cana de bere, să-i fie umplută duminica după-masa. însă după logodna cu Trina renunţase la acest obicei. Totuşi, o dată sau de două ori pe săptămînă, mai trecea pe-acolo, seara. Petrecea cîte o oră plăcută, trăgînd din pipa-i imensă de porţelan şi bînd bere. Nu se alătura niciodată grupurilor care jucau, în jurul meselor, pichet. De fapt, nu prea vorbea cu nimeni, în afară de barman şi de Marcus.

Căci localul lui Frenna era una din obsesiile lui Marcus ; o mare parte a timpului şi-o petrecea acolo. Se lansa în discuţii teribile pe teme sociale şi politice cu Heise şelarul, şi cu unul sau doi nemţi bătrîni, *habitues*[III] ai localului. Marcus îşi puncta discuţiile, potrivit obiceiului, stri- gînd în gura mare, gesticulînd furibund, izbind în .masă cu pumnii, de făcea să zăngăne farfuriile şi paharele, aţî- ţîndu-se cu propriile vociferări.

Intr-o sîmbătă seara, la cîteva zile după scena de la birt, dentistul îşi propuse să petreacă o seară plăcută la Frenna. Nu mai fusese de mult pe-acolo şi, pe lîngă asta, îşi aduse aminte că era ziua lui de naştere. îşi va permite o pipă de zile mari şi cîteva pahare de bere. Cînd McTeague întră în sala din spate, îl găsi pe Marcus şi pe Heise instalaţi la una din mese. Doi sau trei nemţi bătrîni şedeau în faţa lor, sorbind din cînd în cînd bere. Heise fuma o ţigară, iar Marcus avea în faţă al patrulea cocteil de whisky. în momentul intrării lui McTeague, avea cuvîn- tul Marcus.

— Nu se poate dovedi, ţipa el. Desfid pe orice politician cu mintea întreagă ai cărui ochi nu sînt orbiţi de prejudecăţi de partid ale cărui opinii nu-s

III **Obişnulţi (ir.).**

deformate de un interes personal, şi care să-mi afirme aşa ceva. Uita- ţi-vă la fapte, uitaţi-vă la cifre. Eu sînt un cetăţean american liber — nu-i aşa ? Plătesc impozite ca să întreţin un guvern bun, nu-i aşa ? între mine şi guvern există un contract, nu-i aşa ? Atunci, să-i ia dracu ! Dacă autorităţile nu îmi garantează sau nu *vor* să-mi garanteze protecţia vieţii, libertatea şi condiţiile care să mă facă fericit, atunci obligaţiile mele încetează ; nu mai plătesc. Da... nu mai plătesc, repet — nu mai plătesc. Ce ? întrebă el, rotindu-şi privirile şi căutînd un oponent.

— E absurd ce spui, observă încet Heise. încearcă o dată s-o faci ; şi-o să ajungi la zdup.

Dar această observaţie a şelarului îl azvîrli pe Marcus în culmea freneziei.

— Da, oh, da ! zbieră el, ridicîndu-se în picioare, în- dreptîndu-şi degetul spre celălalt. Da, aş intra la zdup ; dar oare fiindcă sînt strivit de o tiranie, asta înseamnă că tirania are dreptate ? Forţa înseamnă dreptate ?

— Ar fi cazul să faceţi mai puţină gălăgie, domnule Schouler, spuse Frenna, din dosul barului.

— Da, dar treaba asta mă înnebuneşte, răspunse Marcus, potolindu-se într-un mîrîit şi reluîndu-şi locul. Noroc, Mac.

— Noroc, Mark.

Dar prezenţa lui McTeague îl făcu să se simtă jenat, stîrnind în el deodată un sentiment de culpă. Se răsucea în scaun, ridicînd întîi un umăr, apoi pe celălalt. Irascibil în permanenţă, în toiul discuţiei se trezise în el întreaga-i combativitate nativă. Şi, în afară de asta, era la al patrulea cocteil.

McTeague începu să-şi umple pipa> mare, de porţelan. Şi-o aprinse, suflă în cameră un nor mare de fum şi se instală confortabil în scaun. Fumul de tutun ieftin plutea în faţa grupului de la masa vecină, iar Marcus se sufoca şi tuşea. Deodată ochii îi scăpărară.

— Ascultă, pentru Dumnezeu, strigă el, stinge pipa? aia ! Dacă vrei să mai fumezi mahorcă,

fumează undeva între gunoieri ; nu veni aici între gentlemeni.

— Termină, Schouler ! îi spuse Heise încet.

McTeague era stupefiat de bruscheţea atacului. îşi scoase pipa din gură şi se uită la Marcus ; buzele i se mişcau, dar nu spunea nimic. Marcus îi întoarse spatele, iar dentistul îşi reluă fumatul.

Dar Marcus era departe de a se fi calmat. McTeague nu putu să audă discuţia care urmă între el şi şelar, dar i se păru că Marcus îi relata lui Heise despre o nedreptate, despre nişte motive de nemulţumire, iar acesta din urmă încerca să-1 potolească. Deodată, discuţia lor crescu în intensitate. Heise încercă să-1 reţină, aşezîndu-şi mîna pe braţul lui, dar Marcus se răsuci în scaun şi, fixîndu-şi ochii asupra lui McTeague, strigă, ca răspuns la un protest venit din partea lui Heise :

— Ceea ce ştiu eu e că am fost fraierit de 5 000 de dolari.

McTeague rămase năuc, cu gura căscată. îşi scoase pentru a doua oară pipa din gură şi se uită la Marcus cu ochi plini de mîhnire şi perplexitate.

— Dacă mi s-ar acorda drepturile ce mi se cuvin, strigă Marcus cu amărăciune, aş avea şi eu o parte din banii aceia. Este dreptul meu — aşa ar fi cinstit.

Dentistul continua să păstreze tăcerea.

— Dacă nu aş fi fost eu, continuă Marcus, adresîndu-se direct lui McTeague, n-ai fi avut nici un cent din ei — nu, nici un cent. Unde-i partea mea, aş vrea să ştiu ? Cu ce mă aleg eu din toată treaba asta ? Nu, nu mă mai aleg cu nimic. Am fos' fraierit, ş-acuma c-ai obţinut tot ce s-a putut de la mine, acuma că m-ai lăsat fără fată şi fără bani, acuma-mi faci vînt. S-aud, unde ai fi fost tu astăzi, dacă n-aş fi fost eu ? Marcus zbieră într-un acces de exasperare ; Ai fi plombat dinţi pentru cîţiva bănuţi pe oră. N-ai deloc recunoştinţă în tine ? Nu ai în tine nici un pic de bun-simţ ?

— Ah, încetează, Schouler, bombăni Heise. Cred că nu ai chef de scandal.

— Nu, n-am chef, Heise, răspunse Marcus, cu un

aer necăjit, plîngător. Dar uneori nu mai pot suporta, cînd îmi aduc aminte. M-a jefuit de sentimentele fetei mele, iar acuma, cînd e bogat şi prosper şi are cinci mii de dolari care ar fi putut fi ai mei, acuma-mi face vînt, m-a fraierit. Ascultă, strigă, întorcîndu-se din nou spre McTeague, o să primesc ceva din banii ăia ?

— Nu sînt ai mei, ca să pot să-ţi dau din ei, răspunse McTeague. Eşti beat, asta eşti.

— O să primesc ceva din banii ăia, sau nu ? strigă Marcus, insistînd.

— Nu, n-o să primeşti, zise el.

— Ei... ei, urlă celălalt, întorcîndu-se spre şelar, ca şi cum, asta explicase totul. Ascultă, ai auzit ! Ai auzit ? Ei bine, de azi înainte am terminat cu tine.

între timp Marcus se ridicase în picioare şi se făcea că pleacă, dar revenea din clipă în clipă, strigîndu-şi vorbele în faţa lui McTeague, îndepărtîndu-se din nou la sfîrşitul frazei, pentru a-i spori efectul.

— Şi cu asta am terminat. Am terminat cu tine. Să nu mai îndrăzneşti vreodată să-mi vorbeşti — vocea i se sugrumă de furie — şi să nu mai stai la aceeaşi masă cu mine în restaurant. îmi pare rău că m-am coborît să ţin tovărăşie unui asemenea gunoi. Ah, dentist nenorocit, de duzină ! Ah, plombagiu cu zinc, de doi bani — huligan — *gunoier!* Ia-ţi porcăria aia de fum din faţa mea.

Apoi lucrurile luară brusc o întorsătură dramatică. în tensiunea care-1 stăpînea, dentistul trăgea' puternic din pipă, şi în momentul în care Marcus îşi băgă ultima oară faţa într-a lui, McTeague, deschizînd gura ca să-i răspundă, suflă un nor acru, înăbuşitor drept în ochii lui Marcus Schouler. Marcus îi izbi fulgerător pipa, care se rostogoli pînă într-un colţ al sălii, unde se sparse în bucăţi.

McTeague se ridică în picioare, cu ochii holbaţi. Dar deocamdată nu era furios, doar surprins, luat pe neaşteptate de izbucnirea subită a lui Marcus Schouler, precum şi de absurditatea lui. De ce îi spărsese Marcus pipa ? Ce înseamnă în definitiv

toate astea ? Ridicîndu-se, dentistul făcu un gest vag cu mîna dreaptă. L-o fi înţeles greşit Marcus, ca pe un gest ameninţător ? Sări îndărăt ca pentru a evita o lovitură. Deodată se auzi un ţipăt. Marcus făcuse un anume gest, rapid, ridicîndu-şi braţul într-un gest larg, semicircular ; briceagul îi stătea deschis în palmă ; acesta ţîşni, scînteie pe lîngă capul lui McTeague, şi se înfipse vibrînd în peretele din spate.

O boare de gheaţă străbătu încăperea'; ceilalţi rămăseseră înlemniţi, ca la trecerea rapidă a unui vînt rece al morţii. Moartea trecuse o secundă pe acolo, apăruse şi trecuse, lăsând în urmă o dîră de spaimă şi confuzie. Apoi uşa ce dădea în stradă se trînti ; Marcus dispăruse. . »

După aceea, izbucni o hărmălaie de exclamaţii. Tensiunea acelei clipe funeste se sparse, şi oamenii începură din nou să vorbească.

— Era să te înjunghie.

— Ai scăpat ca prin minune.

— Ce fel de om e ăsta ?

— Numai datorită întîmplării nu-i criminal.

— Eu i-aş face bucata.

— Şi erau cei mai buni prieteni.

— Nu te-a atins, nu-i aşa ?

— Nu... nu... nu.

— Ce diavol ! Ce trădare ! Ce viclenie murdară !

— Fii atent să nu te înjunghie pe la spate. Nu se ştie niciodată cu un astfel de om.

Frenna scoase briceagul din perete.

— Cred că o să păstrez spintecătorul ăsta de broaşte rfiioase, observă el. Tipul cred că n-o să se prea grăbească să vină după el ; are o lamă grozavă.

Tot grupul îl examină cu mare interes.

— Suficient de mare ca să achite pe oricine, observă Heise.

— De — de — de ce a făcut-o ? îngînă McTeague. Eu **n<u** m-am certat cu el.

Era uluit şi obsedat de ciudăţenia întregii situaţii. Marcus fusese gata să-1 omoare ; ar fi înfipt cuţitul

în el în cel mai real, mai sinistru şi mai murdar stil „mexican'[1]. Era inexplicabil. McTeague se aşează din nou uitîndu-se prostit la podele. într-un colţ al camerei dădu cu ochii de pipa ‘spartă, cîteva bucăţi de porţelan vopsit, şi coada din cireş şi chihlimbar.

Această privelişte îi stîrni o mînie tîrzie, ce tot mocnise în el în urma afrontului ce i se făcuse. Deodată, maxilarele-i imense se încleştară.

— N-o să-i permit să mă ia pe *mine* peste picior, exclamă el imediat. O să-i arăt eu lui Marcus Schouler... o să-i arăt... o să-i arăt...

Se sculă în picioare, îndesîndu-şi pălăria-n cap.

— Ei, domnule doctor, protestă Heise, interpunîndu-se între el şi ieşire, nu mergeţi să faceţi o prostie.

— Daţi-i pace, interveni şi Frenna, prinzîndu-1 pe dentist de braţ ; era beat.

— Mi-a spart pipa, răspunse McTeague.

Asta îl întărîtase. Briceagul aruncat spre el, atentatul la viaţa lui, ăstea-i depăşeau puterea de percepere ; dar **spar**gerea pîpei a înţeles-o limpede.

— O să-i arăt eu lui, exclamă el.

înlăturîndu-i ca pe nişte copii din calea lui, pe Frenna **şi** pe şelar, McTeague porni cu paşi mari spre uşă, **ca** un elefant înfuriat. Heise îşi frecă umărul.

— Ca şi cum ai încerca să opreşti o locomotivă. Omul ăsta e de fier.

între timp, McTeague se îndrepta furios spre bloc, dînd din cap şi bombănind. Ah, Marcus i-a spart pipa, **aşa-i ?** Ah, el era un plombagiu cu zinc, aşa-i ? Ei bine, o să-i arate el lui Marcus Schouler. Nimeni n-o să-şi bată joc de el. Urcă cu paşi apăsaţi scările spre camera lui Marcus. Uşa era încuiată. Dentistul îşi aşează mîna enormă pe butonul clanţei, şi împinse uşa înăuntru, spărgînd broasca. Nimeni — camera era goală şi întunecoasă. Nu face nimic, Marcus trebuia să vină cîndva acasă în noaptea aceea. McTeague va merge jos şi-1 va aştepta în „Saloanele[44] sale. Avea să-1 audă urcînd scările.

y Ajuns la el, McTeague se împiedecă, pe întuneric, de o ladă aşezată în hol, chiar în faţa uşii. Mirat,

păşi peste ea, şi aprinzînd gazul în cameră, o trase înăuntru şi o exa- mină.

îi era adresată lui. Ce putea să însemne ? Nu aştepta nimic. De cînd îşi mobilase camera, nu-i mai fuseseră lăsate niciodată asemenea lăzi. Şi nu putea fi vorba de nici o greşeală. Erau numele şi adresa lui, fără îndoială. „Dr. McTeague, dentist — Polk Street, San Francisco, Cal.[44] şi eticheta roşie — Wells-Fargo.

Cuprins de curiozitatea veselă a unui copil mare, desfăcu scîndurile cu colţul vătraiului. Lada era umplută pînă sus cu talaş. Deasupra se găsea un plic pentru el, cu scrisul Trinei. îl deschise şi citi : „Pentru ziua de naştere a iubitului meu Mac, de la Trina“ ; şi dedesubt, într-un fel de post-scriptum ; „Mîine va veni omul ca să-1 instaleze.[4]* McTeague dădu deoparte talaşul. Deodată scoase o excla- maţie.

Era Dintele — faimosul molar aurit, cu rădăcinile sale uriaşe — firma lui, ambiţia lui, unicul vis neîmplinit al vieţii; şi, în plus, era poleiala franţuzească, nu cea ieftină, nemţească, ce nu făcea doi bani. Ah, ce femeie minunată era Trina. Să tacă, să nu zică nimic, şi să-şi amintească de ziua lui !

— Este... este o... o bijuterie de femeie, exclamă McTeague încet, o bijuterie... da, o bijuterie, ăsta-i cuvîntul.

îndepărtă cu grijă restul de talaş şi, ridicînd dintele greu din ladă, îl aşeză pe masa din mijlocul odăii. Cît de imens părea în cămăruţa aceea ! Era teribil, copleşitor — dintele unei fosile gigantice, aurit şi strălucitor. Lîngă el totul părea. Chiar şi McTeague, ciolănos şi enorm cum era, se chircea şi se împuţina în prezenţa monstrului. Cînd îl purtase o clipă în mîini, părea un mic Guliver luptîn- du-se cu molarul unui Brobdingnag uriaş.

Dentistul se învîrtea în jurul acelei minunăţii de aur, oftînd de încîntare şi uimire, atingîndu-1 uşor cu mîinile, ca pe un lucru sacru. Gîndul îi zbura în fiecare clipă spre Trina. Nu, niciodată nu a existat o asemenea femeie — tocmai ceea ce-şi dorise. Cum de şi-o fi amintit ? Şi banii, de unde îi luase ?

Nimeni nu ştia mai bine decît el cît de scumpe erau firmele astea ; nici un alt dentist de pe Polk Street nu mai avea aşa ceva. Şi-atunci, de unde a luat Trina banii ? Fără îndoială că din cei cinci mii de dolari.

Dar ce dinte splendid, frumos într-adevăr, strălucitor ca **o** oglindă, lucind în haina lui de poleială franţuzească, fă- cînd impresia că străluceşte el însuşi ! Nu exista nici un pericol să se înnegrească din cauza intemperiilor, cum se întîmpla cu ieftina poleială nemţească. Ce va spune celălalt dentinst, biciclistul, amatorul de curse de ogari, cînd **va** vedea acest minunat molar ţîşnind din nişa cu fereastră^ **a** lui McTeague — ca o flamură a sfidării ? Fără îndoială că va trece prin veritabile convulsii de pizmă ; va fi literalmente bolnav de invidie. Dacă ar putea McTeague să-i vadă chipul în acele momente !

Dentistul rămase o oră întreagă uitîndu-se, în extaz, la comoara aceea, orbit de splendoarea ei, trăind o mulţumire supremă. Toată camera luase o altă înfăţişare. Mopsul pitic **de** piatră din faţa sobiţei îl reflecta în ochii-i bulbucaţi; canarul se trezi şi începu să piuie slab la vederea acestei noi sclipiri, mult mai strălucitoare decît gratiile micii sale închisori. Lorenzo de’Medici, din gravura în metal, şezînd în mijlocul curţii sale, părea să privească galeş, cu coada unui singur ochi, în timp ce culorile vii ale nefolositorului calendar al fabricii de carabine păreau să pălească în faţa splendorii acestei aureole.

In cele din urmă, mult după miezul nopţii; dentistul începu să se pregătească de culcare, desbrăcîndu-se, cu ochii aţintiţi asupra dintelui. Deodată auzi pe scări paşii lui Marcus Schouler ; se ridică cu pumnii încleştaţi, dar recăzu imediat pe divan, cu un gest de indiferenţă.

Starea de agresivitate îl părăsise. Nu se mai Dutea transpune în starea aceea de mînie în care părăsise băcănia din colţ. Dintele schimbase lucrurile. Ce însemna ura lui Marcus Schouler pentru el, care se bucura de afecţiunea Tri- nei ?

Ce-i mai păsa acuma de o pipă spartă, cînd avea dintele ? N-are decît să treacă. Cum spusese şi Frenna, nu era vrednic să-i dea atîta atenţie. îl auzi pe Marcus ieşind în hol, strigînd indignat spre toţi cei ce l-ar fi putut auzi :

— Iar acuma îmi intră cu forţa în cameră — în camera mea, să-1 ia dracu ! De unde să-mi dau seama cîte lucruri mi-a furat ? Acuma a ajuns să mă şi fure, nu ?

Şi intră în cameră, trîntind în urmă uşa sfărîmată.

McTeague se uită spre tavan, în direcţia de unde venise vocea, murmurînd :

— Ah, mă, du-te şi te culcă.

Se culcă şi el, stingînd lumina, dar lăsînd ridicate perdelele, aşa încît dintele să fie ultimul lucru pe care să-1 vadă înainte de a adormi, şi primul dimineaţa cînd se va scula.

Dar în timpul nopţii dormi agitat. Mereu îl trezeau zgomote ou care pînă acuma fusese obişnuit. O dată era gîgîi- tul gîştelor din piaţa pustie ; altă dată oprirea tramvaielor, liniştea bruscă ce se lăsa aproape ca un şoc, apoi lătratul furios al cîinilor din curtea din spate — Alee, setter-ul irlandez, şi cîinele de la poştă, lătrînd cu furie unul la altul prin gard, mîriindu-ş? în faţă ura fără margini. De cîte ori se trezea, McTeague se răsucea şi se uita la dinte, cu o bruscă teamă că totul nu fusese decît un vis. Dar îl găsea acolo de fiecare dată — cadoul Trinei, de ziua lui, de la micuţa lui — un obiect uriaş, vag, conturi ndu-se în semiobscuritatea din mijlocul camerei, lucind stins, parcă cu o lumină proprie şi misterioasă.

Capitolul 9

Trina şi McTeague se căsătoriră în prima zi a lunii iunie, în camerele fotografului închiriate de dentist. în tot cursul lunii mai, gospodăria familiei

Sieppe fusese întoarsă cu susul în jos. Toată căsuţa vibrase de agitaţie şi zăpăceală, căci nu aveau de făcut doar pregătirile pentru căsătoria Trinei, ci şi preliminariile pentru mutarea întregii familii Sieppe.

A doua zi după căsătoria Trinei, urinau să se mute în sudul statului, căci domnul Sieppe cumpărase o treime din- tr-o întreprindere de tapiţerie în suburbiile oraşului Los Angeles. Era posibil ca Marcus să meargă cu ei.

Nici Stanley pătrunzînd pentru întîia oară pe Continentul Negru, nici Napoleon conducîndu-şi armata peste Alpi nu au fost mai copleşiţi de responsabilităţi, mai co- vîrşiţi de griji, mai pătrunşi de simţul importantei misiuni căreia trebuiau să-i facă faţă, decît domnul Sieppe în această perioadă de pregătire. Din zori şi pînă-n noapte, de seara pînă-n zori, el trudea, planifica şi se zbuciuma, organizînd şi reorganizînd, proiectînd şi schiţînd. Baloturile au fost însemnate cu literele A, B şi C, iar pachetele şi boccelele mai mici au fost numerotate. Fiecărui membru al familiei îi revenea o anumită sarcină de îndeplinit şi anumite bagaje de supravegheat. Nu fusese uitat nici un amănunt — taxele, preţurile şi bacşişurile au fost calculate pînă la zecimale. S-a socotit pînă şi cantitatea de hrană ce urma să fie luată pentru ogar. Doamna Sieppe trebuia să aibă grijă de mîncare, şi de problemele de „atministrat- zie“. Domnul Sieppe îşi asuma sarcina cecurilor, banilor, biletelor şi, desigur, supravegherea generală. Gemenii se vor afla sub comanda lui Owguste, care la rîndul său se va afla sub ordinele tatălui său.

Chiţibuşurile acestea fură repetate zi de zi. Copiii erau înstruiţi cu o exactitate militară ; obedienţa şi punctualitatea deveniră virtuţile cardinale. Asupra importanţei responsabilităţii fiecăruia s-a insistat prin scrupuloase reveniri. Era ca o manevră, o armată schimbîndu-şi baza de operaţiuni, o veritabilă migraţie tribală.

Pe de altă parte, odăiţa Trinei era centrul în jurul căruia gravita o altă activitate, şi de altă natură. Croitoreasa venea şi pleca, micul salon din faţă fiind invadat de vizitatori care ţineau să-i felicite ; pe scările de la intrare se auzea zarva unor voci ceremonioase ; pe scaune şi paturi se vedeau cutii cu pălării şi suluri de pînzeturi ; pe jos erau împrăştiate hîrtie de împachetat, hîrtie satinată şi bucăţi de sfoară, o pereche de papuci de satin alb se găsea pe un colţ al măsuţei de toaletă ; masa era înmormîn- tată sub maldăre de voaluri albe, ca sub o învăluire de omăt; iar o cutie rătăcită, cu flori artificiale de lămîiţă, a fost în cele din urmă descoperită în spatele biroului.

Cele două sisteme ale operaţiunilor se ciocneau şi se amestecau adesea. Doamna Sieppe era găsită de hărţui- torul ei soţ asistînd-o pe Trina la probele rochiei, în timp ce ar fi trebuit să taie în felii puiul rece, în bucătărie. Domnul Sieppe îşi împachetă redingota, pe care urma s-o poarte la nuntă, tocmai la fundul „Balotului C“. Pastorul,' care venise să-i felicite şi să stabilească condiţiile ceremoniei, a fost luat drept comisionar.

McTeague venea şi pleca pe furiş, ameţit şi stingherit de toată această forfotă. Stătea în drumul oamenilor ; călca şi sfîşia mătăsuri delicate ; încercă să ajute la căratul lăzilor şi rupse armătura de fixare a becului cu gaz din hol; intră peste Trina şi croitoreasă într-un moment nepotrivit şi, retrăgîndu-se precipitat, dărîmă stiva de tablouri clădite în hol.

Era un du-te-vino neîncetat în fiece moment al zilei, o forfotă nespusă în susul şi-n josul scărilor, strigăte din- tr-o cameră într-alta, uşi deschise şi închise, şi lovituri intermitente de ciocan din spălătorie, unde meşterea domnul Sieppe printre lăzile de împachetat. Gemenii tropăiau pe duşumelele goale ale camerelor pustii. Owguste era plesnit din oră în oră şi plîngea pe treptele din faţă ; croitoreasa cerea peste balustradă un fier de călcat fierbinte ; oamenii angajaţi să ajute tropoteau pe

scări, în sus şi-n jos. Doamna Sieppe îşi întrerupea gătitul ca să strige „Hup, Hup“ la ogar, aruncînd în el cu bucăţi de cărbune. Roata dinelui scîrţîia, clopoţelul de la uşa din faţă suna, camioanele încărcate hodorogeau îndepărtîndu-se, geamurile zornăiau — întreaga căsuţă era zgîlţîită de un adevărat tărăboi.

Aproape în fiecare zi a săptămînii, Trina trebui să treacă prin oraş ca să-1 întîlnească pe McTeague. Acuma nu-şi mai permiteau cochetării în timpul mesei. Aveau de lucru. Se abăteau mereu pe la etajele marilor magazine universale, inspectînd şi evaluînd maşini de gătit, vase şi obiecte de gătit, porţelanuri şi celelalte. Camerele fotografului erau mobilate, încît, din fericire, nu mai aveau de cumpărat decît vasele pentru bucătărie şi sufragerie.

Banii pentru toate acestea, ca şi pentru trusou, fuseseră luati din cei 5 000 de dolari ai Trinei. Căci, în cele din urmă, se hotărîse ca două sute de dolari din această sumă să fie afectaţi întemeierii noului cămin. Acum, că Trina avusese parte de marele ei cîştig, domnul Sieppe n-a mai socotit necesar să-i mai cumpere trusou, mai ales după ce-şi dăduse seama de enormele cheltuieli pe care le va avea cu mutatul şi călătoria propriei sale familii.

Trina simţise o mare strîngere de inimă cînd trebuise să intre în cei cinci mii de dolari. Ea se crampona de această sumă cu o tenacitate surprinzătoare ; devenise pentru ea un obiect miraculos, un *Deux ex machina,* descin- zînd pe neaşteptate pe scena micii ei vieţi umile ; o privea ca pe ceva aproape sacru şi inviolabil. Niciodată, niciodată nu avea să cheltuiască un ban din ei. înainte de a accepta să se despartă de cei două sute de dolari, avuseseră loc cîteva scene între ea şi părinţii ei.

Oare dintele aurit îl plătise Trina din cei două sute de dolari ? Mai tîrziu, McTeague avea s-o întrebe des despre acest lucru, dar Trina îi rîdea invariabil în faţă, declarînd că era secretul ei.

McTeague nu a aflat niciodată adevărul.

într-o zi din această perioadă, McTeague îi vorbi Trinei de întîmplarea cu Marcus. Ea se sperie.

— A aruncat cu briceagul în tine ! Laşul ! Nu a îndrăznit să te înfrunte cu un bărbat. Oh, Mac, dacă te-ar fi nimerit ?

— A trecut la un deget de capul meu, spuse McTeague, mîndru.

— De necrezut ! oftă ea. Şi zici că voia o parte din banii mei. Ştii că-mi place ; o parte din cele cinci mii ale mele ! Dar bine, ăştia sînt banii mei, pînă la cel din urmă bănuţ. Marcus nu are nici cel mai neînsemnat drept asupra lor. Sînt ai mei, ai mei... adică, ai noştri, Mac, iubitule.

Bătrînii Sieppe, însă, încercară să-1 scuze pe Marcus. Probabil că băuse prea mult şi nu mai ştiuse de el. Apoi, avea un caracter aprig. Poate că nu voise decît să-1 sperie pe McTeague.

în săptămîna dinaintea nunţii, cei doi bărbaţi fură convinşi să se împace. Doamna Sîeppe îi aduse pe amîndoi în salonul din faţă al casei din Strada B.

— Acuma, foi toi, nu fiţi nepuni. Taţi mîna şi terminaţi, aja.

Marcus mormăi o scuză. McTeague, cumplit de jenat, îşi rotea ochii prin cameră, murmurînd : „Nu-i nimic — nu-i nimic — e-n regulă."

Cu toate astea, cînd i se propuse lui Marcus să fie cavalerul de onoare a lui McTeague, el izbucni cu o violenţă sporită. Ah, *nu !* A acceptat să se împace cu dentistul acuma, cînd pleca, dar mai bine să-1 ia dracu — da, să-1 ia dracu — decît să-i fie şi cavaler de onoare. Asta era prea de tot. Să-i fie Moş Grannis cavaler de onoare.

— Bine, da, îs prieten cu el, vocifera Marcus, dar n-o să fiu la cheremul lui. Nu vreau să fiu cavalerul de onoare al nimănui, nu vreau !

Căsătoria urma să fie foarte discretă ; Trina o prefera astfel. McTeague avea să invite numai pe domnişoara Baker şi pe Heise, şelarul. Cei doi Sieppe trimiseră invitaţie Salinei, în speranţa că ea le va cînta la pian, apoi, lui Marcus, se înţelege ; şi

unchiului Oelbermann.

In fine, ziua cea mare, întîi iunie, sosi. Familia Sieppe împachetase şi ultima ladă şi legase ultimul balot. Pe cele două ale Trinei i le trimiseseră la noul ei cămin — cele două camere reamenajate ale fotografului. Casa din Strada B era goală ; întreaga familie veni în oraş în ultima zi a luni mai, şi peste noapte traseră la unul din hotelurile ieftine din cartierul comercial. Trina avea să se căsătorească în seara următoare, şi imediat după cina de nuntă, familia Sieppe va pleca spre sud. '

McTeague îşi petrecu ziua într-o agitaţie febrilă, speriat la culme de cîte ori Moş Grannis îşi lua mîna de pe cotul lui.

Moş Grannis era grozav de încîntat la gîndul de a juca rolul de cavaler de onoare, la ceremonie. Nunta aceasta, în care el avea să fie o figură atît de importantă, îi umplea mintea de idei vagi şi gînduri abia conturate. Se pomenea întrebîndu-se neîncetat ce o să zică domnişoara Baker, în decursul întregii zile se menţinu într-o stare meditativă.

— Căsătoria este o... o instituţie nobilă, nu-i aşa, doctore ? se adresă el lui McTeague. Fundamentul... fundamentul societăţii. Nu e bine ca omul să fie singur. Nu, nu, adăugă el, melancolic, nu e bine.

— Aă ? Da, da, răspunse McTeague, privind aiurea, abia auzindu-L Crezi că odăile sînt în regulă ? Să intrăm să le mai vedem o dată.

Străbătură holul spre locul unde era situată noua locuinţă, şi dentistul o inspectă pentru a douăzecea oară.

Erau trei camere — prima, salonul, care era totodată şi sufragerie ; apoi dormitorul, şi, în spatele acestora, o bucătărie mică.

Cu deosebire salonul era încîntător. Podelele erau acoperite cu rogojini curate, iar ici şi colo erau împrăştiate două-tr'ei covoraşe viu colorate. Spătarele scaunelor erau împodobite cu şerveţele de lînă croşetate în culori vesele. Nişa cu geam ar fi trebuit să fie ocupată de maşina de cusut a Trinei, dar aceasta fusese mutată în partea cealaltă a

camerei, ca să lase loc unei măsuţe mici, negre, de nuc, cu picioarele în spirală, în faţa căreia avea să fie oficiată cununia. Intr-un colţ se găsea un harmoniu, obiect de familie pe care părinţii Trinei i-1 dăduseră cadou. Pe pereţi atîmau trei tablouri. Două din ele erau piese complementare : unul reprezenta un băieţel purtînd nişte ochelari uriaşi şi încercînd să fumeze dintr-o pipă imensă. Acesta era intitulat „Eu sînt bunicuţul", titlul fiind lipit cu litere mari, negre ; tabloul celălalt era intitulat „Eu sînt bunicuţa", şi reprezenta o fetiţă cu bonetă şi ochelari, purtînd mitene şi văl. Aceste tablouri atîmau de o parte şi de alta a căminului. Celălalt era un tablou frumos, foarte mare şi izbitor. Era o litografie colorată a două fetiţe cu păr de aur, îmbrăcate în cămăşi de noapte. Erau îngenuncheate şi-şi spuneau rugăciunea; ochii foarte mari şi foarte albaştri — le erau ridicaţi spre cer. Titlul tabloului era „Credinţă", şi era înconjurat pe margini cu pluş roşu şi o ramă din imitaţie de alamă forjată.

O uşă acoperită cu draperii — un chilipir de doi dolari jumătate — dădea spre dormitor. In dormitor se lăfăia un covor, ţesut în trei culori, avînd ca desen buchete de flori roşii şi verzi în coşuri galbene pe un fond alb. Tapetul de pe pereţi era admirabil — sute şi sute de mici mandarini japonezi, toţi semănînd perfect, ajutînd sute şi sute de femei cu ochii migdalaţi să urce în sute de jonci absurde, în tîmp ce sute de bambuşi umbreau perechile, şi sute de berze cu picioroange se îndepărtau trufaşe de scenă. Era o cameră plină de tablouri. Majoritatea erau reproduceri colorate din ediţiile de Crăciun ale publicaţiilor londoneze „Graphic[11] şi „Illustrated News'[4], subiectul fiecărui tablou conţinînd inevitabil fox-terrieri foarte rapizi şi fetiţe foarte drăguţe, cu chipuri de lună plină.

In spatele dormitorului era bucătăria, o bucătărie ca un vis, creaţie a Trinei, cu plita de gătit, cu chiuveta căptuşită cu porţelan, cu cazane de aramă şi impresionanta formaţie de strălucitoare vase cositorite. Totul era nou ; totul era pus la punct.

Maria Macapa şi un chelner de la restaurantul de

pe aceeaşi stradă urmau să pregătească felurile pentru nuntă. Maria îşi şi făcuse apariţia. Focul trosnea în plită, afu- mînd îngrozitor ; peste tot mirosea a mîncare. Maria Macapa îi scoase afară din cameră pe McTeague şi pe Moş Grannis, făcînd gesturi largi cu braţele goale.

Bucătăria era singura încăpere din cele trei, pe care tre- buiseră s-o mobileze în întregime. Mobilierul din salon şi dormitor rămăsese în cea mai mare parte de la fotograf ; mai cumpăraseră doar cîteva piese ; iar restul le aduseseră din casa de pe Strada B.,

Cadourile fuseseră aşezate pe masa extensibilă din salon. în afară de harmoniu, părinţii Trinei îi mai dăduseră un serviciu de apă şi gheaţă şi un cuţit şi o furculiţă cu miner din corn de elan, pentru tăiat friptura. Selina pictase o vedere a podului Golden Gate pe o bucată de lemn de brad lustruit, care putea servi ca presse-papier. Marcus Schouler, după ce îi precizase Trinei că darul este pentru *ea,* şi nu pentru McTeague, îi trimisese un ceas de argint, de fabricaţie germană ; cadoul unchiului Oelber- mann era aşteptat încă, cu mare curiozitate. Ce avea oare să trimită el, care era foarte bogat ? — şi, intr-un fel, Trina era preferata lui. Cu două zile înaintea celei în care avea loc nunta, sosiră două lăzi însoţite de cartea lui de vizită. Trina şi McTeague, asistaţi de Moş Grannis, le deschiseră. Prima cutie conţinea tot soiul de jucării.

— Dar ce... ce... nu înţeleg, exclamă McTeague. De ce ne-o fi trimis jucării ? Nu avem nevoie de jucării.

Roşie pînă în vîrful urechilor, Trina căzu într-un scaun şi rise pînă ce începu să plîngă în desul batistei.

— Nu avem ce face cu jucăriile murmură McTeague, ui- tîndu-se perplex la ea.

Moş Grannis zimbea discret, ducînd o mină tremurătoare spre bărbie.

Cealaltă ladă era grea, legată cu nuiele de salcie,

cu literele şi marcajul poştei pirogravate.

— Cred... sînt aproape sigur că e şampanie, zise Moş Grannis în şoaptă.

Şi aşa şi era. O ladă plină cu şampanie Monopole. Ce minunăţie ! Niciodată nu mai văzuseră aşa ceva pînă acum. Ah, unchiul Oelbermann ! Asta însemna să fii bogat. Nici unul din celelalte cadouri nu produsese o impresie atît de profundă ca acesta.

După ce Moş Grannis şi dentistul mai dădură o raită prin camere, aruncînd o ultimă privire ca să vadă dacă totul era gata, se întoarseră în „Saloanele[14] lui McTeague. La uşă, Moş Grannis se scuză şi plecă.

La ora patru McTeague începu să se îmbrace, bărbie- rîndu-se mai întîi, în faţa unei oglinzi de buzunar, agăţată de geamul din nişă. în timpul bărbieritului cînta, cu o ciudată nepotrivire faţă de clipa de faţă :

> „De nimeni iubit, de nimeni mîngîiat, în sălbăticia acestei lumi, părăsit şi aruncat.[44]

Dar în timp ce stătea în faţa oglinzii, absorbit de bărbierit, se auzi un uruit de roţi pe pavajul din faţa casei. Se repezi la geam. Sosise Trina cu tatăl şi mama ei. O văzu coborînd, uitîndu-se în<sus, şi ochii li se întîlniră.

Ah, iat-o, în sfîrşit ! Iat-o pe micuţa lui, uitîndu-se în sus la el, cu mica şi adorabila ei bărbie ridicată în sus, cu acea mişcare familiară de inocenţă şi încredere. Dentistul îi văzu din nou, parcă pentru întîia oară, chipul mic şi palid, privind de sub coroana regală de păr negru, îi văzu din nou ochii albaştri, lungi şi înguşti ; buzele, nasul şi urechile mici, palide şi fără sînge, ca şi cum întreaga vitalitate menită să le împrumute culoare fusese absorbită de şuviţele şi buclele părului splendid.

Cînd privirile li se întîlniră, îşi făcură semn cu mîna, bucuroşi, apoi McTeague o auzi pe Trina urcînd scările cu maîcă-sa şi intrînd în dormitorul din apartamentul fotografului, unde Trina urma să se îmbrace.

Nu, nu ; desigur că nu mai putea fi vorba de nici o îndoială. Era sigur că o iubeşte. Ce era cu el, că putuse să se îndoiască măcar o clipă. Ea era prea bună, prea adorabilă prea dulce, prea delicată pentru el, care era atît de uriaş, de stîngaci, de brutal.

Se auzi o bătaie în uşă. Era Moş Grannis. Se îmbrăcase în unicul său costum negru, şifonat, părul îi era pieptănat cu grijă peste fruntea cheală.

— Domnişoara Trina a sosit, îl anunţă el, şi preotul. Mai ai încă o oră.

Dentistul isprăvi cu îmbrăcatul. Purta un costum cumpărat pentru această ocazie, o haină de gata „Prince Albert", prea scurtă la mîneci, pantaloni albaştri, şi pantofi noi de lac — veritabile unelte de tortură. La gît avea o cravată minunată, pe care i-o dăruise Trina ; era de şaten roz ; în mijlocul ei, Selina pictase un mănunchi de nu-mă- uita.

In cele din urmă, după o aşteptare interminabilă, apăru în uşă domnul Sieppe.

— Gata ? întrebă el într-o şoaptă cavernoasă. Vino, adungi.

McTeague se simţi ca un condamnat la moarte. Domnul Sieppe îl precedă în hol, mişcîndu-se în pas funebru. Se opri. Deodată, dinspre salon se auziră acordurile harmo- niului. Domnul Sieppe îşi ridică braţul.

— Vorwărts, strigă el.

îl lăsă la uşa salonului, far el intră în dormitor, unde aştepta Trina. Era într-o stare de cumplită agitaţie, îngrozit ca, nu cumva ceva să iasă prost. Timpul cît trebuise să aştepte şi-l umpluse repetîndu-şi de cincizeci de ori rolul {•e care urma să-1 joace, şoptindu-şi tot ce avea să spună, şi însemnase chiar cu creta, pe rogojini, locurile unde trebuia să stea.

Dentistul şi Moş Grannis intrară în salon ; preotul stătea în spatele măsuţei din nişă, ţinind în mină o carte, cu un deget între file ; stătea drept, ţeapăn, impasibil. De o parte şi de alta se aflau invitaţii, care se aşezaseră în semicerc. Un domn mic, cu ochelari, cu faţa ciupită de vărsat, fără îndoială

faimosul unchi Oelbermann ; domnişoara Baker, în rochie de mătase neagră, cu bucle false şi broşă de mărgean ; Marcus Schouler, cu braţele încrucişate, cu sprîncenele arcuite, distins şi întunecat; Heise şelarul, cu mănuşi galbene, studiind intens modelul rogojinilor ; Ow- guste, in „costumul[10] său Fauntleroy, zăpăcit şi puţin speriat, rotindu-şi ochii de la un chip la altul. Selina era la harmoniu, apăsînd pe clape cu privirile rătăcind pe draperie. încetă să cînte în momentul în care intrară McTeague şi Moş Grannis, ocupîndu-şi locurile. Se înstăpîni o linişte adîncă. Se auzeau foşnind piepţii cămăşii unchiului Oelbermann, la fiecare răsuflare. Toate feţele arboraseră o expresie solemnă.

Deodată, draperiile fură zgîlţîite violent. Era un semnal. Selina începu să mişte pedalele, şi se lansă în marşul nupţial.

Trina îşi făcu apariţia. Era îmbrăcată în mătase albă, cu o coroană de flori de lămîiţă în jurul părului negru — pieptănat înalt pentru întîia oară — cu vălul atingînd podelele. Era îmbujorată ; dar, altfel, calmă. Străbătînd camera privea liniştită în jur, pînă cînd privirile i se opriră asupra lui McTeague ; îi zîmbi tandru, cu o perfectă stăpînire de sine.

Era la braţul tatălui. în faţă păşeau gemenii, îmbrăcaţi la fel, fiecare din ei cu un buchet enorm de flori, legat cu panglici. în spate venea doamna Sieppe. Plîngea ; batista-i era mototolită. Din cînd în cînd privea printre lacrimi la trena rochiei Trinei. Domnul Sieppe îşi conduse fiica pînă exact în mijlocul camerei, o întoarse şi rămase înţepenit pe unul din semnele făcute cu creta, cu faţa lucind de transpiraţie.

Apoi Trina şi dentistul fură cununaţi. Invitaţii găteau în atitudini rigide, aruncînd priviri furişe cu coada ochilor. Domnului Sieppe nu i se mişca un muşchi ; doamna Sieppe plîngea în batistă tot timpul. La harmoniu, Selina cînta marşul nupţial foarte încet, în registrul de tremolo. Din cînd în cînd privea peste umăr. în scurtele pauze se putea auzi vocea joasă a preotului, răspunsurile celorlalţi

şi plîn- sul înăbuşit al doamnei Sieppe. Zgomotele de afară urcau pînă la ferestre în tonuri înăbuşite ; un tramvai trecu uruind, un vînzător de ziare se îndepărtă strigîndu-şi ediţiile de seară ; de undeva din clădire se auzea un zgomot persistent de fierăstrău.

Trina şi McTeague îngenunchează. Dentistul îşi dădu drumul cu zgomot pe duşumele, oferind vederii pingelele pantofilor, izbitor de noi şi nepurtate, cu talpa încă galbenă, cu cuiele de alamă strălucind. Trina se lăsă lingă el cu graţie, aranjîndu-şi rochia şi trena cu un mic gest al mîinii libere. Cei de faţă îşi înclinară capetele, iar domnul Sieppe închise ochii, strîngînd din pleoape. Doamna Sieppe profită de acest moment pentru a înceta să plîngă, făcîn- du-i semne pe furiş lui Owguste să-şi aranjeze haina. Dar Owguste n-o lua în seamă ; ochii îi ieşiseră din orbite, bărbia îi căzuse pe gulerul dantelat, iar capul i se întorcea încet dintr-o parte într-alta, întrr-o mişcare continuă, pierdută.

Pe neaşteptate, ceremonia luă sfîrşit. Oaspeţii rămaseră la locurile lor, privind unul la altul, temîndu-se fiecare să facă prima mişcare, nefiind tocmai siguri că se terminase totul. Dar perechea se întoarse cu faţa spre cameră, Trina ridicîndu-şi vălul. Ea — poate că şi McTeague — simţea că ceva lipsise ceremoniei. Asta fusese totul ? Aceste cîteva cuvinte îngăimate îi transformaseră în soţ şi soţie ? Nu durase totul decît cîteva momente, dar îi legase pentru toată viaţa. Oare nu fusese nimic uitat ? Nu fusese totul prea pripit şi superficial ? Era dezamăgită.

Dar Trina nu avu timp să stăruie în gîndurile ei ; Marcus Schouler, în maniera unui om de lume care ştia cum să-şi joace rolul în orice situaţie, păşi în faţă, şi chiar înaintea domnului sau a doamnei Sieppe, apucă mîna Trinei.

— Ingăduie-mi să fiu cel dintîi care să te felicite, doamnă McTeague, spuse el, simţindu-se nobil şi eroio.

Tensiunea de pînă atunci se spulberă de îndată, oaspeţii se adunară în jurul mirilor, strîngîndu-le

mîinile — stîr- nindu-se o hărmălaie de voci.

— Owguste, vrei să-ţi tragi o dată haina ageea în jos ? Şi-acum, draga mea, acum sînteţi căsătoriţi şi fericiţi. Cînd v-am văzut întîia oară, mi-am zis : „Ce pereche frumoasă !“ Acum o să fim vecini ; trebuie să veni ţi să mă vedeţi foarte des, şi să bem ceaiul împreună.

— Ai auzit fierăstrăul ăla hîrîind tot timpul ? Pur şi simplu mi-a călcat pe nervi.

Trîna îşi sărută tatăl şi mama, şi plînse şi ea puţin vă- zînd lacrimile din ochii doamnei Sieppe.

Marcus veni în faţă încă o dată şi, cu un aer grav, îşi sărută verişoara pe frunte. Heise îi fu prezentat Trinei, iar unchiul Oelbermann dentistului.

Timp de vreo jumătate de oră, oaspeţii rămaseră adunaţi în grupuri, umplînd micul salon cu larmă şi zarvă. Apoi sosi timpul să se pregătească pentru masă.

Aceasta era o sarcină cumplită, la care aproape fiecare trebuia să dea o mînă de ajutor. Salonul fu transformed. în sufragerie. Cadourile fură mutate de pe masa extensibilă, iar aceasta fu desfăcută în toată lungimea ei. Se aşternu faţa de masă, fură aşezate scaunele, închiriate de la şcoala de dans, se puseră farfuriile, iar cele două buchete de flori au fost luate de la gemeni, cu toate protestele lor ascuţite, şi „aranjate“ în vaze, la cele două capete ale mesei.

Intre bucătărie şi salon era o forfotă continuă. Trina, căreia nu i se permise să facă nimic, şedea lîngă geamul din nişă, frămîntîndu-se. Din cînd în cînd striga spre mama ei

— Şerveţelele sînt în sertarul din dreapta, în cameră.

— Da, da, le-am găzit. Unde dzii varvuriile de zubă ?

— Farfuriile de supă sînt aici.

— Ascultă, verişoară Trina, este pe undeva un tirbuşon ? Ce casă-i asta, fără tirbuşon ?

— In sertarul mesei din bucătărie, în colţul din stînga.

— Astea-s furculiţele pe care vrei să le foloseşti,

doamnă McTeague ?

— Nu, nu, altele, de argint. Mămica ştie unde sînt.

Toată lumea era veselă, rîzînd de greşeli, stînd unul în calea celuilalt, dînd fuga în salon cu mîinile încărcate de farfurii, cuţite ori pahare, sau ţîşnind din nou afară, după altele. Marcus şi domnul Sieppe îşi scoaseră hainele. Moş Grannis şi domnişoara Baker treceau unul pe Ungă altui în hol, într-o tăcere încordată, rochia ei de mătase frecîn- du-se de cotul redingotei lui şifonate. Unchiul Oelbermann, cu gravitatea unui magistrat, îl supraveghea pe Heise, care desfăcea lada de şampanie. Owguste primise sarcina de a umple cu sare şi piper solniţele noi de sticlă roşie şi' albastră.

/

Totul se termină într-un timp neaşteptat de scurt. Marcus Schouler îşi puse din nou haina ştergîndu-şi fruntea şi făcînd remarca :

— Eu unul ştiu că am trudit pentru mîncarea *mea.*

— La mază ! ordonă domnul Sieppe.

Se aşezară toţi cu mare zgomot, McJTeague în capul mesei, Trina în celălalt capăt, iar restul se aşezară la întâmplare. Dar întâmplarea a făcut ca Marcus Schouler să se repeadă la scaunul de lingă Selina, spre care se îndreptase şi Moş Grannis. Nu mai era decît un singur scaun liber, acela de lîngă domnişoara Baker. Moş Grannis şovăi, du- cîndu-şi mîna la bărbie. Oricum, nu era nici o scăpare. Se aşează, tulburat, lîngă croitoreasă. Nu-şi vorbeau. Moş Grannis nu îndrăznea să se mişte, stătea ţeapăn, cu ochii aţintiţi în farfuria goală.

Deodată se auzi un pocnet ca de pistol. Bărbaţii tresă- rină în scaune. Doamnei Sieppe îi scăpă un ţipăt. Chelnerul de la un restaurant de mîna a treia, angajat ca ajutor al Măriei, se ridică din poziţia încovoiată în care se găsea, ţinînd în mînă o sticlă din care gîlgîia şampania ; rînjea cu gura pînă la urechi.

— Nu vă speriaţi, spuse el liniştitor, nu-i

încărcată.

După ce fură umplute toate paharele, Marcus propuse ■un toast în sănătatea miresei, „în picioare“. Oaspeţii se ■ridicară şi închinară. Abia dacă vreunul din ei mai gustase şampanie pînă acum. Momentul de linişte care urmă după toast fu spart de exclamaţia lui McTeague, într-o lungă răsuflare de satisfacţie :

— Asta-i cea mai bună bere pe care am băut-o vreodată.

Urmă o cascadă de rîs. Marcus, amuzat în mod deosebit de gafa dentistului, izbucni într-un adevărat acces de veselie, izbi cu pumnul în masă, rizînd pînă îi dădură lacrimile. In tot timpul mesei continua să izbucnească, în răstimpuri, maimuţărind cuvintele lui McTeague :

— „E cea mai bună *bere* pe care am băut-o vreodată.“ Dumnezeule, nu-i colosală ?!

Ce masă grozavă a fost ! S-a servit supă de stridii ; biban de mare şi baracudă, apoi o uriaşă gîscă friptă, umplută cu castane ; vinete cu cartofi dulci — domnişoara Baker le zicea tuberculi. A mai fost un cap de viţel în ulei, care-1 extazie pe domnul Sieppe ; salată, de homari ; budincă de orez, îngheţată de fragi, şi jeleu de vin, şi prune fierte, şi nuci de cocos, şi nuci asortate, şi stafide, şi fructe, şi ceai, şi cafea, şi apă minerală, şi limonadă.

Oaspeţii mîncară timp de două ore ; aveau feţele roşii, frunţile transpirate. în jurul mesei nu se vedea decît aceeaşi mişcare neostenită de maxilare şi nu se auzea decît zgomotul neîntrerupt al fălcilor. Heise întinse de trei ori farfuria ca să i se mai pună gîscă friptă. Domnul Sieppe devora capul de viţel cu suspine prelungi de mulţumire ; McTeague mînca de dragul de a mînca, fără alegere ; ducea la gură tot ce-i cădea în mînă.

S-a vorbit puţin, şi numai despre mîncare ; se schimbau opinii cu vecinul în legătură cu supa, cu vinetele sau cu prunele fierte. Curînd odaia deveni zăpuşitoare, pe geam apăru o uşoară aburează,

aerul se încărcase de miros greu de mîncare. Trina, sau doamna Sieppe, îndemnau din clipă în clipă pe cîte cineva să-şi umple iarăşi farfuria. Erau ocupate în permanenţă, punînd cartofi în farfurii, tăind gîsca în bucăţi, sau turoînd sos. Chelnerul făcea ocolul camerei, cu şervetul mototolit peste braţ, şi cu mîinile încărcate de tăvi şi farfurii. Era mare mucalit ; avea denumiri proprii pentru diferitele feluri de mîncare, care stîrneau rafale de rîs în jurul mesei. Cînd spuse că o legătură de pătrunjel era un „peisaj", Heise fusese pe punctul de a se îneca cu un cartof. în bucătărie, Maria Macapa muncea cît trei, cu faţa îmbujorată şi mînecile suflecate ; din cînd în cînd lansa strigăte ascuţite dar neinteligibile, presupuse a fi adresate chelnerului.

— Unchiule Oelbermann, spuse Trina, dă-mi voie să-ţi mai pun o porţie de prune.

Familia Sieppe, ca şi toţi ceilalţi de acolo, îl tratau cu mare deferenţă pe unchiul Oelbermann. Chiar şi Marcus Schouler îşi cobora vocea cînd i se adresa. La începutul mesei îl înghiontise pe şelar şi-i şoptise, arătînd cu capul spre angrosist :

— Are treizeci de mii de dolari la bancă ; are, într-adevăr.

— Nu prea vorbeşte, observă Heise.

— Nu, nu. Aşa-i el; întotdeauna tăcut.

Cînd se înseră, aprinseră luminile. Cu toţii continuau să mănînce. Bărbaţii, ghiftuiţi, îşi descheiau vestele. McTea- gue avea obrajii lucioşi, ochii căsoaţi, iar maxilarul imens, proeminent, i se mişca mereu, cu o regularitate de mecanism ; din cînd în cînd lansa pe nas o serie de respiraţii scurte. Doamna Sieppe îşi şterse fruntea cu batista.

— Hei, azgultă, păiete, mai tă-mi tin aia... cum îi zici... „apă cu bulbuci".

Aşa-i spusese chelnerul şampaniei — „apă cu bulbuci*. Oaspeţii aplaudară, strigînd „colosal". Era mare, mare mucalit chelnerul !

Se deschidea sticlă după sticlă, femeile astupîndu-şi urechile cînd erau scoase dopurile.

Deodată, dentistul exclamă ceva, izbindu-şi nasul cu palma, schimonosindu-şi faţa.

— Mac, ce este ? strigă Trina, alarmată.

— Şampania — mi-a ieşit pe nas, strigă el, cu ochii plini de lacrimi. înţeapă ca dracu.

— Bună *bere,* nu ? strigă Marcus.

— Ei, Mark, îl dojeni Trina în şoaptă. Ei, Mark, încetează, nu mai ai haz. Nu vreau să rîzi de Mac. I-a zis bere dinadins. Sînt sigură că ştie că nu e.

în tot timpul mesei, bătrîna domnişoară Baker se ocupase intens de Owguste şi de cei doi gemeni, cărora li se pusese o masă separată — măsuţa neagră de nuc la care avusese loc ceremonia. Micuţa croitoreasă se întorcea mereu în scaun, întrebîndu-i pe copii dacă nu aveau nevoie de ceva ; întrebări la care rareori răspundeau altfel decît prin priviri lungi, fixe, bovine, lipsite de expresie.

Croitoreasa se întoarse brusc spre Moş Grannis, excla- mînd :

— îmi plac atît de mult copiii.

— Da, da, sînt foarte interesanţi. Şi mie-mi plac foarte mult.

în clipa următoare erau amîndoi complet zăpăciţi. Cum ! îşi vorbiseră, după toţi aceşti ani de tăcere ; pentru întîia oară îşi împărtăşiseră nişte păreri.

Bătrîna croitoreasă era torturată de stînjeneală. Cum se făcea că ajunsese să vorbească ? Nici nu-şi propusese, nici nu dorise să vorbească. Cuvintele-i scăpaseră pe neaşteptate, el îi răspunsese — şi totul se petrecuse înainte de a-şi da seama ce se întîmplă.

Degetele lui Moş Grannis tremurau pe masă, inima îi batea puternic, iar respiraţia i se înteţi. îi vorbise cu adevărat micuţei croitorese ! Perspectiva pe care o aşteptase atîta, pe care atîţia ani o dorise — acea companie, acea intimitate cu vecina lui, cu colega de apartament, **acea** cunoştinţă încîntătoare care urma să se coacă cîndva, în viitor, nu putea spune exact cînd — ajunsese pe neaşteptate să se înfăptuiască, aici, într-o cameră supra-aglomerată şi supra-încălzită, în mijlocul acestui ospăţ, înconjuraţi

de mirosuri de mîncare fierbinte, în zgomotul fălcilor care mestecau neobosite. Cit de diferit îşi imaginase că avea să se întîmple totul ! Trebuiau să fie singuri — el şi domnişoara Baker — undeva, spre seară, într-un loc ferit de zgomotul mulţimii, un loc foarte liniştit, foarte calm şi paşnic. Să vorbească despre viețile lor, despre iluziile lor pierdute, nu despre copiii altora.

Cei doi bătrîni tăceau din nou. Şedeau unul lîngă altul, mai aproape decît oricînd înainte, nemişcaţi, absenţi; cu gîndurile pierdute departe de scena festinului din jur. Se gîndeau unul la altul şi erau conştienţi de asta. Timizi, cu timiditatea acestei a doua copilării, încordaţi şi stingheriţi fiecare de prezenţa celuilalt, se simţeau cu toate astea într-un mic elizeu făurit de ei înşişi. Se plimbau ţinîndu-se de mînă într-o splendidă grădină în care era toamnă perpetuă ; împreună şi singuri, pătrundeau în romanţa în- tîrziată a vieţilor lor şterse, banale.

Pînă la urmă se termină şi masa, căci mîncaseră totul; din imensa gîscă friptă nu mai rămăsese decît scheletul. Domnul Sieppe redusese capul de viţel la o biată tigvă ; pe marginea căminului se rînduia un şir de sticle goale de şampanie — „oşteni căzuţi“, cum le spunea chelnerul cel glumeţ. Din. prunele fierte nu mai rămăsese decît zeama, care-i fusese dată lui Owguste şi celor doi gemeni. Platourile erau curate ca şi cînd ar fi fost spălate ; pe masă erau împrăştiate firimituri de pîine, resturi de cartofi, coji de nucă şi bucăţele de prăjitură ; poziţia fiecărei farfurii era marcată prin pete de cafea, de îngheţată şi de sos. Era ca în urma unui jaf ; masa arăta ca un cîmp de bătălie părăsit.

— Uf, exclamă doamna Sieppe, lăsîndu-se pe spate, am mîngat, şi am mîngat, ach Gott, cit am mîngat !

— Ah, gabu-ăla de vidzel, murmură soţul ei, trecîndu-şi limba peste buze.

Chelnerul cel glumeţ dispăruse. El şi cu Maria trecuseră la bucătărie. Se retraseră spre scîndura pentru spălat de la chiuvetă, şi se ospătară cu ce rămăsese, felii de gîscă, rămăşiţe din salata de

homari şi o jumătate de sticlă de şampanie. Pe asta au trebuit s-o bea cu ceştile de ceai.

— Uite-aşa, spuse chelnerul galant, în timp ce ridica ceaşca de ceai, închinînd spre Maria, peste chiuvetă. Ascultă, adaugă el, înăuntru se cîntă.

Ceilalţi se ridicaseră într-adevăr de la masă, adunîndu-se în jurul harmoniului la care se aşezase Selina. La început au încercat cîteva şlagăre ale zilei, dar trebuiră să renunţe, întrucît nici unul nu cunoştea cuvintele, în afară de primul vers al refrenului. în cele din urmă se opriră la „Mai aproape, Doamne, de Tine“, unicul cîntec pe care-1 ştiau toţi. Selina dnta „alto“, într-o altă gamă ; Marcus era bas, şi cînta încruntîndu-se groaznic, cu bărbia în jos, aproape vîrîtă în guler. Cîntau într-un ritm foarte lent. Cîntecul deveni bocet, un scîncet prelung, tînguios, de durere şi tristeţe.

„Maa-aai aproa-aaape Doahmne, de Tiii-iine,
Maa-aai aproa-aaape de Tii-iine-eeh.“

La sfîrşitul cîntecului, unchiul Oelbermann îşi puse pălăria, fără nici un cuvînt. Se lăsă o tăcere subită. Oaspeţii se ridicară.

— Dar nu pleci atît de repede, unchiule Oelbermann ? protestă politicos, Trina.

El se mulţumi să dea din cap. Marcus se repezi să-1 ajute să-şi îmbrace pardesiul. Domnul Sieppe se apropie de el, şi cei doi bărbaţi dădură mîna.

Apoi unchiul Oelbermann rosti o frază înţeleaptă. Fără îndoială că meditase asupra ei în timpul mesei. Adresîn- du-se domnului Sieppe, îi spuse :

— Voi nu aţi pierdut o fiică, ci aţi cîştigat un fiu.

Acestea au fost singurele cuvinte pe care le rostise în întreaga seară. Plecă ; ceilalţi rămaseră profund impresionaţi.

După vreo douăzeci de minute, în timp ce Marcus Schouler îi amuza pe oaspeţi mîncînd migdale şi coji de alune, domnul Sieppe sări în picioare, cu ceasul în mînă.

— Unşpe jumate, strigă el. Atenţiune ! A zozit vremea **de** blegare, derminaţi dodul. Blecăm.

Acesta fu semnalul unei învălmăşeli generale. Domnul Sieppe îşi lepădase imediat aerul de blîndă

relaxare, capul de viţel fusese uitat; devenise din nou conducătorul unei vaste operaţii.

— La mine, la mine strigă el. Mama, gemenii, Owguste.

îşi strînse tribul laolaltă, cu gesturi de comandă. Gemenii adormiţi fură scuturaţi şi azvîrliţi într-o trezie speriată ; Owguste, care împietrise de admiraţie în faţa felului în care mîncase Marcus migdalele, fu trezit la realitate prin cîteva scatoalce.

Moş Grannis, cu o anume delicateţe care-1 caracteriza, simţi instinctiv că invitaţii — cei străini — ar trebui să plece înainte ca familia să înceapă să-şi ia rămas bun de la Trina. Se retrase foarte discret, după ce ură noapte bună mirelui şi miresei. Ceilalţi îl urmară aproape imediat.

— Ei, domnule Sieppe, exclamă Marcus, nu ne vom mai vedea un timp.

Marcus Schouler renunţase să se alăture migraţiei familiei Sieppe. Vorbise pe larg despre anumite afaceri care-1 reţineau în San Francisco pînă în toamnă. De curînd îşi propusese să se dedice vieţii de fermier ; avea să crească vite, avea şi ceva bani, aşa încît îşi căuta doar un „aso- ciat" cu care să înceapă treaba. Visa la o viaţă de cowboy şi se vedea într-o viziune încîntătoare, care includea pinteni de argint şi cai sălbatici. îşi spusese că Trina îl părăsise, că prietenul cel mai bun „l-a luat de fraier" şi că singurul lucru ce ,se cuvenea făcut era să se retragă din lume.

— Dacă auziţi pe cineva pe-acolo că-1 interesează o asociaţie, anunţaţi-mă imediat.

— Aja, aja, vorbi domnul Sieppe absent, privind roată după boneta lui Owguste.

Marcus îşi luă rămas bun de la familia Sieppe. El şi cu Heise plecară împreună. Cineva îi auzi, pe cînd coborau scările, discutînd despre posibilitatea ca la Frenna să mai fie încă deschis.

Apoi plecă domnişoara Baker, după ce o sărută pe Trina pe amîndoi obrajii. Selina plecă o dată cu ea. Nu mai rămăsese decît familia.

Trina îi urmări plecînd, unul cite unul, cu un

sentiment crescînd de nelinişte şi teamă. Curând aveau să plece cu toţii.

— Şi acum, Trina, exclamă domnul Sieppe, la refetere ; poate gă o dată o să veniţi zăne vizidăţi.

Doamna Sieppe începu din nou să plîngă.

— Ach, Trina, cînd o să te mai făd din nou ?

Trinei îi dădură lacrimile, fără să vrea. îşi îmbrăţişă mama.

— Oh, curînd, curînd, plîngea ea.

Gemenii şi Owguste se încleştară de fusta Trinei, scîn- cind şi agitîndu-se.

McTeague era nenorocit. Stătea deoparte; într-un colţ. Nimeni nu părea să-1 ia în seamă ; nu era de-al lor.

— Să-mi scrii cît mai des, mămico, şi să-mi scrii despre toate şi toţi — despre Owguste şi despre gemeni.

— E dimbul, strigă domnul Sieppe, energic. La refetere, Trina. Mama, Owguste, spuneţi la refetere, şi pe urmă trebuie să plecăm. La refetere, Trina, zise către fiică-sa şi o sărută...

Owguste şi gemenii fură ridicaţi în sus.

— Venidzi, venidzi, insistă somnul Sieppe, înaintînd spre uşă.

— La refetere, Trina, exclamă doamna Sieppe, plîngînd mai tare ca întotdeauna. Toktorul... unde-i toktorul — tok- tore, să fii pun ku ea, foarte pun, aşa-i k-o să fii ? Intr-o zi, toktore. o să ai o fată şi adungi o ză jdii ce zimţ eu agum, da.

între timp ajunseseră în uşă. Domnul Sieppe, la jumătatea drumului în jos pe scări, striga într-una : „Venidzi, venidzi, o să pierdem drenul.“

Doamna Sieppe se desprinse de Trina şi porni spre hol, urmată de gemeni şi de Owguste. Trina stătea în uşă, privind printre lacrimi în urma lor. Plecau, plecau cu toţii. Cînd o să-i mai vadă oare ? Avea să rămînă singură, cu bărbatul ăsta cu care abia se căsătorise. Fu cuprinsă de o spaimă subită şi nedefinită : îl lăsă pe McTeague şi, stră- bătînd în fugă holul, se agăţă de gîtul mamei ei, hohotind de plîns.

— Nu *vreau* să pleci, îi şopti în ureche, oh,

mămico, mi-e... mi-e frică.

— Ach, Trina, îmi zvîşii inima. Nu blinge, gobila mea migâ, şi o legăna pe Trina în braţele ei ca şi cum ar fi fost din nou copil. Gobila mea miguţă şi zberiată, nu mai blînge... aja... aja... aja, nu-i nimig de gare ză de demi. Du-te, du-te la bărbatul tău. Azguldă, papa ne strigă iară ; mergi ; la refetere.

Îndepărtă uşor braţele Tripei şi porni pe scări în jos. Trina se aplecă peste balustradă, privind intens în urma mamei.

— Ce este, Trina ?

— Oh, la revedere, la revedere.

— Vino, vino, să nu zgăpăm drenul.

— Mămico, oh, mămico !

— Ce-i, Trina ?

— La revedere.

— La refetere, gobila mea migă.

— La revedere, la revedere, la revedere.

Uşa de la intrare se închise peste o linişte profundă.

Trina mai rămase o clipă aplecată peste balustradă, privind în jos spre scările goale. Era întuneric. Nu mai era nimeni. Toţi — tata, mama, frăţiorii — au părăsit-o, au lăsat-o singură. Se întoarse cu faţa spre cameră — privin- du-şi soţul, noul cămin, noua viaţă pe care o începea acum.

Holul era gol şi pustiu. Tot blocul acesta mare în care se afla căminul ei i se păru nou, uriaş, străin : se simţea îngrozitor de singură. Pînă şi Maria şi chelnerul plecaseră. La unul din etajele de sus auzi un copil plîngînd. Rămase o clipă în holul întunecos, în rochia de nuntă, privind în jur, ascultînd. Prin uşa deschisă a salonului se prelingea un şuvoi de lumină.

Străbătu holul, pe lîngă uşa deschisă a salonului, mer- gînd mai departe spre uşa dinspre hol a dormitorului.

Trecînd uşor pe lîngă salon, aruncase o privire fugară înăuntru. Luminile ardeau viu, scaunele erau împrăştiate în toate părţile, cum le lăsaseră invitaţii, iar masa uriaşă, goală şi părăsită, prezenta vederii dezordinea farfuriilor, a cuţitelor şi

furculiţelor, a platourilor goale şi a şerveţelelor mototolite. McTeague şedea la masă, sprijinindu-se în coate, cu spatele la ea ; pe fundalul alb al mesei părea colosal. Deasupra umerilor lui gigantici, se înălţa gîtul gros şi roşu şi coama de păr gălbui. Lumina străbătea trandafirie prin cartilagiul urechilor enorme.

Trina intră în dormitor şi închise uşa în urma ei. La zgomotul uşii, îl auzi pe McTeague tresărind şi ridicîn- du-se în picioare.

— Tu eşti, Trina ?

Nu răspunse, ci se opri în mijlocul camerei, ţinîndu-şi respiraţia, tremurînd.

Dentistul traversă camera, trase draperia şi intră. Se apropie de ea repede, făcînd un gest ca şi cum ar fi vrut să o cuprindă în braţe. Ochii îi străluceau.

— Nu, nu, ţipă Trina, trăgîndu-se de lîngă el.

Cuprinsă deodată de teamă — instinctiva frică feminină de mascul — întreaga ei făptură se năru în faţa lui, pier- zîndu-şi orice urmă de curaj. O înspăimînta capul imens, pătrat; maxilarul puternic şi proeminent ; mîinile uriaşe, roşii, forţa enormă, copleşitoare.

— Nu, nu... mi-e frică, strigă ea, retrăgîndu-se din faţa lui în colţul celălalt al camerei.

— Frică ? răspunse dentistul, perplex. De ce ţi-e frică, Trina ? Nu-ţi fac nici un rău. De ce ţi-e frică ?

într-adevăr, de ce îi era frică Trinei ? N-ar fi putut să spună. Dar ce ştia ea despre McTeague, la urma urmei ? Cine era acest bărbat care îi intrase în viaţă, care o smulsese de acasă, de lîngă părinţii ei, şi cu care fusese lăsată singură acum, aici, în acest bloc imens şi străin ?

— Oh, mi-e frică. Mi-e frică, strigă.

McTeague se apropie, se aşeză lîngă ea şi-i cuprinse cu o mină mijlocul.

— De ce te temi, Trina ? spuse el, ocrotitor; Nu vreau să te sperii.

Ea îl privea pierdută, cu bărbia adorabilă tremurîndu-i, ;u lacrimile jucîndu-i în ochii înguşti, albaştri. Apoi, primirile ei dobîndiră o oarecare consistenţă, şi ea-1 scrută cu > privire curioasă,

spunîndu-i aproape şoptit :

— *De tine* mi-e frică.

Dar dentistul n-o luă în seamă. Fu cuprins de o imensă nicurie — bucuria posesiunii. Trina îi aparţinea — cu otul. O ţinea în deschizătura braţului său, frumoasă şi leajutorată.

Instincţele, care-1 pîndiseră de atîta timp, răbufniră deodată, cu răcnete şi zarvă, imposibil de stăpînit. O iubea. Ah, n-o iubea oare ? îi simţi parfumul părului, al gîtului.

O cuprinse deodată în braţe, strivindu-i împotrivirea cu forţa lui cumplită, sărutînd-o lung pe gură. în clipa aceea, marea ei dragoste pentru McTeague se aprinse, izbucnin- du-i brusc în piept; i se abandonă ca şi data trecută, ce- dînd deodată dorinţei ciudate de a fi cucerită şi supusă. Se agăţă de el, cu mîinile încleştate în jurul gîtului său, şoptinâu-i la ureche :

— Oh, să fii bun cu mine... foarte, foarte bun, iubitule... căci acuma nu te mai am decît pe tine pe lume.

Capitolul 10

Trecu vara, apoi şi iarna. Ploile începuseră în ultimele zile ale lui septembrie şi continuară în lunile octombrie, noiembrie şi decembrie. La intervale lungi, venea cîte o săptămînă cu zile frumoase, cu cerul fără nici un nor, cu aerul nemişcat, dar atins de un anume freamăt, o vagă efervescenţă care predispunea la bună dispoziţie. Apoi, fără nici un avertisment, într-o noapte cu vînt din sud, apărea un val cenuşiu de nori care se desfăşura peste tot cerul, atîrnînd deasupra oraşului, iar ploile începea să cadă din nou, răpăind, la început risipindu-se în stropi, apoi într-o burniţă continuă.

Cît era ziua de lungă, Trina stătea la geamul camerei de zi, care avea vederea şi asupra unei mici porţiuni din Polk Street. De cîte ori ridica privirile, putea vedea piaţa mare, magazinul unui cofetar, atelierul unui instalator, iar în depărtare, deasupra acoperişurilor, lucirea lucarnelor şi a rezervoarelor băilor publice. într-un plan mai apropiat se vedea strada ; tramvaiele treceau în sus şi-n jos, uru- ind. zăngănind puternic la articulaţiile şinelor ; căruţele de piaţă treceau cu zecile în toate direcţiile, minate în cele mai multe cazuri de tineri preocupaţi, numai în cămaşă, cu creioane după ureche, sau de băieţi indiferenţi, cu şorţuri de măcelari stropite cu singe. Pe trotuare, micul univers din Polk Street viermuia şi se ciocnea trecînd prin runda cotidiană a vieţii. în zilele frumoase, doamnele din lumea bună de pe bulevardul vecin invadau strada, apă- rînd în faţa măcelăriilor, absorbite de tîrguieli. în zilele ploioase, le înlocuiau servitoarele lor — bucătăresele sau fetele care le ajutau. Servitoarele îşi dădeau aere, purtîn- du-şi umbrelele mari de bumbac cum vedeau că-şi poartă umbrelele de soare stăpînele lor, şi tocmindu-se cu vînză- torii, cu aroganţă, cu nasul în vînt.

Ploaia persista. Tot ce putea fi cuprins în raza vizuală a Trinei, de la prelatele aruncate pe caii căruţaşilor, pînă la lucarnele băilor publice, totul lucea şi era smălţuit. Asfaltul trotuarelor lucea ca faţa unui pantof de lac ; fiecare adîncitură a străzii îşi reţinea mica ei băltoacă, ce clipea ca un ochi de fiecare dată cînd era izbită de un strop de ploaie.

Trina continua să lucreze pentru unchiul Oelbermann. Dimineţile şi le petrecea trebăluind în bucătărie, în dormitor şi în salon, dar după masă, timp de două sau trei ore după ce luau prînzul, era ocupată cu animalele corăbiei lui Noe. îşi ducea lucrul în nişa cu geam, întinzînd pe jos, sub scaun, o bucată mare, pătrată de canava, pentru ca la urmă să adune aşchiile şi talaşul, pe care le folosea la aprinsul focurilor. Apuca una după alta bucăţile de pin, cuţitul îi scînteia între degete, mica figură se

contura rapid sub atingerea ei, şi într-un timp uimitor de scurt era terminată, urmînd doar a mai fi vopsită, fiind apoi aruncată în coşul de lîngă ea.

Dar s-a întîmplat foarte des ca, în cursul iernii care a urmat căsătoriei, Trina să-şi întrerupă lucrul, mîinile că- zîndu-i leneş în poală, ochii — ochii ei înguşti, albaştri — deschizîndu-se larg şi gînditor, în timp ce priveau, absenţi, în strada spălată de ploaie.

Acuma-1 iubea pe McTeague cu o iubire oarbă, care nu admitea nici ezitări, nici îndoială. începea să creadă că abia *după* ce se căsătorise cu dentistul începuse să-1 iubească cu adevărat. O dată cu capitularea finală, cu definitiva şi irevocabila supunere, se iscase în ea o iubire pe care nu o visase niciodată în zilele de demult din Strada B. Dar Trina îşi iubea, soţul nu fiindcă-şi imagina că găseşte în el vreuna din acele nobile şi generoase calităţi care inspiră dragostea. Dentistul putea să le aibă, sau nu — pentru Trina era totuna. îl iubea fiindcă i se dăruise singură, de bună voie şi fără rezerve ; îşi contopise fiinţa cu a lui ; era a lui, îi aparţinea pentru totdeauna. Nimic din ce-ar mai face el (aşa îşi spunea), nimic din ce ar mai face ea n-ar putea s-o mai schimbe în privinţa asta. McTeague putea să înceteze s-o mai iubească, putea s-o părăsească, putea chiar să moară ; realitatea ar ră- mîne aceeaşi, *ea era a lui.*

Dar la început nu fusese chiar aşa. în timpul zilelor lungi, ploioase ale toamnei, cînd Trina rămînea singură ore în şir, pe vremea cînd emoţiile şi noutatea lunii de miere începeau să se ofilească, cînd noul cămin îşi căuta un vad, trecuse prin nenumărate ore de teamă, de îndoieli şi chiar de regrete.

îndeosebi o după-amiază de duminică nu avea s-o uite niciodată. Era căsătorită de trei săptămîni. După ce prîn- ziseră, plecase cu micuţa domnişoară Baker să facă o scurtă plimbare, să profite de o oră de soare, şi să admire cîteva muşcate splendide în vitrina unui florar din Sutter Street. Le prinsese o ploaie torenţială şi,, la reîntoarcerea în bloc, micuţa

croitoreasă insistase s-o ducă pe Trina în cămăruţa ei, să-i facă un ceai tare, „să scoată răceala din ea". Cele două femei sporovăiră aproape toată după-amiaza, bîndu-şi ceaiul, apoi Trina revenise acasă. Timp de trei ore uitase complet de McTeague, şi pe cînd se întorcea spre micul lor apartament, fredonînd încet, dădu deodată de el, cu totul pe neaşteptat^. Soţul ei era în „Saloanele dentare'[1], dormind buştean în scaunul de intervenţii. Sobiţa era umplută pînă la refuz cu cocs, camera supraîncălzită, aerul greu şi îmbîcsit, cu miros de eter, de gaz de cocs, de bere stătută şi tutun prost. Dentistul îşi întinsese picioarele uriaşe peste catifeaua roasă a scaunului dentar ; îşi scosese haina, vesta şi pantofii, iar picioa- rele-i imense, în şosetele groase, gri, atîrnau peste marginea suportului pentru picioare ; pipa, care-i căzuse din gura pe jumătate deschisă, îi umpluse pantalonii cu cenuşă ; în timp ce pe duşumea, de o parte, se afla ulciorul pe jumătate plin cu bere de butoi. Capul îi căzuse pe un umăr, faţa-i era stacojie de somn, iar pe gură îi ieşea un sforăit năprasnic.

În primul moment Trina rămase nemişcată, privindu-1 cum stătea întins acolo, povîrnit, inert, aproape dezbrăcat, şi amorţit de căldura din cameră, de bere şi de fumul de tutun prost. Apoi mica ei bărbie începu să-i tremure şi simţi în gît un val de plîns ; ţîşni afară din „Saloane" şi, încuindu-se în dormitor, se trînti pe pat şi izbucni într-un plîns dureros. Ah, nu, nu ; nu putea să-1 iubească. Totul fusese o cumplită greşeală, şi acuma nu se mai putea face nimic ; era înlănţuită de acest bărbat pentru toată viaţa. Dacă era atît de greu de îndurat acuma, la numai trei săptămîni după nuntă, cum va fi în anii ce aveau să vină ? Ari după an, lună după lună, ceas după ceas, avea să vadă aceeaşi faţă, cu maxilaru-i proeminent, avea să simtă atingerea mîinilor enorme şi roşii, avea să audă tropăitul greu, elefantin al picioarelor uriaşe — în şosete groase, gri. An după an, zi după zi, nu va interveni nici o schimbare, şi asta va dura toată

viaţa ei. Sau va trăi o continuă, interminabilă repulsie, sau dacă nu, mai rău decit orice — va ajunge să fie mulţumită cu el, va ajunge să fie ca el, va coborî la nivelul berei de butoi şi al tutunului prost, şi toate manierele ei frumoase, micile ei obiceiuri corecte şi alese aveau să fie uitate, călcate în picioare de stupidul şi grosolanul ei soţ. „Soţul ei !“ *Acela* era soţul ei, acela de acolo — încă-i auzea sforăitul — toată viaţa, toată viaţa. O năpădi o disperare neagră. îşi îngropă faţa în pernă şi se gîndi la mama ei cu un dor nebun.

Trezit pînă la urmă de trilurile canarului, McTeague începu să revină la realitate. După un timp îşi luă armonica şi cîntă cele şase melodii de jale pe care le ştia.

întoarsă cu faţa în jos, Trina încă plîngea. în tot acel mic apartament nu se auzeau decît două zgomote — tonurile lugubre ale armonicii şi plînsul ei înăbuşit.

Faptul că soţul ei nu-i bănuia nenorocirea îi apăru Trinei ca un motiv în plus de suferinţă. Printr-o perversă contradicţie, începu să dorească tot mai mult ca el să vină la ea şi s-o consoleze. S-ar fi cuvenit ca soţul ei să ştie că. era necăjită, că era singură şi nefericită.

— Oh, Mac, îl chemă cu voce tremurîndă.

Dar armonica urma să scîncească şi să plîngă. în clipa aceea Trina îşi dori moartea şi, sărind în picioare, alergă în „Saloanele dentare", unde se aruncă în braţele soţului ei, plîngînd.

— Oh, Mac, iubitule, iubeşte-mă, iubeşte-mă mult! Sînt *atît* de nefericită.

— Ce... ce... ce... ? exclamă dentistul, tresărind buimac, puţin speriat.

— Nimic, nimic, numai iubeşte-mă mereu, mereu.

Dar această primă criză, această revoltă de moment, urmarea unei tensiuni nervoase femeieşti, a trecut; în cele din urmă, iubirea Trinei faţă de „ursul ei“ a crescut, fără să-şi dea seama cînd. începuse să-1 iubească din ce în ce mai mult, nu

pentru ceea ce era el, ci pentru ceea ce îi dăduse ea. Numai o singură dată a mai trecut Trina prin- tr-o asemenea ieşire împotriva soţului ei, dar atunci a fost vorba de o izbucnire fugară, declanşată în mod curios de o mică coajă de ou pe care o văzuse pe mustaţa groasă a lui McTeague, într-o dimineaţă, imediat după micul dejun.

Atunci, la fel, cei doi au învăţat să facă concesii ; încetul cu încetul şi pe neobservate s-au adaptat unui mod de viaţă care să li se potrivească amîndurora. în loc să se coboare la nivelul lui McTeague, cum se temuse, Trina a descoperit că îl putea face pe el să se ridice pînă la ea, şi în asta văzu soluţia pentru multe complicaţii dificile şi sumbre.

Ca început, dentistul începuse să se îmbrace ceva mai bine, Trina reuşind să-1 convingă să poarte duminica un joben de mătase şi redingotă. Apoi, renunţă la somnul de duminică după-masă şi la bere, în favoarea a trei sau patru ore petrecute împreună cu ea în parc — atunci cînd vremea le-o permitea. Aşa încît toate presimţirile negre ale Trineî se spulberară, sau cînd o asaltau din nou, cel puţin era în măsură să le întîmpine ridicînd din umeri, spunîndu-şi totodată : „Ei bine, faptul e consumat şi nu mai e nimic de făcut; esenţialul e să iei lucrurile aşa cum sînt."

în primele luni ale căsătoriei, aceste crize nervoase ale ei alternau cu răbufniri bruşte de iubire, cînd singura ei teamă era că dragostea lui nu o egala pe a ei. Cu totul pe neaşteptate i se agăţa de gît, frecîndu-şi obrazul de al lui, murmurînd :

— Dragul meu Mac, te iubesc atît de mult, te iubesc atît de mult. Oh, Mac, nu-i aşa că sîntem fericiţi împreună, noi doi, numai noi şi nimeni altcineva ? Şi tu mă iubeşti la fel de mult cum te iubesc şi eu ? Nu-i aşa, Mac ? Ah, dacă nu ar fi aşa... dacă *nu ar fi aşa...*

Dar pe la mijlocul iernii, sentimentele Trinei, oscilînd la început între o extremă şi alta, au

început să se stabilizeze într-un echilibru de calm şi linişte placidă. Obligaţiile casnice începură să-i absoarbă tot mai mult atenţia, căci era o gospodină admirabilă, întreţinînd micul apartament într-o ordine desăvîrşită şi făcînd cheltuielile zilnice cu un spirit de economie care adesea se învecina cu avariţia. Devenise o pasiune pentru ea să economisească bani, în fundul cufărului din dormitor ascunsese o casetă de alamă, pe care o socotea un fel de casă de economii. De fiecare dată cînd adăuga un sfert sau o jumătate de dolar la mica sumă existentă, rîdea şi cînta, cu o veritabilă în- cîntare de copil ; în timp ce, dacă era nevoită să plătească de acolo o diferenţă de preţ pentru măcelar sau lăptar, era nefericită toată ziua. Banii nu-i economisea pentru un scop precis, îi aduna instinctiv, fără să ştie de ce; la obiecţiile lui McTeague răspundea invariabil :

— Da, da, ştiu că sînt puţin cam zgîrcită, ştiu.

Trina fusese întotdeauna predispusă să facă economii, dar o dată cu marele cîştig la loterie începuse să devină avară. Fără îndoială că, în teama ei că marele lor noroc i-ar putea corupe spre extravaganţe, sărise prea departe în extrema cealaltă. Niciodată, niciodată niciodată nu va cheltui nici măcar un bănuţ din acea miraculoasă avuţie ; maî degrabă o să adauge. Era un ou într-un cuib, un ou monstruos, care putea fi făcut să crească şi mai mare. Către sfîrşitul iernii, Trfna reuşise să recupereze o parte din cei 200 de dolari pe care fusese nevoită să-i cheltuiască pentriţ pregătirile de nuntă.

în ceea ce-1 privea pe McTeague, el nu se întreba niciodată dacă o iubea pe Trina, acum cînd îi era soţie, la fel de mult pe cît o iubise cînd era fată. Existase o vreme în care un sărut sau o îmbrăţişare a Trinei îi dădeau fiori de nespusă fericire, care-1 străbăteau din creştet pînă-n tălpi ; chiar şi mirosul minunatului ei păr aromitor îi provoca o senzaţie de leşin. Dar timpul acela era departe acum. Iar neaşteptatele ieşiri sentimentale ale micuţei femei, ieşiri care pe măsură ce trecea timpul creşteau în

vehementţă, mai mult îl uluiau decît îl încîntau. Ajunsese să le accepte cu blîndeţe, răspunzînd întrebărilor ei pasionate prin :

— Sigur, sigur, Trina, sigur că te iubesc. Ce... ce s-a întîmplat cu tine ?

De fapt, nu prea exista pasiune în sentimentele dentistului faţă de soţia lui. îi plăcea mult s-o aibă în preajma lui, simţea o plăcere enormă s-o vadă mişcîndu-se prin camere, foarte degajată, veselă şi cîntînd de dimineaţa pînă seara ; şi-l încînta de-a dreptul să o cheme în „Saloanele dentare[14] cînd avea un pacient în scaun şi, în timp ce el ţinea penseta, ea să bată uşor montura de aur cu ciocănelul de cimşir, aşa cum o învăţase. Dar furtuna aceea pasională, dorinţa aceea devastatoare care-1 copleşise în ziua cînd o narcotizase, şi pe urmă în ziua cînd o îmbră-, ţişase în staţia din Strada B, şi apoi în toate zilele de la începutul căsătoriei, nu o mai simţea acum decît foarte rar. Pe de altă parte, nu-1 mai asaltau îndoielile dacă a făcut bine că s-a căsătorit.

McTeague recăzuse în obişnuita-i impasibilitate. Nu-şi punea niciodată întrebări, nu căuta niciodată explicaţii, nu mergea niciodată la rădăcina lucrurilor. Anul ce a urmat căsătoriei a fost o perioadă de mare mulţumire pentru el; după ce noutatea lunii de miere trecuse, alunecă fără dificultăţi, pe nesimţite, în noua stare de lucruri. Şi viaţa avea să continue astfel. Trina era acolo ; el era căsătorit şi aşezat. Accepta situaţia. Micile comodităţi animalice, care pentru el constituiau plăcerile vieţii, erau provocate şi întreţinute cu fiecare ocazie, iar în cazul unora suprimate — cum era berea şi somnul de duminică după-masă — li se găseau echivalente tot atît de plăcute. în încercările de a-1 redresa pe McTeague — de a-1 sălta din existenţa animalică cu care se obişnuise în zilele cît fusese singur — Trina avea destul tact pentru a proceda cu atîta abilitate şi prudenţă, încît dentistul să nu fie conştient de existenţa imui proces de transformare. Astfel, cînd şi-a luat jobenul de

mătase, el a rămas cu impresia că iniţiativa îi aparţinea.

Treptat, dentistul începu să evolueze, sub influenţa micii lui soţii. Nu se mai întîmpla să iasă în oraş cu manşetele roase — sau, şi mai rău, fără manşete. Trina îi întreţinea lenjeria curată şi cusută, spălîndu-i singură cele mai multe din rufe, şi insistînd să-şi schimbe flanelele de corp — flanele groase, roşii, cu butoni imenşi de os — o dată pe săptămînă, cămăşile de două ori pe săptămînă, iar gulerul şi manşetele la două zile o dată. îl dezvăţă de obiceiul de a mînca cu cuţitul, îl determină să înlocuiască berea de butoi cu berea de sticlă, şi-1 convinse să-şi scoată pălăria în faţa domnişoarei Baker, a soţiei lui Heise şi **a** celorlalte femei pe care le cunoşteau. McTeague nu-şi mai pierdea serile la Frenna. In schimb, aducea acasă cîte două sticle de bere şi le bea împreună cu Trina. în „Saloane[44] nu mai era morocănos şi indiferent cu pacientele ; atinsese stadiul cînd putea să lucreze şi să discute în acelaşi timp ; ba chiar le însoţea pînă la uşă, şi le-o ţinea deschisă, salutîndu-le cu înclinări adinei ale capului său mare şi pătrat.

în afară de asta, începu să observe aspectele mai largi, mai profunde ale vieţii, aspecte care-1 afectau nu ca simplu individ, ci ca membru al unei clase, al unei profesii, sau al unui partid politic. Citea ziarele ; se abonă la **o** revistă de stomatologie ; de Paşti, de Crăciun şi de Anul Nou mergea cu Trina la biserică. începu să aibă opinii, convingeri — nu era echitabil să privezi femeile contribuabile de dreptul de a vota, diploma de colegiu nu ar trebui să fie o condiţie prealabilă pentru a putea urma un institut stomatologic ; preoţii catolici ar trebui să fie îngrădiţi în eforturile lor de a dobîndi controlul asupra şcolilor publice.

Dar lucrul cel mai sublim fu că McTeague începu să aibă ambiţii — idei foarte vagi, poate confuze, în legătură cu o situaţie mai bună, idei împrumutate în cea mai mare parte de la Trina. într-o bună zi, el şi soţia lui vor avea, poate, o casă proprie. Ce vis ! Un mic cămin numai al lor, cu şase camere şi baie, cu

un petec de iarbă şi crini în faţă. Apoi, vor veni copiii. Ar vrea să aibă un fiu, să se numească Daniel, să urmeze o şcoală medie şi să ajungă instalator sau zugrav prosper. Apoi acest fiu s-ar însura şi ar trăi cu toţii în casa cu şase camere şi baie ; Daniel ar avea şi el copilaşi. McTeague ar îmbătrîni în mijlocul lor. Dentistul se vedea ca un venerabil patriarh înconjurat de copii şi nepoţi.

Astfel a trecut iarna, un anotimp care-i procură o mare fericire lui McTeague ; noua lui viaţă intra în făgaşul ei. Viaţa îşi începea cursul obişnuit.

In zilele de lucru cei doi se sculau la şase şi jumătate, treziţi de băiatul care aducea laptele şi care primise indicaţii ca, în trecere, să bată în uşa dormitorului. Trina pregătea micul dejun — cafea, slănină şi ouă, şi o chiflă de Viena, de la brutărie. Mîncau în bucătărie, pe masa acoperită, cu o muşama lucioasă, ţintuită în pioneze. După rAicul dejun dentistul pleca imediat în ,,Saloane“ ca să întîmpine pe pacienţii — funcţionari şi vînzătoare — pe care-i avea programaţi, şi care în drum spre slujbă se opreau aici pentru o jumătate de oră.

Intre timp, Trina trebăluia prin camere, strîngînd masa, făcînd patul, învîrtindu-se încoace şi-ncolo, cu mătura sau cu cîrpa de şters praful. Către ora zece deschidea geamurile să se aerisească camerele, apoi îşi îmbrăca jacheta bej, îşi punea micul turban rotund cu fundă roşie, lua carneţelele măcelarului şi băcanului, din coşuleţul pentru cuţite din sertarul mesei, şi cobora în stradă, unde petrecea o oră minunată — ba în piaţa mare, peste drum, ba la băcănie, cu aromele ei de cafea şi mirodenii, ba în faţa tejghelelor de mercerie, absorbită de vreun fleCuşteţ, răscolind bucăţi de dantelă, de elastic, sau mărunţişuri din os de balenă. Pe stradă trecea pe lîngă marile doamne de pe bulevard, în rochiile lor frumoase, sau din cînd în cînd se întîlnea cu una sau două cunoştinţe — domnişoara Baker sau nevasta cea şchioapă a lui Heise sau doamna Ryer. Uneori trecea prin faţa blocului şi se uita în sus la geamurile locuinţei ei, marcată prin uriaşul molar aurit, care se proiecta,

sticlind, din nişa cu geam a „Saloanelor". Vedea geamurile deschise ale camerei de zi, perdelele de dantelă de Nottingham fîlfîind din cauza vîntului şi vedea în răstimpuri capul înfăşurat într-un prosop al Măriei Macapa, în **timp** ce mexicana trecea încolo şi-ncoace prin camere, măturînd sau cărînd cenuşa. Cîteodată în geamurile „Saloanelor" zărea spatele încovoiat al lui McTeague, aplecat **asupra** muncii lui. Uneori îşi făceau bucuroşi cu mîna.

Pe la ora unsprezece, Trina se întorcea, cu sacoşa cafenie — cîndva a maică-si — plină de pachete. Apoi se apuca imediat să gătească dejunul — cîrnaţi, poate, cu cartofi piure; sau ciosvîrta de aseară reîncălzită, sau fiartă într-o tocană ; ciocolată, marea pasiune a Trinei, şi unul sau două feluri auxiliare — un hering sărat, sau cîteva anghinare, sau o salată. La douăsprezece şi jumătate dentistul apărea din „Saloane", aducînd cu sine mirosul de creozot şi eter. Se aşezau la masă. îşi împărtăşeau impresiile dimineţii ; Trina îi arăta cumpărăturile, McTeague îi povestea progresul unui tratament. La ora unu se despărţeau, dentistul reîntorcîndu-se în „Saloane", Trina în- eepînd să lucreze la animalele din arca lui Noe. La ora trei isprăvea cu cioplitul, şi în restul zilei se ocupa de alte lucruri — uneori cosea, alteori spăla, uneori punea perdele noi, alteori fixa un carpet, sau scria o scrisoare, sau întorcea o vizită — în general domnişoarei Baker. Către ora cinci, bătrîna pe care o angajase special sosea să pregătească cina, fiindcă nici măcar Trina nu făcea faţă sarcinii de a pregăti trei mese pe zi.

Femeia era franţuzoaică, toată lumea din bloc zicîndu-i Augustine, nimeni neluînd-o suficient în seamă ca s-o întrebe şi de numele de familie ; tot ce se ştia era că e o spălătoreasă franţuzoaică — ruinată, foarte săracă, nemai- avînd căutare de cînd sporise concurenţa. Augustine gătea bine, dar altminteri era o femeie posacă, şi Trina îşi pierdea răbdarea cu ea. Trăsătura cea mai frapantă a bătrînei femei era timiditatea ei. Trina nu putea să-i dea cea mai măruntă indicaţie, fără ca Augustine să

nu începapă să scîn- ceascăă speriată ; un reproş, oricît de blind, o făcea să sufere şi să se prăpădească cu firea ; iar mînia Trinei o reducea instantaneu la o stare de colaps nervos, în care îşi pierdea uzul vorbirii, iar capul începea să i se clatine printr-o contractare incontrolabilă a muşchilor, foarte aproape de balansările din cap ale măgăruşilor-jucării. Timiditatea ei era exagerată ; chiar şi prezenţa ei în cameră avea darul de a-ţi irita nervii, în timp ce strădania morbidă de a evita orice jignire îi alimenta stîngăcia dincolo de orice închipuire. Nu numai o dată îşi propusese Trina să renunţe la Augustine, dar de fiecare dată se abţinea, gîndindu-se la admirabilele ei supe de varză şi budinci de tapioca şi — ceea ce în ochii Trinei constituia suprema recomandare — remuneraţia infimă pentru care femeia accepta să lucreze.

Augustine era căsătorită. Soţul ei era medium de spiritism — „profesor". Din cînd în cînd ţinea şedinţe în camerele mai mici ale blocului, cîntînd energic dintr-o muzicuţă şi invocînd un personaj pe care îl numea „Edna" şi despre care spunea că e o fecioară indiană.

Seara era pentru Trina şi McTeague o perioadă de destindere. Cinau la ora şase, după care McTeague îşi fuma pipa şi citea ziarele o jumătate de oră, în timp ce Trina şi Augustine strîngeau masa şi spălau vasele. Apoi, foarte adesea, ieşeau la plimbare. Una din distracţiile lor era să coboare după căderea serii, în „oraşul comercial", în piaţă şi pe Kearney Street. Era foarte vesel acolo, căci se plimba multă lume. Toate magazinele erau feeric luminate şi multe din ele încă deschise. Umblau fără ţel, uitîn- du-se prin vitrine. Trina îl lua la braţ pe McTeague şi el, foarte stînjenit, îşi băga mîinile în buzunare, făcîndu-se că nu observă. Se opreau la vitrinele bijutierilor şi modistelor, găsind o mare încîntare în a-şi alege reciproc obiecte, şi destăinuindu-şi ce ar face cu cutare şi cutare lucru, dacă ar fi bogaţi. Trina întreţinea aproape toată conversaţia, McTeague abia aprobînd printr-un

mormăit sau o mişcare din cap ori'din umăr. Pe ea o interesau vitrinele cîtorva magazine ieftine, în timp ce el găsea un farmec irezistibil în priveliştea pe care i-o oferea un molar enorm aurit, cu patru rădăcini, care atîma la colţul din Kearney Street. Uneori priveau la Lună şi la Marte prin telescoapele instalate pe stradă, sau rămîneau un timp în rotonda unui magazin universal imens, unde o orchestră cînta în fiecare seară.

Cîteodată se întîlneau cu Heise şi soţia lui, cu care se împrieteniseră între timp. Atunci, seara se termina printr-o petrecere în patru la Luxemburg, un restaurant german liniştit, dedesubtul unui teatru. Trina lua *tamale* şi un pahar de bere, doamna Heise, care era o fostă profesoară de caligrafie, mînca salată şi bea cîteva pahare cu sirop de rodie şi stafide. Heise bea cocteiluri şi whisky curat, în- demnîndu-1 şi pe McTeague să facă la fel. Dar McTeague se ţinea dîrz şi dădea din cap. „Nu pot să beau aşa ceva, spunea. Nu suport; mă năuceşte după două pahare.“ Încît se ghiftuia cu bere şi frankfurter! stropiţi cu muştar nemţesc.

Cînd se deschidea bîlciul mecanic anual, McTeague şi Trina îşi petreceau adesea serile acolo, studiind cu atenţie exponatele (de vreme ce, după părerea Trinei, educaţie înseamnă să ştii multe lucruri şi să fii în stare să vorbeşti despre ele). După ce se plictiseau de asta, se urcau sus în balcon şi, aplecîndu-se peste el, priveau în jos în uriaşul amfiteatru plin de lumini, de culoare şi mişcare.

De-acolo se ridica spre ei zgomotul imens al miilor de picioare tîrşîite, şi vacarmul surd al conversaţiilor, care vuia ca o moară. în toate acestea se amesteca bîzîitul unei maşinării în depărtare, plescăitul unei fîntîni şi zăngănitul ritmic al unei fanfare, în timp ce la secţia de piane, un ins anume angajat cînta foarte activ la un pian mare de concert. Prin apropiere se auzeau frînturi de conversaţie şi hohote de rîs, foşnet de rochii şi de jupoane apretate. Ici-colo, copii de şcoală îşi făceau loc cu coatele printre oameni, ţipînd ascuţit, cu

mîinile pline de foi cu reclame, evantaie, ilustrate şi jucării, în timp ce aerul era plin de miros de floricele proaspete.

Petreceau un timp chiar şi în galeria de artă. Verişoara Trinei, Selina, care dădea lecţii de desen pentru cîţiva centi pe oră, avea mereu cîte un exponat, pe care se străduiau să-1 găsească. De obicei era un buchet de maci galbeni, pictaţi pe catifea neagră şi înrămaţi cu aur. Rămî- neau un timp în faţa tabloului, spunîndu-şi părerea, apoi se mişcau încet, de la un tablou la altul. Trina îl făcuse pe McTeague să cumpere un catalog şi-şi făcea o datorie din a ghici titlul fiecărui tablou. O îndeletnicire care ar trebui cultivată din nevoia de a te cultiva, îi spunea ea lui McTeague. Trina afirma că e o mare iubitoare de artă, dobîndind probabil un anume gust pentru pictură din experienţele ei cu animalele din arca lui Noe.

— Desigur, îi spunea dentistului, nu sînt critic, nu ştiu decît că-mi place sau nu.

Ştia că îi plac „Capetele ideale[44], nişte fete drăguţe cu păr blond căzînd în valuri şi ochi mari privind în sus. Acestea erau întotdeauna intitulate „Reverie[44], sau „Idilă[44], sau „Visuri de iubire[44].

— Sînt frumoase, nu-i aşa, Mac ? spunea ea.

— Da, da, răspundea McTeague, dînd din cap zăpăcit, încercînd să înţeleagă. Da, da, frumoase, ăsta-i cuvîntul. Eşti absolut sigură, Trina, că toate astea-s pictate cu mîna, ca şi macii ?

Astfel a trecut iarna, apoi un an, pe urmă doi. Mărunta viaţă din Polk Street, viaţa micilor comercianţi, farmacişti, băcani, debitanţi, instalatori, dentişti, medici, şi ceilalţi de seama lor curgea monoton, în făgaşurile ei obişnuite. Primii trei ani aduseră puţine schimbări în destinul celor doi McTeague. în cea de a treia vară, poşta s-a mutat de la parterul blocului intr-un colţ mai îndepărtat al străzii, pentru a fi mai aproape de linia pe care circulau vagoanele poştale. Locul acesteia a fost luat de o circiumă nemţească, de o „Wein Stube" \ cu toat^ protestele femeilor din

bloc. Cîteva luni mai tîrziu, strada trăi cîteva zile de mare animaţie cu ocazia „Festivalului în aer liber din Polk Street", organizat întru celebrarea introducerii iluminatului electric. Festivalul a durat trei zile şi a fost foarte reuşit. Strada a fost pavoazată cu fanioane galbene şi albe ; s-a defilat, s-au lansat baloane, au cîntat alămuri. Marcus Schouler s-a simţit în elementul lui în tot timpul sărbătoririi. Era unul din organizatorii parăzii, şi putea fi văzut la orice oră, cu un joben impunător şi mănuşi de bumbac, galopînd pe un cal de birjă deşelat. Avea un baston acoperit cu stambă galbenă şi albă, pe care-1 manevra cu gesturi furioase. Din voce nu-i mai rămăsese decît o şoaptă, din cauza urletelor pe care le scotea încontinuu, zbuciumîndu-se şi înfuriindu-se pentru orice fleac, pînă la epuizare. Lui McTeague îi făcea silă. De cîte ori trecea prin faţa geamului său, dentistul mormăia :

— Ai impresia că eşti grozav, nu ?

Rezultatul festivalului a fost organizarea unui club, numit „Clubul pentru Perfecţionare din Polk Street", al cărui secretar a fost ales Marcus. McTeague şi Trina auzeau mult de această calitate a sa, prin Heise şelarul. Era limpede că Marcus ajunsese să aibă aspiraţii politice. Reieşea că dobîndise o reputaţie constantă de orator, rostindu-şi cu o emfază incendiară discursurile, tipărite uneori

[1] **Cramă (germ.).**

în „Progresul[11], organul clubului : — „corp electoral ofensat[11], „opinii pervertite de considerente personale[11], „ochi orbiţi de părtinirea de partid[11] etc.

Despre familia ei, Trina afla veşti prin maică-sa, care-i scria cam de două ori pe lună. Afacerea cu tapiţeria nu mergea grozav, şi doamna Sieppe deplîngea ziua în care plecase din Strada B. Domnul Sieppe ieşea în dificit în fiecare lună. Owguste, care ar fi trebuit să umble la şcoală, era nevoit să lucreze şi el în prăvălie, culegînd deşeuri. Doamna Sieppe era nevoită să ia un chiriaş, sau chiar doi.

Lucrurile mergeau foarte prost. Uneori pomeneau de Marcus. Domnul Sieppe, cu toate necazurile, nu-l uitase, şi încă se mai interesa de un asociat pentru crescătoria de vite a lui Marcus.

Prima ceartă serioasă între Trina şi McTeague izbucni pe la sfîrşitul acestei perioade de trei ani. Trina îi vorbise atît de mult despre o căsuţă, pe care considera că ar trebui s-o cumpere şi să fie a lor, încît McTeague ajunsese în. cele din urmă să privească această problemă ca pe un ţel final al trudei lor. Multă vreme avuseseră în vedere o casă anumită. Era situată pe o stradă apropiată, între Polk Street şi marele bulevard, şi aproape că nu trecea o duminică după-amiază fără ca Trina şi McTeague să nu treacă s-o vadă. Rămîneau cîte o jumătate de oră pe partea cealaltă a străzii, examinînd fiecare detaliu al faţadei, emiţînd păreri în legătură cu posibilul aranjament interior al camerelor, comentînd împrejurimile — cam sordide. Casa era o construcţie de lemn cu etaj, ridicată de un antreprenor tras pe sfoară, într-un soi de stil „Regina Anne[11] — hidos, plin de volute şi înfloriturі fără nici un sens, cu o imitaţie ieftină de vitralii în lucarna de deasupra uşii. In faţă era o curticică microscopică, năpădită de crini prăfuiţi. Pe uşa din faţă făcea impresie o sonerie electrică. Dar pentru cei doi era casa ideală. Se gîndeau să locuiască aici, iar în bloc să păstreze doar cabinetul dentar. Cele două locuinţe erau foarte aproape, aşa încît McTeague ar fi putut mînca la prînz cu soţia lui, ca de obicei, şi putea veni dacă voia chiar şi la micul dejun, după ce termina cu clientela programată pentru dimineaţă.

Oricum însă, casa era ocupată. Locuia în ea o familie de unguri. Tatăl ţinea o papetărie şi un ,,bazar“ de mărunţişuri imediat lingă atelierul lui Heise de pe Polk Street, iar fiul mai mare cînta în orchestra teatrului, ca vioara a treia. Familia închiriase casa, nemobilată, cu 35 de dolari, plus o taxă pentru apă.

Dar într-o. duminică, pe cînd Trina şi Mac se întorceau spre casă din plimbarea lor obişnuită, şi

cotiră pe strada în care era situată casa, remarcară o forfotă neobişnuită pe trotuarul din faţa ei. O căruţă era trasă cu spatele la bordură, iar o alta se îndepărta încărcată cu mobilă ; pe trotuar erau paturi, oglinzi şi lighene. Familia ungurilor se muta.

— Oh, Mac, priveşte ! suspină Trina.

— Sigur, sigur, murmură dentistul.

Pe urmă vorbiră foarte puţin. Rămaseră aproape o oră pe celălalt trotuar, urmărind atent, absorbiţi, emoţionaţi de tot ce se petrecea acolo.

În seara următoare, reveniră şi vizitară casa, încîntaţi să treacă dintr-o cameră într-alta şi să-şi imagineze că se şi instalaseră în ea. Aici avea să fie dormitorul, aici sufrageria, aici un salonaş drăguţ. Ieşind afară, pe scările din faţă îl întîlniră din nou pe proprietar, un tip voinic, cu faţa stacojie, şi atît de gras incit mersul îi părea o simplă mişcare a picioarelor, prin care-şi împingea în faţă burta. Trina vorbi cu el cîteva clipe, dar fără a ajunge la vreo înţelegere, şi cei doi plecară, după ce lăsaseră adresa. în timpul cinei McTeague spuse :

— Aă... ce gînduri ai, Trina ?

Trina îşi înălţă bărbia, înclinîndu-şi pe spate coroana grea a părului negru.

— Nu ştiu încă. Treizeci şi cinci de dolari, plus taxele de apă. Nu cred că ne putem permite, Mac.

— Pfui ! mormăi dentistul. Putem, cum să nu.

— Şi nu-i numai asta, spuse Trina, dar va costa foarte mult şi mutatul.

— Ah, vorbeşti ca şi cum am fi calici. Nu avem cinci mii de dolari ?

Trina se îmbujoră dintr-o dată pînă la urechi, şi-şi strînse buzele.

— Ei, Mac, ştii că nu-mi place să vorbeşti aşa. De banii aceia nu trebuie să ne atingem niciodată, niciodată.

— Şi-apoi, tu ai mai economisit nişte bani, continuă McTeague, exasperat de economisirile perseverente ale Trinei. Cîţi bani ai în caseta aceea de alamă de la fundul cufărului ? Cred că aproape o

sută de dolari... adică, sigur.

închise ochii' şi dădu din cap, ca unul care ştie ce spune.

Trina avea mai mult decît atît în casetă, dar instinctul de acumulare o împinsese să tăinuiască totul soţului ei : acum îl minţi prompt şi fără ruşine.

— O sută de dolari ! Ce-ţi trece prin cap, Mac ? Nu am nici cincizeci. Nu am nici *treizeci.*

— Oh, hai să ne mutăm în căsuţa aceea, izbucni McTeague. Avem acum o şansă cu care nu se ştie dacă o să ne mai întîlnim vreodată. Haide, Trina, aşa-i c-o s-o luăm ? Haide, spune, o s-o luăm, aşa-i ?

— Ar trebui să ne restrîngem foarte mult cheltuielile, dacă am face-o, Mac.

— Bine, foarte bine, eu zic s-o luăm.

— Nu ştiu, spuse Trina şovăind. Ar fi plăcut să avem o casă a noastră, numai a noastră. Dar hai să nu ne decidem pînă mîine.

In ziua următoare, proprietarul trecu pe la ei. Trina era plecată la cumpărături, iar dentistul, care nu avea pe nimeni la consultaţie, îl primi în „Saloane[4]*. înainte de a-şi da seama ce face, McTeague încheiase tîrgul. Proprietarul îl zăpăcise cu un potop de vorbe, îl convinsese că face o mare afacere mutîndu-se în căsuţa aceea, şi în cele din urmă i-o oferi „cu apa pe gratis".

— Perfect — perfect, spuse McTeague, o iau.

Celălalt scoase imediat o hîrtie.

— Atunci, semnaţi pentru chiria pe prima lună, şi putem spune că tîrgul e-ncheiat. Aşa se obişnuieşte, ştiţi, şi McTeague, ezitînd, semnă.

— Aş fi vrut să mai vorbesc înainte cu soţia mea, spuse el, şovăielnic.

— Oh, e-n regulă, răspunse proprietarul, degajat. Cred că dacă şeful familiei doreşte ceva, e destul.

McTeague nu avu răbdare pînă la prînz ca să-i spună Trinei noutăţile. De îndată ce o auzi revenind, puse deoparte mulajul de ipsos pe care îl făcea şi intră în bucătărie, unde o găsi tăind ceapă.

— Ei, Trina, avem casa. Am luat-o.

— Cum adică ? spuse ea repede.

Dentistul îi povesti ce făcuse.

— Şi ai semnat pentru chiria din prima lună ?

— Sigur, sigur. Aşa se obişnuieşte, ştii.

— Dar, bine, de ce ai făcut-o ? ţipă Trina. Ai fi putut să mă întrebi şi pe mine. Ştii ce ai făcut ? Tocmai în dimineaţa asta am vorbit cu doamna Ryer despre casa asta şi mi-a spus că ungurii au plecat de acolo fiindcă era absolut nesănătoasă ; că stă apa în subsol de luni şi luni de zile. Şi mi-a spus, continuă Trina indignată, că ea îl cunoaşte pe proprietar, şi e convinsă că, dacă ne-am fi tîrguit, am fi obţinut casa cu treizeci de dolari. Şi acuma, uite ce ai făcut ! încă nu mă decisesem să luăm casa. Şi nici acum n-o s-o iau, plină de apă în subsol, şi toate celelalte.

— Bine-bine, murmură McTeague, neajutorat, nu-i nevoie să o luăm dacă e nesănătoasă.

— Dar ai semnat o hîrtie, strigă Trina exasperată. Va trebui să plăteşti chiria pe luna aceea, ca să tenveţi minte. Oh, eşti atît de prost. Treizeci şi cinci de dolari aruncaţi pe fereastră. Nu mă mut în casa aia ; nu ne mişcăm un pas de aici. M-am răzgîndit şi, în plus, are şi apă în subsol.

— Mă rog, cred că putem face faţă la treizeci şi cinci de dolari, îngăimă dentistul, dacă e nevoie.

— Treizeci şi cinci de dolari aruncaţi pur şi simplu pe fereastră, strigă Trina, clănţănind din dinţi zgîlţîită de reflexele întregii zgîrcenii răscolite. Oh, capul cel mai tont pe care l-am văzut vreodată. Ai impresia că sîntem milionari, nu ? Ah, să pierzi treizeci şi cinci de dolari în halul ăsta.

Ochii-i înotau în lacrimi — lacrimi de necaz şi de mînie totodată. Niciodată nu-şi văzuse McTeague micuţa soţie atît de tulburată. Deodată ea se ridică în picioare şi trînti cratiţa cu ceapă pe masă.

— Ei bine, eu n-o să plătesc nici un cent, exclamă ea.

— Ce, ce ? bîigui dentistul, luat pe neaşteptate de izbucnirea ei.

— Spuneam că banii aceia, treizeci şi cinci de dolari, o să-i plăteşti tu singur.

— De ce... de ce...

— Fiindcă prostia ta ne-a adus în situaţia asta, şi tu **o** să suporţi consecinţele.
— Dar nu pot, nu *vreau.* O să... o să împărţim, în părţi egale. Dar... ziceai că... mi-ai spus că am putea lua casa dacă ne-ar lăsa apa pe gratis.
— N-am spus niciodată asta. Niciodată n-am spus. Cum poţi să vii şi să-mi spui asemenea lucruri ?
— Ba mi-ai spus, strigă McTeague, începînd să se înfurie la rîndul său.
— Mac, n-am spus, şi ştii că e aşa. Şi mai mult decît atît, n-o să plătesc nici un cent. Domnul Heise îţi achită săptămîna viitoare tratamentul de 43 de dolari, şi n-ai decît să plăteşti din ei.
— Dar tu ai o sută de dolari economisiţi în casetă, zbieră dentistul, întinzînd braţul într-un gest stîngaci. Plăteşte tu jumătate, şi eu jumătate, aşa-i cinstit.
— Nu, nu, nu, exclamă Trina. Nu-s o sută de dolari acolo. Şi n-o să te atingi de ei ; n-o să te atingi de banii mei, să ştii.
— Aha, dar cum au ajuns să fie ai tăi, pot să ştiu ?
— Sînt ai mei ! Ai mei ! Ai mei ! zbieră Trina, stacojie, cu dinţii clănţănindu-i de furie.
— Nu-s mai mult ai tăi decît ai mei.
— Fiecare penny e al meu.
— Ah, în ce încurcătură m-ai băgat, mîrîi dentistul. Am semnat hîrtia aceea ; aşa se obişnuieşte, înţelegi, aşa se obişnuieşte ; şi acuma arunci totul în spatele meu. Să presupunem că am fi luat casa — nu am fi împărţit, ca şi aici, chiria ?

Trina dădu din umeri afectînd o mare indiferenţă, şi începu să taie din nou ceapa.
— Aranjează cu proprietarul, spuse ea. E treaba ta ; ai bani.

Se străduia să afişeze un anume calm, ca şi cum ar fi fost o problemă care nu o mai atingea în nici un fel. Atitudinea ei reuşi să-1 exaspereze şi mai mult pe dentist.
— Nu, n-o fac ; nu, nici eu n-o fac, strigă el. O să

plătesc jumătate, şi pentru cealaltă jumătate să vină la tine.

Trina îşi astupă urechile cu mîna, ca să nu-i audă strigătele.

— O, nu face pe deşteaptă, răcni McTeague. Spune-mi, ai de gînd să-ţi plăteşti jumătatea, da sau nu ?

— Ai auzit ce am spus o dată.

— Ai de gînd să plăteşti ?

— Nu.

— Zgîrcito ! zbieră McTeague. Avaro ! Eşti mai rău decît bătrînul Zerkow. Foarte bine, foarte bine, păstrea- ză-ţi banii ! O să-i plătesc eu pe toţi treizeci şi cinci. Aş prefera să-i pierd pe toţi, decît să fiu un zgîrcit ca tine.

— Nu ai altceva mai bun de făcut decît să stai aici pe capul meu şi să mă insulţi ?

— Bine, pentru ultima oară, ai de gînd să mă ajuţi ?

Trina tăie capetele unei noi legături de ceapă şi nu răspunse nimic.

— Ei ? Ai de gînd ?

— Aş dori să rămîn singură în bucătărie, dacă n-ai nimic împotrivă, spuse ea pe un ton fals-dulceag, iritant la culme.

Dentistul ieşi tropăind, trîntind uşa în urma lui. Ruptura dintre ei se menţinu aproape o săptămînă. Trina nu i se adresa dentistului decît în monosilabe, iar el, scos din minţi de calmul şi de răceala ei, stătea îmbufnat în „Saloanele dentare", mormăind pe sub mustăţi lucruri crunte, sau găsindu-şi alinarea în cele şase melodii lugubre pe care le cînta la armonică reluîndu-le mereu, sau înjurîndu-şi cumplit canarul. De îndată ce primi banii de la Heise, McTeague trimise, furios, proprietarului casei suma datorată.

O împăcare formală între Trina şi dentist nu a avut loc. Relaţiile dintre ei s-au reajustat din mers. La sfîr- şitul săptămînii erau mai prieteni ca oricînd, dar a trebuit să treacă încă multă vreme pînă să vorbească din nou despre casă. Nici n-au mai mers

pe acolo duminica după-masa. Aproximativ o lună mai tîrziu, familia Ryer le spuse că însuşi proprietarul se mutase în casa pe care o doriseră atît.

Dar cearta lăsă urme asupra Trinei. începuse să regrete că refuzase să-şi ajute soţul, părîndu-i rău că împinsese lucrurile atît de departe. într-o după-masă, pe cînd lucra la animalele arcei lui Noe, se surprinse plîn- gînd din această cauză. îl iubea prea mult pe „ursul ei", ca să-1 nedreptăţească, şi poate că, în definitiv, ea era cea vinovată. Apoi îşi imagină cît de frumos ar fi ca, pe neaşteptate, să se apropie de el pe la spate, şi să-i strecoare în mînă banii, treizeci şi cinci de dolari, şi să-i aplece capul uriaş spre ea şi să-i sărute locul chel, cum făcea pe vremuri, înainte de căsătorie.

Apoi ezită, îşi întrerupse lucrul, cuţitul îi căzu în poală, iar între degete îi rămase o figură cioplită pe jumătate. Dacă nu treizeci şi cinci de dolari, atunci măcar 15 sau 16, partea ei. Dar o cuprinse un sentiment de subită revoltă împotriva unei asemenea generozităţi.

„Nu, nu", îşi spuse. „O să-i dau 10 dolari. O să-i spun că e tot ce pot să-i dau. E *tot* ce pot să-i dau".

Se grăbi să termine figurina la care lucrase pînă atunci, fixîndu-i urechile şi coada cu o picătură de clei, şi arun- cînd-o în coşul de lîngă ea. Apoi se ridică şi, intrînd în dormitor, deschise cufărul, după ce luă cheia de sub colţul unui covor, unde o ţinea ascunsă.

Caseta cu economii era în fundul cufărului, sub rochia de mireasă. Nu era decît mărunţiş — monede de jumătate de dolar şi de un dolar, cei mai mulţi, — iar ici-colo cîte o piesă de aur. Micuţa casetă de alamă se umpluse de mult. Trina îşi păstra surplusul într-un săculeţ din piele de căprioară, pe care-1 făcuse dintr-un pieptar vechi.

Acum, cedînd unui impuls care o încercase adesea, scoase afară caseta şi săculeţul şi, golind conţinutul pe pat, începu să numere atent. Erau 165 de dolari. Ii numără iarăşi, îi făcu grămezi, şi lustrui

piesele de aur cu şorţul, pînă începură să lucească. „Ah, da, zece dolari e tot ce-mi pot permite să-i dau lui Mac “ îşi spuse Trina. „Şi chiar şi aşa, cînd te gîndeşti că-s zece dolari — o să trebuiască să treacă patru sau cinci luni pînă să pot să-i pun la loc. Dar, dragul de Mac, ştiu că asta o să-1 bucure, şi poate“, adăugă ea, fulgerată deodată de o idee, „poate că o să-i refuze."

Luă o piesă de zece dolari din grămadă şi puse la loc restul. Apoi cugetă puţin. „Nu, nu piesa de aur,“ îşi zise. „E prea frumoasă. Şi cei de argint sînt buni“.

Făcu schimbul şi numără în palmă zece dolari de argint. Dar ce diferenţă era între aspectul şi greutatea săculeţului din piele de căprioară, ros, brăzdat de zbîrcituri lungi pornind de la şnurul cu care se-nchidea. Era o privelişte lamentabilă. Trina privea duios la cele zece piese mari din mină. Apoi deodată, întregul reflex de economie, instinctul de acumulare, dragostea de bani de dragul banilor, ţîşni şi se consolidă în ea.

„Nu, nu, nu,“ spuse. „Nu-s în stare. Poate e josnic, dir nu pot altfel. E mai presus de puterile mele.“

Băgă banii în săculeţ, şi-1 închise împreună cu caseta în cufăr, 'răsucind cheia cu un lung oftat de mulţumire.

Intorcîndu-se în salon la locul ei, se simţea totuşi tulburată, indispusă.

..înainte nu eram atît de zgîrcită,“ îşi spuse. „De cînd am cîştigat la loterie am devenit de-a dreptul avară. Mă acaparează, dar n-are a face, e un defect bun, şi-apoi, oricum, nu ipot să fac altfel.“

Capitolul 11

In dimineaţa aceea, soţii McTeague se sculară cu o jumătate de oră mai devreme ca de obicei, şi

luară în grabă micul dejun pe masa acoperită cu muşama, din bucătărie. Trina făcea curăţenie mare şi presimţea că o aşteaptă o lungă zi de trudă, iar McTeague îşi aminti că programase pentru ora şapte un pantofar neamţ.

Pe la opt, cînd dentistul era de mai bine de o oră în cabinet, Trina se năpusti asupra dormitorului cu un prosop în jurul capului şi cu o cîrpâ de praf în mînă. Acoperi cu hîrtie biroul şi maşina de cusut, şi strînse draperiile dintre salon şi dormitor. Pe cînd prindea în noduri mari perdelele de dantelă de la ferestre, o văzu în stradă, jos, pe domnişoara Baker şi, ridicînd puţin fereastra, o strigă.

— Oh ! dumneata erai, doamnă McTeague, strigă croitoreasa, întorcîndu-se şi ridicînd privirea.

Apoi începu o lungă conversaţie, Trina cu coatele sprijinite de pervaz, vrând să lenevească puţin, bătrîna domnişoară Baker, pe braţ cu coşul de cumpărături, şi cu mîinile înfăşurate în capetele şalului de lînă, împotriva frigului de dimineaţă. Sporovăiau strigînd una spre alta, între geam şi bordură, răsuflarea le ieşea din gură, învăluită în vagi aburi albi, vocile le erau ascuţite, ridicate, ca să domine zgomotul străzii ce începea să se trezească. Vînză- torii de ziare îşi făcură apariţia, împreună cu muncitorii cu ziua. începură să apară şi tramvaiele, tot mai multe ; de-a lungul străzii, negustorii îşi ridicau obloanele ; cîţiva încă nu-şi luaseră micul dejun. Cînd şi cînd, se ivea cîte un chelner de la un restaurant ieftin, traversînd strada în mînă cu o tavă acoperită cu un şerveţel.

— N-ai ieşit prea dimineaţă, domnişoară Baker ? strigă Trina.

— Nu, nu, răspunse cealaltă. In fiecare zi mă scol la şase şi jumătate, numai că nu ies întotdeauna aşa devreme. Voiam să iau o căpăţînă frumoasă de varză şi nişte linte pentru supă, şi dacă nu mergi devreme în piaţă, restaurantele iau tot ce e mai bun.

— Şi ai făcut piaţa, domnişoară Baker ?

— O, da ; şi am cumpărat un peşte — un calcan —priveşte.

Şi scoase din coş calcanul în chestiune.

— Oh, ce frumos calcan ! exclamă Trina.

— L-am luat de la Spadella ; vinerea are întotdeauna peşte frumos. Ce mai face domnul doctor, doamnă McTeague ?

— Ah, Mac e întotdeauna bine, mulţumesc, domnişoară Baker.

— Ştii, îmi spunea doamna Ryer, strigă micuţa croitoreasă, făcînd un pas înainte din calea unui geamgiu, că domnul doctor McTeague i-a scos un dinte preotului aceluia catolic, părintele...oh, i-am uitat numele, în fine, că i-a scos dintele cu degetele. E adevărat, doamnă McTeague ?

— A, desigur. Mac nu mai extrage dinţii decît aşa, aproape întotdeauna, mai ales dinţii din faţă. Are un adevărat talent. Spune că procedeul ăsta i-a adus mai mulţi clienţi, chiar şi decît firma pe care i-am dat-o, adaugă ea, arătînd marele molar aurit care se proiecta în afară de la geamul cabinetului.

— Cu degetele ! De neînchipuit, exclamă domnişoara Baker dînd din cap. Cită forţă ! Extraordinar ! Faci curăţenie ? întrebă ea, uitîndu-se la capul Trinei, înfăşurat în prosop.

— Îhî, răspunse Trina. Trebuie să vină curînd şi Maria Macapa, să-mi ajute.

La auzul numelui Măriei, micuţa croitoreasă scoase deodată o exclamaţie.

— Ei bine, vorbim atîta, şi era să uit să-ţi spun ceva ce abia aşteptam să-ţi spun. Doamnă McTeague, ce zici de una ca asta ? Maria şi bătrînul Zerkow, evreul acela polonez, roşcovanul, omul-cu-veohiturile — îl ştii, nu ? — au de gînd să se căsătorească.

— O, nu ! strigă Trina, stupefiată. Doar nu vorbeşti serios.

— Ba da, întocmai. Nu-i cel mai nostim lucru din cite ai auzit vreodată ?

— Oh, spune-mi tot ce ştii, spuse Trina, aplecîndu-se nerăbdătoare înainte.

Domnişoara Baker traversă strada şi veni chiar dedesubtul ferestrei.

— Ei bine, aseară a trecut pe la mine Maria şi m-a rugat să-i fac o rochie nouă. Spunea că vrea ceva vesel, ca cele pe care le poartă fetele de la bombonărie cînd ies la plimbare cu băieţii lor. Nunmi puteam da seama oe păţise, pînă cînd, în cele din urmă, mi-a spus că vrea o rochie cu care să se căsătorească, şi că Zerkow a cerut-o în căsătorie, şi că ea avea de gînd să primească. Sărmana Maria ! Am impresia că e prima şi unica propunere care i s-a făcut vreodată, şi asta i-a luat minţile.

— Dar ce găsesc ei unul la altul ? strigă Trina. Zerkow e oribil, şi e bătrîn, şi are părul roşu şi vocea sfîrşită, şi apoi e evreu, nu ?

— Ştiu, ştiu ; dar e singura ei şansă să se mărite, şi nu înţelege s-o piardă. Ştii că e cam smintită puţin. îmi pare foarte rău pentru biata Maria. Dar nu văd de ce ar vrea Zerkow să se însoare cu ea. Nu cred că o iubeşte, asta nu poate intra în discuţie. Şi apoi, Maria nu are un sfanţ, iar de Zerkow nu mă îndoiesc are o mulţime de bănet.

— Pariez că ştiu de ce, exclamă Trina cu o bruscă siguranţă ; da, ştiu exact de ce. Ascultă-mă, domnişoară Baker, ştii cit de ahtiat este Zerkow după bani şi aur şi celelalte asemănătoare.

— Da, ştiu ; dar ştii că Maria nu are...

— Şi-acuma, ascultă aici. Ai auzit-o pe Maria vorbind de serviciul acela de aur pe care ne spunea că îl avusese familia ei, undeva prin America Centrală ; cînd vorbeşte despre asta, se ţicneşte. E absolut normală în orice altă problemă, dar e destul s-o porneşti pe tema serviciului de aur, că-ţi turuie pînă te asurzeşte. E în stare să ţi-1 descrie ca şi cum l-ar fi văzut, şi e în stare să te facă aproape să-1 vezi în faţa ochilor. Acuma, stai să vedem : Maria şi Zerkow se cunosc destul de bine ; Maria merge la el din două în două săptămîni să-i vîndă vechituri ; în felul ăsta s-au împrietenit şi ştiu că anul acesta Maria a fost foarte des pe la Zerkow, iar uneori vine

el aici, s-o vadă. El o pune să-i spună mereu povestea cu serviciul de aur, şi ea i-o spune, şi încă-i pare bine, fiindcă el e singurul care o crede. Şi-acuma are de gînd să se însoare cu ea, fiindcă în felul ăsta o să poată auzi povestea în fiecare zi în fiecare oră. E cam la fel de zăpăcit de povestea asta ca şi Maria. O să fie o pereche ideală, nu ? Nebuni amîndoi din cauza unui serviciu de aur care nu a existat niciodată. Poate că Maria se mărită cu el fiindcă e unica ei şansă de a se mărita, dar sînt sigură că o face mai. degrabă fiindcă a găsit pe unul căruia să-i spună povestea şi care să i-o şi creadă. Nu ţi se pare că am dreptate ?

— Ba da, ba da, cred că ai, admise domnişoara Baker.

— Dar oricum ar fi, e o căsătorie cam bizară, spuse Trina, gînditoare.

— Ah, se poate spune foarte bine aşa, confirmă cealaltă, dînd din cap.

Urmară cîteva momente de tăcere. Cele două, una la geam, cealaltă pe trotuar, rămaseră un timp pe gînduri, mirîndu-se de ciudăţenia acelei întîmplări.

Dar deodată interveni o variaţie Alexander, setter-ul irlandez al lui Marcus Schouler, pe care stăpînul lui îl lăsa să hoinărească nestînjenit prin vecini, apăru de după colţ foarte vioi şi se apropie în fugă de-a lungul trotuarului pe care se afla domnişoara Baker. In aceeaşi clipă, pe uşa laterală a casei ţîşni cîinele scoţian care aparţinuse pe vremuri poştei. Intr-o fracţiune de secundă, cei doi inamici se recunoscură. Se opriră brusc, cu picioarele ţepene. Trina ţipă scurt.

— Ah, fii atentă, domnişoară Baker. Cîinii ăştia se urăsc de parcă ar fi oameni. Ar fi bine să te fereşti. O să se in- caiere, cu siguranţă.

Domnişoara Baker îşi găsi refugiul într-un vestibul apropiat, de unde continuă să urmărească scena, cu interes şi curiozitate. La o fereastră de la etajul de sus se ivi cu un ţipăit ascuţit capul Măriei Macapa. Chiar şi silueta uriaşă a lui McTeague apăru în geamul „Saloanelor[44], în timp ce peste

umerii lui se vedea faţa pacientului, cu un şervet în jurul gîtului, şi protectorul de gumă în gură. întreg blocul ştia de duşmănia dintre cei doi cîini, dar pînă acuma nu ajunseseră încă niciodată faţă în faţă.

între timp, javra scoţiană şi setter-ul se apropiară unul de altul ; oprindu-se iar la doi paşi, ca în urma unui acord mutual. Javra vru să-1 abordeze din flanc, dar setter-ul se roti instantaneu într-o tentativă similară. Cu cozile ridicate, cu colţii lungi şi albi dezgoliţi, cu părul de pe ceafă zbîrlit, arătîndu-şi albul înveninat al ochilor, trăgeau aer pe nări într-un mîrîit prelung. Fiecare din ei părea să fie personificarea furiei şi a urii nesatisfăcute. începură să se rotească unul în jurul celuilalt, cu o teribilă încetineală, păşind ţeapăn, în vîrful labeloir. Apoi începură să se în- vîntească în sens opus. Repetară de două ori aiceastă alternare, întreţinîndu-şi mîrîielile.

De apropiat nu se apropiau însă, distanţa dintre ei fiind păstrată cu o precizie aproape matematică. Era ceva cumplit, dar nu era încă război. Apoi setter-ul, oprindu-se, îşi întoarse încet capul de la inamicul său. Javra pufni pe nas. şi manifestă un interes deosebit pentru un pantof wechi din rigolă. Treptat, cu demnitatea unor monarhi, se îndepărtară unul de altul, Alexander se îndreptă cu aroganţă spre colţul străzii. Javra păşi spre uşa de unde ieşise, părînd că-şi aminteşte de ceva deosebit de important. O dată ieşiţi din zona vizuală, începură să latre amîn- doi, sălbatic.

— Ei, bine, e de neînchipuit! exclamă Trina cu un intens dezgust. După halul în care se urau, ai fi crezut că la prima ocazie o să se sfîşie în bucăţi, şi uite că-mi pierd de pomană întreaga dimineaţă... şi închise geamul, trîntindu-1.

— Pe el, pe el ! strigă Maria Macapa, înibr-o vagă tentativă de a stiîrni încăierarea.

Băitrina domnişoară Baker ieşi din vestibul, tuguindu-şi buzele, cu totul deconcertată de acel fiasco. „Ştia asta, după tot tărăboiul ăla[1]', îşi spuse ea, cu necaz.

Micuţa croitoreasă cumpără un plic cu seminţe de con- durul-doamnei şi se reîntoarse în cămăruţa ei. Dar în timp ce urca primul şir de trepte, se pomeni deodată faţă-n faţă cu Moş Grannis, care cobora. Era între orele opt şi nouă, şi el se îndrepta, fără îndoială, spre micul spital de cîini. Domnişoara Baker fu cuprinsă deodată de un tremur, micile şi ciudatele ei bucle false începură să-i vibreze, obrajii ofiliţi i se înroşiră uşor — foarte uşor — iar inima începu să-i bată atît de violent sub şalul de lînă, încît fu nevoită să-şi mute coşul în cealaltă mînă şi să se sprijine de balustradă.

Cît despre Moş Grannis, acesta fu copleşit de uimire. Stîngăcia părea să-i fi paralizat membrele, buzele i se crispară, uscate, mîna-i tremura, în drumul ei spre bărbie. Dar ceea ce se adăugă jenei teribile a domnişoarei Baker, de data asta, fu împrejurarea de a fi văzută cărînd nenorocitul de coş plin cu peştele şi varza aceea nenorocită. Se părea că o soartă vitregă persevera în a-i scoate pe cei doi faţă în faţă în cele mai nepotrivite momente.

Chiar acum, bunăoară, se produsese o catastrofă. Micuţa croitoreasă îşi schimbă coşul dintr-o mînă într-alta într-un moment foarte rău ales, când Moş Grannis, grăbin- du-se să treacă, scoţîndu-şi pălăria într-un salut pripit, izbi coşul cu braţul, trimiţîndu-1 de-a dura pe scări în jos. Calcanul căzu pe primul palier ; lintea se împrăştie în tot blocul ; iar varza, sărind din treaptă-n treaptă, bubui în uşa dinspre stradă, umplînd de vuiet toată clădirea.

Micuţa croitoreasă, teribil de necăjită, supărată şi stingherită, se străduia din răsputeri să-şi stăpînească lacrimile. Moş Grannis rămase o clipă cu ochii rătăciţi, mur- murînd :

— Oh, vă rog să mă iertaţi ; îmi pare foarte rău. Vă rog foarte mult să mă iertaţi, vă rog mult... foarte mult.

Marcus Schouler, ieşind din camera lui, salvă situaţia.

— Noroc, oameni buni ! strigă. La naiba ! Vi s-a răsturnat coşul... s-a răsturnat, într-adevăr. Păi, să

strîngem totul.

El şi cu Moş Grannis se perindară în sus şi-n jos pe scări, culegînd peştele, lintea şi varza groaznic de bătucită. Marcus se desfăşura furios împotriva laşităţii lui Alexander, despre care tocmai îi povestise Maria.

— O să-1 croiesc cu biciul, zbieră el. Asta o să fac, asta o să fac. O s-o fac, într-adevăr. Nu vrea să se încaiere ? O să-i dau eu bătaie, potaie nenorocită şi scîrboasă. Daoă nu vrea să se încaiere n-o să mănînce. O să iau căţelul măcelarului, şi-o să-i bag pe amîndoi într-un sac, şi o să-i scutur bine-bine. Asta o să fac, într-adevăr, şi atunci cred că Alee o să lupte. Să mergem, domnule Grannis, şi-1 luă pe bătrîn cu el.

Micuţa domnişoară Baker se grăbi să ajungă în cameră, şi se încuie înăuntru. Rămase toată ziua răscolită şi necăjită iar seara ascultă cu încordare să audă cînd se-ntoarce Moş Grannis. El începu de îndată să lucreze, legînd numere vechi de reviste. îl auzi trăgînd aşor scaunul şi masa cu micul aparat de legat, lîngă perete. Imediat făcu şi ea la fel, pregătindu-şi o ceaşcă de cei. în tot restul serii cei doi bătrîni „îşi ţinură companie" în maniera lor obişnuită. „Acomodarea" lor, cum începuse să-i zică domnişoara Baker. Faptul că se cunoscuseră, că fuseseră obligaţi să-şi vorbească nu schimbase cu nimic relaţiile dintre ei. Aproape imediat recăzuseră în vechiul făgaş, cu totul incapabili să-şi învingă timiditatea şi stînjeneala sufocantă de care erau cuprinşi cînd se întîlneau. Era un fel de hipnotism, ceva care-i depăşea. Dar ei nu erau cu totul nemulţumiţi de felul cum decurgeau lucrurile. Era'mica lor romanţă, şi ultima, şi o trăiau cu supremă bucurie şi calmă mulţumire.

Marcus Schouler ocupa încă vechea cameră, cu un etaj deasupra camerelor unde se instalase McTeague cu Trina. Aceştia îl vedeau însă foarte rar. Cînd şi cînd, dentistul sau soţia lui îl întîlneau pe scări. Uneori o oprea pe Trina şi discuta cu ea, interesîndu-se de părinţii ei şi întrebînd-o dacă domnul Sieppe nu găsise încă pe cineva cu care el,

Marcus, „să se asocieze[14] pentru o crescătorie de vite. Cînd

îl întâlnea pe McTeague, abia daioă dădea din cap. Cearta dintre cei doi nu fusese niciodată cu totul aplanată. Lui McTeague îi venea greu să-şi închipuie că Marcus îi fusese odată „prieten la cataramă[11], că făcuseră cîndva lungi plimbări împreună. Ii părea rău că-i tratase o dată gratis un dinte, iar Marcus îşi spunea zilnic că faptul de a-şi fi cedat ,,fata“, prietenului — fata care cîştigase o avere — constituia marea greşeală a vieţii lui. Nu mai trecuse pe la Trina decît o singură dată de la căsătoria ei, o dată cînd ştiuse că McTeague era plecat. Trina îl condusese prin camere, şi-i explicase destul de inocentă cît de plăcută era viaţa lor acolo. Marcus plecase aproape bolnav de invidie ; ranchiuna la adresa dentistului — şi a lui însuşi, totodată — nu mai cunoştea limite. „Şi ar fi putut să fie totul al tău, Marcus Schouler", îşi murmură sieşi, pe scări. „Mă, cap sec, nebun tâmpit !“.

între timp, Marcus era implicat tot mai mult în politica din circumscripţia sa. Ca secretar al „Clubului pentru Perfecţionare din Polk Street" — care curînd se dezvoltă vertiginos şi începu să ia proporţiile unei maşini politice republicane — descoperi că putea realiza ceva mai mult decît era nevoie ca să trăiască bine. Renunţă imediat la situaţia de asistent al lui Moş Grannis la spitalul de cîini. Marcus simţea că are nevoie de un cîmp de acţiune mai larg. Urmărea să obţină un post plătit din visteria oraşului. Cînd a izbucnit marea grevă a feroviarilor, se pomeni angajat deodată ca ajutor de şerif, şi petrecu o săptămînă memorabilă în Sacramento, unde participă la cîteva încăierări teribile cu greviştii. Marcus avea acea labilitate temperamentală şi pasionată disponibilitate de a se simţi jignit, care la cei din clasa lui trecea drept vitejie. Dar indiferent de motive, promptitudinea cu care întâmpina pericolul era în afara oricărei îndoieli. După grevă se 'reîntoarse în Polk Street şi, devotîndu-se cu inima, trupul şi sufletul Clubului, deveni unul din conducătorii lui. La alegerile locale, unde fusese în joc un imens contract pentru pavări,

Clubul îşi făcu simţită prezenţa în circumscripţie, iar Marcus aranjă şi trase sforile în aşa fel încît, la sfîrşit, se pomeni cu vreo patru sute de dolari în buzunar.

Ieşind din „Saloane" în amiaza zilei în care Trina auzise de căsătoria Măriei Macapa, McTeague o găsi pe Trina prăjind cafea pe o lopăţică, în cameră. Oricît se străduise, Trina nu reuşise să înlăture cu totul din camere un anume vag miros, greu de definit, care însă o indispunea în mod deosebit. Mirosul chimicalelor fotografului persista, în ciuda tuturor încercărilor Trinei de a scăpa de el. Ardea pastile şi iască chinezească, sau chiar, cum făcea acuma, cafea pe lopăţică, dar totul fără nici un rezultat. într-ade- văr, singurul neajuns al încîntătorului lor cămin era mirosul acela general, neplăcut, de care era pătruns — un miros datorat în parte chimicalelor fotografului, în parte gătitului în bucătărie, şi în parte eterului şi creozotului din „Saloanele“ dentistului.

Intrînd acum pentru dejun, McTeague găsi masa pusă, cu faţă de masă roşie cu flori albe, şi în timp ce se aşeza pe scaun, soţia lui puse deoparte lopăţică şi-i aduse peştele şi cana de ciocolată. Legîndu-şi şervetul în jurul gulerului imens, McTeague privea absent în jur, rotin- du-şi ochii.

în timpul celor trei ani de căsnicie, tînăra pereche nu adăugase decît puţine lucruri mobilierului, Trina decla- rînd că nu-şi puteau permite mai mult. Camera de zi nu se mai înnoise decît cu trei piese. Deasupra harmoniului atîrna certificatul de căsătorie, înrămat în negru. Acesta avea de o parte buchetul de nuntă al Trinei, sub o vitrină de sticlă, păstrat prin nu se ştie ce fenomen teribil şi ne- cunoscut, şi de cealaltă parte fotografia Trinei şi a dentistului ca mire şi mireasă. Tabloul din urmă era grozav, şi fusese făcut imediat după cununie, cînd hainele lui McTeague mai erau noi, iar mătăsurile şi vălul Trinei nu-şi pierduseră prospeţimea. Trina, cu vălul ridicat, şedea foarte dreaptă într-un fotoliu de

rips, cu coatele strîns lipite de corp, ţinînd în faţă buchetul de flori ; dentistul stătea în spate, cu o mînă pe umărul ei, iar cu cealaltă vîrîtă la pieptul vestonului „Prince Albert“, cu bărbia în vînt, cu ochii privind într-o parte, iar cu piciorul stîng împins înainte, într-o atitudine dş statuie a unui Secretar de Stat.

— Ascultă, Trina, spuse McTeague cu gura plină de peşte, Heise a trecut pe la mine în dimineaţa asta. Şi-mi zicea : „Ce-aţi spune de un picnic la Schuetzen Park, marţea viitoare, ?“ Ştii că marţi vine tapiţerul să-mi tapiţeze pereţii „Saloanelor[41] şi o să fiu liber toată ziua. Asta i-a dat lui Hesie ideea. Zice că o să vină şi soţii Ryer. E aniversarea căsătoriei lor. O s-o chemăm şi pe Selina ; ne putem întîlni pe ţărmul celălalt. Ce zici, vrei să mergem ?

Trina mai păstra încă mania pentru picnicuri de familie, care fusese unul din cele mai îndrăgite obiceiuri ale familiei Sieppe ; dar acum interveneau alte considerente.

— Nu ştiu dacă ne putem permite luna asta, Mac, spuse ea, turnînd ciocolată. Săptămîna viitoare trebuie să plătim gazul, şi apoi mai e şi tapiţerul.

— Ştiu, ştiu, răspunse soţul ei. Dar săptămîna asta am avut un pacient nou, i-am plombat doi molari şi un incisiv superior încă la prima şedinţă, şi mi-a spus că o să-şi aducă şi copii. E un frizer de pe o stradă din împrejurimi.

— Bine, atunci o să plăteşti tu jumătate, spuse Trina. O să ne coste trei sau patru dolari pe puţin ; şi vezi ca familia Heise să-şi plătească drumul, amîndouă drumurile, şi fiecare să-şi aducă de mîncare pentru sine. Da, adăugă ea, după o pauză, o să-i scriu Selinei şi-o s-o chem cu noi. N-am văzut-o pe Selina de luni de zile. Cred că va trebui, totuşi, să pun de mîncare şi pentru ea, admise Trina, la fel cum am făcut şi data trecută, fiindcă stă într-o pensiune şi cei de-acolo fac scandal cînd e vorba şă-i dea mîncare rece.

Puteau conta pe un timp plăcut, în această vreme a anului — erau în luna mai — iar în marţea aceea,

în special, a fost cum nu şi-ar fi putut dori mai frumos. Grupul se întîlni la debarcader la ora nouă, încărcaţi cu toţii cu coşuri. Soţii McTeague sosiră ultimii ; Ryer şi soţia lui se şi îmbarcaseră. îi întîlniră pe soţii Heise în sala de aşteptare.

— Salut, doctore, strigă şelarul, cînd îi văzu intrînd. Cam aşa arată un picnic de oameni bătrîni, însuraţi cu toţii.

După ce pomi vaporaşul, grupul se adună pe puntea superioară, aşezîndu-se şi ascultînd orchestra muzicanţilor italieni care, întrucît timnul era frumos, cîntau pe punte afară.

— Oh, o să petrecem minunat, exclamă Trina. Dacă-mi place ceva pe lume, atunci îmi place picnicul. îţi aminteşti de primul nostru picnic, Mac ?

— Sigur, sigur, răspunse dentistul; am avut o trufă de Gotha.

— Iar August a pierdut vaporaşul, interveni Trina, şi tata l-a plesnit. îmi amintesc perfect.

— O, priviţi, spuse doamna Heise, arătînd cu capul spre un ins care urca spre cabină. Nu e domnul Schouler ?

Era Marcus, neîndoielnic. Văzînd grupul, îi privi o clipă uluit, apoi urcă în fugă spre ei, cu ochii holbaţi.

— Asta-i culmea ! spuse el, emoţionat. Dar ce e ? Unde- aţi pornit ? Spuneţi, nu-i ciudat să ne întîlnim cu toţii în felul ăsta ?

Salută larg pe cele trei femei, dădu mîna cu „verişoara Trina[44], şi adăugă întorcîndu-se spre bărbaţi :

— Mă bucur că vă văd, domnule Heise. Bună, domnule Ryer.

Pe dentist, care schiţase o mişcare de salut reţinut, îl ignoră cu totul. McTeague se aşeză pe scaun, mormăind ceva în mustaţă.

— Spuneţi-mi, ce se întîmplă, unde-aţi pornit aşa cu toţii ? întrebă iar Marcus.

— Mergem la un picnic, strigară cele trei femei, vorbind toate deodată.

Iar Trina adăugă :

— Mergem iar la vechiul nostru Schuetzen Park.

Dar văd că nici tu nu te laşi mai prejos, vere Mark ; şi tu arăţi ca unul care are o destinaţie asemănătoare.

De fapt, Marcus era îmbrăcat foarte îngrijit. Purta nişte pantaloni albaştri, o haină neagră „cu şliţuri“, şi o cravată albă de batist (pentru el simbolul supremei eleganţe). Avea de asemenea un baston, o vergea subţire de ebonit, cu cap aurit, oferit de „Clubul pentru Perfecţionare[41], în semn de recunoştinţă „pentru serviciile aduse[44].

' — E drept, e drept, admise Marcus, rînjind. Mi-am luat
o zi de concediu, astăzi. Am puţină treabă la Oakland şi m-am gîndit să trec şi pe Strada B s-o văd pe Selina. N-am mai trecut pe la...

Dar grupul scoase o exclamaţie.

— O, dar Selina vine cu noi !

— Urmează să ne întîlnim la staţia din Schuetzen Park, explică Trina.

Treburile lui Marcus în Oakland erau pură invenţie. Trecea gcjlful cu singura intenţie de a o vedea pe Selina. Marcus se împrietenise cu Selina la puţin timp după căsătoria Trinei, şi de atunci o „frecventa“ constant, orbit şi atras de aleasa ei educaţie, faţă de care afişa un respect deosebit. La perspectiva de a nu o întîlni de data asta, se simţi sincer dezolat. Supărarea lui luă deodată forma unei porniri împotriva lui McTeague. Toată vina o purta dentistul. Ah, McTeague se interpunea şi acum între el şi Selina, cum se interpusese cîndva între el şi Trina. Uite, dom’le, fir-ar să fie ! cum îşi bătea joc şi acum de el. Deodată îi năvăli sîngele în obraji şi sp uită furios spre dentist care, prinzîn- dui privirea, începu din nou să mormăie sub mustaţă.

— Bine, dar, începu doamna Ryer şovăind, privind spre Ryer ca pentru a cere aprobare, dă ce să nu vină şi Marcus cu noi ?

— Vai, dar sigur că da, exclamă doairtna Heise, ignorînd cu totul ghionturile viguroase ale soţului ei. Cred că avem mîncare suficientă pentru toată lumea ; nu eşti de aceeaşi părere, doamnă McTeague ?

Interpelată astfel, Trina nu putu decît să aprobe.
— Dar desigur, vere Mark, spuse ea ; vino cu noi, bineînţeles dacă vrei.
— Păi, fiţi siguri că vin, strigă Marcus, entuziasmat deodată. Sigur, e grozav ; e, într-adevăr ; un picnic... ah, sigur... şi o s-o întîlnim pe Selina în staţie.
Vaporul trecea pe lîngă Goat Island, cînd şelarul propuse ca bărbaţii să coboare la bar, pe puntea inferioară, şi să bea cîte ceva. Ideea se bucură de un succes imediat.
— Să te vedem la treabă, spuse Ryer.
— Bun, o să bem ceva ! Da, domnule, o să bem, într-adevăr.
— Da, da, băutură, ăsta-i cuvîntul.
La bar, Heise şi Ryer comandară cocteiluri, Marcus ceru „creme Yvette“ ca să-i năucească pe ceilalţi. Dentistul dori bere.
— Ascultaţi, exclamă deodată Heise, pe cînd îşi luau paharele. Ascultaţi, domnilor, se întoarse el spre Marcus şi dentist. în ultimul an, sau aşa ceva, voi doi v-aţi cam stat în gît unul altuia ; ce-ar fi să vă daţi mîna acuma, şi să uitaţi totul ?
McTeague fu cuprins deodată de un puternic sentiment de generozitate. întinse mîna lui mare.
— N-am nimic contra lui Marcus, mormăi el.
— Mă rog, n-am nimic împotrivă, admise Marcus, puţin ruşinat, cînd li se atinseră palmele. E-n regulă.
— Aşa, aşa, exclamă Heise, încîntat de succesul ideii lui. Şi-acum, să bem, băieţi.
Ridicînd paharele, băură cu toţii în tăcere.
Picnicul din ziua aceea a fost foarte reuşit. Nimic nu se schimbase în Schuetzen Park din ziua picnicului memorabil al familiei Sieppe, cu patru ani în urmă. După ce mîncară, bărbaţii se îndreptară spre poligonul de tragere, în timp se Selina, Trina şi celelalte două femei strîngeau vasele. O oră mai tîrziu bărbaţii li se alăturară, foarte bine dispuşi. Ryer cîştigase concursul improvizat, totalizînd un scor impresionant, în care se includeau şi trei ţinte lovite drept la mijloc, pe

cîtă vreme McTeague nu fusese în stare nici măcar să atingă ţinta.

Competiţia de tir stîrnise în ei spiritul de concurenţă, şi restul după-amiezii îl petrecură cu exerciţii atletice. Femeile stăteau pe un taluz cu iarbă, cu pălăriile şi mănuşile alături, privind la bărbaţii, care se luptau între ei. Aceştia, stimulaţi de micile strigăte ale femeilor şi de bătăile din palme, începură să se grozăvească. îşi scoaseră hainele şi vestele, chiar şi cravatele şi gulerele, şi începură să se întreacă între ei, leoarcă de sudoare, ca să producă impresie asupra nevestelor. Alergară curse de cîte o sută de iarzi pe aleea de zgură, executară cîteva figuri stîngace la inele şi la barele paralele. Găsiră chiar un bolovan mare, rotund, pe plajă, şi un timp aruncară cu „greutatea[11]. Atît timp cît se pusese problema agilităţii, cel mai bun fusese, de departe, Marcus ; dar forţa imensă a dentistului, forţa lui brută, rudimentară, grosolană, constituia obiectul admiraţiei tuturor. McTeague spărgea nuci — luate din coşurile cu mîncare — în îndoitura braţului şi arunca bolovanul cu aproape doi metri mai departe decît ceilalţi. Heise se considera deosebit de tare în încheieturile mîinilor, dar dentistul, cu o singură mînă, îi smulse un baston, din ambele mîini, cu o răsucire care aproape că i-a luxat celuilalt braţul. Apoi dentistul ridică nişte greutăţi, se atîrnă în bărbie de inele, fără să dea semne că ar putea obosi vreodată.

Aceste succese îi suciră capul ; se învîrtea ţanţoş prin faţa femeilor, scoţîndu-şi pieptul în afară şi lungindu-şi buzele într-un rînjet triumfător. Pe măsură ce-şi etala forţa, începu să abuzeze de ea ; îi maltratară aproape pe ceilalţi, încleştîndu-le şi strîngîndu-le braţele pînă ce se zvîrcoleau de durere, sau plesnindu-1 pe Marcus peste spate încît acestuia i se tăia respiraţia, încercînd cu disperare să înghită o gură de aer. Vanitatea copilăroasă a acestei namile nu se deosebea cu nimic de aceea a unui şcolar. începu să-şi povestească isprăvile de forţă de pe vremea cînd era tînăr. Odată, doborîse o juncană cu o lovitură de pumn între ochi, da, şi

juncana înţepenise, începuse să tremure, şi murise fără să se mai scoale.

McTeague îşi spuse povestea o dată, şi încă o dată. Povesti, în tot cursul după-amiezii, cui voia s-asculte, minunea aceea, exagerînd efectul loviturii, şi inventînd detalii cumplite. Da, juncana făcuse spume la gură, şi ochii i se căscară — da, da, ochii i se holbaseră uite aşa — iar măcelarul spusese că ţeasta-i era făcută zob, da, ăsta-i cuvîntul — parcă-ar fi fost lovită cu barosul.

Deşi se împăcase cu dentistul pe vapor, aversiunea lui Marcus faţă de McTeague se trezi din nou, o dată cu lău- dăroşeniile acestuia. Cînd McTeague îl plesni peste spate, el se retrase deoparte ca să-şi recapete respiraţia, pri- vindu-1 cu o ură feroce pe dentist care se plimba în sus şi-n jos, îmbătat de privirile admirative ale femeilor.

„Ah, dentist de duzină," scrîşni el printre dinţi. „Ah, plombagiu cu zinc, ucigaş de vaci, ce ţi-aş arăta eu o dată, namilă şi scîrnăvie — mă... mă... *ucigaş de vaci!*

Cînd reveni între ei, îi găsi pregătindu-se pentru o repriză de trintă.

— Ştiţi ceva, spuse Heise, facem o întrecere. O să lupt eu cu Marcus, şi doctorul cu Ryer, apoi câştigătorii între ei.

Femeile bătură din palme, încîntate. O să fie palpitant. Trina strigă :

— Mai bine mi-ai da să-ţi ţin banii şi cheile, Mac, să nu le pierzi din buzunar.

Bărbaţii încredinţară femeilor lucrurile de preţ, şi începură trînta.

Dentistul îl doborî pe Ryer fără măcar să-şi schimbe poziţia ; Marcus şi şelarul se luptară un timp, pînă cînd Heise alunecă deodată pe o fîşie de gazon şi căzu pe spate. Rostogolindu-se împreună cu el, Marcus se răsuci de sub adversarul său şi îi forţă spre pămînt întîi un umăr, apoi pe celălalt.

— în regulă, în regulă, gîfîi şelarul, înveselit, sînt învins. Acum, o să te lupţi cu doctorul, adăugă, după ce se ridicase în picioare.

Repriza dintre McTeague şi Marcus se anunţa interesantă. Dentistul, desigur, avea un avantaj enorm în ceea ce priveşte forţa, dar Marcus se mîndrea cu tehnica lui, cunoscînd ceva din metoda strangulării şi „simplu Nel- son". Cînd se aşezară faţă în faţă, bărbaţii se retraseră pe margine ca să le facă loc, iar Trina şi celelalte femei se ridicară în picioare, de emoţie.

— Pariez că Mac o să-1 doboare, totuşi, zise Trina.

— Gata ! strigă Ryer.

Dentistul şi Marcus se apropiară, urmărindu-se atent din priviri.. Se învîrtiră în jurul ringului improvizat. Marcus căuta înfrigurat un moment prielnic. Scrîşnea din dinţi, spunîndu-şi că dacă l-ar trînti pe McTeague, l-ar omorî cu siguranţă. Ah, o să-i arate el lui, acuma. Deodată, cei doi se încleştară ; Marcus căzu în genunchi. Dentistul îşi prăvăli trupul mare pe umerii adversarului şi, proptin- du-i în faţă palma uriaşă, îl împinse în jos, pe spate. Nu se punea problema să rezişti unei asemenea forţe colosale. Marcus se răsuci şi căzu cu faţa la pămînt.

McTeague se ridică în aceeaşi clipă, rîzînd de bucurie.

— Eşti învins, exclamă el.

Marcus se ridică în picioare.

— Nici un învins, strigă el, cu pumnii încleştaţi. Nici un învins, la dracu 1 Trebuie să ating pămîntul cu umerii.

McTeague păşea ţanţoş, jubilînd.

— Ei, eşti învins. Te-am doborît. Nu l-am doborît, Trina ? Ehei, n-ai cum să te lupţi *cu mine.*

Marcus fierbea de furie.

— Nu-i adevărat! nu-i adevărat! nu-i adevărat! Şi nici nu poţi să mă dobori! Trebuie să mai luptăm o dată.

Se apropiară şi ceilalţi Vorbeau toţi deodată.

— Are dreptate.

— Nu l-a învins.

— Amîndoi umerii, jos.

Trina batea din palme şi-i făcea semne cu mîna

lui McTeague, de pe micul răzor pe care stătea, deasupra lor. Marcus îi întrerupse pe toţi, zbierînd şi tremurînd de ciudă şi furie.

— înţelege că nu aşa se luptă. Cel doborît trebuie să atingă pămîntul cu amîndoi umerii. Trebuie să-mi mai acorzi o repriză.

— Aşa e, spuse Heise, amîndoi umerii. Mai încearcă o dată. Tu şi Schouler trebuie să mai încercaţi o dată.

McTeague era zăpăcit de atîta vorbărie. Nu putea înţelege despre ce era vorba. L-o fi jignit iar pe Marcus ?

— Ce ? Ce ? Despre ce-i vorba ? exclamă el, perplex, uitîndu-se de la unul la altul.

— Haide, trebuie să mai lupţi o dată cu mine, zbieră Marcus.

— Sigur, sigur, strigă dentistul. O să mai lupt o dată cu tine. Lupt cu oricine, strigă el, ca izbit deodată de o idee.

Trina privea cu oarecare teamă.

— Mark e puţin cam turbat, spuse ea cu jumătate de voce.

— Da, admise Selina. Domnul Schouler are un temperament foarte aprins, dar nu se teme de nimic.

— Gata ! strigă Ryer.

De data asta Marcus era mai prudent. De două ori, în timp ce McTeague se repezea spre el, reuşi să se strecoare cu abilitate. Dar cînd McTeague reveni a treia oară cu capul aplecat, Marcus, ridicîndu-se în toată lungimea lui, îl prinse cu mîinile în jurul gîtului. Dentistul îl apucă şi-i sfîşie mîneca de la cămaşă. Se auzi un hohot răsunător de rîs.

— Fii atent că-ţi pierzi cămaşa, strigă doamna Ryer.

Cei doi se luptau fără cruţare. Ceilalţi îi auzeau icnind şi gîfîind, în timp ce trudeau încleştaţi. Ghetele lor smulgeau bulgări mari de gazon. Deodată, căzură amîndoi, cu o bufnitură cumplită.

Dar în timpul căderii, Marcus, ca un ţipar, se zvîrcoli, scăpînd din încleştarea dentistului, şi căzu pe o latură. McTeague se prăbuşi peste el cu o cădere de bou înjunghiat."

— Acum trebuie să-1 întorci pe spate, strigă Heise către dentist. Altfel nu e învins.

Apăsînd cu bărbia-i uriaşă, proeminentă, umărul lui Marcus, dentistul icnea şi se zbuciuma. Faţa-i ardea, iar claia de păr blond îi căzu pe frunte, plină de sudoare. Marcus, în ciuda eforturilor disperate, începea să cedeze. Un umăr îi era jos, iar celălalt începuse să-1 urmeze ; încet, încet se apropia de pămînt. Micul grup de spectatori îşi ţinea respiraţia. Selina rupse tăcerea, ţipînd ascuţit :

— Dar puternic mai e doctorul McTeague !

Marcus o auzi şi furia lui depăşi orice limite. Furia nebună din cauza înfrîngerii pe care urma să i-o provoace dentistul, şi asta sub ochii Selinei, ura pe care i-o purta ,,prietenului de altădată, şi ura neputincioasă a propriei slăbiciuni, au rupt dintr-o dată toate zăgazurile.

— Fii blestemat ! Dă-te jos de pe mine, strigă el înăbuşit, scuipînd cuvintele cum îşi scuipă şarpele veninul.

Spectatorii ţipară. O dată cu blestemul, Marcus îşi întorsese capul şi-1 muşcase pe dentist de ureche, din care ţîşni un şuvoi de sînge roşu-aprins.

Urmă o scenă cumplită. Bruta care zăcuse pînă atunci în McTeague atît de aproape de suprafaţă se trezi subit — monstruoasă, irezistibilă. McTeague sări în picioare zbie- rînd cuvinte fără înţeles, cu totul altfel de cum erau modulaţiile de bas ale vorbirii lui. Era urletul hidos al unei fiare rănite, ţipătul unui elefant atins. Nu articula nici un cuvînt ; în torentul de sunete ascuţite pe care-1 scotea prin gura larg deschisă nu era nimic omenesc. Era ceva ce nu mai avea nimic uman ; mai degrabă un ecou din junglă.

Prea încet şi indolent ca să se supere în situaţii obişnuite, McTeague era acum alt om. Furia lui se transformă într-o obsesie, o manie nocivă, nebunia

patimei, furia exaltată şi perversă a unui nebun, surdă şi oarbă, ceva lipsit de raţiune şi sensibilitate.

Ridicîndu-se, apucă cu amîndouă mîinile pe Marcus de încheietura mîinii. Nu lovea, şi nici nu ştia ce face. Tot ce ştia era că trebuie să stoarcă toată viaţa din omul din faţa lui, să-1 strivească şi să-1 anihileze imediat. Înşfăcîn- du-şi adversarul cu mîinile-i enorme, puternice şi noduroase, acoperite cu păr aspru gălbui — mîinile unui fos1 vagonetar — îl învîrti în jurul lui, ca un aruncător care învîrte ciocanul în jurul lui. Picioarele lui Marcus se ridicară în aer, fluturînd la fel de inerte şi de neputincioase ca nişte haine goale. Deodată se auzi un trosnet ascuţit, aproape ca un pocnet de pistolet. McTeague îi dăduse drumul, şi Marcus se rostogolea prin iarbă ; braţul, cel pe care i-1 prinsese McTeague, se îndoi imediat, ca şi cum i-ar mai fi apărut o articulaţie între cot şi încheietură. Braţul era rupt.

începură să ţipe toţi, în acelaşi timp. Heise şi Ryer se repeziră între cei doi. Selina îşi întoarse capul. Trina îşi frămînta mîinile şi striga înspăimîntată de moarte :

— Oh, opriţi-i, opriţi-i ! Nu-i lăsaţi să se bată. O, e îngrozitor J

— Gata, gata, doctore, gata. Nu-ţi ieşi din minţi, striga Heise, agăţîndu-se de dentist. A fost destul. Ascultă-mă, de ce nu mă asculţi ?

— Oh, Mac, Mac, strigă Trina, luînd-o la goană spre soţul ei, Mac, iubitule, ascultă-mă ; eu sînt, Trina, uită-te la mine...

— Prinde-i cealaltă mînă, te rog, Ryer, gîfîia Heise. Repede.

— Mac, Mac, striga Trina, cu mîinile în jurul gîtului lui McTeague.

— Pentru Dumnezeu, calmează-te, doctore, nu- nţelegi ? zbieră şelarul. Doar nu vrei să-1 omori, nu ?

Doamna Ryer şi soţia cea şchioapă a lui Heise umpleau aerul cu ţipetele lor. Selina chicotea cuprinsă de un acces de isterie. Marcus, îngrozit,

dar prea mîndru ca să fugă, ridicase cu mîna stingă o piatră ascuţită şi stătea în defensivă. Braţul drept umflat, cu mîneca ruptă, îi atîma, cu dosul mîini răsucit în locul unde ar fi trebuit să fie palma. Cămaşa-i era plină de pete de iarbă şi de sînge.

Dar McTeague, în mijlocul grupului care se lupta să-1 ţină, era apucat de nebunie. Un obraz, gîtul, umărul şi piepţii cămăşii erau pline de sînge. încetase să urle, dar continua să mîrîie printre dinţii încleştaţi, în timp ce se zvîrcolea să scape din strînsoarea celorlalţi :

— îl omor ! îl omor ! îl omor ! Dracu să te ia, Heise, ı exclamă apoi deodată, încercând să-1 pocnească pe şelar. Lăsaţi-mă în pace, auziţi !

încetul cu încetul îl îmblînziră, sau mai degrabă (căci el punea prea puţin preţ pe ce i se spunea) furia lui bestială se potoli treptat. Se întoarse lăsînd să-i cadă braţele, suflînd greu, şi privind tîmp în jur, ba căutînd ceva prin iarbă, ba uitîndu-se roată la chipurile celor ce-1 înconjurau. Urechea-i sîngera de parcă nu voia să se mai oprească.

— Ascultă doctore, întrebă Heise, ce trebuie să facem acum ?

— Aă ? răspunse McTeague. Ce... ce vrei să zici ? Ce e ?

— Ce să facem ca să-ţi oprim sîngele ?

McTeague nu răspunse, ci se uita ţintă la pieptul cămăşii stropit cu sînge.

— Mac, strigă Trina, cu capul foarte aproape fle ai lui, spune-ne ceva, ce trebuie să facem ca să-ţi oprim sîngele ?

— Colodiu, spuse dentistul.

— Dar n-avem de unde să luăm ; noi...

— Vezi că avem nişte gheaţă în coşul cu mîncare, interveni Heise. Am adus-o pentru bere ; ia şi şerveţelele şi fă un bandaj.

— Gheaţă, mormăi dentistul, sigur, gheaţă, ăsta-i cuvântul.

Doamna Heise şi soţii Ryer îngrijeau braţul rupt al lui Marcus. Selina şedea pe răzorul de iarbă,

oftînd şi lăcri- mînd. Trina rupse în fîşii şerveţelele şi, spărgînd nişte gheaţă, făcu un bandaj pentru capul soţului ei.

Grupul se împărţi în două ; soţii Ryer şi doamna Heise erau aplecaţi asupra lui Marcus, în timp ce şelarul şi Trina se învârteau în jurul lui McTeague, care stătea jos, cu cămaşa toată pătată de sînge, detaşîndu-se violent pe fundalul verde-deschis al ierbii. între cele două grupuri se afla zona de gazon răscolit şi sfărimat — ringul de luptă ; în jur stăteau risipite coşurile de picnic, împreună cu sticle goale de bere, coji de ouă şi cutii de sardele. în mijlocul ringului improvizat fîlfîia în briza mării mîneca ruptă a cămăşii lui Marcus.

Pe Selina n-o lua nimeni în seamă. Pe neaşteptate, începu să chicotească iar isteric, apoi strigă, cu un hohot de rîs :

•— Oh, ce sfîrşit de picnic !

Capitolul 12

— Şi-acum, Maria, spuse Zerkow, cu o voce spartă, gîtuită, aproape şoptită, trăgîndu-şi mai aproape de masă, şi-acum, fata mea, hai s-o mai auzim o dată. Mai povesteşte despre serviciul ăla de aur — despre serviciu. începe cu „Erau o sută de bucăţi, şi fiecare era de aur“.

— Nu ştiu despre ce vorbeşti, Zerkow, răspunse Maria. N-au existat niciodată nici tacîmuri de aur, nici serviciu. Cred că ai visat.

Maria şi evreul polonez cel roşcat şe căsătoriseră la o lună după picnicul lui McTeague care se terminase atît de lamentabil. Zerkow o luase acasă pe Maria, în vizuina lui mizerabilă de pe străduţa din spatele blocului, iar cei din bloc trebuiseră să-şi găsească o altă femeie de corvoadă. Timpul trecuse, o lună, şase luni, un an întreg. La urmă, Maria

dăduse naştere unui copil, un prunc nenorocit, bolnăvicios, care n-avea nici măcar atîta putere sau minte ca să plîngă. în perioada naşterii, Maria îşi pierduse minţile şi rămăsese cu mintea rătăcită vreo zece zile. îşi revenise tocmai la timp ca să aranjeze înmormîntarea copilaşului. Nici Zerkow nici Maria n^au fost afectaţi nici de naştere, nici de moartea copilului. Zerkow îl întîmpinase cu evidentă neplăcere, de vreme, ce acesta însemna o gură de hrănit în plus. Acum Maria îşi pierdea timp îndelungai uzul raţiunii, încît abia reuşea să-şi amintească uneori cum arătase copilul cînd trăia. Copilul, care venise nedorit, şi dispăruse neregretat, fusese un incident în viaţa lor. Nu avusese nici măcar nume ; o mică fiinţă ciudată, hibridă, apărută şi dispărută în răstimp de numai două săptămîni, dar îmbinînd totuşi în trupşoru-i plăpînd sînge evreiesc, polonez şi spaniol.

Dar naşterea acestui copil avu consecinţe deosebite. Maria îşi revenise cu timpul din rătăcire şi în cîteva zile gospodăria îşi restabilise obişnuitul regim sordid, iar Maria îşi văzu de treburi ca de obicei Apoi, într-o seară, cam la o săptămînă după înmormîntarea copilului, Zerkow îi ceru Măriei să-i spună pentru a suta oară povestea serviciului de aur.

Zerkow ajunse să creadă cu tărie în povestea aceasta. Se convingea tot mai mult că demult Maria, sau ai săi, posedaseră acele o sută de piese de aur. Şi în mintea lui pervertită, halucinaţia începuse să dobîndească noi dimensiuni. Nu numai că acest serviciu a existat cîndva, dar exista şi acum, întreg, intact; nu lipsea din el nici măcar o singură bucată de aur lustruit. Exista pe undeva, cineva îl avea, închis în cufărul acela de piele, cu căptuşeală vătuită şi lacăte rotunde de alamă. Trebuia căutat şi pus la adăpost, trebuia cucerit, dobîndit — cu orice preţ. Maria trebuia să ştie unde se afla ; cu ajutorul întrebărilor, Zerkow avea să obţină fără îndoială toate informaţiile de la ea. Intr-o bună zi, dacă avea să fie consecvent, va reuşi să

dezlege misterul întregii combinaţii, limpezind toate amintirile încîlcite ale Măriei. Maria avea să-i spună unde sînt cele o sută de obiecte de aur, unde sînt ascunse, îngropate, iar el va merge acolo şi le va găsi, şi toată acea splendoare de aur avea să fie a lui şi numai a lui, pentru totdeauna. Serviciul acesta devenise obsesia lui Zerkow.

In seara aceea, la o săptămînă după înmormîntarea copilului, în odaia ponosită din spatele prăvăliei, Zerkow o făcu pe Maria să stea la masă în faţa lui — cu sticla de whisky şi paharul roşu cu piciorul spart între ei — şi-i spuse :

— Şi-acum, Maria, spune povestea cu serviciul de aur.

Maria îl privi lung, în timp ce pe chip i se întipărea treptat o expresie de perplexitate.

— Ce serviciu de aur ? spuse ea.

— Acela pe care-1 aveau ai tăi, în America Centrală. Haide, Maria, începe, începe.

Evreul îşi întinse gîtul, muşcîndu-şi nerăbdător degetele.

— Ce serviciu de aur"? spuse Maria, încruntîndu-se la el, în timp ce-şi bea paharul. Ce serviciu de aur ? Habar n-am despre ce vorbeşti, Zerkow.

Zerkow căzu pe spate, zgîindu-se la ea.

— Păi, farfuriile alea de aur din care obişnuiau să mă- nînce ai tăi. Şi despre care mi-ai vorbit de o sută de ori.

— Eşti nebun, Zerkow, spuse Maria. Dă-mi sticla, te rog.

— Haide, haide, stărui Zerkow, transpirînd de dorinţa de a o auzi cît mai grabnic, haide, fetiţa mea, nu fi proastă ; s-o auzim, s-o auzim. Haide, începe : ,,Erau mai mult de o sută de bacăţi, şi fiecare era din aur“. Oh, ştii tu ; haide, haide.

— Nu-mi amintesc de-aşa ceva, protestă Maria, întin- zîndu-se spre sticlă.

Zerkow i-o smulse.

-----Proasto ! horcăi el, încercînd să strige. Proasto ! Să nu-ncerci să mă păcăleşti *pe mine,* că

te omor. Ştii prea bine ce-i cu serviciul, şi ştii şi unde e.

Deodată îşi înălţă vocea pînă la strigătul acela aspru şi prelung cu care străbătea străzile. Se ridică în picioare, cu degetele lungi, încîrligate-n pumni. Era ameninţător, teribil în mînia lui. Se aplecă asupra Măriei, băgîndu-i pumnul în faţă.

— Sînt convins că le ai pe undeva ! zbieră el. Sînt convins că le ai pe undeva, şi le ascunzi de mine. Unde sînt ? Unde sînt ? Sînt aici ? şi îşi roti ochii prin odaie. Ei ? Ei ? continuă el, zgîlţîind-o de umeri. Unde sînt ? Pe-aici ? Spune-mi unde e ? Spune-mi, sau te omor 1

— Nu-s aici, strigă Maria, smucindu-se din strînsoarea lui. Şi nu sînt nicăieri. Ce serviciu de aur ? Despre ce anume vorbeşti ? Nu-mi amintesc nimic despre nici un serviciu de aur.

Nu, Maria nu-şi amintea. Rătăcirile şi vălmăşeala din mintea ei, care au urmat naşterii copilului, se pare că îi reordonaseră ideile în legătură cu acest subiect. Mania ei trecuse printr-o criză, potolindu-se, i-a limpezit mintea de vechea obsesie. Nu-şi amintea. Sau poate că serviciul acela de aur, pe care şi-1 amintise pînă acum, avusese cîndva un suport real, puternic şi rezonabil. Era posibil ca uitarea de acum să fie o consecinţă a unei dereglări cerebrale, o reminiscenţă a demenţei de după naştere. Oricum, Maria nu-şi mai amintea ; ideea serviciului de aur îi zbura cu totul din cap, abătîndu-se în schimb asupra lui Zerkow, torturîndu-1. De acurh înainte Zerkow, scormonitorul gunoaielor din oraş, ahtiatul după aur, era cel care vedea minunatul serviciu de aur cu ochiul minţii sale rătăcite. El era cel care-1 putea descrie acum, convingător şi în detaliu. Maria se mulţumise doar să şi-1 amintească ; avariţia lui îl îmboldea să creadă în existenţa lui, convin- gîndu-1 că era ascuns undeva, poate chiar în casa aceea, stivuit undeva de Maria. Căci era limpede, şi faptul constituia o mărturie că aşa săteau lucrurile, că Maria nu l-ar fi putut descrie cu atîta uimitoare exactitate,

pînă în detaliu, dacă nu l-ar fi văzut mai înainte, sau poate chiar în aceeaşi oră, în *aceeaşi oră ?*

— Bagă de seamă, şopti el, răguşit, spre soţia sa. Bagă de seamă, fata mea. Că o să-l caut, şi-o să-1 caut, şi-o să-1 caut, şi pînă la urmă o să-1 găsesc — o să-1 găsesc, o să vezi... o să-1 găsesc, o să-1 găsesc ; şi dacă nu vrei să-mi spui, o să găsesc un mijloc să te fac să-mi spui. O să te fac să vorbeşti — crede-mă, o să te fac, o să te fac, fata mea — crede-mă.

Şi Maria, cînd se trezea uneori noaptea, constata că Zerkow nu era în pat, şi-1 vedea scotocind într-un colţ la lumina lanternei, bolborosind :

— Erau mai mult de-a sută de bucăţi, şi fiecare era de aur... cînd deschideai cufărul îţi luau ochii... şi vasul acela de punci, care făcea singur o avere, se pare ; aur masiv, greu, gros, curat, nimic altceva decît aur, aur, grămezi- grămezi de aur — ce splendoare ! Şi totuşi o să-1 găsesc, o să-1 găsesc. E pe-aici pe undeva, ascuns pe undeva pe-aici.

Pînă la urmă, insuccesele-i continui începură să-1 exaspereze. Intr-o zi îşi luă biciul din căruţă şi începu s-o croiască pe Maria icnind :

— Unde e, bestie ? Unde e ? Spune-mi unde e ; o să te fac eu să vorbeşti.

— Nu ştiu, nu ştiu, striga Maria, sărind într-o parte şi-n alta ca să-i evite loviturile. Dacă aş şti, ţi-aş spune, Zer- kow ; da nu ştiu nimic despre asta. Cum să-ţi spun, dacă nu ştiu ?

Apoi, într-o seară, evenimentele au culminat printr-o criză. Marcus Schouler se afla în camera lui, pe care o ocupase dintotdeauna, deasupra „Saloane lor[u] lui McTeague. Era între unsprezece şi douăsprezece noaptea.

Vastul imobil se cufundase în tăcere ; afară, strada era liniştită, exceptînd uruitul şi scrîşnetul cîte unui tramvai care trecea din cînd în cînd, ori gîlgîitul şi măcăitul gîş- telor şi raţelor în piaţa pustie de peste drum. Marcus era în cămaşă ; se străduia, transpirînd şi înjurînd, să-şi bage restul hainelor într-un geamantan mititel. Camera era în-

tr-o mare dezordine. Arăta ca şi cînd Marcus ar fi fost pe punctul de a se muta. Stătea în faţa geamantanului, ţinînd în mînă cutia cu preţiosu-i joben de mătase. Se înfuriase pe încăpăţînarea unei perechi de pantofi care, oricum i-ar fi aranjat, refuzau să intre în valiză.

„V-am pus *şi-aşa,* v-am pus *şi-aşa",* exclamă el furios, printre dinţi, ,,şi nu vreţi să intraţi", şi înjură groaznic, încercînd să-i scoată iar, cu mîna care-i rămăsese liberă. „Acum n-o să vă mai iau de loc ; nu, într-adevăr".

Fu întrerupt de un ropot de paşi pe scările din dos şi de nişte izbituri puternice în uşă. Deschise, şi în cameră năvăli Maria Macapa, cu părul despletit şi ochii lărgiţi de spaimă.

— Oh, domnule Schouler, icni ea, încuiaţi uşa, repede. Nu-1 lăsaţi să mă prindă. Are un cuţit şi zice că mă omoară dacă nu-i spun unde e.

— Cine are ? Ce are ? Unde-i ce ? strigă Marcus, aprin- zîndu-se subit.

Deschise uşa şi-şi aruncă privirile în holul întunecat, cu pumnii strînşi, gata să se bată — neştiind cu cine, nici de ce.

— Zerkow, scînci Maria, trăgîndu-1 în cameră şi zăvorind uşa în urma lui. Avea un cuţit uite-atîta. Oh, Dumnezeule, uite-1 că vine ! Nu-i el ? Ascultaţi.

Zerkow urca scările, strigînd-o pe Maria.

— Nu-1 lăsaţi să mă prjndă, vă rog, domnule Schouler, scînci Maria.

— O să-1 rup în două, ţipă Marcus, alb de furie. "Ţi-n- chipui că mă tem de cuţitul lui ?

— Ştiu unde eşti, urlă Zerkow, de pe palier. Eşti în camera lui Schouler. Ce faci în camera lui Schouler noaptea, la ora asta ? Ieşi afară de-acolo ; ar trebui să-ţi fie ruşine. O să te omor Maria. Ieşi de-acolo, şi-o să vezi.

— O să-ţi fac eu de petrecanie ţie, zbieră Marcus, descuind uşa şi fugind în hol.

— Să-mi dai nevasta, exclamă evreul, coborînd puţin cu spatele. De ce fuge de la mine şi vine în camera dumi- tale ?

— Aveţi grijă, are un cuţit ! strigă Maria prin

deschizătura uşii.
— Ah, aici erai. Ieşi de-acolo şi vino acasă, exclamă Zerkow.
— Pleacă dumneata de-aici, strigă Marcus, păşind spre el, furios. Cară-te de-aici.
— Trebuie să vină şi Maria cu mine.
— Cară-te de-aici, zbieră Marcus, şi dă încoace cuţitul ăla. 11 văd ; nu-i nevoie să-1 ascunzi după picior. Dă-1 încoace, ţipă el deodată, şi mai înainte ca Zerkow să-şi dea seama, Marcus i-1 smulse din mînă. Şi-acum, cară-te de-aici.

Zerkow se retrase, încercînd să vadă peste umerii lui Marcus.
— Vreau s-o iau pe Maria acasă.
— Pleacă de-aici. Dă-i drumul, sau dacă nu, te vîntur eu afară.

Uşa de la stradă se închise. Evreul dispăruse.
— Uf! pufni Marcus, umflîndu-se în pene. Uf ! 'Şi-n- chipuie că mă tem de cuţitu' lui. Eu nu mă tem de *nimeni,* strigă el cu o anume intenţie, căci McTeague şi soţia lui, alarmaţi de gălăgie, se uitau peste balustradă de pe palierul de sus. De nimeni, repetă Marcus.

Maria ieşi în hol.
— A plecat ? Sigur a plecat ?
— Ce s-a întîmplat ? întrebă deodată Marcus.
— Mă trezisem acum vreo oră, explică Maria ; şi Zerkow nu era în pat; poate că nici nu se culcase de loc. Era îngenuncheat lingă chiuvetă şi,săpa la lumina lanternei sub duşumea, după ce scosese cîteva scînduri din podea. Săpa, cred, cu cuţitu', şi murmura tot timpu' ; „Mai mult de o sută de bucăţi, şi fiecare de aur". Apoi, pe neaşteptate, dădu cu ochii de mine. Stăteam în capu' ^oaselor, şi el a sărit în picioare şi a venit la mine cu cuţitu' şi zice : „Unde-s ? Unde-s ? Ştiu că le-ai ascuns undeva. Unde-s ? Spune-mi, sau te-njunghii". Eu i-am zis cîteva şi l-am ţinut la distanţă pînă mi-am luat halatu', apoi am fugit. N-am îndrăznit să mai rămîn.

— Bine, dar în primul rînd de ce a trebuit să-i povesteşti despre serviciu' ăla ? strigă Marcus.

— Nu i-am spus niciodată nimic, protestă Maria, cu toată energia. Nu i-am spus, şi nici n-am auzit vreodată de vreun serviciu de aur. Nu ştiu de unde i-a venit ideea asta • trebuie să fie nebun.

Inrre timp, Trina şi McTeague, Moş Grannis şi micuţa domnişoară Baker — toţi locatarii de la etajele de sus se strînseseră în jurul Măriei. Trina şi dentistul, care se culcaseră, erau îmbrăcaţi sumar, iar coama uriaşă de păr negru a Trinei îi atîrna pe spate în două cosiţe groase, pînă jos, la brîu. Moş Grannis şi croitoreasa, deşi era tîrziu, încă nu erau culcaţi cînd îi alarmase Maria.

— Vai, Maria, spuse Trina, dar ne vorbeai foarte des despre serviciul tău de aur. Spuneai că era al familiei tale.

— Niciodată, niciodată, niciodată ! exclamă Maria, vehement. Sînteţi nebuni cu toţii. Nici măcar n-am *auzit* vreodată de vreo farfurie de aur.

— Să ştii, interveni domnişoara Baker, că eşti o fiinţă ciudată, Maria ; e tot ce pot să spun.

Şi, părăsind grupul, se întoarse în camera ei. Moş Grannis o urmări cu coada ochiului, şi după cîteva clipe o urmă, părăsind grupul la fel de neobservat ca atunci cînd i se alăturase. Treptat, blocul se linişti din nou. Trina şi McTeague se întoarseră în cameră.

— Cred că trebuie să mă duc înapoi, spuse Maria. Acuma nu mai e nici o primejdie. Fără cuţit, nu mă tem de el.

— Ascultă, strigă Marcus în urma ei, dacă-şi face iar de cap, să ţipi ; o să te apd. N-o să-1 las să-ţi facă vreun rău.

Marcus intră în cameră, reluîndu-şi disputa cu pantofii. Ochii îi căzură pe cuţitul lui Zerkow, un cuţit lung, ascuţit, de vînătoare, cu miner de corn. „Pe tine o să te iau cu mine[u], exclamă deodată. „Acolo, o să am nevoie de tine“.

In timpul acesta, domnişoara Baker îşi făcea un ceai, ca să-şi calmeze nervii zdruncinaţi de întîmplare. In seara asta merse atît de departe, încît făcu ceai pentru două persoane, aşezînd încă un tacîm pe masă, în faţa ei, o ceşcuţă şi o farfurioară,

şi una din linguriţele ei de argint Gorham. Dincolo, foarte aproape de peretele despărţitor, Moş Grannis lega numere de reviste vechi.

— Ştii ce cred eu, Mac ? spuse Trina, după ce reveniră în dormitor. Am impresia că Marcus se pregăteşte să plece.

— Cum ? Cum ? murmură dentistul, năuc şi somnoros. Ce spui ? Ce ziceai de Marcus ?

— Cred că Marcus împachetează, de vreo două, sau trei zile. Mă întreb dacă nu cumva vrea să plece.

— Cine să plece ? zise McTeague, clipind din ochi.

— Oh, taci şi culcă-te, zise Trina, împingîndu-1 amuzată. Mac, eşti cel mai nătărău ins din cîţi am cunoscut.

Dar era adevărat. Marcus pleca. In dimineaţa următoare, Trina primi o scrisoare de la mama ei. Afacerea în care intraseră mergea din ce în ce mai prost. Domnul Sieppe fusese chiar obligat să ipotecheze casa în care locuiau. Doamna Sieppe nu ştia ce avea să se aleagă de ei. Soţul ei începuse să vorbească despre o posibilă emigrare în Noua Zeelandă. Totodată, o informa pe Trina că în cele din urmă domnul Sieppe dăduse peste un om cu care Marcus „s-ar putea asocia pentru o crescătorie de vite“ în sud-estul statului. Nu ştia decît lucruri vagi, dar mai ştia că pe Marcus îl entuziasmase din cale afară o atare perspectivă, şi era aşteptat săvină înainte de sfîrşitul lunii. Totodată, n-ar putea Trina să le trimită 50 de dolari ?

— Marcus pleacă totuşi, pînă la urmă, Mac, îi spuse Trina în ziua aceea, cînd veni la masă unde soţia lui îi servi cîrnaţi, piure de cartofi, şi ciocolată.

— Ce ? făcu dentistul, nedumerit. Cine pleacă ? Pleacă Schouler ? De ce pleacă Schouler ?

Trina îi explică.

— Oh ! mîrîi McTeague, pe sub mustaţă, să se ducă învîrtindu-se, pînă o să-1 opresc eu.

— Şi, ia spune Mac, urmă Trina, turnînd ciocolata, ce părere ai ? Mama vrea să-i trimit... să-i trimitem 50 de dolari. Zice că-s la strîmtoare.

— Păi, spuse dentistul, după o clipă, păi, cred că putem să-i trimitem, nu ?
— Oh, e uşor de spus, se tîngui Trina, ridicîndu-şi bărbia, cu buzele-i palide strînse. Dar, mă întreb dacă ma- ma-şi închipuie cumva că' sîntem milionari ?
— Trina, ai ajuns să fii avară în toată legea, murmură McTeague. Şi pe zi ce trece, e tot mai rău.
— Dar cincizeci de dolari sînt cincizeci de dolari, Mac. Gîndeşte-te cît timp îţi trebuie ca să poţi strînge cincizeci de dolari. Cincizeci de dolari ! Asta-i dobînda pe două luni.
— Bine, spuse, McTeague, cu gura plină de piure de cartofi, ai strinşi o mulţime de bani.

De cîte ori auzea de sumele ei din caseta de alamă şi săculeţul de piele, Trina se c,rispa în sinea ei :
— Nu vorbi aşa, Mac. O mulţime de bani ! Ce înţelegi tu printr-o mulţime de bani ? Nu cred că am nici cincizeci de dolari.
— Ei ! exclamă McTeague. Ei ! După părerea mea, ai ajuns spre o sută şi cincizeci. Atîta am impresia că ai.
— Nu am, nu am, susţinu Trina, şi ştii şi tu că nu am. Aş fi preferat ca mama să nu-mi fi cerut nici un ban. De ce nu poate fi ceva mai econoamă ? Eu mă descurc. Nu, nu, mi-e imposibil, nu-mi pot permite să-i trimit cincizeci de dolari.
— Of, of ! Şi-atunci ce ai de gînd să faci ? bombăni soţul ei.
— O să-i trimit acum douăzeci şi cinci, şi o să-i scriu că restul o să i-1 trimit cînd o să pot.
— Trina, eşti o mică avară, pur şi simplu, spuse McTeague.
— Nu-mi pasă, răspunse Trina, începînd să rîdă. Cred că sînt, dar nu pot altfel ; şi-apoi, e un defect bun.

Trina amînă cu vreo două săptămîni expedierea banilor, iar maică-sa nu mai pomeni nimic în scrisoarea următoare. „Ei bine, dacă are atât de mare nevoie de ei“, îşi spuse Trina, ,,o să-i mai

ceară o dată[u]. Aşa că amînă din nou trimiterea banilor. Iar cînd maică-sa îi mai ceru o dată, Trina simţi că-i vine şi mai greu să se despartă, chiar şi de jumătate din sumă. îi răspunse mamei ei că în luna aceea o duceau şi ei foarte greu, dar că în săptămî- nile următoare o să-i trimită suma solicitată.

— Uite ce-o să facem, Mac, îi spuse apoi soţului. Tu o să trimiţi jumătate, şi eu jumătate ; o să trimitem douăzeci şi cinci, în total. Doisprezece şi jumătate de căciulă ! Bună idee, nu ? Ce părere ai ?

— Sigur, sigur, răspunse McTeague, dîndu-i banii. Trina trimise dolarii lui McTeague, dar partea ei nu o mai trimise niciodată.

Intr-o zi s-a întîmplat ca dentistul s-o întrebe despre acest lucru.

— I-ai trimis mamei tale cei douăzeci şi cinci de dolari, nu-i aşa ? spuse el.

— O, de mult, răspunse Trina, fără să stea pe gînduri.

De fapt, Trina se ferea să se gîndească prea mult La în- tîmplarea asta. Şi, de altminteri, un alt fapt veni să-i reţină atenţia.

într-o duminică seara Trina şi soţul ei se aflau în camera de zi. Se întunecase, dar nu aprinseseră lumina. McTeague adusese cîteva sticle de bere de la „Wein Stube“, crama de la parter, unde fusese mai înainte poşta. Dar nu deschiseră berea. Era o seară caldă de vară. Trina şedea în braţele lui McTeague în nişa cu geam. Trăsese perdelele Nottingham, încît cei doi priveau strada întunecată şi urmăreau pe cer luna, ridicîndu-se încet peste uriaşul acoperiş de sticlă al băilor publice. Uneori stăteau aşa, un ceas sau două, giugiulindu-se, Trina ghemuită la pieptul uriaş al lui McTeague, frecîndu-şi obrajii de ţepii bărbiei lui nerase, sărutîndu-i chelia din vîrful capului, sau băgîndu-i degetele în urechi şi-n ochi. Cîteodată era cuprinsă de un acces subit de pasiune şi, cu un mic suspin timid, îi cuprindea gîtul gros şi roşu cu braţele şi-i şoptea în ureche :

— Mă iubeşti, Mac, iubitule ? Mă iubeşti, *mult, mult ?* Sigur că mă iubeşti ca şi atunci cînd ne-am căsătorit ?

McTeague răspundea, năuc :

— Ăă, doar ştii că da, nu-i aşa Trina ?

— Dar vreau să mi-o *spui,* să mi-o spui într-una şi în- tr-una.

— Bine, ţi-o spun, sigur că ţi-o spun.

— Spune-mi-o, atunci.

— Ei bine, te iubesc.

— Dar nu mi-o spui din propria ta iniţiativă.

— Păi, ce... ce... ce... nu înţeleg, bîiguia dentistul, prostit.

Se auzi un ciocănit la uşă. Stînjeniţi şi jenaţi, ca şi cînd n-ar fi fost căsătoriţi, Trina sări din braţele lui McTeague, grăbindu-se să aprindă lumina, şoptind : ,,Pu- ne-ţi haina, Mac, şi aranjează-ţi părul[14], şi arătîndu-i totodată, prin semne, să ascundă sticlele. Deschise uşa şi scoase o exclamaţie.

— Oo, vărul Marcus ! spuse. McTeague se zgîia la el, fără grai, încurcat şi zăpăcit la culme. Marcus, cu totul degajat, stătea în uşă, zîmbind afabil :

— Ei ! zise, pot să intru ?

Luată pe neaşteptate, Trina nu putu spune decît :

— Păi... cred că da. Da, sigur — poftim înăuntru.

— Da, da, intră, exclamă dentistul, deodată, fără să se mai gîndească. Bei nişte bere ? adăugă apoi, izbit de o idee.

— Nu, mulţumesc, doctore, spuse Marcus, amabil.

McTeague şi Trina erau uluiţi. Ce putea să însemne asta ? Voia Marcus să se împace cu duşmanul său ? „Ştiu“, îşi zise Trina. „Pleacă, şi vrea să împrumute nişte bani. N-o să se aleagă nici cu un ban, nici cu un ban“. Şi strînse din dinţi.

— Şi altfel, spuse Marcus, cum mai merg afacerile, doctore ?

— Oh, spuse McTeague, stingherit, oh, nu ştiu. Cred că... cred că, se bîlbîi el, stingherit.

Se aşezară. Marcus continuă să-şi ţină în mînă pălăria şi bastonul — bastonul negru cu miner de aur, pe care îl primise în dar de la „Club“.

— Ah, spuse el, clătinînd din cap şi privind roată prin cameră, aveţi camerele cele mai bine aranjate din tot blocul. Da, domnule ; aşa e, într-adevăr.

îşi purtă privirile de la litografia înrămată în aur şi pluş roşu — cele două fetiţe spunîndu-şi rugăciunea —, pînă la tabloul „Eu sînt bunicuţu“ şi „Eu sînt bunicuţa^, remarcă rogojinile curate, albe, şi şerveţelele vesele de lînă croşetate de pe spătarele scaunelor, şi păru să contemple în extaz fotografiile înrămate ale lui McTeague şi Trina, ca mire şi mireasă.

— Pe cît se vede, sînteţi destul de fericiţi împreună, nu-i aşa ? spuse el, zîmbind bine dispus.

— Oh, nu ne plîngem, răspunse Trina.

— Bani cu ghiotura, o mulţime de proiecte, totul minunat, nu ?

— O mulţime de proiecte, da, replică Trina, încercînd să-i abată gîndul, dar nu bani cu ghiotura.

Dar Marcus, nu voia, evident, nici un ban.

— Ei bine, verişoară Trina, spuse el, frecîndu-şi genunchiul, eu plec.

— Da, mi-a scris mămica ; mergi la ranch.

— Da, o să cresc vite cu un tip din Anglia, preciză Marcus. Domnul Sieppe a aranjat lucrurile. O să vedem dacă o să putem creşte nişte vite. Eu mă pricep la cai, iar el a mai fost pe la ferme — tipul ăsta din Anglia. Şi-apoi, o să fiu atent şi la vreo posibilă şansă politică, pe-acolo. Am primit nişte recomandaţii de la preşedintele clubului. O să mă descurc cumva.

— Şi cît ai de gînd să rămîi ? întrebă Trina.

Mrcus o privi lung.

— Păi, n-o să mă mai întorc *niciodată,* spuse. Plec mîine, şi plec definitiv. Am venit să-mi iau rămas bun.

Marcus rămase aproape o oră, în seara aceea. Continuă să vorbească pe un ton dezinvolt şi agreabil, adresîn- du-se atît lui McTeague cît şi Trinei. La urmă, se ridică.

— Ei, la revedere, doctore.

— La revedere, Marcus, răspunse McTeague.
Cei doi îşi dădură mîna.
— Cred că n-o să ne mai vedem niciodată, continuă Marcus. Dar îţi doresc succes, doctore. Şi să sperăm că într-o bună zi clienţii o să stea la coadă, pe scări.
— Aă, să sperăm, să sperăm, zise dentistul.
— La revedere, verişoară Trina.
— La revedere, Marcus, răspunse Trina. Să nu uiţi să le transmiţi salutări mamei, tatei şi tuturor celorlalţi. Am de gînd să fac două seturi cu animalele din Arca lui Noe pentru gemeni, pentru viitoarea lor aniversare ; August e prea mic pentru jucării. Dar poţi să le spui gemenilor că o să le fac nişte animale mari, mari. La revedere, şi succes, Marcus.
— La revedere, la revedere. Succes la amîndoi.
— La revedere, vere Mark.
— La revedere, Marcus.
Şi Marcus pleca.

Capitolul 13

Intr-o dimineaţă, la o săptămînă după plecarea lui Marcus spre sud, McTeague găsi o scrisoare lunguiaţă băgată prin deschizătura pentru scrisori a „Saloanelor" sale. Adresa era dactilografiată. O deschise. Scrisoarea fusese expediată de la primăria oraşului, şi pe un colţ era imprimat sigiliul Statului California ; o adresă oficială, pur- tînd număr de dosar şi înregistrare.

McTeague făcea plombe cînd i-a sosit scrisoarea.

Era în „Saloane", trebăluind pe poliţa mobilă de sub colivia canarului, la geamul din nişăî Făcea „bulgări" pentru cavităţi mai mari, şi „cilindri" pentru începuturi de carii. Auzi pasul poştaşului în hol şi văzu plicurile începînd să intre prin crăpătura

pentru scrisori. Apoi, apăru plicul gros, lunguieţ, cu antetul oficial, care căzu jos de-a latul, cu un plescăit înăbuşit.

Dentistul puse jos burghiul şi foarfecele şi luă corespondenţa. Erau patru scrisori. Una era pentru Trina, cu scrisul „elegant" al Selinei; alta era o reclamă pentru un nou tip de scaun dentar ; a treia era o carte poştală a unei modiste din vecini, anunţîndu-şi inaugurarea, iar a patra, din plicul gros şi lunguieţ, era un formular tipărit, cu spaţii goale pentru nume şi dată, şi adresat lui McTeague, trimis de o secţie a Primăriei. McTeague o citi repede. „Nu înţeleg, nu înţeleg", mormăi el, privind timp la calendarul fabricii de carabine. Atunci o auzi pe Trina, cîntînd în bucătărie, şi făcînd zarvă cu vasele. „S-o întreb pe Trina", murmură el.

Trecu prin camere, prin salon, unde soarele intra prin ferestre făcînd să lucească rogojinile albe şi suprafaţa lăcuită a harmoniului, trecu prin dormitor, cu litografiile lui înrămate, reprezentînd copilaşi englezi cu feţele rotunde şi fox-terrier-i alertaţi, şi intră în bucătăria pardosită cu cărămizi. Bucătăria era curată ca un pahar ; plita de gătit proaspăt curăţată lucea ca o piele de negru ; vasele şi tigăile păreau de argint şi de fildeş. Trina era în mijlocul camerei, ştergînd cu un burete umed muşamaua mesei pe care luaseră micul dejun. Parcă niciodată nu fusese atît de drăguţă. Deşi era devrbme, coroana imensă de păr negru era răsucită în jurul capului, prinsă cu agrafe. Purta o fustă albastră de stambă cu un model decorativ alb, cordon din piele de imitaţie de crocodil în jurul taliei mici şi bine conturate ; bluza era din- tr-o pînză de in roz, atît de nouă şi de scrobită încît foşnea la fiecare mişcare, în timp ce în jurul gulerului, legată într-un nod perfect, purta una din cravatele de batist ale lui McTeague, pe care şi-o însuşise. Mînecile-i erau suflecate cu grijă, pînă mai sus de cot, şi nimic nu putea fi mai plăcut decît să vezi braţele ei mici şi rotunde, albe ca laptele, mişcîndu-se într-una, ştergînd masa, o uşoară

umbră trandafirie apărîndu-i şi dispărîndu-i la coate, după cum se îndoiau sau se dezdoiau. Cînd intră soţul, privi îndată în sus, cu ochii înguşti şi strălucitori, cu adorabila-i bărbie ridicată, cu buzele rotunjite şi deschise, pronunţînd ultimele cuvinte ale cîntecului ei, încît i se putea vedea sti- clirea de aur a unei monturi la dinţii de sus.

întreaga scenă — bucătăria curată şi podeaua ei curată ; mirosul de cafea care plutea în aer ; Trina însăşi, proaspătă parcă ar fi ieşit din baie, şi cîntînd în timp ce lucra ; soarele de dimineaţă, pătrunzînd pieziş prin jumătatea de perdea de muselin alb a geamului, şi traversînd mica bucătărie pe un pod de ceară aurie — răspîndea o notă de bucurie căreia nu puteai să-i rezişti. Prin geamul deschis răzbăteau zgomotele străzii, de mult trezită la activitatea zilnică. Se auzeau strigăte, ţipetele ascuţite ale copiilor în drum spre şcoală, huruitul vesel al căruţei măcelarului, zgomotele loviturilor de ciocan, sau uruitul prelung al cîte unui tramvai, trecând greu, cu un vuiet de fier şi geamuri, şi clinchetul cioi al clopotelor lui.

— Ce este, Mac, iubitule ? zise Trina.

McTeague împinse uşa în urma lui, cu călcîiul, şi-i dădu scrisoarea. Trina o citi. Apoi mîna mică i se crispă puternic pe burete, încît apa începu să picure intr-un mic potop, pe podeaua de cărămizi.

Scrisoarea — sau mai degrabă anunţul tipărit — îi făcea cunoscut lui McTeague că întrucît nu obţinuse nici o diplomă de la un institut stomatologic, i se interzicea să-şi mai practice meseria. Un extras legal era ataşat, în acest sens, în caractere mici.

— Ce, ce înseamnă toate astea ? spuse, Trina, calmă, deocamdată fără a se putea gîndi la ceva.

— Nu ştiu, nu ştiu, răspunse soţul ei.

— Nu poţi să mai profesezi, continuă Trina — „se interzice prin prezenta şi se opreşte pentru viitor...“.

Reciti extrasul încreţindu-şi fruntea. Aşează cu grijă buretele în plasa de sîrmă de deasupra chiuvetei şi-şi trase un scaun lîngă masă, desfăcînd

scrisoarea în faţa ei.
— Stai jos ! îi spuse lui McTeague. Aşează-te aici, la masă, Mac, şi să vedem ce-i asta.
— Am primit-o acuma, dimineaţa, murmură dentistul. Adineaori a venit. Făceam nişte plombe — acolo, în „Sa- loane“, la fereastră, şi poştaşul mi-a băgat-o prin uşă. La început am crezut că e un număr din „Sistemul dentar American[4]*, şi cînd am deschis-o şi m-am uitat la ea am crezut că... aş face mai bine să...
— Ascultă, Mac, îl întrerupse Trina, ridicînd capul, tu nu ai urmat niciodată institutul stomatologic ?
— Ce ? Ce ? exclamă McTeague.
— Cum ai învăţat meseria ? Ai urmat institutul ?
— Am plecat cu un ins care a venit la mine, odată. Mama m-a trimis cu el. Mergeam dintr-un loc într-altul. îi ascuţeam aparatele şi-i afişam anunţurile prin oraşe — le fixam la poştă şi pe uşile holurilor diferitelor cluburi. Avea o căruţă.
— Dar n-ai urmat niciodată institutul ?
— Ce ? Institutul ? Nu, niciodată. Am învăţat de la tipul ăla.

Trina îşi coborî mînecile. Era mai palidă ca de obicei, îşi prinse butonii şi spuse :

— Dar ştii că nu ai voie să profesezi fără să absolvi un institut ? Nu ai dreptul să-ţi spui ,,doctor“.

McTeague se holbă cîteva clipe ; apoi :

— Păi... dar am profesat zece ani. Mai mult, aproape doisprezece.

— Dar aşa spune legea.

— Ce spune legea ?

— Că nu ai voie să profesezi, sau să-ţi zici doctor, atîta timp cit nu ai o diplomă.

— Ce-i aceea... o diplomă ?

— Nu ştiu exact. E un fel de hîrtie care... care... oh, Mac, sîntem pierduţi.

Vocea Trinei se transformă în ţipăt.

— Ce vrei să zici, Trina ? Că nu-s dentist ? Că nu-s doctor ? Uită-te la firmă şi la dintele de aur pe

care mi l-ai dat. Dar... dar am profesat aproape doisprezece ani.

Trina îşi strînse buzele, îşi drese glasul şi-şi făcu de lucru cu un ac de păr.

— Cred că nu-i chiar aşa de rău, spuse ea foarte încet. Hai să mai citim o dată. „Se interzice prin prezenta şi se opreşte pentru viitor...“ Citi pînă la sfîrşit. Dar nu-i posibil, strigă ea. Doar nu vor să spună că... oh, Mac, nu pot să cred... pf ! exclamă ea, îmbujorîndu-se. Ei nu ştiu ce dentist bun eşti tu. Ce poate să însemne o diplomă, dacă eşti un dentist de prima mînă ? Cred că n-o să iasă nimic din asta. Mac, n-ai urmat niciodată institutul stomatologic?

— Nu, răspunse McTeague, îndărătnic. Ce rost avea ? Am învăţat cum să lucrez ; nu e destul ?

— Ascultă, spuse Trina, deodată. Parcă a sunat clopoţelul de la cabinetul tău ?

Auziseră amîndoi clopoţelul pe care McTeague îl atîr- nase deasupra uşii de la „Saloane“. Dentistul se uită la ceasul din bucătărie.

— E Vanovitch, spuse el. Un instalator de pe Sutter Street. L-am programat să-i scot un premolar. Trebuie să mă duc înapoi, la treabă.

Se ridică să iasă.

— Dar nu poţi, strigă Trina, cu dosul palmei peste gură, şi cu ochii în lacrimi. Mac, nu vezi ? Nu înţelegi ? Trebuie să încetezi. Oh, e îngrozitor ! Ascultă.

Fugi în jurul mesei, şi-i cuprinse braţul cu amîndouă mîinile.

— Ce ? mormăi McTeague, uitîndu-se la ea, încruntînd, uimit, sprincenele.

— Au să te aresteze. O să intri la închisoare. Nu poţi lucra... nu mai poţi lucra. Sîntem distruşi.

Vanovitch bătea la uşa camerei de zi.

— O să plece, exclamă McTeague.

—"Foarte bine, să plece. Spune-i să plece ; spune-i să vină altă dată.

— Bine, dar i-am fixat ora asta, exclamă McTeague, cu mina pe clanţă.

Trina îl trase înapoi.

— Dar, Mac, nu mai eşti dentist, nu mai eşti doctor. Nu ai dreptul să mai lucrezi. N-ai urmat niciodată institutul, stomatologic.

— Da, să zicem că n-am urmat niciodată institutul, dar, cu toate astea, nu-s dentist ? Ascultă, bate iară. Nu, mă duc, mă duc.

— Da, desigur, du-te spuse Trina, răzgîndindu-se deodată. Nu se poate să te oprească. Eşti un dentist bun, şi asta contează. Hai, Mac, grăbeşte-te, să nu plece.

McTeague ieşi, închizând uşa. Trina rămase o clipă aşa, uitîndu-se la cărămizile podelei. Apoi se întoarse la masă, se aşeză din nou în faţa scrisorii, şi, sprijinindu-şi capul în pumni, o mai citi o dată. Deodată o cuprinse convingerea că totul era adevărat. McTeague va fi silit să-şi întrerupă meseria, oricît de bun dentist era. Dar de ce au aşteptat cei de ia primărie atîta timp, pînă le-au trimis scrisoarea ? Deodată, Trina îşi trozni degetele într-o scînteiere de inteligenţă.

— Marcus a făcut-o, strigă ea.

Ideea căzu ca un trăsnet. McTeague era buimăcit, stupefiat. Nu mai vorbea de loc. Niciodată în viaţă nu mai fusese atît de tăcut. Părea să n-o mai audă nici pe Trina cînd îi vorbea şi ea trebuia să-1 zgîlţîie de umeri ca să-i trezească atenţia. Stătea de o parte în „Saloane", învîr- tind scrisoarea între degetele enorme, citind-o şi recitind-o prostit. Nu reuşea să înţeleagă. Ce avea funcţionarul ăla de la primărie cu el ? De ce nu putea să-1 lase în pace ?

— Oh, ce o să se întîmple cu noi acum ? scîncea Trina. Ce o să se întîmple cu noi acum ? Am ajuns săraci, cerşetori — şi totul s-a întîmplat atît de brusc.

Şi deodată, într-o furie subită şi inexplicabilă, într-un acces cum McTeague nu mai văzuse niciodată, sări în picioare, cu pumnii strînşi şi dinţii încleştaţi, şi strigă :

— Oh, dacă l-ai fi *omorît* pe Marcus Schouler, atunci, cînd v-aţi bătut !

McTeague continuă să lucreze, acţionînd sub imboldul obişnuinţei; natura lui indolentă, apatică, metodică, îndărătnică refuzînd să se adapteze noilor condiţii.

— Poate că Marcus n-a vrut decît să ne sperie, spusese Trina. De unde o să ştie ei dacă mai profesezi sau nu ?

— Mîine trebuie să fac un mulaj, spuse McTeague, iar Vanovitch, instalatorul de pe Sutter Street, vine iar, la trei.

— Ei bine, dă-i drumul mai departe, îi spuse Trina, hotărîtă ; dă-i drumul înainte şi fă mulajul ăla, şi dacă vrei, scoate-i lui Vânovitch toţi dinţii din gură. Cine o să ştie ? Poate că avizul ăsta ţi l-au trimis aşa, de formă. Poate că formularul a fost completat chiar de Marcus, care l-o fi găsit pe undeva.

Cei doi rămîneau treji toată noaptea în pat, privind în întuneric şi discutînd, discutînd la nesfîrşit.

— Dacă n-ai urmat institutul stomatologic, nu ai nici un drept să profesezi, Mac ? Nu l-ai urmat niciodată ? întreba Trina iar şi iar.

— Nu, nu, răspundea dentistul, nu l-am urmat niciodată. Am învăţat de la tipul ăla la care am ucenicit. Habar n-am de vreun institut stomatologic. Dar ce, nu am dreptul să procedez aşa cum îmi convine ? exclamă el deodată.

— Nu-i suficient că îţi cunoşti meseria ? adăugă Trina.

— Sigur — sigur, mormăi McTeague. Doar n-o să-mi întrerup meseria de dragul lor.

— Mergi mai departe, spuse Trina, şi-ţi garantez că n-o să mai auzim nici un cuvînt de treaba asta.

— Ce-ar fi să trec pe la primărie, să mă interesez ? se hazardă McTeague..

— Nu, nu, să nu te duci, Mac, exclamă Trina. Căci, dacă a făcut-o Marcus ca să te sperie, cei de acolo n-o să ştie nimic, dar aşa o să-ţi pună tot soiul de întrebări şi o să afle că n-ai absolvit institutul, şi o să ieşi mai rău.

— Ei bine, n-am de gînd să-mi abandonez munca pentru un petec de hîrtie, declară dentistul.

Propoziţia asta i se înfipse în minte. Tot timpul cît se învîrtea prin camere, sau lucra în „Saloane[41], murmura într-una : „N-am să-mi abandonez munca pentru un petec de hîrtie. Nu, n-am de gînd să-mi abandonez munca pentru un petec de hîrtie. Nu, categoric.[41]

Zilele treceau, trecu o săptămînă, şi McTeague îşi vedea de treabă ca pînă atunci. Primăria nu mai dădea nici un semn de viaţă, dar situaţia de nesiguranţă era chinuitoare. Pe Trina o îmbolnăvise de-a dreptul. Teroarea îi urmărea pretutindeni, însoţindu-i la culcare, la masă în bucătărie, întovărăşindu-i toată ziua. Trina nu îndrăznea să se gîndească la soarta care i-ar aştepta, dacă venitul lui McTeague ar fi suprimat. Ar însemna să ia dobînda banilor cîştigaţi la loterie şi mărunţişul pe care-1 primea pentru animalele din Arca lui Noe, ceva mai mult de treizeci de dolari pe lună. Nu, nu, era de neconceput. Era de neînchipuit ca mijloacele lor de existenţă să le fie spulberate, aşa deodată !

Trecură două săptănjîni.

— Cred că-i în regulă, Mac, îşi îngădui Trina să spună. După cît se pare, totul e-n regulă. De *unde* să ştie ei dacă mai profesezi sau nu ?

In aceeaşi zi, McTeague primi un nou aviz, în termeni mult mai drastici, adus de data asta de un funcţionar în persoană. Trina fu cuprinsă deodată de o spaimă cumplită, o spaimă instinctivă, iraţională. Dacă McTeague nu înceta să profeseze, aveau să intre amîndoi la puşcărie, era sigură de asta ; un loc unde oamenii sînt ţintuiţi cu lanţuri de ziduri, în întuneric, şi hrăniţi cu apă şi pîine.

— Oh, Mac, va trebui să renunţi, scînci ea. Nu mai poţi continua. Poţi fi constrîns la asta. Of, de ce

nu ai urmat institutul ăla ? De ce n-ai ştiut că-ţi trebuie o diplomă ? Şi-acum, sîntem calici, cerşetori. Va trebui să plecăm de-aici — din blocul ăsta, unde eu, am fost... unde amîndoi am lost atît de fericiţi ; şi să ne vindem toate lucrurile mai frumoase ; să vindem tablourile şi harmoniul şi... Ah, e prea îngrozitor !

— Să ? Ce ? Ce ? exclamă dentistul zăpăcit. N-am de gînd să-mi abandonez munca pentru un petec de hîrtie. N-au decît să-mi interzică. Le arăt eu lor. Nu pot... nu pot să-şi bată joc de mine.

— Oh, îs foarte frumoase vorbele ăstea, dar va trebui, totuşi, să renunţi.

—■ în definitiv, nu sîntem calici, exclamă deodată McTeague, venindu-i o idee. Mai avem încă banii noştri. Tu ai cei cinci mii de dolari şi banii pe care i-ai economisit pînă acuma. Nu poţi fi calic, cînd ai peste cinci mii de dolari.

— Ce vrei să spui, Mac ! strigă Trina, speriată.

— Păi, putem trăi cu banii ăia pînă cînd... pînă cînd... pînă... se repezi el, dînd şovăitor din umeri, privind prosteşte în jur.

— Pînă cînd ? strigă Trina. N-o să existe niciodată nici un ,,pînă“. Avem dobînda la cei cinci mii de dolari şi ceea ce îmi mai dă unchiul Oelbermann, ceva mai mult de treizeci de dolari pe lună, şi asta-i tot ce avem. Iar tu trebuie să-ţi găseşti altceva de lucru.

— Ce altceva să-mi găsesc ?

Intr-adevăr, ce altceva ? McTeague indolent şi greu de cap, trecuse de treizeci de ani. Ce altă meserie mai putea să înveţe la vîrsta asta ?

încetul cu încetul, Trina îl făcu pe dentist să înţeleagă dezastrul care-i lovise, şi pînă la urmă McTeague încetă să-şi mai programeze pacienţii. Trina le spunea tuturor că era bolnav.

— Nu trebuie să ştie nimeni ce ni s-a întîmplat, îi spuse ea.

Dar McTeague nu-şi abandonă profesia decît treptat şi foarte greu. In fiecare dimineaţă, după ce lua micul dejun, se îndrepta spre „Saloane" ca de

obicei, făcîndu-şi de lucru cu instrumentele, cu aparatul dentar şi cu lavoa- rul din colţ, în dosul paravanului unde-şi făcea mulajele. Ba îşi ascuţea spatula, ba îşi petrecea o zi întreagă, fă- cînd „fire" şi „cilindre“. Apoi arunca o privire spre tăbliţa pe care-şi însemna programările.

într-o zi, Trina deschise încet uşa „Saloanelor" şi intră neauzită. Un timp nu-1 auzise trebăluind şi se întrebase ce o fi făcînd. Intră încet, închizînd cu grijă uşa în urma ei.

McTeague făcuse ordine în cameră. Volumele „Dentistul practician" şi „Sistemul stomatologic american" erau puse pe masa din mijloc. Cele cîteva scaune erau aliniate lîngă perete, sub gravura lui „Lorenzo de’Medici" într-o ordine mult mai mare ca de obicei. Aparatul dentar şi părţile nichelate ale scaunului de operaţie fuseseră lustruite şi acuma străluceau, iar pe poliţa mobilă din nişă. McTeague îşi aranjase instrumentele cu o grijă desăvîr- şită. Spatule, freze, foarfeci, cleşti, discuri de corindon, sonde, şi chiar ciocănelul de cimşir, pe care Trina nu avea să-1 mai folosească niciodată — toate erau aşezate şi aranjate pentru folosinţă imediată.

McTeague şedea în scaunul dentar, privind prosteşte pe geam afară, peste acoperişurile din faţă, cu 6 privire pierdută, cu mîinile roşii odihnindu-i-se în poală. Trina se apropie de el. Văzuse în ochii lui ceva care o făcuse să-i cuprindă gîtul cu amîndouă mîinile şi să-i aşeze capul uriaş, cu părul blond şi aspru, pe umărul ei.

— Am... am aranjat totul, spuse el. Am aranjat şi pregătit totul. Uite, totul e gata şi aşteaptă, şi... şi... şi nu vine nimeni, şi n-o să mai vină nimeni, niciodată. Oh, Trina !.

O cuprinse cu braţul şi o trase mai aproape, spre el.

— Nu-i nimic, iubitule ; nu-i nimic, zise Trina, printre lacrimi. Pînă la urmă o să se aranjeze. Lasă, nu-i nimic dacă o să fim săraci amîndoi. Tu o să-ţi găseşti altceva de lucru. O să luăm totul de la

început.

— Priveşte la tăbliţa aceea, spuse McTeague, retră- gîndu-se de lîngă ea şi întinzîndu-se spre tăbliţa în care-şi ţinea evidenţa programărilor. Uite-i. Miercuri la două, Vanovitch, joi dimineaţa soţia lui Loughhead, şi fetiţa lui Heise joi după-masă, la unu şi jumătate ; doamna Watson vineri, şi apoi iar Vanovitch sîmbătă dimineaţa, devreme — la şapte. Asta aş fi avut să fac, dar n-o să mai vină. N-o să mai vină niciodată.

Trina îi luă tăbliţa din mînă şi se uită la ea cu tristeţe.

— Şterge-i, spuse ea, cu voce tremurîndă. Şterge totul, şi în timp ce vorbea, ochii i se umezirăşi pe tăbliţă căzu o lacrimă mare. Asta e, spuse ea ; aşa i-a fost dat să fie ştearsă, cu lacrimile mele. Apoi, îşi trecu degetele peste scrisul pătat cu lacrimi şi frecă tăbliţa pînă ce rămase curată. S-a sfîrşit. S-a sfîrşit, totul, spuse ea.

— S-a sfîrşit, repetă şi dentistul.

Se lăsă tăcere. Apoi McTeague se urni, ridicîndu-se pînă la toate cele şase picioare şi în toată înălţimea sa, cu faţa arzîndu-i, cu pumnii imenşi ridicaţi deasupra capului. Maxilarul masiv era mai pronunţat decît oricînd în timp ce dinţii îi scrîşneau ; apoi mîrîi :

— Dacă-l întîlnesc vreodată pe Marcus Schouler... şi se opri brusc, cu albul ochilor înroşindu-i-se de furie.

— Oh, măcar de-ar fi aşa, exclamă Trina, reţinîndu-şi respiraţia.

Capitolul 14

— Şi, tu ce părere ai ? spuse Trina.

Ea şi cu McTeague se aflau într-o cămăruţă de la ultimul etaj al blocului, pe scara de serviciu.

Camera era văruită. Avea un pat, trei scaune cu împletitură de trestie, şi un lavoar, cu lighean şi cană. De la unica fereastră fără perdele, se vedea curtea murdară din spatele blocului, şi acoperişurile chichineţelor care mărgineau străduţa din spate. Pe jos era un preş din cirpe. In loc de debara, se vedeau vreo zece cuie de lemn deasupra lavoarului. Se simţea miros de săpun ieftin şi de ulei de păr rînced.

— Nu-i decît un pat, zise Trina, dar proprietăreasa zice că o să ne pună unul de două persoane. Ştii...

— N-am de gînd să stau aici, mîrîi McTeague.

— Bine, dar trebuie să stăm undeva, spuse Trina, pier- zîndu-şi răbdarea. Am căutat peste tot în Polk Street, şi asta-i singura pe care ne-o putem permite.

— Permite, perrpite, murmură dentistul. Tu, cu cei cinci mii de dolari ai tăi, şi cu cei două sau trei sute de

dolari economisiţi, vorbeşti într-una de „permis“. îmi vine rău.

— Hai, Mac, exclamă Trina, prudentă, aşezîndu-se pe unul din scaunele cu trestie ; hai, Mac, să stăm aici...

— Ei bine, nu înţeleg să stau într-o singură cameră, mormăi dentistul, ursuz. Să stăm undeva decent, rezonabil, pînă o să reuşim să o luăm de la capăt. Doar avem bani.

— Cine are bani ?

— *Noi* avem.

— Noi !

— Păi da, sînt ai familiei, nu ? Ce-i al tău e şi-al meu, ce-i al meu e şi-al tău, nu ?

— Nu, nu e ; nu, nu e, strigă Trina, cu vehemenţă. Sînt ai mei, numai ai mei, toţi. Nici măcar un ban nu-i al altcuiva. Nu-mi place să-ţi vorbesc în felul ăsta, dar văd că mă obligi s-o fac. N-am de gînd să ne atingem nici măcar de un ban din cei cinci mii de dolari, şi nici din puţinii bani pe care am reuşit să-i economisesc, din cei şaptezeci şi

cinci de dolari.
— Cei două sute, vrei să zici.
— Cei *şaptezeci şi cinci.* Nu ne rămîne decît să trăim cu dobînda şi cu ce mai cîştig de la unchiul Oelbermann — cu cei treizeci şi unu sau doi dolari.
— Ce 1 Ţi-nchipui că am de gînd să accept, şi să trăiesc într-un asemenea hal de cameră ?
Trina îşi încrucişă braţele şi-1 privi ţintă, în faţă.
— Ei bine atunci, ce ai de gînd *să faci ?*
— Aă ?
— Ziceam, ce ai de gînd *să faci ?* Să te duci să-ţi cauţi
ceva de lucru şi să cîştigi ceva bani ; şi-atunci mai discutăm. ,
— Eu n-am de gînd să stau aici.
— Oh, mă rog, fă cum ştii. *Eu* o să stau aici.
— O să stai acolo unde o să-ţi *spun eu* să stai, ţipă deodată dentistul, înfuriat de tonul ei ironic.
— în cazul ăsta o să plăteşti *tu* chiria, exclamă Trina, la fel de furioasă.
— Tu conduci aici, asta aş vrea să ştiu ? Cine conduce în casa asta, eu sau tu ?
— Cine are bani, asta aş vrea să ştiu ? ţipă Trina, în- roşindu-se pînă la buzele palide. Răspunde-mi la întrebarea asta, McTeague, cine are bani ?
— îmi faci silă, tu cu banii tăi. Uf, nu eşti decît o zgîrcită. N-am văzut în viaţa mea aşa ceva. Pe vremea cînd cîştigam eu, nu consideram niciodată că banii sînt ai mei, numai ai mei; împărţeam totul în comun.
— Exact, iar acum eu sînt cea care cîştigă. Muncesc pentru unchiul Oelbermann iar tu nu mai împărţi nimic, acum. Eu fac totul. Şi ştii ce fac eu, McTeague ? Te întreţin.
— Ah, încetează ; mă faci să vărs.
— Nu ai dreptul să-mi vorbeşti aşa. Nu-ţi permit. N-am să îngădui.
îşi pierdu respiraţia şi îi dădură lacrimile.
— Oh, n-ai decît să stai unde vrei, atunci, spuse McTeague, posomorit.
— Şi-atunci, o să luăm camera asta ?

— Bine, bine, o s-o luăm. Dar de ce nu vrei să iei ceva din banii ăia şi... şi... s-o aranjăm puţin ?
— Nici un ban, nici un singur ban.
— Oh, fă ce vrei.

Şi din ziua aceea, cei doi nu-şi mai vorbiră.

N-a fost singura lor ceartă pe care au avut-o în zilele acelea în care trebuiau să se mute, şi-şi căutau o altă locuinţă. Problema banilor revena din oră în oră. O dată cu pierderea veniturilor lui McTeague, Trina deveni mai zgîrcită ca oricînd. Acum nu mai era vorba de simple economii. Era vorba de o spaimă, de spaima de a nu se atinge nici măcar de un bănuţ din micile ei economii; iar patima de a economisi cu aceeaşi îndîrjire, în ciuda a tot ce se-ntîmplase, nu o părăsi de loc. Trina ar fi putut să închirieze cu uşurinţă o locuinţă mai bună decît camera aceea văruită din vîrful blocului, dar îl făcu pe McTeague să creadă că e imposibil.

„O să pot să mai pun şi ceva bani deoparte'[1], îşi spuse ea, după ce închiriaseră camera ; ,,poate că la fel ca şi pînă acuma. O să am foarte curînd trei sute de dolari, şi Mac crede că-s numai două sute. Sînt aproape două sute cincizeci ; şi o să mă mai aleg cu ceva şi de la vîn- zarea lucrurilor din casă."

Dar vînzarea aceasta a fost o lungă agonie. A durat o săptămînă. S-a vîndut totul — totul în afară de cele cî- teva piese mari care ţineau de apartament şi aparţineau fotografului. Harmoniul, scaunele, masa neagră de nuc în faţa căreia se căsătoriseră, masa extensibilă din salon, masa acoperită cu muşama din bucătărie, litografiile în- rămate, luate din ziarele englezeşti ilustrate, chiar şi covoarele de pe jos. Dar Trina simţi că i se sfîşie inima cînd începu să dispară vasele şi mobila de bucătărie. Fiecare ceaşcă, fiecare cratiţă, fiecare cuţit şi furculiţă deveniră un prieten vechi al ei. Ce bine se împăcase cu ele I Ce plăcere îi făcea să invadeze mica bucătărioară pardosită cu cărămizi, şi să spele şi să aranjeze lucrurile după micul dejun, dînd drumul la apa fierbinte în chiuvetă, scoţînd cenuşa din plită, călcînd pe cărămizile călduţe, cu

bărbia ridicată, cîntînd în timp ce lucra, mîn- dră în simţămintele ei de proprietate şi independenţă ! Cît de fericită fusese a doua zi după căsătorie, cînd intrase în bucătărie, ştiind că era toată a ei ! Şi cît de bine-şi amintea cursele prin marile magazine din cartierul comercial al oraşului ! Şi acum, se ducea totul. Vor fi, toate, ale altcuiva, în timp ce ea va rămîne pe seama unor restaurante de mina a treia, cu mîncarea gătită şi servită de chelneri. Plîngea noapte de noapte în pat, amintin- du-şi de fericirea ei pierdută şi gîndindu-se la nenorocirea de acum. Oricum, nu era singură în nefericirea ei.

— Am de gînd să-mi păstrez gravura şi mopsul pitic de piatră, declară dentistul, încleştînd pumnii.

Cînd venise rîndul să vîndă lucrurile din cabinetul său, McTeague se revoltă cu încăpăţîr.area instinctivă a unui copil, astupîndu-şi ochii şi urechile. Abia treptat, treptat, îl convinse Trina să se despartă de lucrurile din cabinet. Dar luptă pentru fiecare obiect, pentru sobiţa de fier, pentru divan, pentru masa din mijlocul camerei, pentru etajera din colţ, volumele legate din „Dentistul Practician, de Allen", calendarul fabricii de puşti, şi pentru scaunele acelea ţanţoşe, milităreşti. O adevărată scenă a avut loc între el şi Trina înainte de a fi convins să se despartă de gravura „Lorenzo de'Medici şi Curtea sa", şi de mopsul pitic de piatră, cu ochii lui bulbucaţi.

— Dar le am, strigă el, le am încă... încă de la început; mult mai înainte de a te fi cunoscut pe tine, Trina. Gravura în metal am cumpărat-o în Sacramento, într-o zi ploioasă. Am văzut-o în vitrina unei prăvălii cu obiecte de ocazie ; iar mopsul mi l-a dat un tip. Era un farmacist. Tot în Sacramento. Ne-am tîrguit. Eu i-am dat un vas de bărbierit şi un brici, iar el mi-a dat mopsul.

Totuşi, de două din lucruri nici măcar Trina nu a reuşit să-1 facă să se despartă.

— Şi armonica, Mac, îi sugeră ea, pe cînd întocmeau lista pentru negustorul care urma să le cumpere. Armonica, şi... a, da, canarul şi colivia.

— Nu.

— Mac, trebuie să fii rezonabil. Pentru armonică o să luăm o sumă bună, iar colivia e ca şi nouă. Canarul o să-1 vînd eu la prăvălia de păsări de pe Kearney Street.

— Nu.

— Dacă ai de gînd să faci obiecţii pentru fiecare fleac, mai bine s-o lăsăm baltă. Eh, hai, Mac, armonica şi colivia. O să le punem în lotul D.

— Nu.

—Mai tîrziu sau mai devreme, tot aici o să ajungi. Vezi că eu am renunţat la toate. Le trec, uite, aici.

— Nu.

Şi mai mult de-atît nu putu obţine. Dentistul nu-şi ieşi din fire, ca în cazul gravurilor sau al mopsului de piatră ; se opunea pur şi simplu stăruinţelor şi îndemnurilor ei, cu o încăpăţînare inertă, pasivă, din care nu-1 putea scoate nimic. In cele din urmă Trina trebui să cedeze. McTeague rămase cu armonica şi canarul, mergînd pînă acolo încît să le pună deoparte în dormitor, ataşîndu-le etichete pe care scrise, urît, cu litere mari, rotunde, „Nu e de vînzare“.

într-o seară din aceeaşi săptămînă, dentistul şi soţia sa se aflau în salonul răvăşit. Camera lăsa impresia unui naufragiu. Perdelele de dantelă fuseseră scoase. Masa extensibilă era încărcată cu vase, ceşti de ceai şi de cafea, şi cu coşuri pline cu linguri, cuţite şi furculiţe. Harmoniul fusese împins în mijlocul camerei şi acoperit cu o hîrtie pe care scria „Lotul A“, tablourile erau grămădite într-un colţ, draperiile se aflau împăturite pe masa neagră de nuc. Odaia avea un aspect dezolant, lamentabil. Trina făcea inventarul ; McTeague, în cămaşă, fuma din pipă, privind timp pe fereastră. Deodată se auzi o bătaie în uşă.

— Intră, strigă Trina, neliniştită.

în zilele acelea, orice vizită neaşteptată anticipa o nouă calamitate. Uşa se deschise lăsînd să intre un tînăr într-un costum cadrilat, cu o cravată veselă şi o jiletcă foarte frumos croită. Trina şi McTeague îl

recunoscură imediat. Era celălalt Dentist, tipul degajat ai cărui clienţi erau frizerii şi vînzătoarele de la magazinul de dulciuri şi de la maşinile de sifon, amatorul de jiletci frumoase, şi care paria la cursele de ogari.

— ’Nă ziua, spuse acesta, înclinîndu-se cu gravitate în fata soţilor McTeague, care rămaseră uitîndu-se la el cu neîncredere.

— ’Nă ziua. Se zice, domnule doctor, că încetaţi să mai profesaţi.

McTeague murmură ceva neînţeles în dosul mustăţii, şi-1 privi, congestionîndu-se la faţă.

— Să vedeţi, continuă celălalt, vioi, aş dori să facem o afacere. Firma dumneavoastră, dintele acela mare, aurit, de deasupra geamului, de afară — presupun că nu mai aveţi nevoie de el. Aş fi dispus să-1 cumpăr, dacă ajungem la o înţelegere.

Trina aruncă iute o privire spre soţul ei. McTeague începu să se congestioneze mai tare.

— Ce spuneţi ? spuse Celălalt Dentist.

— Cred că n-o s-o dau, mormăi McTeague.

— Ce aţi spune de zece dolari ?

— Zece dolari ! strigă, Trina, ridicîndu-şi bărbia.

— Ei bine, cît cereţi dumneavoastră ?

Trina era gata să răspundă, cînd fu întreruptă de McTeague.

— Ieşi afară de-aici,

— Hei ? Ce ?

— Ieşi afară de aici.

Celălalt începu să se retragă spre uşă.

— Nu-ţi permit să-ţi baţi joc de mine. Ieşi afară.

McTeague făcu un pas înainte, strîngîndu-şi pumnii. Tî- nărul dispăru. Dar la jumătatea drumului, pe scări, se opri atît cît să-i strige :

— Doar n-ai de gînd să-ţi faci rost de o diplomă, nu ? McTeague şi soţia sa se uitară unul la altul.

— De unde ştie ? exclamă Trina pe un ton tăios.

Ei născociră şi răspîndiseră povestea că McTeague nu făcea decît să se retragă, fără a da însă o explicaţie. Dar, evident că toată lumea cunoştea adevărul. Umilinţa era acum totală. Bătrîna domnişoară Baker le confirmă bănuiala în această privinţă, a doua zi. Micuţa croitoreasă cobori şi plînse împreună cu Trina, necăjită de nenorocirea care se abătuse asupra lor, şi făcu tot ce putu s-o încurajeze. Dar şi ea ştia că lui McTeague i se interzisese să mai profeseze. Marcus, bineînţeles, nu le lăsase nici o portiţă de scăpare.

— E ca şi cum i-ar fi tăiat mîinile soţului tău, draga mea, spuse domnişoara Baker. Şi eraţi atît de fericiţi ! Cînd v-am văzut întîia oară, am spus, „Ce pereche frumoasă !“

Moş Grannis trecu şi el pe la ei, în această perioadă de destrămare a existenţei lor fericite.

— îngrozitor, îngrozitor, murmură bătrînul englez, du- cîndu-şi mîna tremurîndă spre bărbie. Pare nedrept ; şi este. Dar domnul Schouler n-ar fi trebuit să-i pună s-o facă. Nu-mi vine să cred, din partea lui.

— Oh, Marcus strigă Trina. Oh ! Întîi a aruncat cu briceagul în Mac, apoi l-a muşcat, l-a muscat într-adevăr, cu dinţii, în timp ce se luptau în joacă. Marcus era în stare de orice, ca să-i facă rău lui Mac.

— Doamne, Doamne, replică Moş Grannis, sincer îndurerat. Şi eu care-1 crezusem întotdeauna un om atît de bun.

— Asta, fiindcă dumneavoastră înşivă sînteţi bun, domnule Grannis, răspunse Trina.

— Ascultă ce-ţi spun, doctore, declară Heise şelarul, mişcînd vehement mîna cu degetul întors spre el, nu trebuie să te laşi ; trebuie să apelezi la tribunal ; ai profesat prea mulţi ani, pentru ca acum să fii privat de dreptul dumitale. Ştii că există un

statut al prescripţiilor.

— Nu, nu, exclamase Trina, cînd dentistul îi vorbi de acest sfat. Nu, nu te apropia de tribunal. A vocaţii îţi iau toţi banii, şi-apoi îţi pierd procesul. Stăm şi-aşa destul de rău, ca să nu mai umblăm şi cu judecăţi.

Apoi, veni ziua licitaţiei. McTeague şi Trina, pe care domnişoara Baker îi invită la ea pentru ziua aceea, şedeau unul lîngă altul, ţinîndu-se de mînă, ascultînd copleşiţi larma care se răspîndea dinspre apartamentul lor. De la ora nouă pînă seara, oamenii s-au perindat necontenit, in- trînd şi ieşind. Părea că întregul Polk Street a dat buzna în apartament, momiţi de steagul roşu care fîlfîia la geamurile din faţă. A fost o veritabilă sărbătoare, pentru toate împrejurimile. Se prezentau oameni care n-aveau de gînd să cumpere nimic. Tinere femei — de la magazinele de dulciuri sau florării — veneau să se amuze, umblînd la braţ din cameră în cameră, glumind pe seama frumoaselor litografii, sau imitîndu-le pe cele două fetiţe care se rugau.

— Uitaţi-vă, strigau ele, uitaţi-vă ce perdele aveau — dantelă de Nottingham adevărată ! Cine se mai gîndeşte astăzi să cumpere dantelă de Nottingham ? Spuneţi, nu e extraordinar ?

— Şi un harmoniu, exclama alta, dînd la o parte hîrtia. Un harmoniu, cînd poţi închiria un pian, cu un dolar pe săptămînă ; şi auzi, am impresia că obişnuiau să mănînce în bucătărie.

— Un dola-jumate, un dola-jumate, un dola-jumate, cine dă doi dolari intonă vînzătorul de la licitaţie.

Spre amiază, oamenii se îmbulziră. Căruţele trăgeau cu spatele la bordură, şi plecau încărcate. Pretutindeni vedeai oameni cărînd cu ei diferite obiecte de interior — un ceasornic, o cană de apă, un suport de prosoape. Din cînd în cînd, domnişoara Baker cobora să vadă cum merg lucru- rile, şi se întorcea raportîndu-le rezultatul incursiunii.

— Doamna Heise a cumpărat draperiile. Domnul

Ryer a făcut o ofertă pentru pat, dar un bărbat în haină cenuşie a oferit mai mult. A fost vîndut cu trei dolari şi jumătate. Cizmarul neamţ din strada vecină, a cumpărat mopsul pitic de piatră. Pe poştaş l-am văzut plecînd cu cîteva tablouri. A venit şi Zerkow, pe cuvîntul meu ; cumpără de toate ; a cumpărat toate firele de aur ale doctorului, şi cîteva instrumente. Şi Maria-i acolo. Dentistul din colţ a luat aparatul dentar şi a vrut să ia şi firma, dintele cel mare, aurit, şi etc. etc...

Momentul cel mai crîncen, cel puţin pentru Trina, a fost cel în care a început să cumpere chiar şi domnişoara Baker, neputînd rezista chilipirului. Venind ultima oară de jos, aduse cîteva din şerveţelele croşetate de pus pe spătarele scaunelor.

— Le-a oferit foarte ieftin, trei şerveţele, cinci cenţi, îi explică ea Trinei, şi mi-am spus că aş da şi eu un sfert de dolar. Nu te superi, nu-i aşa, doamnă McTeague ?

— O, desigur, nu, domnişoară Baker, răspunse Trina, cu curaj.

— O să arate foarte frumos pe cîteva din scaunele mele, continuă, cu seninătate, micuţa croitoreasă. Uite.

Şi întinse una, de probă, pe un spătar de scaun. Bărbia Trinei tremură.

— Oh, e foarte frumos, spuse ea.

în cele din urmă, ziua aceea cumplită trecu. Mulţimea se împrăştie. Chiar şi conducătorul licitaţiei plecă pînă la urmă, şi trînti uşa cînd o închise, iar reverberaţia care străbătu întreg apartamentul scoase în evidenţă pustietatea lui.

— Vino, spuse Trina dentistului, să coborîm şi să ne uităm — să mai aruncăm o ultimă privire.

Ieşiră de la domnişoara Baker şi coborîră la etajul de dedesubt. Pe scări se întîlniră cu Moş Grannis, care avea în mînă un pacheţel. Era oare posibil ca şi el, profitînd de nenorocire, să fi participat la asedierea căminuiui lor ?

— Am intrat şi eu, începu el timid, pentru... pentru câteva minute. Asta... arătă spre pachetul pe

care îl ducea... ăsta, tocmai se vindea. Nu putea avea preţ decît pentru voi. Am riscat să ofer eu suma. Mi-am zis — îşi duse el mîna spre bărbie, că n-o să vă supăraţi ; că... de fapt, l-am cumpărat pentru dumneavoastră... ca un cadou. Vă rog să-l luaţi.

Înmînă pachetul Trinei şi plecă grăbit. Trina rupse ambalajul.

Era fotografia înrămată a lui McTeague şi a soţiei sale, ca mire şi mireasă, aceea 'făcută imediat după cununie, care o reprezenta pe Trina şezînd foarte drept într-un fotoliu de rips, în mînă cu buchetul de nuntă, iar pe McTeague stînd lîngă ea, cu piciorul stîng întins în faţă, cu o mînă pe umărul ei, iar cu cealaltă băgată în reverul hainei „Prince Albert", într-o atitudine de statuie a unui Secretar de Stat.

— Oh, ce frumos din partea lui, ce frumos din partea lui, exclamă Trina, dîndu-i din nou lacrimile. Uitasem s-o pun deoparte. Sigur că nu era de vînzare.

Continuară să coboare scările, şi, ajungînd la uşa salonului, o deschiseră şi priviră înăuntru. Se însera — şi mai era destulă lumină ca cei doi să vadă rezultatele licitaţiei. Nu mai rămăsese nimic, nici măcar covorul. Era ca după un jaf, ca după o devastare, un cîmp pustiit de; trecerea unui nor de lăcuste. Odaia fusese golită, despuiată, pînă ce nu-i mai rămăseseră decît pereţii şi duşumeaua. Acesta era locul în care se căsătoriseră, unde avusese loc petrecerea de nuntă, unde-şi luase Trina rămas bun de la tatăl şi mama ei, unde-şi petrecuse primele luni, atît de grele, după căsătorie şi unde pînă la urmă ajunsese să fie fericită şi mulţumită, unde zăbovise ore întregi cioplind animale şi unde petrecuse atîtea seri împreună cu soţul ei, privind pe geam afară, înainte de a aprinde lampa — aici, în ceea ce fusese căminul ei unde nu mai rămăseseră decît ecourile şi pustietatea unei totale dezolări. Un singur lucru mai rămăsese. Pe peretele dintre cele două ferestre, în rama lui, conservat printr-un proces teribil şi necunoscut, relicvă melancolică a

unei fericiri apuse, nevîndut, neglijat şi uitat, un lucru pe care nimeni nu-1 dorise — buchetul de nuntă al Trinei.

Capitolul 15

Apoi începu perioada de declin. Ar fi fost mult mai uşor pentru şotii McTeague să ţină piept nenorocirilor, dacă acestea i-ar fi ajuns la începutul căsniciei, cînd iubirea lor era frumoasă şi puternică, şi cînd fiecare s-ar fi simţit fericit să-1 ajute pe celălalt şi să împartă cu el necazurile. Trina îşi iubea, fără îndoială, soţul mai mult ca oricînd, în sensul că simţea că-i aparţine. Dar dragostea lui McTeague pentru ea scădea în fiecare zi cîte puţin — de fapt, începuse de mult să scadă. Se obişnuise cu ea. Trina făcea parte acum din tot ceea ce îl înconjura. Nu mai vedea nimic extraordinar la ea ; nu-i mai făcea nici o plăcere s-o sărute şi s-o ia în braţe ; nu-i mai era decît soţie. Nu-i displăcea, dar n-o iubea. Era soţia lui — şi-atît. în schimb, regreta teribil clipa micilor comodităţi şi plăceri pe care, în vremurile prospere de demult, Trina reuşea să i le procure. îi lipseau supele de varză şi ciocolata fierbinte care, sub influenţa Trinei, începuse să-i placă ; îi lipsea tutunul bun pe care Trina îl învăţase să-1 prefere ; îi lipseau plimbările de duminică după-masă cu care ea-1 determina să-şi înlocuiască somnul din scaunul dentar, şi-i lipsea berea la sticlă, pe care ea-1 convinsese s-o bea în locul celei de butoi, de la Frenna. Pînă la urmă, deveni morocănos, posac, şi uneori neglija să-i răspundă soţiei sale, cînd ea i se adresa. în afară de asta, zgîrcenia Trinei îi provoca o supărare perpetuă. Adeseori, cînd s-ar fi putut obţine o oarecare ameliorare a nefericirii lor, doar cu preţul cîtorva centi, Trina refuza banii cu o meschinărie exasperantă.

— Nu, nu, exclama Trina. Dacă mergem în parc duminica asta, înseamnă zece centi cheltuiţi, şi nu-mi pot permite banii ăştia.
— Atunci să mergem pe jos.
— Am de lucru.
— Dar ai lucrat într-una săptămîna asta.
— Degeaba, am de lucru.

Fusese o vreme în oare Trina nu suporta oa McTeague să bea bere de butoi, socotind-o ordinară şi vulgară.

— Ce-ar fi să luăm o sticlă de bere diseară ? N-am mai băut un strop de bere de trei săptămîni.
— Nu ne putem permite. E cincisprezece centi sticla.
— Dar n-am mai gustat bere de trei săptămîni.
— Atunci bea bere de butoi. Ai douăzeci şi cinci de centi. Ţi i-am dat alaltăieri.
— Dar nu-mi mai place berea de butoi.

Aşa se întîmpla cu toate. Din păcate, Trina cultivase la McTeague gusturi oare acuma nu mai puteau fi satisfăcute. El ajunsese să fie foarte mîndru de pălăria de mătase şi de vestonul „Prince Albert“, şi-i făcea plăcere să le poarte duminica. Trina însă îl făcuse să le vîndă pe amîndouă. McTeague prefera „mixtură Yale“ pentru pipă ; Trina îl făcu să revină la „Mastiff“, un tutun ieftin de cinci centi, cu care cîndva era mulţumit, dar pe care acum îl detesta. Ii plăcea să poarte manşete curate, dar acum Trina nu i le schimba decît duminica. La început, privaţiunile acestea îl supărară pe McTeague. Apoi, recăzu brusc în vechile-i obiceiuri (dinainte de a o fi cunoscut pe Trina), cu o uşurinţă surprinzătoare. Duminica mînca din nou la birtul vatmanilor, şi-şi petrecea după-amiezile întins în pat, ghiftuit, stupid, încălzit, fumînd din pipa imensă, bînd bere de butoi şi cîntînd cele şase melodii lugubre, iar pe la ora patru începînd să moţăie.

Vînzarea lucrurilor le adusese un cîştig, după achitarea chiriei şi a notelor presante, de o sută treizeci de dolari. Trina fusese convinsă că

vînzătorul de la licitaţie îi escrocase şi făcuse scandal mare, dar fără rezultat. Dar cum discuţiile cu conducătorul licitaţiei le purtase ea singură, se revanşă pentru decepţia suferită înşelîndu-şi soţul în legătură cu suma încasată. Era uşor să-1 minţi pe McTeague, care lua totul de bun ; şi de cînd trişase cu banii care ar fi trebuit să-i trimită mamei ei, Trina găsise că-i foarte uşor să minţi.

— Şaptezeci de dolari e tot ce mi-a dat conducătorul licitaţiei, îi spuse ea soţului ; şi după ce am plătit chiria şi datoria la băcan, nu mi-au mai rămas decât cincizeci de dolari.

— Numai cincizeci ? murmură McTeague, clătinînd din cap. Numai cincizeci ? Asta-i culmea.

— Numai cincizeci, declară Trina.

Pe urmă, Trina îşi spuse cu o oarecare admiraţie pentru abilitatea ei : „Cît de uşor se pot economisi şaizeci de dolari", şi adăugă o sută treizeci de dolari la suma adunată în săculeţul de piele şi în caseta de alamă din fundul cufărului ei.

în aceste prime luni sile dezastrului lor, existenţa zilnică decurgea după cum urmează : Se sculau la ora şapte, şi luau micul dejun în cameră. Trina gătind sărăcăcioasa lor mîncare pe o plită cu petrol. Imediat după ce mîncau, Trina se aşeza şi începea să cioplească animalele din Arca lui Noe, iar McTeague se îndrepta pe jos spre cartierul comercial. Printr-un noroc orb, găsise de lucru la un fabricant de instrumente chirurgicale, căruia dexteritatea lui în confecţionarea spatulelor, a ciocănelelor şi a altor instrumente dentare îi era de foarte mare folos. La prînz mînca într-o pensiune pentru marinari, chiar pe ţărm, iar după-masă lucra pînă la ora şase. La ora şase şi jumătate era acasă, şi cina împreună cu Trina în „Salonul pentru doamne", o anexă a birtului vatmanilor. între timp, Trina lucrase toată ziua la cioplitul animalelor, cu o scurtă pauză de o jumătate de oră pentru prînz, pe care şi-1 gătea singură la plita cu petrol. Seara erau atît de obosiţi, incit nu mai aveau nici un chef de conversaţie, şi se culcau devreme, epuizaţi, sfîrşiţi,

nervoşi şi supăraţi.

Trina nu mai era atît de cochetă şi ordonată ca pe vremuri. Cîndva, în timp ce cioplea animalele, purta mănuşi. Acuma nu le mai punea niciodată. Mai simţea încă o oarecare satisfacţie în a-şi pieptăna şi a-şi ondula părul ei negru, minunat; în schimb, pe măsură ce treceau zilele, în timp ce lucra se simţea tot mai bine în caipodul albastru de flanelă. Sub geamul la care lucra se adunau aşchii şi bucăţi de lemn, iar ea nu-şi mai dădea osteneala măcar să aerisească odaia, îmbîcsită de fumul sobei şi de mirosuri de mîncare. Nu era de loc veselă viaţa aceasta. Nici camera nu era veselă. Patul dublu, uriaş, ocupa aproape un sfert din spaţiu, colţurile cufărului Trinei şi ale lavoa- rului parcă mereu li se virau în faţă, julindu-le picioarele şi zgîriindu-le coatele. Pe pereţi şi pe obiectele de lemn se vedeau pete şi stropi din vopseaua „neotrăvitoare“, pe care o folosea Trina. Iar într-un colţ al camerei, lîngă geam — monstruos, strîmb, scînteietor, lucind cu o lumină proprie — se afla firma dentistului, dintele enorm şi aurit, dintele unui Brobdingnag.

într-o după-amiază de septembrie, cam la patru luni după ce părăsiseră vechiul lor apartament, Trina era la geam, lucrînd. Cioplise vreo şase garnituri de animale şi acuma era ocupată să le vopsească şi apoi să facă arcele. Pe masă, la îndemînă, avea cîteva ceşti mici cu vopsea „jieotrăvitoare“, şi o cutie cu etichete pe care scria „Made in France“. Briceagul îl înfipsese în marginea de jos a mesei, căci acum avea treabă doar cu pensulele şi vasul de clei. Răsucea micile figurine între degete cu o uimitoare uşurinţă şi abilitate, vopsind puii în galben de Nea- pole, elefanţii în albastru cenuşiu, caii în cafeniu Vandyke, adăugind un punct alb de China pentru ochi şi fixînd urechile şi coada cu o picătură de clei. O dată animalele terminate, le punea deoparte şi vopsea arcele, cîteva duzini, numai ferestre, fără uşi, fiecare deschizindu-se numai printr-un capac care forma jumătate din acoperiş. Avea aici rezultatul muncii din ultimele zile, şi de acum, cu o

săptămînă înainte de Crăciun, unchiul Oelbermann era dispus să ia atîtea garnituri de „Arca lui Noe“ cîte era în stare să facă.

Deodată, Trina-şi întrerupse lucrul şi se uită întrebătoare spre uşă. McTeague intră.

— Dar Mac, exclamă Trina, nu-i decît ora trei. De ce ai venit aşa devreme ? Te-au dat afară ?

— Mi-au făcut vînt, spuse McTeague, aşezîndu-se pe pat.

— Ţi-au făcut vînt! De ce ?

— Nu ştiu. Ziceau că vremurile sînt grele şi sînt ne- voiţi să se lipsească de munca mea.

Trina îşi lăsă braţele stropite cu vopsea să-i cadă în poală.

— Oh ! strigă ea. într-adevăr ne urmăreşte cel mai groaznic ghinion din cîte am auzit ! Ce o să faci acuma ? Mai există vreun loc unde se fabrică instrumente chirurgicale ?

— Aă ? Nu, nu ştiu. Mai sînt trei.

— Păi, trebuie să încerci acolo imediat. Du-te chiar acuma.

— Ăă ? Chiar acuma ? Nu, sînt obosit. O să mă duc mîine dimineaţă.

— Mac, ţipă Trina alarmată, pe ce lume trăieşti ? Vorbeşti de parcă am fi milionari. Trebuie să pleci chiar în clipa asta. Fiecare clipă în care stai aici sînt bani pierduţi.

Şi îmboldindu-1 să se ridice în picioare, îi vîrî pălăria în mîini şi-1 împinse pe uşă afară ; el se supuse, docil şi ascultător, ca un uriaş cal de povară. Mai era pe scări cînd ea alergă în urma lui.

— Mac, cînd te-au dat afară, ţi-au plătit, nu-i aşa ?

— Da.

— înseamnă că ai nişte bani. Dă-mi-i mie.

Dentistul ridică stînjenit din umăr.

— Nu. Nu vreau.

— Am nevoie de banii ăştia. Nu mai am gaz pentru plită, şi diseară trebuie să mai cumpăr nişte bonuri de masă.

— Veşnic îmi iei toţi banii, murmură dentistul, dar cu toate astea, îşi goli buzunarele. Eu... mi-ai

luat toţi banii, mormăi el. Mai bine mi-ai lăsa ceva de tramvai. O să plouă.

— Ei lasă ! Poţi foarte bine să mergi pe jos. Un uriaş ca tine să se teamă de un pic de ploaie ; şi-apoi, n-o să plouă.

Trina minţise iar, atît în ce priveşte gazul, cît şi bonurile de masă. Dar simţise instinctiv că McTeague avea banii la el şi nu voia să-1 lase să plece din casă cu bani. Ascultă cu încordare pînă se încredinţă că McTeague plecase. Apoi deschise repede cufărul şi ascunse banii în săculeţul de piele de la fund.

Dentistul se duse la fiecare din cele trei ateliere de instrumente chirurgicale, dar fu refuzat, de fiecare dată. Apoi îl prinse ploaia, o burniţă rece care-1 udă şi-l îngheţă pînă la piele. Umbrelă nu avea, iar Trina nu-i lăsase nici cinci centi pentru tramvai. Porni spre casă prin ploaie. Mai avea mult pînă în Polk Street, întrucît ultimul atelier la care fusese era dincolo de Folsom Street, aproape la marginea oraşului.

Cînd ajunse în Polk Street, dinţii îi clănţăneau de frig. Era ud din cap pînă-n picioare. Cînd era în dreptul prăvăliei lui Heise, se porni o ploaie torenţială şi se văzu obligat s-o zbughească într-un gang, să se adăpostească. El, căruia-i plăcea căldura, să doarmă şi să mănînce bine, era îngheţat şi epuizat, iar picioarele îl dureau de nu şi le mai simţea, de atâta alergătură. Şi nu avea în perspectivă decît o cină prost gătită, la birtul Vatmanilor — o bucată de carne pe o farfurie rece, budincă prost făcută, o poşircă de cafea, şi pîine crudă, iar lui îi era frig, cumplit de frig, şi era ud pînă la piele. Fu cuprins pe neaşteptate de o furie oarbă împotriva Trinei. Era vina ei. Ştia că o să plouă, şi totuşi nu i-a lăsat nici un bănuţ cu care să-şi plătească tramvaiul — ea, care avea cinci mii de dolari. L-a lăsat să bată străzile, prin frig şi prin ploaie. „Zgîrcita[tt], mormăi el sub mustaţă. „Zgîrcită rea şi scîrboasă. Eşti mai rea decît bătrinul Zerkow — veşnic bani şi bani, tu care ai cinci mii de dolari. Chiar mai mulţi, şi locuieşti în gaura aia puturoasă căreia-i zici

cameră, şi nu bei bere ca lumea. N-am de gînd să mai suport multă vreme. Ea ştia că o să plouă. Ştia. Nu i-am spus eu ? Şi mă alungă din casa mea în ploaie, ca să-i fac rost de bani ; bani, tot mai mulţi bani, pe care să-i ia tot ea. Mi-a luat şi banii cîştigaţi de mine. Aia nu erau ai ei ; erau ai mei, eu i-am cîştigat — şi să nu mă aleg măcar cu un bănuţ pentru tramvai ! Ei nu-i pasă că mă udă ploaia, şi răcesc şi mor. Nu, nu-i pasă, atîta cît ei i-e cald şi are bani.“ Devenea din ce în ce mai indignat, pe măsură ce-şi alcătuia şi derula acest tablou despre sine. „N-am de gînd să mai suport multă vreme[11], repetă el.

— Ei, salut, doctore. Dumneata eşti ? exclamă Heise, deschizînd uşa prăvăliei, în spatele lui. Intră aici, să te fereşti de ploaie. Oo, dar eşti ud leoarcă, adăugă el, pe cînd intrau în prăvălie, în care mirosea puternic a piele unsă. N-ai umbrelă ? *Ar* fi trebuit să iei tramvaiul.

— Da, sigur... sigur, murmură dentistul, stingherit; dinţii îi clănţăneau.

— O să răceşti năprasnic, exclamă Heise. Ştii ceva, spuse el, întinzîndu-se după pălărie, hai să mergem alături, la Frenna, şi să luăm ceva să te încălzeşti. O s-o chem pe bătrînă să aibă grijă de prăvălie.

O strigă apoi pe doamna Heîse să coboare jos de la etaj, şi-l luă pe McTeague la circiuma lui Frenna, cu două uşi mai sus de prăvălia lui.

— Whisky şi gumă de mestecat, de două ori, Joe, se adresă el barmanului, pe cînd se apropia cu dentistul.

— Aă ? Ce ? zise McTeague. Whisky ? Nu, eu nu pot .să beau whisky. Nu-mi place.

— O, pe dracu ! i-o întoarse Heise, dezinvolt. Ia-1 ca medicament. O să te-mbolnăveşti dacă stai aşa, ud ca un burete cum eşti. Două whisky-uri şi gumă de mestecat, Joe.

McTeague goli paharul dintr-o singură înghiţitură enormă.

— Aşa, spuse Heise, aprobator. O să-ţi facă bine..

El şi-1 bău pe-al său încet.

— Ţi-aş... ţi-aş oferi şi eu un rind, Heise, zise dentistul, care începu să simtă vag confortul acestei săli, numai că, adăugă el, ruşinat, numai că... ştii, cred că nu am mărunt la mine.

Mînia împotriva Trinei, sporită de whisky-ul pe care-1 băuse, izbucni din nou. In ce situaţie umilitoare îl pusese, să nu-i lase de un pahar cu un prieten, ea, care avea cinci mii de dolari !

— Ei, n-are importanţă, doctore, răspunse Heise, muş- cînd dintr-un bob de cafea. Mai vrei unul ? Da ? Fac cinste. încă două — ce-a mai fost, Joe.

McTeague ezită. Era foarte adevărat că whisky-ul nu-i făcea bine ; ştia asta. Dar acum simţea o căldură foarte plăcută în stomac. Sîngele începuse să se pună în mişcare prin vîrful degetelor îngheţate şi prin picioarele ude. Avusese o zi grea ; de fapt, şi ultima săptămînă, şi ultima lună, ultimile trei sau patru luni fuseseră grele. Merita şi el atîta mîngîiere. Nici Trina nu putea să obiecteze ceva. Nu-1 costa nici un ban. Bău încă o dată, cu Heise.

— Apropie-te aici, de sobă şi încălzeşte-te, îl îndemnă Heise, trăgînd două scaune şi ridicîndu-şi picioarele pe grilajul de protecţie.

Şi cei doi începură să discute, în timp ce hainele lui McTeague fumegau.

— Ce figură urîtă ţi-a făcut Marcus Schouler, spuse Heise, clătinînd din cap. Ar fi trebuit să nu te laşi, doctore, asta-i. Ai profesat prea mulţî ani ca să te laşi.

Mai discutară pe tema asta vreo zece — cincisprezece minute, apoi Heise se ridică.

— Ei, aşa nu se cîştigă banii. Trebuie să mă întorc la prăvălie.

Se ridică şi McTeague, şi porniră amîndoi spre uşă. Pe cînd să iasă, îi acostă Ryer.

— Salut, salut, strigă acesta. Doamne, ce zi ploioasă. Şi voi, cred c-aţi pornit greşit. Trebuie să beţi ceva cu mine. Trei punciuri de whisky, Joe.

— Nu, nu, spuse McTeague, clătinînd din cap. Mă duc acasă. Am băut două pahare de whisky pînă

acum.

— Aş ! strigă Heise, apucîndU-1 de braţ. Un munte de om ca dumneata nu se poate speria de un pic de whisky.

— A, eu... eu... dar pe urmă trebuie să plec imediat, protestă McTeague.

La vreo jumătate de oră după plecarea lui McTeague, Maria Macapa trecuse s-o vadă pe Trina. Din cînd în cînd, Maria trecea aşa pe la Trina, tăifăsuind o oră, în timp ce aceasta din urmă lucra. La început, Trina înclinase să se supere pentru aceste apariţii inoportune ale mexicanei, dar apoi începuse să le tolereze. Zilele ei erau atît de lungi şi de lipsite de bucurii, şi nu avea pe nimeni cu cine să vorbească. Trinei i se părea că pînă şi bătrîna domnişoară Baker ajunsese mai puţin cordială de cînd îi lovise nenorocirea. Maria îi povestea toate bîrfele din bloc şi din împrejurimi şi, ceea ce era mult mai interesant, îi vorbea de necazurile ei cu Zerkow.

Trina îşi spunea că Maria era comună şi vulgară, dar într-un fel trebuia să-şi găsească o variaţie ; şi-apoi, putea să vorbească şi să asculte, fără să-şi întrerupă lucrul. De data asta, Maria era foarte îngrijorată de comportarea lui Zerkow din ultimul timp.

— E din ce în ce mai rău, o informă ea pe Trina, stînd pe marginea patului, cu bărbia rezemată în palmă. Zice că ştie că am serviciu' de aur şi că îl ascund de el. Deunăzi, credeam că plecase cu căruţa prin oraş şi începusem să calc ceva, cînd îl văd dintr-o dată privindu-mă prin crăpătura uşii. M-am făcut că nu-l văd, şi a rămas acolo două ore, urmărindu-mă ce fac. Îi simţeam tot timpul ochii pironiţi în ceafa mea. Duminica trecută a dărîmat o parte din perete, fin'că zicea că m-a văzut făcînd nu-ş-ce semne pe el. Am făcut, da'era lista cu ce aveam de spălat. Mă ameninţă tot timpul că mă omoară, dacă nu-i spun unde-i serviciu'.

— Bine, dar de ce mai stai cu el ? exclamă Trina. Eu aş înnebuni de frică să stau cu un asemenea

om ; şi, mai de mult, te-a ameninţat cu cuţitul.

— O, n-o să mă omoare, nu te teme. Dacă mă omqară, ştie că n-o să mai afle niciodată unde e serviciu' ălh de aur ; aşa gîndeşte el.

— Dar nu mai înţeleg nimic, Maria ; dumneata însăţi i-ai vorbit cîndva despre serviciul de aur.

— Nu-i adevărat; n-am vorbit niciodată. N-am mai văzut niciodată aşa o adunătură de zănateci ca voi.

— Dar zici că uneori te mai bate.

— Ah ! făcu Maria, dînd din cap dispreţuitor, nu mi-e frică de el. Cînd şi cînd mai ia biciu', da'mă descurc întotdeauna. Îi sipun : „Dacă mă atingi numai o dată, atunci n-o să-ţi spun *niciodată.*" Mă prefac, ştii, şi el aruncă biciu', parc-ar fi foc. Doamnă McTeague, nu ai puţin ceai ? Să facem nişte ceai, pe plită.

— Nu, nu, exclamă Trina, cu o teamă de avar ; nu, n-am nici un fir de ceai.

Zgîrcenia Trinei luase asemenea proporţii, încît depăşea simpla economisire a banilor. îi părea rău chiar şi după hrana pe care o mînca ea şi McTeague. Luase pe furiş resturi de pîine, bucăţi de zahăr şi fructe de la birtul vatmanilor şi ascunse aceste furtişaguri pe poliţa de lîngă geam. Uneori, destul de des, pregătea ceva de mîncare din aceste resturi, mîncîndu-le cu cea mai mare satisfacţie şi poftă, fiindcă n-o costa nimic.

— Nu, Maria, nu am nici un fir de ceai, spuse ea dînd energic din cap. Ascultă, nu e cumva Mac ? adăugă, ridicînd bărbia. Sînt paşii lui, sigur.

— Ei, eu o să-mi iau tălpăşiţa, spuse Maria, şi plecă în grabă, întîlnindu-se cu dentistul în hol, chiar în faţa uşii.

— Ei, ce-ai făcut ? i se adresă Trina pe un ton interogativ, după ce soţul ei intră în cameră.

McTeague nu răspunse. îşi agăţă pălăria în cuiul din dosul uşii şi se prăvăli într-un scaun.

— Ce-ai făcut ? repetă Trina îngrijorată. Ai rezolvat ceva, Mac ?

Dentistul continua să pară G,ă nu o aude, privinS încruntat şi furios la pantofii plini de noroi.

— Spune-mi Mac, vreau să ştiu. Ai găsit ceva ?

Te-a prins ploaia ?

— M-a prins ? M-a prins ? strigă dentistul, cu o voce ascuţită, cu o vioiciune în voce şi în comportare pe care Trina nu i-o mai observase niciodată pînă acum. Uită-te la mine. Priveşte-mă, continuă el, vorbind cu o viteză' neobişnuită ideile succedîndu-se cu rapiditate. Uită-te la mine, cum sînt ud leoarcă şi tremur de frig. Am străbătut tot oraşul. Sigur că m-a prins ploaia. Da, m-a prins şi, în orice caz, n-ai nici un merit în faptul că nu m-am ales cu o răceală groaznică. Nu mi-ai lăsat nici măcar un bănuţ de tramvai.

— Dar, Mac, protestă Trina, nu ştiam că o să plouă.

Dentistul se lăsă pe spate şi rise dispreţuitor. Faţa i se congestionase, iar ochii îi sticleau.

— Ah, nu, nu ştiai că o să plouă. Nu ţi-am spus eu că o să plouă ? exclamă el, supărîndu-se deodată. O, eşti un înger pur. Iţi închipui că am de gînd să-ţi suport nebunia la nesfîrşit ? Cine conduce în casa asta, tu sau eu ?

— Vai, Mac, nu te-am mai auzit niciodată vorbind aşa. Parcă eşti altul.

— Ei bine, sînt altul, replică dentistul, sălbatic. Nu poţi să-ţi baţi joc de mine mereu.

— Mă rog, mă rog. Ştii bine că nu vreau să-mi bat joc de tine. Dar nu-i nimic. Ai găsit ceva de lucru ?

— Dă-mi înapoi banii, exclamă McTeague, sărind brusc în picioare.

Gigantul acesta blond era stăpînit de o energie, de o sprinteneală pe care nu i-o mai văzuse pînă acum ; pînă şt stupiditatea şi indolenţa creierului său părea să fie activizate intr-un mod incredibil.

— Dă-mi înapoi banii, banii pe care ţi i-am dat cînd am plecat.

— Nu pot, exclamă Trina, am plătit între timp băcanul. —■ Nu te cred.

— Aşa e, Mac, aşa e. Crezi că te mint ? Crezi că m-aş coborî pînă-ntr-atîta ?

— Ei bine, data viitoare cînd o să mai cîştig ceva,

o să păstrez totul pentru mine.

— Dar spune, Mac, ai găsit ceva de lucru ?

McTeague se întoarse cu spatele.

— Spune, Mac, te rog, ai găsit ?

Dentistul sări în picioare şi-şi lipi capul de faţa ei, cu maxilarul masiv scos în afară, cu ochii mici sticlind cu răutate.

— Nu, zbieră el. Nu, nu, *nu.* Auzi ? Nu.

Trina se chirci de frică. Apoi deodată începu să plîngă în hohote, în parte datorită brutalităţii lui ciudate, în parte datorită dezamăgirii pe care i-o provocase nereuşita lui.

McTeague aruncă o privire dispreţuitoare în jur, o privire care cuprinse camera mohorîtă, întunecoasă, ploaia care curgea dincolo de geamurile singurei ferestre, şi figura soţiei sale ce plîngea.

— O. cit de *spl.endide-s* toate astea, exclamă el. Minunat, nu-i aşa ?

— Nu e vina mea, seinei Trina.

— Ba şi a ta, vocifera McTeague. Şi a ta. Am fi putut trăi ca nişte creştini şi oameni cumsecade, dacă ai fi vrut. **Ai** mai mult de cinci mii de dolari, şi totuşi eşti atît de cumplit de zgîrcită îneît preferi să trăieşti într-o gaură **de** şobolan decît să te desparţi de un sfanţ din ei. Dar, îţi spun, m-am plictisit şi mi-e greaţă de toată treaba asta.

Orice aluzie la banii Trinei o stîrnea.

— Iar eu o să-ţi spun altceva, strigă ea, clipind şi re- ţinîndu-şi lacrimile. Acuma, că eşti fără slujbă, n-o să ne mai putem permite să stăm nici într-o astfel de gaură de şobolan, cum îţi place să-i zici. Va trebui să găsim o altă cameră, mai ieftină chiar şi decît *asta.*

~r Ce ! exclamă dentistul, stacojiu de furie. Ce, să intrăm într-o gaură mai rea decît asta ? Mă rog, să vedem dacă o să se întîmple aşa oeva. De acum încolo o să faci exact aşa cum o să-ţi spun eu, Trina. McTeague din nou îşi vîrî capul în faţa ei.

— Acum ştiu care-i cauza, strigă Trina, şi suspină, ştiu, o simt după miros. Ai băut whisky.

— Da, am băut whisky, replică soţul ei. Am băut whisky. Ai ceva DE ZIS LA ASTA ? Ei, da, ai dreptate, am băut whisky. Şi ce anume ai de spus pe chestia că am băut whisky ? S-auzim.

— Of! Of! Of!, hohoti Trina, acoperindu-şi faţa cu mîinile.

McTeague îi apucă mîinile cu o singură mînă, şi i le trase în jos. Chipul ei palid era brăzdat de lacrimi ; ochii lungi, înguşti înotau în lacrimi ; bărbia-i adorabilă, se ridică în vînt, tremura.

— S-auzim ce ai de spus, exclamă McTeague.

— Nimic, nimic, spuse Trina, printre suspine.

— Atunci încetează cu plînsul. încetează, m-ai înţeles ? încetează, şi îşi ridică în sus mina deschisă, ameninţător. *încetează !* strigă el.

Trina îl privi cu teamă, orbită de lacrimi. Coama lui mare de păr blond era zbîrlită şi răvăşită pe capul uriaş, pătrat, urechile-i mari şi roşii erau mai roşii ca oricînd ; faţa congestionată ; sprîncenele-i stufoase se înnodau deasupra ochilor mici, scînteietori ; mustaţa grea, galbenă, mirosind a alcool, cădea peste bărbia masivă, proeminentă ca unui animal carnivor ; vinele i se umflaseră şi zvîcneau pe gîtul gros, roşu ; în timp ce deasupra capului ei, Trina îi văzu palma ridicată, enormă.

— Termină ! strigă el.

Şi Trina, privind cu spaimă, văzu palma cantractîn- du-se deodată în pumn, un pumn tare ca un ciocan de lemn, pumnul vagonetarului de altă dată. Şi în clipa aceea, vechea ei spaimă faţă de el, teama instinctivă faţă de mascul, se trezi din nou la viaţă. Ii era frică de el. Toţi nervii îi cedară în faţa lui. îşi înăbuşi suspinele, reţinîn- du-şi respiraţia.

— Aşa, mîrîi dentistul, dîndu-i drumul, aşa mai merge. Şi-acuma, continuă el, fixînd-o cu ochii lui mici, şi-acuma ascultă-mă. Sînt dărîmat. Am umblat tot oraşul zece mile, cred, şi vreau să mă culc, şi n-am chef să mai fiu bătut la cap. înţelegi ? Vteau să fiu lăsat în pace.

Trina tăcea.

— Ai ailzit ? mîrîi ei.

— Da, Mac.

Dentistul îşi scoase haina, gulerul şi cravata, îşi descheie vesta şi-şi împinse din picioare pantofii grei, cu talpă groasă. Apoi se întinse pe pat şi se rostogoli spre perete. în cîteva minute, camera răsună de sforăiturile lui.

Trina îşi întinse gîtul şi-şi privi soţul peste tăblia patului. îi văzu faţa roşie, congestionată, gura imensă, larg deschisă ; cămaşa murdară, cu manşetele roase ; şi picioarele uriaşe în şosete groase de lînă. Apoi, mîhnirea şi sentimentul nenorocirii ei reveniră mai pregnant ca ori- cînd. îşi întinse braţele pe masă, şi îngropîndu-şi faţa în ele, plînse cu sughiţuri, parcă şi-ar fi dat inima din piept.

Ploaia continua să cadă. Pe geamurile unicei ferestre continuau să se prelingă şuvoaie ; streşinile curgeau necontenit. întunericul crescu. Cămăruţa mică şi sumbră, plină de mirosuri de mîncare şi vopsea „neotrăvitoare**, avea un aspect de dezolare şi tristeţe lamentabilă, de ne- descris. Canarul cînta slab, din cînd în cînd în mica-i colivie aurită. întins în pat cît era de lung, dentistul sforăia, toropit, inert, cu picioarele larg desfăcute, cu palmele în sus, pe lîngă corp.

în cele din urmă, Trina îşi înălţă capul, cu un suspin lung şi tremurat. Se ridică, merse la lavabou şi, tumînd din cană apă în lighean, îşi spălă faţa şi pleoapele umflate, şi-şi aranjă părul. Apoi deodată, pe cînd era pe punctul de a-şi relua lucrul, fu străfulgerată de o idee.

„Mă întreb,“ îşi zise ea, „mă întreb de unde a avut bani să-şi cumpere whisky." îi scotoci prin buzunarele hainei, pe care o azvîrlise într-un colţ al camerei, şi veni chiar şi la el, lîngă pat, căutîndu-1 în buzunarele vestei şi ale pantalonilor. Nu găsi nimic.

„Mă întreb," murmură ea, „mă întreb dacă nu are cumva nişte bani despre care mie nu-mi spune nimic. Va trebui să văd care-i adevărul."

Capitolul 16

Trecu o săptămînă, două, apoi o lună. Pentru Trina, fusese o lună de supremă nelinişte şi îngrijorare. McTeague era fără slujbă, şi nu putea găsi nimic de lucru ; iar Trina, care în noile condiţii se vedea în imposibilitatea de a mai economisi la fel de mult ca de obicei, era în căutarea unei locuinţe mai ieftine. în ciuda protestelor şi a opoziţiei lui îmbufnate, Trina îşi convinsese în cele din urmă soţul să consimtă la această mutare, năucindu-1 cu un torent de vorbe şi coloane de cifre, prin care îi demonstra fără drept de apel că era singura soluţie pentru a scăpa de mizerie.

Dentistul continuă să vegeteze. De la eşecul cu fabrica de instrumente chirurgicale, nu mai făcuse decît două încercări de a-şi găsi o slujbă. Trina fusese pe la unchiul Oelbermann şi obţinuse pentru McTeague un post la secţia de expedieri a depozitului de jucării. Cum însă aici era nevoie să lucrezi şi cu cifre, McTeague se văzu silit să abandoneze serviciul după două zile.

Apoi, un timp, nutriseră ideea că i se va putea obţine un loc în forţele poliţieneşti. Examenul corporal l-ar fi trecut cu brio, iar Ryer, care devenise secretarul „Clubului pentru Perfecţionare[11] din Polk Street, îi promise inerenta „pilă“ politică. Dacă McTeague ar fi arătat mai mult interes şi energie în această problemă, tentativa ar fi putut fi încununată de succes ; dar el era prăa tont, sau devenise prea apatic pentru a mai depune vreun efort, încît din toată povestea asta nu se alese decît cu o ceartă violentă cu Ryer.

McTeague pierduse orice ambiţie. Nu-1 mai interesa să-şi îmbunătăţească situaţia. Tot ce mai dorea era să aibă un loc cald unde să doarmă, şi trei mese bune pe zi. La început — la început de tot — îl iritase inactivitatea lui, şi-şi petrecea zilele cu

Trina, străbătînd în sus şi-n jos, îngusta lor cameră, ca o fiară în cuşcă, sau şezînd nemişcat ore-n şir, urmărind-o pe Trina cum lucrează, simţin- du-se copleşit de ideea de a fi întreţinut de ea. Curînd însă simţămîntul ăsta i se toci. Munca ei era grea doar cînd voia ea să fie astfel, şi în general ea suporta nenorocirile cu o discretă tărie morală.

Apoi, plictisit de inactivitate şi simţind nevoia de a se mişca, McTeague îşi aprindea pipa şi dădea o raită pe marele bulevard de lîngă Polk Street. O echipă de lucrători săpau fundaţia unei case mari, de piatră cafenie, şi McTeague găsea prilej de destindere aplecîndu-se peste bariera care înconjura săpăturile şi urmărea cum progresează lucrările. Venea să se uite în fiecare după-masă ; cu timpul ajunsese chiar să se cunoască cu şeful echipei, care supraveghea lucrările, şi cei doi purtau discuţii lungi. Apoi McTeague se întorcea în Polk Street, găsindu-1 pe Heise în camera din fund a prăvăliei sale, şi cîteodată ziua se încheia cu vreo şase porţii de whisky la circiuma lui Frenna.

Alcoolul asupra dentistului, avea un efect ciudat. Nu-1 îmbăta, ci-1 înrăia. Departe de a se turti, după al patrulea pahar devenea activ, mai vioi, ager la minte, chiar vorbăreţ ; şi atftnci se stîmea în el o pornire rea, devenea iritat şi meschin ; şi cînd bea mai mult ca de obicei, găsea o anu- imită plăcere în a o necăji şi exaspera pe Trina. chiar bru- talizînd-o şi jignind-o.

Începutul fusese făcut de Ziua Mulţumirii, seara cînd Heise îl luase pe McTeague să mănînoe cu el. Cu această ocazie dentistul băuse fără măsură. Reveniseră în Polk Street pe la ora zece, şi Heise propusese deodată să mai bea ceva la Frenna.

— Perfect, perfect, spuse McTeague. Să mai bem ceva, ăsta-i cuvîntul. Ea mă duc acasă să iau nişte bani, şi te găsesc la Joe.

Trina fu trezită de soţul ei, care o pişcă de braţ.

— Oh, Mac, strigă ea, ridieîndu-se cu un geamăt, cum m-ai ciupit. Oh, mă doare îngrozitor.

— Dă-mi cîţiva cenţi, răspunse dentistul, rînjind **şi** pişeînd-o din nou.

— N-am nici un cent. Nu mai... ah, Mac, încetează. **Nu** mă ciupi în halul ăsta.

— Grăbeşte-te, răspunse soţul ei, calm, apueîndu-i pielea de pe umăr între degetul mare şi arătător. Mă aşteaptă Heise.

Trina se smulse din mîna lui, inspirînd ascuţit, schimo- nosindu-se de durere, şi freeîndu-şi umărul.

— Mac, nu-ţi închipui cum doare. Mac, termină !

— Atunci dă-mi nişte bani.

Pînă la urmă Trina fu nevoită să se supună. îi dădu **o** jumătate de dolar din buzunarul rochiei, protestînd că erau toţi banii pe care îi avea.

— încă o dată, ca să am noroc, zise McTeague, pişeîn- d-o iar, şi încă o dată.

— Cum poţi... cum poţi să-i faci aşa ceva unei femei ! exclamă Trina, începînd să plîngă de durere.

— Aşa, acuma plîngi, replică dentistul. Perfect, plîngi. N-am văzut niciodată o proastă atît de mare.

Ieşi trîntind uşa cu dezgust.

Dar McTeague nu a devenit niciodată un beţiv în sensul în general aoceptat al cuvîntului. Nu bea prea 'mult decît de două sau trei ori pe lună, şi niciodată nu s-a în- tîmplat să înceapă să se smiorcăie sau să meargă pe două cărări. Probabil că nervii săi erau, prin natura lor, prea insensibili ca să admită vreo excitaţie ; probabil că realmente nu-i plăcea whisky-ul şi îl bea numai fiindcă o Tăcea Heise şi ceilalţi bărbaţi de la Frenna. Trina îi putea reproşa des că băuse prea mult ; dar nu putea spune niciodată că e beat. Cu toate acestea, alcooul îşi făcea efectul. 11 stîmea pe om, sau mai degrabă bruta din el, şi nu numai că îl stîmea, dar îl îmboldea spre rău. Firea lui McTeague se schimbă. Nu era numai alcoolul ; mai era şi trîndăvia, şi lipsa influenţei bune pe care o avusese soţia lui, în zilele lor prospere. Lui McTeague nu-i mai plăcea Trina. Era cauza unei permanente iritaţii pentru el. îl indispunea fiindcă era aşa de mică, aşa de frumuşică, aşa de invariabil corectă şi precisă. Avariţia ei îl hărţuia necontenit. Hărnicia ei era un reproş, constant la adresa lui. Ea părea să facă

paradă, sfidîndu-1 cu munca ei : era ca o flamură roşie în faţa taurului. Odată, după ce tocmai sosise de la Frenna şi rămăsese un timp lîngă ea, urmărind-o tăcut cum lucrează, exclamă deodată :

— Termină cu lucrul. Termină, îţi spun. Pune-le deoparte. Pune totul deoparte. Dacă nu, te ciupesc.

— Dar de ce — de ce ? protestă Trina.

Dentistul o lovi peste faţă.

— Nu vreau să mai lucrezi.

Ii luă cuţitul şi vasele cu vopsea, şi o făcu să stea degeaba în geam, tot restul după-amiezii.

Totuşi, dentistul nu era brutal cu soţia lui decît atunci cînd era stîrnit de alcool. în alte dăţi, să zicem trei săp- tămîni din lună, o simţea doar ca pe o povară. Se certau pe tema banilor Trinei, a economiilor ei. Dentistul pretindea să-i dea şi lui măcar o parte din ei. Ce-ar fi făcut cu banii după ce i-ar fi avut — asta n-o ştia nici el precis. I-ar fi cheltuit regeşte, fără îndoială, benchetuind fără întrerupere şi cumpărîndu-şi nişte haine splendide. în mintea lui mai dăinuiau visurile minerului despre bani cîştigaţi uşor şi repede, şi apoi risipiţi. Cît despre Trina, cu cît se înverşuna mai mult soţul ei, cu atît strîngea mai mult şnurul micului săculeţ de piele, pe care-1 ascundea la fundul cufărului, sub rochia ei de mireasă. Cei cinci mii de dolari investiţi în afacerile unchiului Oelbermann, era un vis mirific, sclipitor, care i se arăta aproape în fiecare ceas al zilei, ca o mîngîiere şi o compensaţie pentru întreaga ei nefericire.

în răstimpuri, cînd ştia că McTeague va lipsi mai mult de-acasă, încuia uşa, deschidea cufărul şi-şi clădea pe •masă mica agoniseală. Pînă acum avea 407 dolari şi 15 centi. Trina se juca cu banii cîte o oră, clădindu-i şi re- clădindu-i sau adunîndu-i toţi într-o grămadă, şi se retrăgea în colţul cel mai îndepărtat al camerei ca să vadă efectul, cu capul lăsat pe umăr. Lustruia monezile de aur cu un amestec de săpun şi cenuşă pînă ce străluceau, frecîndu-le apoi grijuliu cu şorţul. S-au trăgea grămada cu dragoste spre ea, îngropîndu-şi faţa în

bani, încîntată de mirosul lor şi de senzaţia pe care o simţea cînd îi atingeau obrajii. Punea chiar monedele mai mici în gură, şi le zuruia acolo. îşi iubea banii cu o intensitate pe care n-o putea descrie. îşi afunda degetele în' movila de bani, cu mici murmure de afecţiune, cu ochii înguşti, pe jumătate închişi, respirînd în suspine lungi.

— Ah, dragii de ei, dragii de ei, şoptea. Vă iubesc atît de mult ! Şi toţi sînt ai mei, fiecare bănuţ. Nimeni n-o să vă aibă vreodată, niciodată, nimeni ! Cît am muncit pentru voi ! Cît am trudit şi am adunat! Şi o să am şi mai mulţi ; o să am şi mai mulţi, tot mai mulţi şi mai mulţi, în fiecare zi mai mulţi.

între timp, continua să caute o locuinţă mai ieftină. De cîte ori îşi îngăduia un răgaz de la lucrul ei, îşi punea pălăria şi colinda toate împrejurimile, din Sutter pînă în Sacramento, intrînd în toate străduţele şi străzile lăturalnice, uitîndu-se cu ochii pe sus, în căutarea anunţului „Camere de închiriat". Era disperată. Toate locuinţele mai ieftine erau ocupate. Nu putea găsi o cameră mai ieftină ca cea în care locuiau acum.

O dată cu trecerea timpului, lenevia lui McTeague deveni obişnuinţă. Nu bea mai mult whisky ca înainte, dar sila faţă de Trina creştea cu fiecare zi a sărăciei lor, cu fiecare zi a zgîrceniei consecvente a Trinei. Uneori — din fericire rar — era deosebit de brutal cu ea. O izbea peste urechi, sau o lovea rău cu dosul periei de păr, sau chiar cu pumnul. Afecţiunea de pe vremuri pentru „micuţa" iui, cînd era incapabil să trăiască fără ea, cu timpul se stinsese, şi puţinul care a mai rămas era modificat şi deformat de alcool.

Vecinii şi vînzătorii de la magazinele de unde Trina făcea cumpărăturile remarcaseră deseori că vîrful degetelor ei erau umflate, iar unghiile roşii, ca şi cînd le-ar fi strîns cu uşa. Şi într-adevăr, această explicaţie o dădea şi ea. Adevărul era însă că McTeague, fiind băut, obişnuia să i le muşte, să i le apuce cu dinţii lui imenşi, fiind întotdeauna

suficient de ingenios pentru a-şi aminti care din ele o durea mai rău. Uneori acesta era un mijloc de a mai stoarce bani de la ea dar mai adesea o făcea din pură plăcere.

Şi, în mod ciudat, inexplicabil, această brutalitate o făcea pe Trina cu atît mai afectuoasă ; stîrnea în ea o pasiune morbidă, patologică, de supunere, o plăcere stranie, nefirească, de a ceda, de a capitula în faţa voinţei unei forţe irezistibile, virile.

Sentimentele Trinei se îngustaseră o dată cu îngustarea existenţei ei zilnice. în cele din urmă, acestea se reduseseră la două — pasiunea pentru banii ei, şi iubirea pervertită pentru soţ cînd era brutal. Devenise o femeie ciudată.

Trina ajunsese să fie în termeni foarte intimi cu Maria Macapa, şi în cele din urmă soţia dentistului şi fata din casă deveniră prietene bune. Maria venea mereu pe la Trina ; iar Trina, ori de cîte ori putea, îşi arunca un şal pe cap şi-i întorcea vizitele. Putea ajunge în cocioaba murdară a lui Zerkow fără să iasă în stradă. Curtea din dos a blocului avea o poartă care dădea într-un mic ţarc, unde Zerkow îşi ţinea gloaba şi căruţa dărăpănată, şi de aici Trina putea intra direct în bucătăria Măriei. Trina făcea vizite nesfîrşite Măriei în timpul dimineţilor, doar în capot şi cu părul pus pe bigudiuri, şi discutau la nesfîrşit lîngă o ceaşcă de ceai servită pe marginea chiuvetei, sau pe un colţ al mesei de spălat. Discuţia se purta pe seama soţilor lor, şi a modului cum trebuiau să procedeze cînd aceştia veneau acasă puşi pe scandal.

— Nu trebuie să te iei niciodată la harţă cu el, o sfătuia Maria. Asta-i întărită mai rău. Pleacă-ţi spinarea şi totul se termină repede.

îşi destăinuiau una alteia brutalităţile soţilor, simţind un soi aparte de mîndrie în a-şi aminti o lovitură mai sălbatică, încercînd fiecare să demonstreze că soţul ei e mai crud. îşi comparau cu ochi critic vînătăile, bucurîndu-se cînd reuşeau s-o etaleze pe cea mai urîtă. Exagerau, inventau amănunte şi, ca şi cînd ar fi fost mîndre de loviturile primite, păreau a-şi face un titlu de glorie din tra-

tamentul la care erau puse, minţindu-se una pe alta, exagerîndu-şi supliciile. Ajungeau la lungi şi înflăcărate controverse pe tema celor mai eficiente mijloace de maltratare — frînghia şi biciul pe care le folosea Zerkow, sau pumnii şi dosul periilor de cap pe care le prefera McTeague. Maria susţinea că cel mai mult durea biciul; Trina că, dimpotrivă, bîta lovea mult mai rău.

Maria îi arăta Trinei spărturile din perete şi scîndurile slăbite ale duşumelelor, unde Zerkow căutase serviciul de aur. De curînd începuse să sape în fundul grădinii, şi răscolise fînul din şopronul calului, ca să găsească serviciul de aur, pe care era sigur că îl va găsi. Dăr devenea, vizibil, tot mai nerăbdător.

— După cum merg lucrurile, zise Maria, e cevangro- zitor. E bolnav de tot, din cauza serviciului — are tem- peratură-n fiecare noapte — nu doarme, şi cînd doarme, vorbeşte singur. Zice : „Mai mult de o sută de bucăţi, şi fiecare de aur“. Apoi mă croieşte cu biciu’ şi urlă : „Tu ştii unde-i. Spune-mi, spune-mi, scroafă, sau te omor". Şi-apoi, cade în genunchi şi scînceşte şi mă roagă să-i spun unde l-am ascuns. A-nnebunit,-i bun de legat. Cîte- odată are crize în regulă, o ia razna, se tăvăleşte pe jos şi se zgîrîie. ,

Într-o dimineaţă de noiembrie, pe la ora zece, Trina lipi o etichetă cu „Made in France[11] pe fundul unei Arce a lui Noe, şi se lăsă pe spate în scaun, cu un suspin de uşurare. Tocmai terminase comanda de Crăciun, pentru unchiul Oelbermann, şi în dimineaţa aceea nu mai avea nimic de făcut Patul încă nu-1 aranjase, nici vasele nu le spălase. Trina şovăi o clipă, apoi îşi ridică bărbia, indiferentă.

— Bah ! făcu ea. Să mai stea pînă după-masă. Numi pasă cînd aranjez camera, şi nici lui Mac.

Se gîndi ca, în loc să facă patul sau să spele vasele, să treacă mai bine pe la domnişoara Baker de la etajul de dedesubt. Micuţa croitoreasă s-ar putea s-o invite să ia prînzul cu ea, şi asta ar fi o mică economie, dat fiind că dentistul îi anunţase de

dimineaţă că va face o plimbare lungă, spre Presidio, şi va lipsi toată ziua.

Dar în dimineaţa aceea Trina bătu în zadar în uşa domnişoarei Baker. Era plecată. Probabil că plecase la florar să cumpere nişte seminţe de muşcată. Uşa lui Moş Grannis însă era întredeschisă puţin, şi auzind-o pe Trina la uşa domnişoarei Baker, bătrînul englez ieşi în hol.

— E plecată, spuse şovăielnic şi aproape în şoaptă, a plecat de vreo jumătate de oră. Cred... cred că s-a dus la farmacie să cumpere hrană pentru peştişor.

— Nu mai mergeţi la spitalul de cîini, domnule Grannis ? îl întrebă Trina, rezemîndu-se de balustrada din hol, în dorinţa de a sta puţin de vorbă.

Moş Grannis stătea în uşa camerei, în papuci de casă, şi într-o jachetă de catifea în dungi, decolorată, pe care o purta pe-acasă.

— Păi...ă...făcu el, ezitind, mîngîindu-şi bărbia gînditor. Ştiţi, m-am gîndit să renunţ la spital.

— Să renunţaţi ?

— Păi, ştiţi... cei de la depozitul de cărţi, de unde-mi cumpăr revistele pentru legat, au aflat... le-am spus despre unealta mea de legat cărţi, şi unul din membrii firmei a venit să o vadă. Mi-a oferit o sumă mare, dacă-i vînd dreptul...ă...patentul... o sumă mare. Da fapt... de fapt...da, o sumă mare, mare.

îşi frecă barba cu o mînă tremurătoare şi privi în jurul său.

— Vai, dar e minunat, zise Trina cu amabilitate. îmi pare foarte bine, domnule Grannis. E un preţ bun ?

— O sumă mare... da, mare. De fapt, n-am visat niciodată să am cîndva atîţia bani.

— Ei bine, domnule Grannis, spuse Trina hotărîtă, aş vrea să vă dau un sfat bun. Vedeţi, dumneavoastră şi domnişoară Baker... Bătrînul englez tresări îngrijorat... Dumneavoastră şi domnişoara Baker, care vă iubiţi de...

— Oh, doamnă McTeague, subiectul ăsta... dacă

sînteţi bună... domnişoara Baker e o femeie atît de respectabilă.

— Prostii ! spuse Trina. Vă iubiţi, şi o ştie întreg blocul ; şi locuiţi de ani de zile, unul lîngă altul, şi nu vă adresaţi o vorbă. E absurd. Uite, aş vrea să intraţi direct în subiect şi să-i vorbiţi imediat ce vine acasă, şi să-i spuneţi că aveţi bani, şi că vreţi să vă căsătoriţi cu ea.

— Imposibil... imposibil ! exclamă bărînul englez, alarmat şi tulburat. Nu poate fi vorba de aşa ceva. Nu-mi pot permite.

— Dar, o iubiţi sau nu ?

— într-adevăr, doamnă McTeague, eu... eu... trebuie să mă scuzaţi. E o problemă atît de personală... incit... eu. Ei, da, o iubesc. Da, da, cu adevărat, exclamă el deodată.

— Ei, şi ea vă iubeşte pe dumneavoastră. Mi-a spus-o ea.

— Oh !

— Da. Mi-a spus exact cuvintele ăstea.

Domnişoara Baker nu-i spusese nimic asemănător, mai degrabă ar fi murit decît să facă astfel de mărturisiri ; dar Trina trăsese de mult concluziile ce se impuneau, ca toţi locatorii, de fapt, şi-şi spuse că sosise timpul unei acţiuni hotărîte.

— Aşa că faceţi cum vă spun eu, şi cînd vine acasă mergeţi la ea şi spuneţi-i tot. Gata, nu-mi mai spuneţi nimic. Plec ; dar să faceţi întocmai cum am zis.

Trina se întoarse şi coborî scările. Se hotărî, de vreme ce domnişoara Baker nu era acasă, să dea o fugă s-o vadă pe Maria ; s-ar putea s-o oprească acolo la masă. în orice caz, o ceaşcă de ceai o să-i ofere Maria.

Moş Grannis rămase multă vreme cum îl lăsase Trina, cu mîinile tremurîndu-i, şi sîngele năvălindu-i şi dispă- rîndu-i din obrajii ofiliţi. ’

— Ea a zis, ea... ea... ea i-a spus... a zis că... că... dar mai departe nu putu merge.

Apoi se întoarse şi intră în cameră, închizînd uşa în urma lui. Rămase multă vreme în fotoliu, lîngă

perete, în faţa mesei pe care se găseau grămezi de reviste şi micul aparat de legat. <

„Mă întreb,“ îşi spuse Trina în timp ce străbătea curtea din spatele casei lui Zerkow, „mă întreg ce chirie plătesc Zerkow şi Maria pentru locuinţa asta. Aş paria că e mai ieftină decît cea în care stăm eu şi cu Mac.“

Trina o găsi pe Maria în faţa plitei din bucătărie, cu bărbia sprijinită în piept. Trina se apropie de ea. Era moartă. Cînd Trina îi atinse umărul, capul îi alunecă în- tr-o parte şi scoase la iveală o rană adîncă, groaznică în beregată, sub ureche. Partea din faţă a rochiei era îmbibată toată cu sînge.

Trina se retrase repede, de lîngă cadavru, ducîndu-şi mîinile la umeri, cu ochii largi şi ficşi, cu chipul sluţit de o expresie de spaimă nespusă.

„Oh-h-h !“ exclamă ea, simţind că se înnăbuşă, cu o voce abia şoptită. „Oh-h, e oribil !“

Se răsuci deodată şi alergă prin partea din faţă a casei pînă la uşa dinspre stradă, care se deschidea în străduţă. Se uită îngrozită în jurul ei. Chiar peste drum un băiat de la măcelărie urca într-o droşcă cu două roţi, trasă în faţa casei de vizavi, în timp ce în apropiere un vînzător ambulant de vînat cobora strada, cu o pereche de rate în mînă.

— Oh, ascultaţi... ascultaţi, gîfîi Trina, încercînd să-şi recapete glasul, ascultaţi, veniţi încoace repede.

Băiatul de la măcelărie se opri, cu un picior pe roată, şi o privi lung. Trina îi făcea semne disperate.

— Vino-ncoace, vino-ncoace, repede.

Tînărul îşi făcu vînt pe capră.

— Ce-i cu femeia asta ? zise, cu glas scăzut.

— S-a comis o crimă, strigă Trina, agitîndu-se în uşă.

Tînărul se îndepărtă, privind peste umăr, zgîindu-se la Trina cu ochi ficşi şi goliţi de orice expresie.

— Ce-o fi cu femeia asta ? se întrebă el, din nou, dînd colţul.

Trina se întreba de ce nu ţipa, cum se putea reţine — cum, într-un moment ca ăsta, îşi mai

amintea că nu era frumos să faci gălăgie şi scene în stradă. Vînzătorul ambulant o privea bănuitor. N-avea rost să-i spună ceva. S-ar fi îndepărtat şi el, ca şi calfa de măcelar.

— Să văd ce trebuie să fac, îşi zise Trina, vorbind tare şi ducînd mîinile la cap. Să mă gîndesc. N-are rost să-mi pierd capul. Ce trebuie să fac ?

Privi în josul străzii. Aceeaşi privelişte familiară i se înfăţişă la capătul străduţei. Piaţa mare din faţa blocului, căruţele negustorilor huruind în sus şi-n jos, marile doamne de pe bulevard ieşite la cumpărăturile de dimineaţă, tramvaiele zdrăngănitoare, încărcate cu călători. Văzu un băieţel, cu o şapcă turtită de piele, fluierînd după un cîine ce nu se vedea, lovindu-se din cînd în cînd peste genunchiul mic. Din circiuma lui Frenna ieşiră doi bărbaţi care rîdeau tare. Heise şelarul în faţa prăvăliei, cu şorţul soios plin de resturi de piele. Şi toate astea îşi urmau cursul, oamenii rîdeau şi trăiau, cumpărau şi vindeau, forfotind pe trotuarele însorite, în timp ce în spatele ei, acolo înăuntru... acolo înăuntru... acolo... înăuntru...

Heise se dădu brusc îndărăt din faţa unei femei cu buzele albe, într-un capod albastru, care părea că-i răsărise înainte din chiar pragul uşii lui.

— Ah, doamna McTeague, cum m-aţi speriat, ce...

— Oh, veniţi acolo, repede, şi Trina îşi duse mîna la gît, înghiţind ceva ce părea că o sufocă. Maria a fost ucisă... soţia lui Zerkow... Am găsit-o...

— O, lăsaţi-mă, exclamă Heise, glumiţi.

— Veniţi repede acolo... acolo, în casă... am găsit-o... e moartă.

Heise o luă la fugă în direcţia casei lui Zerkow, cu Trina pe urmele lui, marcîndu-şi traseul cu o dîră de resturi de piele. Cei doi alergau în josul străduţei. Vînzătorul de vînat, femeia care spălase scările la o casă din vecini, şi un bărbat cu o pălărie cu boruri largi stăteau deja în uşa lui Zerkow, privind din cînd în cînd înăuntru şi discu- tînd. Păreau nedumeriţi.

— S-a întâmplat ceva aici ? întrebă vînzătorul ambulant, cînd Heise şi Trina sosiră.

Alţi doi bărbaţi se opriră în colţul dintre străduţă şi Polk Street şi se uitau la grupul ce se formase. O femeie cu un prosop în jurul capului ridică un geam al casei de peste drum şi strigă la femeia care spălase scările :

— Ce s-a-ntîmplat, doamnă Flint ?

Heise intrase în casă. Se întoarse spre Trina, gîfîind din cauza fugii.

— Unde spuneaţi... unde era... unde ?

— Acolo înăuntru, spuse Trina, mai departe... în cealaltă cameră.

Se repeziră cu toţii în bucătărie.

— Dumnezeule ! exclamă Heise, oprindu-se la un pas de cadavru, şi aplecîndu-se să privească faţa cenuşie, cu buzele cafenii.

— Doamne ! A omorît-o.

— Cine ?

— Zerkow, sigur ! A omorît-o. I-a tăiat beregata. Spunea mereu că o s-o facă.

— Zerkow ?

— El a omorît-o. Are beregata tăiată, Dumnezeule, cît sînge ! Doamne ! De data asta *i-a făcut-o.*

— Oh, eu i-am spus... i-am spus, strigă Trina.

— De data asta n-a mai glumit.

— Ea zicea că se descurcă întotdeauna... Oh-h ! E îngrozitor.

— De data asta n-a glumit. I-a tăiat beregata. Dumnezeule, în ce hal a sîngerat. Aţi mai văzut vreodată atîta... asta-i crimă... e o crimă comisă cu sînge rece. A omorît-o. Trebuie să chemăm un poliţist. Să mergem.

Reveniră în stradă. O jumătate de duzină de oameni, vînzătorul ambulant, bărbatul cu borurile largi, femeia ce spălase scările, şi încă trei bărbaţi se găseau în camera din faţă, a prăvăliei, iar în uşă se mişcau un val de chipuri agitate. Pe lîngă aceştia, afară, străduţa era ticsită de la un capăt la altul, de oameni. Dincolo, în Polk Street, tramvaiele erau aproape blocate şi abia înaintau, tîrîndu-se încet prin mulţime, sunînd din clopote. La fiecare

geam apăruseră capete. Şi în timp ce Trina şi şelarul se străduiau să străbată prin îmbulzeală, masa compactă se desfăcu deodată în faţa a doi poliţişti în haine albastre, ca- re-şi croiau drum dînd din coate. Erau însoţiţi de un al treilea, în civil.

Heise şi Trina se întoarseră în bucătărie cu cei doi poliţişti, iar al treilea scoase în odaia din faţă pe intruşi, şi blocă intrarea, răstignindu-şi braţele peste uşa deschisă.

— Pfiu ! fluieră unul din ofiţerii de poliţie, intrînd în bucătărie. A-njunghiat-o ! Pe Dumnezeu, omul s-a folosit de cuţit. Se întoarse spre celălalt ofiţer şi zise : Adu mai bine furgonul. Vezi, e un furgon de patrulare după al doilea colţ, spre sud. Şi-acuma, continuă el întorcîndu-se spre Trina şi şelar, şi scoţîndu-şi carnetul şi creionul, vă rog să-mi spuneţi numele şi adresele dumneavoastră.

A fost o zi de agitaţie cumplită pentru toată strada. Mulţimea a rămas afară încă multă vreme după plecarea, furgonului. De fapt, pînă la şase seara s-au adunat mereu grupuri la uşa prăvăliei de vechituri, unde stătea de pază un poliţist, punînd tot soiul de întrebări, şi spunîn- du-şi părerea.

— Credeţi c-o să-1 prindeţi ? îl întrebă Ryer pe poliţist, şi oamenii îşi întinseră gîturile spre el.

— Oh, îl prindem, nici o grijă, şi încă uşor, răspunse celălalt, dîndu-şi aere.

— Ce ? Ce e ? Ce-a zis ? întrebau cei de la marginea grupului, şi cei din faţă transmiseră răspunsul :

— Zice c-o să-1 prindă destul de uşor.

Grupul se uită admirativ la poliţist.

— A întins-o spre San Jose.

De unde pornise zvonul, şi cum — nimeni nu ştia. Dar fiecare părea convins că Zerkow fugise spre San Jose.

— Dar de ce a omorît-o ? Era beat ?

— Nu, era nebun, ascultaţi-mă pe mine, scrîntit la cap. Credea că Maria ascunde nişte bani de el.

Lui Frenna îi merse din plin, toată ziua. Crima era singurul subiect de conversaţie. Circiuma era plină de mici grupuri — de cîte doi sau trei — care veniseră să vadă cum arată prăvălia de vechituri. Heise era omul cel mai important din Polk Street, inima şi sufletul străzii : însoţea aproape neabătut fiecare grup povestindu-le rolul pe care îl avusese el în povestea asta.

— Era cam ora unsprezece. Stăteam în faţa uşii, cînd doamna McTeague, ştiţi, soţia dentistului — o văd cum vine în goană de-a lungul străzii, etc. etc.

In ziua următoare, altă ştire senzaţională. Polk Street o află din ziare. Spre miezul nopţii, după ziua crimei, cadavrul lui Zerkow fu găsit plutind în golful din apropierea lui Black Point. Nimeni nu ştia dacă se sinucisese, sau căzuse de pe unul din debarcadere. Mîinile-i erau încleştate pe un sac plin de tingiri de tablă, furculiţe şi cuţite de fier, adunate din vreo grămadă de gunoi.

— Şi toate astea, exclamă Trina, din pricina unui serviciu de aur care n-a existat niciodată.

Capitolul 17

Intr-o zi, la vreo două săptămîni după ancheta procurorului şi după ce agitaţia produsă de teribilul eveniment se potolise, iar Polk Street începuse să-şi reia existenţa monotonă, Moş Grannis şedea în cămăruţa-i curată şi îngrijită, în fotoliul său cu mîinile atîrnîndu-i leneşe pe genunchi. Era seară, dar nu destul ca să trebuiască să aprindă lumina. Moş Grannis îşi trase scaunul aproape de perete — atît de aproape încît putea auzi rochia domnişoarei Baker foşnind pe partea cealaltă a despărţiturii subţiri, chiar lîngă cotul său, în timp ce se legăna uşor în balansoarul ei, cu o ceaşcă de ceai în mînă.

Vechea îndeletnicire a lui Moş Grannis încetase. In dimineaţa aceea, firma de unde-şi cumpărase pînă acum revistele îi luase micul aparat de legat,

ca să-1 folosească de model. Tranzacţia se perfectase. Moş Grannis îşi încasase cecul. Era o sumă mare, fără îndoială, dar după ce se terminase totul, el reveni în cameră şi rămase acolo trist şi fără ocupaţie, studiind pierdut modelul covorului şi numărînd ţintele din plasa protectoare de zinc fixată în spatele sobiţei. Curînd o auzi pe domnişoara Baker umblînd dincolo. Era ora cinci, ora la care ea obişnuia să-şi pregătească ceaşca de ceai şi „Să-i ţină companie" lui, de partea cealaltă a despărţiturii. Moş Grannis îşi trase scaunul la perete, în locul unde ştia că şade ea.

Minutele treceau ; unul lîngă altul, separaţi doar prin cîteva degete de scîndură, cei doi bătrîni şedeau acolo împreună, în timp ce după-amiaza se transforma în seară.

Dar pentru Moş Grannis, în seara asta totul era schimbat. Nu mai avea nimic de făcut. Mîinile-i atîrnau în poală. Masa, încărcată cu teancuri de reviste, era departe, într-un colţ al camerei şi, din cînd în cînd, ca sub impulsul unei nelinişti ascunse, îşi întorcea capul şi se uita trist la ea, gîndindu-se că n-o s-o mai folosească niciodată. Absenţa muncii obişnuite părea că îi răpeşte ceva din viaţă. Avea senzaţia că de-acum înainte nu mai putea fi acelaşi pentru domnişoara Baker ; micile lor obiceiuri fuseseră perturbate, distruse. Nu se mai putea închipui atît de apropiat de ea. Avea să se îndepărteze unul de altul ; ea nu-şi va mai prepara ceaşca de ceai şi nu-i va mai „ţine companie", ştiind că el nu va mai sta niciodată în faţa mesei, legîndu-şi revistele. îşi vînduse fericirea pentru bani ; îşi vînduse întreaga lui romanţă întîrziată pentru cîteva bancnote mizerabile. Nu pre văzu că va fi aşa. Un regret imens îi năpădi sufletul. Ce era asta, pe dosul palmei ? Se şterse cu o batistă veche de mătase.

Moş Grannis îşi lăsă capul în mîini. Alături de un inexplicabil regret care-1 frămînta, fu cuprins şi de o anume mare tandreţe. Lacrimile în care-i înotau ochii albaştri spălăciţi nu erau numai de nefericire. Nu, acest sentiment, atît de mult întîrziat, care-1

cuprinsese abia acum, în anii .din urmă, îl umplea de o bucurie a cărei unică expresie naturală nu putea fi decît lacrimile. Timp de treizeci de ani ochii săi nu i se umeziseră niciodată, dar în seara aceasta se simţea din nou tînăr. Nu mai iubise niciodată, şi în el rămăsese ceva care nu avea mai mult de douăzeci de ani. I-ar fi fost greu să spună dacă era profund întristat, sau nespus de fericit; dar nu se ruşina de lacrimile care-i aduseseră durerea în ochi şi de nodul din gît. Se auzi bătaia timidă din uşă, şi abia cînd uşa se deschise, îşi ridică repede privirile şi o văzu pe micuţa croitoreasă în prag, în mînă cu o mică tavă japoneză, cu o ceaşcă de ceai pe ea. I-o întinse.

— Am făcut ceai, spuse ea, şi mi-am zis că poate-ai vrea şi dumneata o ceaşcă.

Niciodată după aceea n-a reuşit micuţa croitoreasă să înţeleagă cum ajunsese să facă un asemenea gest. Stătea liniştită lîngă despărţitura ei, amestecîndu-şi ceaiul cu una ■din linguriţele Gorham. Era liniştită, împăcată.

Seara cobora mîngîietoare. Camera ei era întruchiparea ordinei şi a calmului. Muşcatele înfloriseră în glastrele din fereastră, bătrînul peştişor aurit se răsucea din cînd în cînd pentru a prinde cîte o rază a soarelui ce apunea. In clipa următoare n-a mai putut sta locului. I se păru lucrul cel mai natural din lume să facă o ceaşcă de ceai fierbinte şi să i-o ducă alături, bătrînului Grannis. I se păru că el avea nevoie de ea, că ar trebui să meargă la el. Cu brusca hotărîre care îi apucă uneori pe oamenii slabi timizi — curajul laşului e mai mare decît al celorlalţi — se dusese

la uşa întredeschisă a bătrînului englez, şi cum acesta nu-i lua în seamă ciocănitul, deschisese uşa şi, în cele din urmă, după atîţia ani, stătea în pragul odăii lui. Găsise şi curajul să-şi explice apariţia.

— Am făcut ceai şi mi-am zis că poate ai vrea şi dumneata o ceaşcă.

Moş Grannis îşi lăsă mîinile pe braţele fotoliului şi, aplecîndu-se puţin înainte, o privi cu ochii lipsiţi de expresie. Nu spuse nimic.

Curajul croitoresei o împinsese pînă aici ; acuma, acesta o părăsi la fel de brusc pe cit o cuprinsese. Sîngele îi năvăli în obraji, şi buclele mici şi false tremurară din pricina agitaţiei. Ceea ce făcuse îi apărea ca o indecenţă mai presus de orice închipuire. O enormitate ! Intrase în camera lui, în camera lui — camera domnului Grannis. Făcuse ea asta — ea, care nu putea trece pe lingă el pe scări fără o strîngere de inimă. Nu ştia ce să facă. Stătea, ca o statuie, în pragul camerei, fără a se putea hotărî să se retragă. Neajutorată, mai repetă, cu un tremur în voce :

— Am făcut ceai şi mi-am zis că poate ai vrea şi dumneata o ceaşcă.

Emoţia i se trăda prin repetarea frazei. Simţi că în clipa următoare n-o să mai poată ţine tava. Tremura în aşa măsură, încît jumătate din ceai se vărsase.

Moş Grannis continua să tacă, aplecat înainte, cu ochii holbaţi, cu degetele înfipte în braţele fotoliului.

Apoi, cu tava întinsă, micuţa croitoreasă exclamă, în lacrimi :

— Oh, n-am vrut... n-am vrut... nu mi-am închipuit că o să fie aşa. N-am vrut decît să fiu amabilă şi să-ţi aduc puţin ceai ; iar acum văd că totul e *atît* de deplasat. Mi-e... mi-e... mi-e *aşa* de ruşine ! Ce-o să crezi despre mine. Eu... şi îşi reţinu respiraţia... e deplasat... reuşi să exclame. Nu se făcea ca o doamnă... nu poate să-i facă o impresie bună... plec. Plec.

Şi se întoarse să plece.

— Stai, exclamă Moş Grannis, revenindu-i în

sfîrşit glasul.

Domnişoara Baker se opri, uitîndu-se la el peste umăr, cu ochii înlăcrimaţi larg deschişi, clipind des, ca un copil înspăimîntat.

— Stai, exclamă iar bătrînul englez ridicîndu-se în picioare. La început n-am ştiut că eşti dumneata. Nu visasem... nu puteam crede că vei fi atît de amabilă, atît de bună cu mine. Oh, zise el, cu o respiraţie şuierătoare, oh, eşti atît de bună. Eu... eu... m-ai făcut foarte fericit.

— Nu, nu, exclamă domnişoara Baker, gata să plîngă. A fost nevrednic de o doamnă. Dumneata... acuma o să mă judeci greşit.

Stătea în hol ; lacrimile-i curgeau pe obraji, şi nu avea nici o mînă liberă ca să şi le şteargă.

— Dă-mi... lasă-mă să iau eu tava, strigă Moş Grennis, înaintînd.

îl copleşi o bucurie agitată. Niciodată în viaţa lui nu fusese atît de fericit. Pînă la urmă se întîmplase... se în- tîmplase cînd se aştepta mai puţin. Ceea ce şi-a dorit atît, şi a tînjit şi a sperat atîţia ani, uite că s-a întîmplat acum, în seara asta. Simţi că-i dispare stîngăcia. Era aproape sigur că micuţa croitoreasă îl iubeşte, şi gîndul acesta îi dădu curaj. Veni spre ea şi-i luă tava din mîini şi, întor- cîndu-se în cameră, voi s-o pună pe masă. Dar nu putu din cauza revistelor. Mîinile-i erau ocupate amîndouă cu tava , nu-i putea face loc pe masă. Rămase un moment ne- hotărît, şi stinghereala-i reveni.

— Oh, nu vrei... dacă eşti atît de bună...

îşi întoarse capul, uitîndu-se rugător la micuţa croitoreasă.

— Aşteaptă, să te ajut, zise ea.

Intră în cameră, pînă la masă şi mută revistele la unul din capetele mesei.

— Mulţumesc, mulţumesc, murmură Moş Grannis, aşe- zînd jos tava.

— Acuma... acuma... acuma mă duc înapoi, exclamă ea, în grabă.

— Nu... nu, replică bătrînul englez. Nu pleca, nu pleca. Am fost atît de singur în seara asta... şi

aseară... tot anul ăsta... toată viaţa mea, strigă el deodată.
— A... am... am uitat zahărul.
— Dar eu nu folosesc niciodată zahăr la ceai.
— Dar e cam rece, şi l-am vărsat... aproape tot.
— O să-l beau din farfurioară.
Moş Grannis îi trăsese fotoliul lui.
— Oh, nu s-ar cuveni să stau. Asta e... e atît de... Şi o să mă judeci greşit.
Se aşeză deodată şi, punîndu-şi coatele pe masă, îşi ascunse fata în mîini.
— Să te judec ? strigă Moş Grannis. Să te judec ? O, nu ştii... nici nu-ţi închipui... în toţi aceşti ani... să trăiesc atît de aproape de dumneata... eu., eu... se opri brusc.
I se părea că bătăile inimii îl înecară.
— Credeam că îţi legi cărţile în seara asta, zise domnişoara Baker deodată. Arătai obosit. Am crezut că erai obosit cînd te-am văzut ultima oară, şi o ceaşcă de ceai, ştii, e... face atît de bine cînd eşti obosit. Dar văd că nu legi cărţi.
— Nu, nu, răspunse Moş Grannis, trăgîndu-şi un scaun şi aşezîndu-se. Nu, eu... de fapt, mi-am vîndut aparatul ; o firmă de librării mi-a cumpărat drepturile asupra lui.
— Şi de-acum înainte n-o să mai legi cărţi ? exclamă micuţa croitoreasă, cu o umbră de dezamăgire. Credeam că legi întotdeauna cărţi pe la ora patru. Te auzeam de obicei, cînd îmi făceam ceaiul.
Abia-i venea să creadă domnişoarei Baker că îi vorbea cu adevărat lui Moş Grannis, că tăifăsuiau într-adevăr împreună, faţă în faţă, şi fără stînjeneala îngrozitoare care-i copleşea întotdeauna cînd se întîlneau pe scări. Visase mereu clipa asta, dar o amînase întotdeauna pentru o zi foarte îndepărtată. Totul avea să vină cîndva, treptat, încetul cu încetul, nu aşa, ca acuma, abrupt şi fără nici o pregătire. Că o să-şi permită cîndva nici mai mult nici mai puţin decît să intre în camera lui — nu

şi-ar fi putut închipui vreodată. Şi totuşi era aici, în camera lui, şi stăteau de vorbă împreună, iar încetul cu încetul stinghereala, dispărea.

— Da, da, te auzeam întotdeauna cînd îţi făceai ceai,, răspunse bătrînul englez ; auzem clinchetul serviciului de ceai. Atunci obişnuiam să-mi trag scaunul şi masa lîngă perete, şi să stau acolo şi să lucrez, în .timp ce dumneata beai ceaiul, de partea cealaltă. Şi atunci mă simţeam foarte aproape de dumneata. Obişnuiam să-mi petrec întreaga seară astfel.

— Şi, da... da... şi eu, la fel, spuse ea. îmi făceam şi-mi beam ceaiul tocmai la ora aceea, şi stăm acolo un ceas întreg.

— Şi nu stăteai aproape de perete, de partea dumitale ? Uneori eram sigur de asta. Mi se părea chiar că îţi aud rochia frecîndu-se de hîrtia peretelui, foarte aproape, lîngă mine. Nu stăteai aproape de perete ?

— Nu... nu ştiu unde stăteam.

Moş Grannis întinse sfios mîna şi i-o luă pe-a ei, care-i stătea în poală.

— Nu stăteai aproape de perete, acolo, de partea dumitale ? stărui el.

— Nu... nu ştiu... poate... uneori. Oh, da, exclamă ea, oftînd uşor, oh, da, stăteam adeseori.

Atunci Moş Grannis o cuprinse cu braţul pe după umeri, şi o sărută pe obrazul palid, care se îmbujoră în aceeaşi clipă.

Pe urmă nu mai vorbiră decît foarte puţin. Amurgul se lăsase încet, iar cei doi bătrîni şedeau acolo, în seara cenuşie, tăcuţi, tăcuţi, mînă-n mînă, „ţinîndu-şi companie[11], dar acum fără a mai fi separaţi prin ceva. în cele din urmă sosise şi vremea lor. După toţi aceşti ani, erau împreună, şi se înţelegeau unul pe celălalt. Erau, în sfîrşit, într-un mic Elizeu, pe care-1 creaseră ei. Păşeau mînă în mînă printr-o mirifică grădină în care era întotdeauna toamnă, împreună, departe de lume, îşi făceau intrarea în mult în- tîrziata romanţă a vieţii

lor banale şi lipsite de întîmplări.

Capitolul 18

în aceeaşi noapte McTeague fu trezit de un ţipăt ascuţit şi deschizînd ochii, o văzu pe Trina cu braţele în jurul gîtului său. Tremura atît de tare, încît arcurile divanului pocneau.

— Aă ? făcu dentistul, înălţîndu-se în capul oaselor, şi ridicîndu-şi pumnii strînşi. Aă ? "Ce ? Ce ? Ce e ? Ce e ?

— Oh, Mac, scînci soţia lui, am avut un vis îngrozitor. Am visat-o pe Maria. Se făcea că mă urmărea, şi eu nu puteam fugi, şi gîtul îi era... Oh, era plin de singe. Oh-h, mi-e aşa de frică !

Trina suportase totul foarte bine o zi, sau două, după întîmplare, şi mărturia către procuror o depusese cu mult mai mult calm decît Heise. Abia după o săptămînă o cotropise groaza. Era atît de copleşită, încît abia îndrăznea să rămînă singură în timpul zilei, şi aproape în fiecare noapte se trezea ţipînd de spaimă, tremurînd la amintirea unui coşmar de groază. Pe dentist îl irita nespus agitaţia ei, şi îl exaspera de-a dreptul cînd îl trezea în toiul nopţii, Atunci se ridica, rotindu-şi amarnic ochii, izbind cu pumnii lui enormi — în ea, nu ştia nici el — exclamînd : „Ce-ce...“ zăpăcit şi năuc. Apoi, cînd îşi dădea seama că nu era decît Trina, mînia lui se aprindea subit.

— Oh, tu cu visele tale ! Taci şi dormi, sau o să-ţi ard cîteva...

Uneori îi trăgea cîte o scatoalcă sau îi apuca mîna şî-i muşca vîrful degetelor. Trina rămînea trează ore în şir, plîngînd tăcută. Apoi, după un timp, zicea timid :

— Mac ?

— Aă.

— Mac, mă iubeşti ?
— Aă ? Ce ? Taci şi dormi.
— Nu mă mai iubeşti, Mac ?
— Oh, taci şi dormi. Nu mă jnai bate la cap.
— Bine, dar mă iubeşti, Mac ?
— Cred că da.
— Oh, Mac, acuma nu te am decît pe tine, şi dacă nu mă iubeşti, ce o să se aleagă de mine ?
— Termină, şi lasă-mă să dorm.
— Bine, dar spune-mi doar că mă iubeşti.

Dentistul se dezlipea brusc de ea, îngropîndu-şi capul mare şi blond în pernă, acoperindu-şi urechile cu pătura. Şi Trina plîngea pînă reuşea să adoarmă.

Dentistul încetase de mult să-şi mai caute slujbă. De la micul dejun şi pînă la cină, Trina nu-1 vedea decît foarte puţin. O dată micul dejun luat, McTeague se urnea, îşi punea şapca — de cînd soţia lui îl silise să-şi vîndă pălăria de mătase, încetase să mai poarte chiar şi pălăria — şi pleca. Se obişnuise să facă plimbări lungi şi solitare prin suburbiile oraşului. Uneori spre Cliff House, cîteodată spre parc (unde şedea pe băncile încălzite de soare, trăgînd din pipă şi citind bucăţi rupte, de ziare vechi), dar de cele mai multe ori mergea în Rezervaţia Presidio. McTeague o lua pe jos pînă la capătul liniei de tramvai din Union Street, intrînd în Rezervaţie pe acolo, apoi mergea spre malul golfului, urmărind linia ţărmului ce ducea spre Old Fort pînă la Golden Gate şi, înconjurînd acolo podul, dădea deodată peste întinderea Pacificului. Apoi mergea de-a lungul plajei pînă la un promontoriu de stînci. Aici, se întorcea spre interior căţărîndu-se pe malul abrupt spre un deal plin de iarbă, semănat cu irişi albaştri şi o floare galbenă al cărei nume nu-1 ştia. In partea cealaltă a dealului se vedea un drum larg, bine întreţinut. McTeague urma drumul acesta pînă ce ajungea din nou în oraş, pe linia de tramvai de pe strada Sacramento. Dentistului îi plăceau

aceste plimbări. îi plăcea să fie singur. îi plăcea solitudinea oceanului agitat şi înspăimîntător ; dealurile cu vîntul şi aerul lor proaspăt ; rafalele violente biciuin- du-i obrajii ; şi rămînea ore întregi urmărind rostogolirea şi zbuciumul talazurilor, cu bucuria tăcută, fără margini a unui copil. începuse să-1 pasioneze pescuitul. Stătea toată ziua aproape nemişcat pe un promontoriu de stînci, cu undiţa între degete, fericit dacă prindea trei bibani în douăsprezece ore. La amiază se retrăgea pe un petec de gazon după un cot al malului, unde-şi frigea peştii, mîncîndu-i fără sare, cuţit sau furculiţă. Băga un băţ ascuţit prin gura bibanului şi —1 învîrtea încet deasupra flăcării. Cînd grăsimea înceta să mai picure, ştia că e fript, şi-1 mînca pe îndelete şi cu o poftă teribilă, curăţind oasele, şi mîncînd chiar şi capul. îşi amintea cît de des se îndeletnicise cu asemenea treburi pe cînd era copil în munţii Plaoer County înainte de a deveni vagonetar la mină. Dentistul se simţea grozav de bine în aceste zile. Instinctele vechiului miner reveneau din nou. Sub lovitura soartei, McTeague recădea în condiţia iniţială.

într-o seară, pe cînd se întorcea dintr-o asemenea escapadă, fu surprins găsind-o pe Trina în faţa a ceea ce fusese casa lui Zerkow ; stătea privind-o gînditoare, cu un deget lipit de buze.

— Ce faci aici ? mormăi dentistul apropiindu-se.

Pe uşa dinspre stradă era un anunţ ; „Camere de închiriat.

— Acum am găsit o locuinţă în care să ne mutăm, exclamă Trina.

— Ce ? strigă McTeague. Aici, în casa asta murdară în care ai găsit-o pe Maria ?

— Nu-mi mai pot permite să plătesc camera aceea din **bloc,** acuma, că tu nu-ţi poţi găsi nimic de lucru.

— Dar aici a omorît-o Zerkow pe Mari a — tocmai casa **asta — şi** tu te trezeşti şi ţipi noaptea numai

gîndindu-te **la ea.**

— Ştiu. Ştiu că va fi greu la început, dar o să mă obiş**nuiesc,** şi-apoi e jumătate din preţul pe care-l plătim acum. Am văzut camera ; o luăm de pomană. E camera de deasu**pra** bucătăriei. O familie de nemţi închiriază partea din faţă, iar restul îl subînchiriază. O s-o iau. Asta înseamnă că o să-mi rămînă bani în buzunar.

— Dar nu într-al meu, vociferă dentistul, cu ciudă. O să trebuiască să trăiesc într-o gaură împuţită de şoareci, numai ca să economiseşti tu bani. Pentru mine nu-i nici **un** chilipir toată treaba asta.

— Găseşte-ţi de lucru şi atunci o să stăm de vorbă, declară Trina. Trebuie să string bani pentru zile negre ; şi dacă stînd aici pot să string, o s-o fac, chiar dacă e casa în care a fost omorîtă Maria. Nu-mi pasă.

— Bine, zise McTeague, fără a mai protesta.

Soţia sa îl privi mirată. Nu putea înţelege această subită supunere. Probabil că în ultima vreme McTeague lipsise atît de mult de acasă, încît încetase să-i mai pese **unde** sau cum locuieşte. Cu toate acestea, această bruscă schimbare o nelinişti puţin.

În ziua următoare, soţii McTeague se mutau pentru a doua oară. Mutatul nu le luă mult timp. Fuseseră obligaţi să cumpere patul de la proprietăreasă, împrejurare care aproape sfîşie inima Trinei ; şi acest pat, două scaune, cufărul Trinei, un ornament sau două, soba cu gaz şi cîteva farfurii şi vase de bucătărie — era tot ce se putea spune că le aparţinea acum ; şi această cameră dosnică în acea casă prăpădită, cu amintirile ei hidoase, cu un geam ce da intr-un sinistru labirint de ogrăzi dosnice şi şoproane năruite, era ceea ce constituia acum noua lor locuinţă.

începeau să se afunde tot mai adine. Se obişnuiau cu ambianţa în care trăiau. Şi mai rău decît orice, Trina îşi pierduse manierele şi drăgălăşenia.

Efectele combinate ale muncii grele, ale avariţiei, mîncării proaste şi brutalităţile soţului îşi pusese amprenta cu repeziciune. Mica ei siluetă, fiinţa îneîntătoare se jigărise, devenise pipernicită şi bondoacă. Ea, care fusese cîndva de o curăţenie de pisică, umbla acum toată ziua şleampătă prin cameră, într-un halat murdar de flanelă, cu papucii de casă lipăind. Pînă la urmă îşi neglijă pînă şi părul, coroana minunată, neagră, pieptănătura de regină, care-i umbrea mica frunte palidă. Dimineaţa, şi-1 împletea înainte de a fi măcar jumătate pieptănată, şi-1 răsucea în jurul capului cum se nimerea. Se desfăcea de cîte şase ori pe zi ; seara numai era decît o masă ciufulită şi încîlcită, un veritabil cuib de şobolani.

Ah, nu, viaţa ei nu era de loc veselă, şi nu putea fi, cînd unul trebuia să se zbuciume pentru doi, să gătească, să muncească, şi să spele, ca să nu mai vorbim de plata chiriei. Ce era de mirare în faptul că era neîngrijită, murdară şi uita de manierele alese ? Mai avea oare timp pentru a mai arăta şi altfel, şi cui i-ar fi făcut plăcere dacă s-ar fi împopoţonat ? Sigur că nu unui mastodont brutal, care te muşcă ca un cîine, şi te izbeşte şi te loveşte-de parcă ai fi făcută din fier. Ah, nu, mai bine să lase lucrurile cum sînt, încercînd să le ia cît mai uşor cu putinţă. Trebuia doar să-şi încovoaie spatele, şi o să treacă totul cu atît mai repede.

Camera deveni oribil de murdară, îmbîcsită de mirosuri de mîncare şi de „vopsea neotrăvitoare“. Patul nu era făcut pînă după-amiaza tîrziu, uneori de loc. Vase murdare, nespălate, cuţite unsuroase, resturi de mîncare din ziua trecută împrăştiate pe masă, în timp ce într-un colţ se găsea o grămadă de rufe murdare, rău mirositoare. în crăpăturile de lemn apărură gîndaci de bucătărie, tapetul de hîrtie de pe pereţii umezi se coşcovea şi începuse să se dezlipească răsucindu-se. Trina încetase de mult să mai şteargă praful de pe mobilă, cu cîrpa. Murdăria se aduna pe gea

muri şi în colţurile camerelor. Toată mizeria din împrejurimi le invada locuinţa, ca un flux crescînd de nămol.

între ferestre, însă, fotografia ştearsă a perechii îmbrăcate în straie de nuntă se uita cu dispreţ la mizeria din jur, Trina continuînd să ţină buchetul drept în faţa ei, McTeague stînd lîngă ea, cu piciorul înainte, în atitudinea unui Secretar de Stat; în timp ce pe aproape canarul, singurul lucru de care dentistul se agăţa cu încăpăţînare, ciripea şi piuia toată ziua în colivia-i mică, aurită.

Şi dintele, uriaşul molar suflat cu aur franţuzesc, enorm şi dizgraţios, îşi răsfira excrescenţele într-un colţ al camerei, lîngă tăblia patului. Ajunseseră să-1 folosească drept masă. După ce mîncau, Trina clădea farfuriile şi vesela murdară pe el, ca să nu le stea în cale.

într-o după masă, Celălalt Dentist, rivalul de altădată al lui McTeague, amatorul de jachete excentrice, rămase uluit primind vizita lui McTeague. Celălalt Dentist se afla în cabinetul său, lucrînd la un mulaj de ghips. La invitaţia : „Intraţi. Nu vedeţi anunţul cu Intraţi fără să bateţi McTeague se ivi în uşă. Observă de îndată cît de aerisită şi de veselă era camera. Un foc mic pîlpîia şi trosnea în cămin, un ogar tărcat şedea pe picioarele de dinapoi, privindu-1 preocupat, o oglindă mare oferea vederii o suită de poze de actriţe, vîrîte între sticlă şi ramă, iar un buchet mare de violete proaspete tăiate se afla într-o vază de sticlă, pe masa lustruită, de cireş. Celălalt Dentist înaintă spre el vioi, exclamînd cu voioşie.

— Oh, Doctore... Domnule McTeague, salut, salut.

Insul purta de data asta o jachetă de casă, de catifea, între dinţi avea o ţigară ; pantofii de lac reflectau lumina focului. McTeague purta o cămaşă simplă, de mătase neagră, fără cravată ; în picioare avea nişte bocanci mari, grosolani, cu ţinte şi cătărămi ; manşetele pantalonilor erau stropite cu noroi ; haina-i era roasă la mîneci, iar un nasture îi lipsea. Nu se bărbierise de trei zile ; claia de păr

greu, blond îi scăpase de sub cozorocul şepcii de lînă, şi-i atîrna pe frunte. Stătea în picioare, mutîndu-se stîngaci de pe un picior pe altul, cu priviri şovăielnice, în faţa tînărului fercheş, care mirosea a frizerie, şi pe care cîndva îl dăduse afară din casă.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule McTeague ? Vreun necaz cu dinţii ?

— Nu, nu.

McTeague, încurcat în dificultăţile conversaţiei, **uitase** cuvintele repetate cu grijă, cu care intenţionase să-şi înceapă întrevederea.

— Aş vrea să vă vînd firma, spuse el prosteşte. Dintele acela mare, aurit, cu poleială franţuzească — ştiţi care — pe care v-aţi oferit odată să-l luaţi.

— O, acuma nu-mi mai trebuie, spuse celălalt, **demn.** Prefer o firmă mică, discretă, fără pretenţii — **doar nu**mele, şi „Dentist[11] după' el. Firmele acestea mari sînt **vulgare.** Nu, n-am nevoie **de** el.

McTeague, uitîndu-se îngrozitor de stingherit, nu ştia dacă să plece sau să rămînă.

— Dar, ştiu eu ? spuse Celălalt Dentist, meditativ. Dacă v-ar fi de ajutor... îmi închipui că o duceţi foarte greu... eu... ştiţi, ştiţi ceva... v-aş oferi cinci dolari pe el.

— Foarte bine, foarte bine.

într-o joi, trezindu-se dimineaţa, McTeague auzi streşinile curgînd şi răpăitul necontenit al ploii pe acoperiş.

— Plouă, mormăi el, profund scîrbit, ridicîndu-se în capul oaselor şi clipind din ochi spre geamul pătat.

— A plouat toată noaptea, zise Trina.

Ea se sculase mai demult, se îmbrăcase şi pregătea micul dejun pe plita cu gaz.

McTeague se îmbrăcă, mîrîind :

— Nu-i nimic, o să merg oricum. Peştii o să muşte cu atît mai bine, pe ploaie.

— Ascultă Mac, zise Trina, tăind o felie de slănină cît putea mai subţire. Ascultă, de ce nu aduci cîteodată şi acasă nişte peşte ?

— Ce ? pufni dentistul. Ca să-i mîncăm

dimineaţa, **nu ?** Să mai economiseşti un sfanţ, probabil !

— Măcar dacă ar fi aşa ! Sau ai putea să pescuieşti şi să-i vinzi. I-ar cumpăra pescarii de peste drum.

— Taci din gură ! făcu dentistul, şi Trina se supuse, ascultătoare. Ascultă, urmă soţul ei scotocind în buzunarul pantalonilor şi scoţînd un dolar, mi-e scîrbă de cafea şi de slănină şi de cartofi piure. Du-te în piaţă şi ia nişte carne pentru micul dejun. Nişte muşchi, sau cotlet, sau aşa ceva.

— Vai, Mac, dar ar costa un dolar întreg, şi pentru firmă n-ai primit decît cinci dolari. Nu ne putem permite. Sigur, Mac. Mai bine să pun deoparte banii ăştia pentru zile negre. Poţi s-o duci foarte bine şi fără came la masă.

— Faci aşa cum îţi spun eu. Iei nişte muşchi, sau cotlete sau aşa ceva.

— Te rog, Mac, iubitule.

— Hai, gata. Sau te pocnesc imediat.

— Dar...

Dentistul înaintă un pas, apucînd-o de mînă.

— Bine, bine, mă duc, strigă Trina, tresărind şi chir- cindu-se. Mă duc.

Oricum însă, cotletele nu le cumpără din piaţa mare. Fugise pînă la o măcelărie mai ieftină de pe o stradă lăturalnică, la cîteva sute de metri, luînd nişte cotlete cu cincisprezece centi, dintr-o margine de berbec, tăiat de două sau trei zile. Lipsise destul de mult.

— Dă-mi restul, făcu dentistul cînd ea intră.

Trina îi dădu 25 de centi şi pe cînd McTeague se pregătea să protesteze, ea-1 copleşi cu un torent de cuvinte care-1 zăpăci. Căci pentru Trina nu era prea greu să-1 păcălească. El nu izbutea niciodată s-o urmărească pînă la capăt. Acuma ar fi crezut-o şi dacă i-ar fi spus că a costat-o un dolar.

„Şaizeci de centi cîştigaţi, totuşi“, gîndi Trina, strîngînd banii din buzunar în pumn, ca să nu zornăie.

Trina găti cotletele şi mîncară în tăcere.

— Şi-acum, zise McTeague ridicîndu-se şi ştergîndu-şi cu palma cafeaua de pe mustaţă, acuma, plouă — nu plouă, mă duc la pescuit. O să lipsesc toată ziua.

Rămase un moment în uşă, cu undiţa în mînă, legănînd plumbul greu, înainte şi-napoi. Se uită la Trina, cum aduna vasele din care mîncaseră.

— La revedere, zise, dînd din capul lui mare, pătrat.

Această amabilitate de despărţire era cu totul neobişnuită. Trina lăsă jos vasele şi veni spre el, cu mica ei bărbie cîndva atît de adorabilă, ridicată :

— Sărută-mă de plecare, Mac, zise ea, luîndu-1 de gît. Mă mai iubeşti puţin, Mac, nu-i aşa ? Intr-o zi o să fim din nou fericiţi. Acum trecem prin clipe grele, dar o s-o scoatem noi la capăt. O să-ţi găseşti ceva de lucru în curînd.

— Aşa cred şi eu, mormăi, lăsînd-o să-1 sărute.

Canarul se agita vioi în colivia lui, şi tocmai acum se lansase într-un ciripit strident, umflîndu-şi micul gîtlej. Dentistul se uită lung la el.

— Ştii ceva, zise, cred că o să iau şi pasărea cu mine.

— ’L vinzi ? întrebă Trina.

— Da, da, ’1 vînd.

— Ei, pînă la urmă văd că îţi vii în fire, spuse pe un ton aprobator. Dar, vezi, nu te lăsa păcălit de păsărarul ăla. E o cîntătoare bună şi, cu tot cu colivie, ar trebui să-ţi dea cinci dolari. Oricum, măcar să ceri atîta.

McTeague luă colivia şi o înfăşură cu grijă într-un ziar vechi, spunînd :

— Ca să nu răcească. Ei, la revedere, repetă, la revedere.

— La revedere, Mac.

După plecarea lui, Trina scoase din buzunar cei 60 de centi pe care-i economisise, şi-i numără din nou. „Sînt 60 de centi, totuşi“ murmură mîndră. „Dar moneda asta- de zece e prea roasă“. Şi o privi cu ochi critic. Ceasul de la uzina din Sutter Street

bătu ora opt. „Ora opt“, exclamă ea. „Trebuie să mă apuc de treabă“. Curăţă masa de vase şi, trăgîndu-şi un scaun şi lada de lemn, începu să vopsească garniturile de animale pe care le făcuse cu o zi înainte. Lucră toată dimineaţa. La amiază mîncă, încălzindu-şi cafeaua rămasă de dimineaţă şi frigîndu-şi doi cîrnaţi. **La** ora unu, era din nou aplecată asupra mesei. Degetele
— cîteva din ele cu urmele dinţilor lui McTeague — îi zburau aproape, şi grămăjoara de jucării ieftine din coşul de lîngă ea creştea într-una.

„Unde or fi ajungînd toate jucăriile ăstea ?“ murmură ea. „Mii şi mii de Arce ale lui Noe, pe care le-am făcut
— ‘cai şi pui de găină, şi elefanţi — şi care niciodată nu sînt de ajuns. îmi convine că jucăriile se strică şi că există aniversări şi sărbători de Crăciun[11]. îşi înmuie pensula într-un vas cu cafeniu Vandyke şi vopsi unul din caii-jucărie din două trăsături. Apoi, printr-o atingere cu pensula înmuiată în alb-ivoriu îi făcu coada şi coama ; două puncte de alb de China — şi gata ochii. Terebentina din vopsea
o făcea să usuce imediat, încît Trina zvîrli calul terminat în coş.

La ora şase, dentistul încă nu venise. Trina aşteptă pînă la şapte, apoi îşi lăsă lucrul şi cină singură.

— Ce-o fi cu Mac ? exclamă ea cind ceasul uzinei din Sutter Street bătu şapte şi jumătate. Ştiu că s-a dus, că b-a dus să bea undeva, strigă ea, îngrijorată. Avea la el banii luaţi pentru firmă.

La ora opt îşi puse un şal pe cap şi merse pînă la şelar. Dacă cineva putea să ştie unde e McTeague, acela era Heise. Dar Heise nici măcar nu-l văzuse în ziua aceea.

— Ieri după-masă a fost pe-aici, şi am băut un pahar sau două la Frenna. Poate că-i acolo şi astăzi.

— O, nu vreţi să mergeţi şi să vedeţi ? zise Trina. Mac venea întotdeauna la cină — nu-i plăcea să lipsească de la masa de seară — şi începi să fiu

nelinişti tă.

Heise intră în barul din vecini şi se întoarse fără să fi aflat ceva. Frenna nu-1 văzuse de cînd fusese cu Heise în seara trecută. Trina se umili pînă la a-i întreba şi pe soţii Ryer — cu care se certaseră — dacă nu ştiau ceva de dentist, dar primi un răspuns dispreţuitor.

„Poate că a venit în timp ce am fost plecată", îşi spuse ea. O luă din nou pe Polk Street, îndreptîndu-se spre bloc. Ploaia încetase, dar trotuarele încă luceau. Tramvaiele se tîrau huruind, pline de oameni ce se duceau la teatru. Frizerii tocmai îşi închideau prăvăliile. Bomboneria din colţ era luminată feeric şi se umplea de oameni, în timp ce lămpile verzi şi galbene ale farmaciei de peste drum aruncau reflexe caleidoscopice pînă departe pe suprafaţa asfaltului. O orchestră a Armatei Salvării începu să cînte imnuri în faţa cîrciumii lui Frenna. Trina grăbi în josul străzii animate, cu strălucirea şi micile ei activităţi de seară — cu şalul pe cap, ridicîndu-şi cu o mînă fusta decolorată, ferind-o de umezeala pavajului. Coti pe străduţă, intră în fosta casă a lui Zerkow prin uşa veşnic deschisă, şi urcă în fugă scările în odaie. Nimeni.

— Asta-i chiar ciudat, exclamă ea, cu jumătate de glas, stînd în prag, cu fruntea albă ca laptele, încreţită, cu unul din degete dus la buze. Apoi, simţi o teamă cumplită. Fără să vrea, asocie aspectul casei cu o moarte violentă.

— Nu, nu, vorbi singură în întuneric, Mac e teafăr. E în stare să aibă grijă de el.

Cu toate acestea, avu imaginea trupului umflat cu apă de mare, cu părul blond fluturînd ca algele, rostogolin- du-se inert în apele învolburate.

— Nu se poate să fi căzut de pe stînci, hotărî ea cu glas ferm. Oh, e el, şi-i scăpă un oftat de uşurare, auzind un pas greu în holul de jos. Alergă pînă la balustradă, uitîndu-se în jos şi strigînd : „Oh, Mac ! Tu eşti, Mac ?“ Era neamţul care ocupa etajul de jos.' Ceasul uzinei bătu ora nouă.

— Doamne, unde o fi Mac ? strigă Trina, bătînd

din picior.

îşi puse din nou şalul şi ieşi, stînd în colţul dintre străduţă şi Polk Street, privind şi aşteptînd, lungindu-şi gîtul ca să poată vedea în josul străzii. O dată se duse chiar pînă în faţa blocului, şi se aşeză o clipă pe mica platformă de la marginea trotuarului. Nu putea să nu-şi amintească de ziua cînd fusese adusă aici într-o birjă. Erau cu ea şi mama, şi tata, şi cei doi gemeni. Era ziua nunţii ei. Rochia ei de nuntă se găsea într-o cutie imensă de tablă pe scaunul vizitiului. Niciodată în viaţă nu fusese mai fericită ca atunci. îşi aminti cum se dăduse jos din birjă şi rămăsese un moment pe platformă, uitîndu-se la ferestrele lui McTeague. îl zărise o clipă bărbierindu-se, cu clăbucii încă pe obraz, şi-şi făcuseră cu mîna. Instinctiv, Trina se uită în sus la blocul din spatele ei ; se uită la geamul din nişă, unde fuseseră „Saloanele dentare" ale soţului ei. Era întunecat totul ; ferestrele aveau aspectul orb, al camerelor libere, neînchiriate. O vergea ruginită de fier se proiecta sumbru dintr-una din marginile ferestrei.

„Acolo a atîrnat cîndva firma noastră", îşi zise Trina. îşi întoarse capul şi privi în josul străzii, spre locul unde îşi avea locuinţa Celălalt Dentist, şi acolo, agăţată deasupra străzii, strălucitor şi lustruit, atîrna dintele uriaş, cadoul pe care i-1 făcuse de ziua lui, sclipind şi strălucind în puternica lumină albă a becurilor electrice, ca un semn de sfidare şi triumf.

— O, nu ! O, nu ! şopti Trina, înăbuşindu-şi un suspin. Viaţa nu-i deloc veselă. Dar nu-mi pare rău, n-o să-mi pară rău de nimic, doar Mac să fi ajuns acasă sănătos.

Se ridică de pe platformă şi rămase iar în colţul străduţei, privind şi ascultînd.

Se făcu tîrziu. Orele treceau. Trina rămase la postul ei. Zgomotele de paşi apropiindu-se deveneau din ce în ce mai puţin frecvente. încetul cu încetul Polk Street se cufundă în singurătate. Ceasul uzinei bătu ora 11 ; luminile fură stinse ; la ora 1 tramvaiele se opriră, lăsînd în urmă o tăcere

abruptă, ţiuitoare. Deodată totul încremeni. Singurele zgomote erau, în răstimpuri, paşii cite uni^i poliţist, şi ţipetele persistente ale raţelor şi gîştelor din piaţa goală de peste drum. Strada dormea.

Cînd e noapte şi întuneric, iar tu eşti treaz şi singur, gîndurile-ţi prind culoarea mediului înconjurător ; devin mohorîte, sumbre şi foarte deprimante. Pe neaşteptate, Trinei îi veni o idee, o idee neagră ; mai rea chiar decît ideea morţii lui McTeague.

— O, nu, strigă ea. Nu, nu e adevărat. Dar dacă... dacă... îşi părăsi postul şi se grăbi spre casă.

— Nu, nu, îşi spunea în şoaptă, nu e posibil. Poate că s-a întors acasă, pe un alt drum. Dar dacă...

Urcă în fugă scările, deschise uşa camerei şi se opri, abia mai respirînd. Camera era întunecată şi goală. Aprinse lampa cu degete reci şi tremurătoare şi, întorcîndu-se, se uită la cufăr. Lacătul era rupt.

— Nu, nu, nU ! ţipă Trina. Nu-i adevărat ! Nu-i adevărat !

Căzu în genunchi în faţa cufărului, împinse capacul, şi-şi afundă mîinile sub rochia de mireasă, unde-.şi ţinea economiile. Caseta de alamă şi săculeţul din piele de căprioară erau acolo. Goale !

Trina se trînti pe podea, îngropîndu-şi faţa în mîini, rostogolindu-şi capul dintr-o parte într-alta. Vocea i se transformă într-o tînguire.

— Nu, nu, nu, nu-i adevărat ; nu-i adevărat ; nu-i adevărat. O, n-a putut să facă asta. Oh, cum a putut s-o facă ? Toţi banii mei, toate micile mele economii — şi m-a părăsit! A plecat, şi s-au dus şi banii mei, banii mei scumpi — monedele mele scumpe şi dragi de aur, pentru care am trudit atît de greu. Oh, să mă părăsească, să plece pentru totdeauna — fără să se mai întoarcă vreodată — cu banii mei de aur. Duşi... duşi... duşi. N-o să-i mai văd niciodată, şi am trudit atît de greu, atît şi atît de greu pentru el... pentru el. Nu nu, nu, nu-i adevărat. Ba e adevărat. Ce-o să se aleagă de mine acuma ? Oh, numai de-ai veni înapoi, ai putea să păstrezi toţi banii... jumă-

tate din ei. Oh, dă-mi banii înapoi. Dă-mi banii înapoi şi te iert. Atunci poţi să mă părăseşti, dacă vrei. Oh, banii mei, Mac, Mac, te-ai dus pentru totdeauna. Nu mă mai iubeşti, Mac, şi acum sînt o cerşetoare. Soţul meu dus, şi banii mei duşi, duşi, duşi, duşi !

Suferinţa ei nu avea margini. îşi înfipse unghiile în cap, şi încleştîndu-şi degetele de buclele grele ale părului ei bogat şi negru începu să tragă de el, să şi-1 smulgă. îşi izbi fruntea cu pumnii strînşi. Trupşorul i se zgîlţîia din cauza violenţei plînsului. Scrîşnea din dinţii mici şi se izbea cu toată puterea cu capul de duşumea.

Părul i se desfăcuse, o masă încîlcită, răvăşită, atîrnîn- du-i pînă mai jos de talie ; rochia-i era ruptă, pe frunte avea o pată de sînge ; ochii-i erau umflaţi, obrajii îi ardeau, roşii din cauza focului care-i ardea în vine. în acest hal o găsi a doua zi, către ora cinci dimineaţa, bătrîna domnişoară Baker.

Ce se petrecuse între ora unu şi zorii acelei nopţi înfricoşătoare, Trina nu şi-a mai amintit niciodată. Nu se vedea decît pe sine însăşi, ca într-un tablou, înghenunchiată în faţa cufărului spart şi jefuit, şi pe urmă — cîteva săp- tămîni mai tîrziu, cum i se păruse — se trezi în pat cu o pungă de gheaţă pe frunte şi micuţa croitoreasă lîngă ea, bătînd-o uşor pe mîna încinsă, uscată.

Nemţoaica ce locuia dedesubt fusese trezită la cîteva ore după miezul nopţii de plînsetul Trinei. Urcase scările şi intrase în cameră, unde o găsise întinsă cu faţa în jos, pe duşumea, plîngînd, într-o stare aproape inconştientă, pradă unei crize de isterie. Femeia, îngrozită, îşi chemase soţul şi o duseseră pe Trina în pat. Apoi, întîmplător, femeia îşi aminti că Trina avea prieteni în blocul din apropiere, şi-1 trimisese pe soţul ei s-o aducă pe croitoreasă, în timp ce ea rămăsese s-o dezbrace pe Trina şi s-o culce. Domnişoara Baker venise de îndată şi începuse să plîngă şi ea, la vederea bietei femei. Nu înceta să se întrebe ce se întîm- plase,

dar fusese inutil să încerce să obţină o explicaţie coerentă de la Trina, în acele condiţii. Domnişoara Baker îl trimisese pe soţul nemţoaicei să aducă nişte gheaţă de la unul din restaurantele „de noapte“ din stradă ; i-a ţinut comprese reci pe cap, cu prosoape ude ; i-a pieptănat părul frumos, bogat, şi a vegheat lîngă patul ei, ţinindu-i mîna fierbinte, cu bietele-i degete mutilate, aşteptînd răbdătoare pînă cînd Trina va putea să vorbească.

Spre dimineaţă Trina se trezi — sau poate îşi redobîndi cunoştinţa — se uită o clipă la domnişoara Baker, apoi în jurul camerei, pînă cînd ochii îi căzură pe cufărul cu lacătul rupt. Atunci se răsturnă pe pernă şi începu să plîngă din nou. Refuză să răspundă la întrebările puse de croitoreasă, scuturînd din cap cu violenţă, cu faţa ascunsă în pernă.

Spre ora micului dejun, febra îi crescu atît de mult, încît domnişoara Baker se sperie şi o rugă pe nemţoaică să cheme un doctor. Acesta sosi după douăzeci de minute. Era un bărbat voinic, amabil care locuia deasupra farmaciei din colţ. Avea o voce profundă şi o ţinută şi un pas care-ţi aminteau mai degrabă de un sergent dintr-un escadron de cavalerie, decît de un medic.

Pînă la sosirea acestuia, micuţa domnişoară Baker îşi dăduse seama ce se întîmplase. Auzi zgomotul paşilor doctorului jos la intrare, şi pe nemţoaică spunînd :

— Trept în zuus pe skhări, în spatele holului. Kamera ku uşa teskisă.

Domnişoara Baker îl întîmpină pe doctor pe palier, spu- nîndu-i în şoaptă despre ce era vorba.

— Mă tem că a părăsit-o soţul ei, domnule doctor, şi i-a luat toţi banii — destul de mulţi. E ca şi moartă, biata copilă. A zăcut în nesimţire aproape toată noaptea, iar acuma are o febră groaznică.

Doctorul şi domnişoara Baker se întoarseră în cameră şi intrară, închizînd uşa după ei. Doctorul cel voinic rămase un moment în picioare privind în jos la Trina, care-şi răsucea capul pe pernă, cu faţa învăpăiată, cu coama de păr răvăşită în jurul ei.

Micuţa croitoreasă rămase lîngă el, ui- tîndu-se şi ea la Trina.

— Sărmana fată ! zise doctorul. Sărmana fată.

Domnişoara Baker arătă spre cufăr, şoptind :

— Uitaţi-vă, aici îşi ţinea economiile. Priviţi, a rupt lacătul.

— Ei, cum te simţi, doamnă McTeague, vorbi doctorul aşezîndu-se lîngă pat, şi apucînd-o pe Trina de încheietură. Ai puţină febră, da ?

Trina deschise ochii şi se uită la el, apoi la domnişoara Baker. Nu părea cîtuşi de puţin surprinsă de aceste chipuri nefamiliare. Părea să considere totul ca ceva firesc.

— Da, spuse ea, cu o respiraţie lungă şi tremurătoare, am febră, şi capul... mă doare capul, mă doare.

Doctorul îi prescrise odihnă şi calmante uşoare. Apoi privirile îi căzură pe degetele Trinei de la mîna dreaptă. Le privi atent scrutător. O culoare roşie, vie, elocventă pentru un ochi de medic, se vedea pe cîteva din ele, întin- zîndu-se dinspre vîrfuri spre articulaţia a doua a degetelor.

— Oho, exclamă el, dar asta ce-i ?

De fapt, ceva nu era, într-adevăr, în regulă. De cîteva zile observase şi Trina. Degetele mîinii drepte se umflaseră ca niciodată, o dureau şi se decoloraseră. Deşi crîncen maltratate de brutalitatea lui McTeague, ea continuase totuşi să lucreze la animalele ,ei, într-un contact permanent cu vopseaua „neotrăvitoare“. Atît îi spuse şi doctorului, ca răspuns la întrebările lui. El dădu din cap, scoţînd scurte exclamaţii.

— Dar asta e septicemie, înţelegi ? îi spuse el. E destul de neplăcut. Va trebui să ţi se amputeze degetele, fără îndoială, sau dacă nu, o să pierzi toată mîna — sau şi mai rău...

— Şi munca mea ! ? exclamă Trina.

Capitolul 19

Se poate ţine o perie de frecat cu două degete bune şi cu cioturile celorlalte două, chiar dacă-ţi lipsesc ambele falange ale degetului mare — dar pentru asta ai nevoie de un exerciţiu îndelungat ca să te obişnuieşti.

Trina deveni femeie de serviciu. Urmase sfatul Selinei, şi, cu ajutorul ei, obţinuse postul de îngrijitoare într-o mică grădiniţă de pe Pacific Street. Ca şi Polk Street, era o stradă cu locuinţe de închiriat, dar într-un cartier mult mai sărac şi mai sordid. Trina avea o odăiţă în incinta grădiniţei. Nu era urită. Dădea spre o curticică luminoasă, podită cu scînduri, şi folosită ca loc de joacă pentru copii. Aici creşteau doi cireşi mari, cu frunzele frecîndu-se aproape de ferestrele camerei Trinei, şi prin care soarele trimitea pete aurii pe duşumeaua camerei. „Ca nişte monede de aur“, îşi spunea Trina.

Trina trebuia să curăţe camerele grădiniţei ; trebuia să spele duşumelele şi geamurile, să aerisească şi să şteargă de praf, şi să care cenuşa. în afară de asta, mai cîştiga încă cinci dolari spălînd scările din faţa cîtorva blocuri mari de pe Washington Street, şi făcînd curăţenie în casele eliberate după plecarea chiriaşilor. Nu se ducea la nimeni. Nimeni nu o cunoştea. Muncea din zori şi pînă noaptea şi deseori treceau zile întregi fără să-şi audă glasul. Era singură, o femeie părăsită, pierdută în vîrtejurile cele mai adinei ale fluxului marelui oraş — în perioada lui de declin.

Cînd ieşise din spital, după amputarea degetelor, Trina se pomenise singură pe lume, singură cu cei 5 000 de dolari. Din dobînda acestora putea să se întreţină, şi să mai pună şi ceva deoparte.

O vreme Trina se gîndise să abandoneze lupta şi să se ducă la părinţii ei, în sudul statului. Dar pe cînd şovăia, neştiind ce să facă, primise o scrisoare lungă de la mama ei, ca răspuns la una pe care i-o scrisese ea înainte de a-i amputa degetele de la

mîna dreaptă — ultima scrisoare pe care a mai fost vreodată în stare să o scrie. Scrisoarea doamnei Sieppe era o lungă văicăreală ; îşi deplîngea nenorocirile, precum şi pe cele ale fiicei ei. Afacerea lor — tapiţerie şi curăţatul covoarelor — dăduse faliment. Domnul Sieppe şi Owguste plecaseră în Noua Zeelandă, cu o companie de colonizare, în timp ce doamna şi cei doi gemeni aveau să plece după ce colonia se va fi stabilit. Cît despte a o ajuta pe Trina în nenorocirea ei, s-ar putea ca ea, maicăsa, într-o zi din viitorul apropiat, să fie silită să ceară ajutorul Trinei. Aşa că Trina renunţă la ideea de a primi vreun ajutor din partea familiei. La urma urmei, nu avea nevoie de nimeni. Mai avea încă cei 5 000 de dolari, iar unchiul Oelbermann îi plătea dobînda cu regularitate de ceasornic. Acum că McTeague o părăsise, era o gură mai puţin de hrănit ; şi cu această economie, împreună cu ce cîştiga ca îngrijitoare, Trina aproape că reuşea să refacă suma pe care o pierdea renunţînd la confecţionarea ani- nalelor din Arca lui Noe.

încetul cu încetul, mîhnirea pricinuită de pierderea preţioasei ei economii o depăşi pe aceea de a fi fost părăsită de McTeague. Avariţia ajunsese să fie unica ei pasiune dominantă ; pasiunea banilor, de dragul banilor, prolifera în inima ei, îndepărtînd treptat orice alt sentiment firesc. Slăbi şi se uscă, muşchii subţiri fiind parcă lipiţi pe scheletul mic ; gura palidă şi micuţa-i bărbie ridicată dobîn- diră o anume expresie felină ; ochii lungi şi înguşti îi străluceau într-una, de parcă ar fi prins reflexe metalice. într-o zi, pe cînd şedea în odaia ei, cu caseta de alamă şi punga din piele de căprioară în mînă, exclamă deodată :

— L-aş fi iertat dacă s-ar fi mulţumit să plece şi mi-ar fi lăsat banii. Aş fi putut... da, aş fi putut să-i iert chiar şi asta — şi-şi privi cioturile degetelor. Dar acum — dinţii i se încleştară şi ochii îi străluciră — acuma n-o-să-l-iert- toată-viaţa 1

Punga goală şi caseta goală, uşoară, o exasperau. Le scotea în fiecare zi din cufăr şi plîngea deasupra

lor, cum alte femei plîng deasupra pantofiorului unui copilaş. Cei 400 de dolari ai ei erau duşi, duşi, duşi... N-avea să-i mai revadă niciodată. îşi imagina cum erau cheltuiţi de soţul ei, aruncaţi în dreapta şi în stînga ; risipind frumoasele ei monede de aur, pe care ea se trudise atît să le lustruiască cu săpun şi cu cenuşă. Gîndul acesta îi provoca un chin nespus. Se trezea noaptea dintr-un vis în care McTeague îi prăpădea banii în chefuri, şi se întreba, în întuneric : „Cît -o fi cheltuit astăzi ? Cîte monede de aur mai sînt ? O fi schimbat vreuna din cele două de douăzeci de dolari ? Pe ce i-o fi cheltuind ?“

Din clipa cînd părăsise spitalul, Trina începuse să strîngă din nou, dar acuma cu un sîrg care atingea uneori frenezia. Ajunsese să se lipsească şi de lumină şi de combustibil, ca să pună deoparte cîte 25 de cenţi, suferind cumplit pentru fiecare bănuţ pe care era nevoită să-1 cheltuiască. îşi spăla şi-şi gătea singură. în cele din urmă îşi vînduse şi rochia de mireasă, care pînă acuma stătuse pe fundul cufărului.

în ziua în care se mutase din fosta casă a lui Zerkow, dăduse peste armonica lui McTeague, sub o grămadă de haine vechi din debara. în douăzeci de minute o vînduse unui negustor de obiecte de ocazie, întorcîndu-se în cameră cu şapte dolari în buzunar, pentru prima oară fericită de cînd o părăsise McTeague. Dar cu toate astea, caseta şi punga refuzau să se umple ; după trei săptămîni de economii cumplite, nu conţineau decît optsprezece dolari şi nişte mărunţiş. Ce însemnau banii ăştia faţă de patru sute de dolari ? Trina îşi zise că trebuie să-şi refacă din nou suma. Tînjea să-i vadă iarăşi grămezi pe masă, unde putea să-şi îngroape mîinile şi faţa în ei, simţind metalul rece şi neted pe obraji. în astfel de momente vedea în imaginaţie cei cinci mii de dolari ai ei, clădiţi în coloane, lucind şi scînteind undeva în fundul pivniţelor unchiului Oelber- mann. Se uită la hîrtia pe care i-o dăduse unchiul Oelbermann, repetîndu-şi că hîrtia însemna cinci mii de dolari. Dar pînă la urmă gîndul n-o mai

mulţumi — trebuia să aibă banii. Trebuia să aibă iar cei patru sute de dolari, aeolo, în cufăr, în pungă şi în casetă, unde putea să-i atingă şi să-i vadă ori de cîte ori dorea.

în cele din urmă nu mai putu rezista, şî într-o zi apăru în faţa unchiului Oelbermann, care şedea în biroul lui din depozitul de jucării, şi-i spuse că voia să retragă patru sute de dolari din banii pe care-i avea la el.

— Dar asta-i contrar uzanţelor, să ştii, doamnă McTeague, spuse importantul bărbat Nu se obişnuieşte de loc, în afaceri.

Dar nenorocirile nepoatei sale şi priveliştea mîiniî ei mutilate îl înduplecară. Deschise carnetul de cecuri.

— Dar înţelegi, desigur, spuse el, că în felul acesta se reduce şi dobînda cuvenită.

— Ştiu, ştiu. M-am gîndit şi la asta, zise Trina.

— Patru sute, ai spus ? făcu unchiul Oelbermann, sco- ţînd capacul stiloului.

— Da, patru sute, exclamă Trina, repede, cu ochi strălucitori.

Trina încasă cecul şi se întoarse acasă cu banii — toţi în monede de 20 de dolari, cum dorise — într-un extaz de încintare. Jumătate din noaptea aceea rămase trează ju- cîndu-se cu banii, numărîndu-i şi iar numărîndu-i, lu- struid piesele mai închise la culoare, pînă ajungeau să strălucească. In total erau 20 de piese de aur de cite 20 de dolari.

— Oh-h, ce minunăţii ! murmură Trina, trecîndu-şi palmele peste ei, tremurînd de plăcere. Frumoşilor. Există ceva mai frumos decît o monedă de aur de 20 de dolari ? Dragii mei, scumpii mei bani ! Oh, cit vă iubesc ! Ai mei, ai mei, ai mei — toţi numai ai mei !

îi aşeza într-un şir pe marginea mesei, sau îi aranja în figuri geometrice — triunghiuri, cercuri şi pătrate, sau îi clădea într-o piramidă pe care apoi o năruia ca să audă zornăitul pieselor izbindu-se una de alta. Apoi, la urmă, îi puse în caseta de alamă şi în punga de piele, neînchipuit de încîntată că erau din nou la locul lor toţi — grei, masivi.

Apoi, cîteva zile mai tîrziu, gîndul banilor rămaşi în păstrarea unchiului Oelbermann o năpădi iar. Erau ai ei, toţi erau ai ei — toţi cei patru mii şase sute. Putea să aibă din ei atît de mulţi sau atît de puţini — cit dorea ea să aibă. Nu trebuia decît să ceară. Timp de o săptămînă Trina rezistă, ştiind prea bine că diminuîndu-şi capitalul, îşi diminua şi venitul lunar. Pînă la urmă cedă.

„Să fac doar o sumă rotundă, cinci sute“, îşi spuse. în ziua aceea retrase încă o sută de dolari, tot în monede de aur de cîte 20 de dolari, ca şi mai înainte. De atunci, Trina începu să scoată constant din capital, puţin cîte puţin. Era o patimă, o manie, o veritabilă boală ; o tentaţie pe care numai beţivii o cunosc.

Ispita o apuca pe neaşteptate. în timp ce muncea, fre- cînd duşumelele unei case goale ; sau în odaia ei, dimineaţa, în timp ce-şi pregătea cafeaua pe plita cu petrol, sau noaptea, cînd se trezea, se simţea inundată de un acces subit de cupiditate. Obrajii i se împurpurau, ochii îi străluceau, respiraţia i se înteţea. Cîteodată se întrerupea în toiul muncii, îşi punea vechea pălărie de pai negru, îşi arunca şalul pe umeri şi se îndrepta spre unchiul Oelbermann ; şi cerea bani. O dată o sută de dolari, altă dată şaizeci ; o dată se mulţumea cu numai douăzeci : iar altă dată, după o absenţă de două săptămîni, îşi permitea o adevărată orgie de cinci sute. încet, încet îşi retrăgea capitalul de la unchiul Oelbermann, şi încet, încet do- binda de douăzeci şi cinci de dolari pe lună descreştea.

Intr-o zi, se prezentă din nou în biroul unchiului Oelbermann, ia depozit.

— V-aş ruga un cec de 200 de dolari, unchiule Oelbermann, spuse ea.

Importantul bărbat îşi aşează stiloul pe masă şi, cu mişcări foarte încete, se lăsă pe spate în scaunul său turnant.

— Nu înţeleg, doamnă McTeague, zise el. In fiecare săptămînă vii aici şi retragi cîte puţin din banii dumitale. Ţi-am spus doar că e contrar regulilor şi intereselor afacerilor mele să ţi-i restitui

în felul acesta. Şi mai mult decît atît, pentru mine e un mare inconvenient să-ţi eliberez aceste cecuri la termene nefixate înainte. Dacă doreşti să-ţi retragi întreaga sumă, să ne înţelegem în acest (sens. Retrage-i în rate lunare de, să zicem, 500 de dolari, sau, dacă nu, adăugă el brusc, retrage-i pe toţi o dată, acuma, astăzi. Aş prefera chiar varianta asta. Altfel e... e supărător. Hai, să-ţi fac un cec de 3 700 — şi să terminăm o dată !

— Nu, nu, strigă Trina, cu o teamă instinctivă, refu- zînd fără să ştie de ce. Nu, îi las la dumneavoastră. N-o să mai retrag nimic de-acum înainte.

îşi luă rămas bun, dar afară se opri pe pavaj şi rămase un timp pierdută în gînduri ; ochii începură să-i lucească, respiraţia să i se înteţească. Se răsuci apoi, încet, şi reintră în magazin ; reveni în birou, şi rămase tremurînd în colţul biroului unchiului Oelbermann. El o privi aspru. Trina încercă de două ori să-şi reoapete glasul, şi cînd reuşi, abia şi—1 recunoscu. Spuse, întretăiat :

— Da, bine... eu... puteţi să-mi daţi... vă rog să-mi daţi un cec de 3 700 de dolari. Daţi-mi toţi banii.

Cîteva ore mai tîrziu intra în cămăruţa ei de la grădiniţă, zăvori uşa cu degetele tremurînde, şi răsturnă un sac greu de canava în mijlocul patului. Apoi deschise cufărul şi, luînd de acolo caseta de alamă şi punga de piele, adăugă conţinutul lor la grămada cea mare. Apoi se aşeză pe pat şi trase spre ea cu amindouă mîinile mormanele strălucitoare de piese de aur, îngropîndu-şi faţa în ele, cu gemete lungi de nespusă încîntare.

Trecuse puţin de amiază, şi ziua era frumoasă şi caldă. Frunzele uriaşului cireş răspîndeau o aromă pătrunzătoare, care intra pe geamul deschis, împreună cu raze subţiri, aurii de lumină. Jos, la grădiniţă, copiii cîntau voioşi şi păşeau în marş în ritmul cîntecului. Trina nu vedea şi nu auzea nimic. Stătea întinsă în pat, cu ochii închişi, cu faţa îngropată într-un morman de aur pe care-1 îmbră- ţişa cu amîndouă braţele.

în cele din urmă, Trina îşi spuse că era din nou fericită. McTeague devenise o amintire — o amintire care se ştergea în fiecare zi cîte puţin — vagă şi palidă în splendoarea de aur a celor 5 000 de dolari.

„Şi totuşi/... îşi zicea Trina, ,,1-am iubit pe Mac, l-am iubit din inimă, doar cu .puţin timp în urmă. Chiar şi cînd mă lovea, nu făcea decît să-mi sporească iubirea. Cum se face că m-am schimbat atît de brusc ? Cum am putut să-1 uit atît de curînd ? Poate, pentru că mi-a furat banii. Asta e. Nu i-aş ierta-o nimănui... nu, nici măcar mamei. Şi n-o să-1 iert nici pe el, niciodată... niciodată.

Ce se întîmplase cu soţul ei — Trina nu ştia. Nu mai văzuse pe nimeni din Polk Street. Nu avea nici un mijloc de a afla veşti despre el, chiar dacă ar fi vrut. Şi-apoi, ea-şi avea banii ei, acesta era lucrul cel mai important. Pasiunea pentru bani excludea alt sentiment. Erau acolo, pe fundul cufărului, în sacul de canava, în punga de piele de căprioară şi în caseta de alamă. Nu trecea o zi fără ca Trina să-i scoată, să-i vadă şi să-i atingă. într-o seară, împrăştie chiar toţi banii prin cearceafuri, apoi se culcă şi ea, goală, dormind toată noaptea pe bani, trăind o plăcere extatică, ciudată, atingînd cu întregul ei trup bucăţile netede de aur.

într-o noapte, la vreo trei luni după ce se mutase la grădiniţă, Trina fu trezită de un pocnet în geam. Se ridică repede în pat, cu inima bătîndu-i repede, aruncînd priviri înspăimîntate spre cufăr. Pocnetul se auzi din nou. Trina se sculă şi se îndreptă temătoare spre fereastră. Mica ogradă, dedesubt, era luminată de lună — şi-l văzu pe McTeague, stînd chiar la marginea umbrei aruncate de unul din cireşi. în mînă avea un mănunchi de cireşe coapte pe jumătate. Le mînca, aruncînd cu sîmburii în geam. Văzînd-o, îi făcu un semn nerăbdător să ridice geamul. Mirată şi codindu-se, Trina se supuse, şi dentistul înainta repede spre ea. Purta o salopetă albastră ; o flanelă de marinar, fără cravată ; o haină veche, decolorată, spălată de ploi şi descusută ; şi şapca lui de lină.

— Ascultă Trina, exclamă el, abia şoptit, cu vocea lui joasă, de bas, lasă-mă înlăuntru, vrei ? Spune, vrei ? Mor de foame şi n-am mai dormit într-un pat ca lumea de două săptămîni.

Văzîndu-1 stînd acolo în bătaia lunii, Trina nu se putea gîndi la el decît ca la bărbatul care o bătuse, o părăsise şi îi furase banii, şi care o făcuse să sufere aşa cum nu mai suferise niciodată în viaţă. Acuma, că îi cheltuise banii pe care-i furase de la ea, se ruga să vină înapoi — ca să poată să mai fure şi alţii, fără îndoială. O dată intrat în cameră, nu se putea să nu adulmece şi cei 5 000 de dolari. Indignarea ei spori.

— Nu, îi răspunse ea în şoaptă. Nu, nu te las înăuntru.

— Dar ascultă, Trina, crede-mă că mor de foame, cu adevărat...

— Ho ! îl întrerupse Trina, dispreţuitor. Cu 400 de dolari nu se poate muri de foame, cred eu.

— Bine^ dar... bine dar... eu... ştii... şovăi dentistul. Acum nu mai contează. Dă-mi ceva să mănînc şi lasă-mă-năuntru să dorm. De zece nopţi dorm în Piaza, şi înţelegi, eu... la naiba, Trina, n-am mîncat ceva de...

— Unde sînt cei 400 pe care mi i-ai jefuit cînd mai părăsit ? i-o întoarse Trina, rece.

— Ei, i-am cheltuit, mîrîi dentistul. Dar nu poţi să mă vezi murind de foame, Trina, indiferent ce s-a întîmplat. Dă-mi nişte bani, măcar.

— Ba prefer să te văd murind de foame, decît să-ţi dau din banii mei.

Dentistul făcu un pas înapoi şi se uită la ea consternat. Faţa-i era trasă şi chinuită. Niciodată nu-i arătase maxilarul atît de enorm şi capul atît de uriaş. Lumina lunii îi săpa umbre adinei în obrajii căzuţi.

— Aă ? întrebă dentistul, trăsnit. Ce-ai spus ?

— Că nu-ţi mai dau bani... de loc, niciodată... nici un cent.

— Dar ştii că sînt flămînd ?

— Nu-i nimic, şi eu am fost destul. Şi pe lingă

asta, nu te cred.
— Trina, n-am mîncat nimic de ieri... dimineaţă . **Dum**nezeu mi-e martor. Chiar dacă am fugit cu banii tăi, n-o să fii în stare să mă vezi murind de foame, nu-i aşa ? Să mă laşi să bat străzile toată noaptea, fiindcă n-am unde să dorm. Hai, nu vrei să mă laşi înăuntru ? Spune, vrei ? Aă ?
— Nu.
— Bine, dă-mi atunci nişte bani — puţini, vrei ? Dă-mi un dolar. Dă-mi o jumătate... Mă rog, dă-mi o monedă, acolo, de zece cenţi, să am de-o ceaşcă de cafea.
— Nu.
Dentistul se opri şi se uită la ea cu o fixitate curioasă, perplex.
— Ascultă, tu... doar nu eşti nebună, Trina. Eu... eu... n-aş lăsa un cîine să rabde de foame.
— Nici dacă te-a muşcat, probabil.
Dentistul se zgîi la ea din nou.
Urmă o altă pauză. McTeague se uita în sus, la ea, în tăcere, în timp ce în ochii lui mici i se înfiripă o sticlire josnică şi rea. Exclamă ceva în surdină, apoi se' controlă.
— Ei bine, ascultă, pentru ultima oară : mor de foame. N-am unde să dorm. Vrei să-mi dai cîţiva cenţi, ceva să mănînc ? Vrei să mă laşi înăuntru ?
Trinei i se păru că vede scîntei în ochii soţului, care ridicase spre ea un pumn enorm, osos. Apoi mîrîi :
— Dacă aş pune mîna pe tine, pe Dumnezeul meu că te-aş face să joci cum îţi cînt eu. Şi am să pun mîna, am să pun. N-avea grijă.
Se întoarse şi plecă, lumina lunii părînd un strat de zăpadă pe umerii lui masivi.. Trina îl urmări trecînd peste umbra cireşilor şi traversînd mica ogradă. îi auzi paşii grei, tropăind sonor peste podeaua de scînduri. Apoi dispăru.
Oricît de avară ar fi fost, Trina era totuşi om, şi încă nu se stinsese ecoul paşilor dentistului, că începu să regrete ceea ce făcuse. Rămase, în capot, lîngă fereastră, cu degetul la buze.
— Arăta într-adevăr chinuit, spuse ea cu jumătate

de glas. Poate că era flămînd. Ar fi trebuit să-i dau ceva. Trebuia să-i fi dat, ar fi trebuit să-i dau. Of, strigă ea deodată, cu un gest disperat al ambelor mîini, unde am ajuns dacă pot să-1 văd pe Mac — pe soţul meu — să-1 văd mai bine murind de foame decît să-i dau nişte bani ? Nu ! Nu. E îngrozitor. O să-i dau cîţiva. O să-i trimit mîine. Unde ?... mâ rog, o să vină el înapoi. Se aplecă peste geam şi strigă : Mac, o, Mac ! dar nu răspunse nimeni.

Cînd McTeague îi spusese Trinei că nu mîncase de aproape două zile, îi spusese adevărul. Cu o săptămînă în urmă cheltuise ultima sută de dolari din cei patru sute, la barul unei pensiuni marinăreşti de pe malul apei, şi de atunci îşi dusese viaţa literalmente de azi pe mîine.

Banii Trinei îi cheltuise în oraş, regeşte, fără să se gîn- dească la ziua de mîine, benchetuind de cele mai multe ori în tovărăşia unor derbedei culeşi nici el nu ştia de unde, cunoştinţe de-o zi, ale căror nume le uita după două zile. Apoi se pomenise fără un ban. Nu mai avea nici prieteni. Foamea îl rodea şi-1 hărţuia. Nu mai era nici sătul, nici odihnit. Nu mai avea nici un loc unde să doarmă. Scara se întorcea în Polk Street, strecurîndu-se prin părţile întunecate, ascunzîndu-se, ruşinîndu-se că l-ar putea vedea vreunul din vechii lui amici. Intrase în fosta casă a lui Zerkow şi bătuse la uşa camerei pe care o ocupase el şi cu Trina. Camera era goală.

A doua zi mersese la magazinul unchiului Oelbermann şi întrebase de Trina. Trina nu-i spusese unchiului Oelbermann de brutalităţile lui McTeague, motivîndu-i în alt chip pierderea degetelor ; nu-i spusese nici de furtul soţului ei. Aşa că atunci, cînd dentistul întrebase unde o poate găsi pe Trina, unchiul Oelbermann, crezînd că McTeague vrea să se împace, îi spusese adresa fără ezitare, şi adăugase :

— A trecut pe aici ieri şi şi-a lichidat întregul sold. De vreo lună încoace a retras mereu din bani. Acum i-a luat pe toţi.

— A, i-a luat pe toţi.

Dentistul plecă de la vizita pe care o făcuse

neveste-si, zgîlţîit de furie, urînd-o cu toată puterea unei naturi brute şi primitive. îşi strînse pumnii pînă i se albiră încheieturile, şi îşi încleşta dinţii.

„Ah, o să pun eu mîna pe tine o dată, şi ce-o să te fac să joci cum îţi cînt eu. Avea în cameră 5 000 de dolari, în timp ce eu stăteam acolo, la nici douăzeci de paşi de ea, şi-i spuneam că mor de foame, şi nu mi-a dat 10 cenţi, cu care să pot bea o cafea ; nici 10 cenţi de cafea. Of, că n-o să pun eu o dată mina pe tine !“ Se sufoca de mînie. Izbea în întunericul din faţa lui, cu respiraţia şuierîndu-i printre dinţi.

In noaptea aceea bătu străzile pînă dimineaţa, între- bîndu-se ce-i rămînea de făcut ca să iasă din încurcătură, în dimineaţa zilei următoare, pe la ora zece, era în Kearney Street încă hălăduind, bătînd strada, de vreme ce nu avea nimic altceva de făcut. Curînd, se opri la un colţ, lîngă un magazin de instrumente muzicale, găsind, o distracţie de moment în a privi la cîţiva bărbaţi care întăreau un pian într-un camion cu cai. Jumătate din greutatea pianului se sprijinea pe seîndura din spate a camionului. Unul din oameni, un mulatru voinic, aproape ascuns sub masa de palisandru, îi orienta direcţia, în timp ce ceilalţi doi ridicau şi se opinteau în spate. Ceva din stradă sperie caii, şi ei zvîcniră brusc. Coada pianului se răsuci violent de pe seîndura de sprijin. Se auzi un ţipăt, mulatrul se clătină şi se prăbuşi o dată cu pianul ; acesta-i căzuse exact pe coapsă, care se rupse cu un trosnet puternic.

O oră mai tîrziu, McTeague avea slujbă. Magazinul de instrumente muzicale îl angajă ca mînuitor, cu şase dolari pe săptămînă. Forţa colosală a lui McTeague, inutilă o viaţă întreagă, îşi găsi în fine, rostul.

Dormea într-o odăiţă ce dădea în depozitul magazinului. Era mînuitor, şi, într-un fel, şi paznic, făcînd turul magazinului de două ori pe noapte. Odaia lui era un fel de cuşcă, îmbîcsită de fum stătut de tutun. Cel ce-o ocupase înainte, tapetase pereţii cu ziare pe care lipise poze tăiate din afişele foarte ţipătoare ale unui „balet Kiralby“. Lîngă

singura fereastră, piuind toată ziua în colivia-i aurită, atîrna canarul, un mic atom de viaţă de care McTeague continua să se cramponeze cu o ciudată îndărătnicie.

McTeague bea mult whisky în aceste zile, dar singurul efect pe care îl avea băutura asupra-i era să-i sporească răutatea şi mînia, care se înteţiseră o dată cu începutul nenorocirilor sale. îşi teroriza ortacii de muncă, deşi erau şi ei oameni voinici. Pentru un cuvînt, pentru o mişcare stîngace în mînuirea pianelor, pentru o privire chiorîşă sau o înjurătură murmurată, cotul dentistului se îndoia, şi mîna i se strîngea într-un pumn ca un baros. Foarte adesea urma şi lovitura de o forţă colosală, şi rapidă ca mişcarea unui piston în cilindrul său.

Ura faţă de Trina creştea în el zi de zi. Dar avea s-o facă să joace cum o să-i cînte. Să aştepte numai pînă o să pună mîna pe ea. Adică l-a lăsat să moară de foame, nu-i aşa ? L-a lăsat afară în stradă în timp ce pe fundul cufărului avea ascunşi 5000 de dolari ? Ah, într-o bună zi o să vadă el ce o să facă. N-o să-şi bată ea joc de el. A, nu. O să joace, nici o grijă... nici o grijă, cum o să-i cînte. Prin natura lui, McTeague era un om fără imaginaţie, dar acum stătea treaz nopţi în şir, cu inteligenţa-i greoaie ga- lopînd şi zburînd sub biciuirea alcoolului, şi se vedea snopindu-şi nevasta în bătăi pînă ce-1 copleşea o subită furie frenetică, după care se zvîrcolea, tăvălindu-se în pat şi muşcînd salteaua.

într-una din zile, la vreo săptămînă după Crăciun, McTeague se găsea la unul din etajele de sus ale magazinului, unde se păstrau instrumentele vechi, ajutînd la mutarea şi rearanjarea unor piane. Trecînd prin faţa uneia din tejghele, se opri brusc, cu ochii aţintiţi asupra unui obiect care-i era ciudat de familiar.

— Ascultă, întrebă el, adresîndu-se vînzătorului de serviciu, ascultă, de unde aveţi chestia asta ?

— Păi, să vedem. Am primit-o de la o prăvălie de obiecte de ocazie din Polk Street, mi se pare. E o maşinărie destul de bună, care dreasă puţin la clape, dată cu puţin şerlac — o să fie la fel de bună

ca şi una nouă. Are ton bun. Uite.

Şi vînzătorul scoase un sunet prelung, sonor din străfundurile vechii armonici a lui McTeague.

— Ei bine, asta-i a mea, mîrîi dentistul.

Celălalt rise.

— E a ta dacă dai 11 dolari.

— Ea mea, insistă McTeague. Şi o vreau.

— Fugi de-aici, Mac. Ce vrei să zici ?

— Vreau să zic că e a mea, asta vreau să zic. Nu aveţi nici un drept asupra ei. A fost furată de la mine, asta vreau să zic, adăugă el, şi o mînie neagră îi inundă ochii mici.

Vînzătorul ridică din umeri şi puse armonica pe un raft de sus.

— Vorbeşte cu patronul ; nu-i treaba *mea.* Dacă vrei s-o cumperi, costă 11 dolari.

Dentistul primise leafa cu o zi înainte şi mai avea în clipa aceea 4 dolari în portmoneu. Dădu banii vînzătorului.

— Uite, ai aici o parte din bani. Pune... pune deoparte armonica pentru mine, o să-ţi dau restul într-o săptă- mînă, sau aşa ceva... o să ţi-i dau mîine, exclamă el, izbit de o idee subită.

Lui McTeague îi lipsise nespus de mult armonica. Duminicile după-masa, cînd nu avea nimic de făcut, era obişnuit să zacă întins pe spate, pe patul fără arcuri în odăiţa din spatele magazinului de instrumente muzicale, fără haină şi pantofi, citind ziarul, bind bere de butoi şi tră- gînd din pipă. Dar nu mai putea să-şi cînte cele şase melodii lugubre la armonică, şi asta îi lipsea grozav. Se întreba adeseori unde-i dispăruse. Se pierduse, neîndoios, în naufragiul general al soartei lui. Odată dentistul luase chiar o armonică din cele ale magazinului. Era duminică, şi nu era nimeni pe acolo. Dar constatase că nu poate să cînte la ea. Clapele erau aranjate într-un sistem pe care nu-1 înţelegea.

Acuma îşi avea din nou armonica lui. Avea să şi-o recupereze. Dăduse vînzătorului patru dolari. Iar ceilalţi şapte ştia el unde-o să-i găsească.

Vînzătorul îi spusese că armonica fusese vîndută în Polk Street unui negustor de obiecte de ocazie.

Deci Trina o vînduse. McTeague era sigur că aşa era. Trina i-a vîndut armonica — i-a furat-o şi i-a vîndut-o — armonica lui, draga lui armonică pe care o avusese toată viaţa. În afară de canar, nimic nu îndrăgise McTeague mai mult decît armonica. Gravura în metal „Lorenzo de'Medici şi curtea sa", se putea pierde, mopsul de piatră putea dispare, dar armonica !

„Şi mi-a vîndut-o... mi-a furat-o şi mi-a vîndut-o. Şi asta numai fiindcă am uitat s-o iau cu mine. Nu-i nimic, o să vedem noi. O să-mi dea bani ca s-o cumpăr înapoi, sau, dacă nu..."

Furia mustea în el. Ura faţă de Trina îl năpădi iar ca un val. Ii văzu gura nefiresc de mică, ochii înguşti, albaştri, coama de păr negru şi bărbia ridicată, şi o urî şi mai mult. Ah, o să-i arate el ; o s-o facă să joace cum o să-i cînte. O să primească el cei şapte dolari, sau, dacă nu, o să vadă ce-o să facă. în ziua aceea munci tîrînd şi ridicînd la pianele grele, mînuindu-le cu uşurinţa unei macarale, nerăbdător să vină seara, cînd avea să rămînă singur cu planurile lui. De îndată ce avea puţin timp liber, cobora în stradă, la cea mai apropiată circiumă şi bea un pahar de whisky. Din cînd în cînd, luptîndu-se cu piesele grele de ebonită, lemn de trandafir şi mohon la etajul de sus al magazinului, spumegînd şi înfuriindu-se pe îndărătnicia lor inertă, şi în timp ce aburii de whisky i se urcau în creier, îşi spunea murmurînd :

— Uite ce trebuie să fac. Să muncesc ca un cal de povară, în timp ce ea stă acasă lîngă sobă şi-şi numără banii — şi-mi vinde armonica.

Sosi ora şase. In loc de cină, McTeague mai bău nişte whisky, cinci pahare unul după altul. După cină fu nevoit să meargă cu camionul să predea un pian mare pentru un concert la Old Fellows' Hall, unde avea loc un „reci- tal" de pian.

— Nu vii înapoi cu noi ? îl întrebă unul din mînuitori, urcîndu-se pe capra camionului, după ce pianul fusese aşezat la locul său.

— Nu, nu, răspunse McTeague ; am altceva de făcut. Luminile strălucitoare ale. unei cîrciumi de

lîngă primărie îi prinseră ochii. Hotărî să mai bea un whisky. Era în jurul orei opt.

A doua zi, urma să fie zi de sărbătoare la grădiniţă, serbarea de Crăciun şi de Anul Nou, combinate. în după- amiaza aceea mica clădire a grădiniţei de pe Pacific Street fusese plină cu doamne din înalta societate, membre în comitet care atîrnau şiraguri de plante verzi şi rămurele de stejar verde, şi aranjau un pom mare de Crăciun în mijlocul sălii. încăperea era impregnantă de miros pătrunzător de brad ; Trina fusese foarte ocupată de dimineaţă, alergînd la chemarea fiecăruia, ba fugind în josul străzii după încă un ciocan sau afine proaspete, ba legînd buchetele de plante verzi, şi trecîndu-le uneia din marile doamne care se suise pe scară. Seara, totul era gata. Pă
răsind şcoala, una din marile doamne îi dădu Trinei un dolar în plus pentru munca ei, şi spuse :

— Şi-acuma, dacă o să faci puţină curăţenie, doamnă McTeague, cred ca va fi bine. Mătură acele de brad — vezi că sînt împrăştiate pretutindeni — şi uită-te prin toate sălile, să fie curat peste tot. Noapte bună — şi An Nou fericit, îi ură ea cu amabilitate, ieşind.

înainte de a face altceva, Trina puse bine dolarul în cufăr, după care îşi pregăti cina. Apoi coborî din nou.

Grădiniţa nu era mare. La parter nu se găseau decît două săli, clasa principală şi încă una, o încăpere pentru haine, foarte mică, unde îşi agăţau copiii pălăriile şi hainele. Această cămăruţă se deschidea în spatele clasei principale. Trina aruncă o privire critică în ambele săli. în ziua aceea se circulase foarte mult prin ele, într-un permanent du-te vino, încît decise că primul lucru pe care-1 avea de făcut era să frece duşumelele. Urcă în camera ei, şi încălzi apă pe soba cu petrol ; apoi, coborînd din nou, se puse pe treabă.

Pe la ora nouă aproape terminase cu clasa. Era ghemuită în genunchi şi-n mîini, în mijlocul unei bălţi aburinde de apă şi săpun. în picioare avea

nişte pantofi bărbăteşti încheiaţi cu catarame ; iar pe ea atîrna o rochie de bumbac, îmbibată de apă. Din cînd în cînd se lăsa pe spate, pe călcîie, ca să se mai dezmorţească, iar cu o mînă aburindă, albă şi opărită, îşi aranja părul presărat cu fire albe, dezlipindu-1 de pe faţa ofilită şi lividă, şi din colţurile gurii.

Era linişte deplină. Flacăra unei lămpi cu gaz fără glob împrăştia în jur o lumină crudă. Pisica grădiniţei, preferind să fie murdară decît udă, intrase în lada de cărbuni şi o urmărea, moţăind, pe Trina, peste marginea lăzii, torcînd lung şi mulţumit.

Deodată, se opri din tors, lăsînd în urmă o tăcere abruptă, ca în urma opririi bruşte a unui şuvoi de apă, în timp ce ochii galbeni i se dilatară, ca două discuri galbene în masa părului negru.

-— Cine-i acolo ? strigă Trina, lăsîndu-se pe călcîie.

în tăcerea care urmă, apa ce-i picura de pe mîini ticăia cu regularitatea unui ceasornic. Apoi un pumn brutal deschise larg uşa dinspre stradă a clasei, şi în cadrul ei apăru

McTeague. Era beat ; nu o beţie tîmpă, ci una vioaie, de o inteligenţă nefirească, rea, cumpănită, înfricoşătoare. Trina îşi dădu seama, într-o clipită, dintr-o singură privire, printr-un al şaselea simţ, ce avea să urmeze.

Sări în sus şi fugi de el în cămăruţa pentru haine. încuie şi zăvori uşa în urma ei, şi se lăsă peste ea cu toată greutatea, gîfîind şi tremurînd, fiecare nerv vibrîndu-i şi tremurîndu-i de frică.

McTeague apucă clanţa uşii şi o deschise, sfărîmînd broasca şi zăvorul, iar pe ea proiectînd-o cît colo.

— Mac, strigă ea cînd îl văzu intrînd, vorbind cu o viteză teribilă, ghemuindu-se şi întinzînd mîinile, Mac, as- cultă-mă. Aşteaptă o clipă... uite... ascultă-mă. N-a fost vina mea. O să-ţi dau nişte bani. Poţi să vii înapoi. O să fac tot ce vrei tu. Nu vrei să mă asculţi puţin ? O, nu ! O să ţip. N-o să am încotro, să ştii. Şi o să audă lumea.

McTeague înaintă încet spre ea, tîrîndu-şi picioarele imense, pumnii enormi, tari ca nişte ciocane, se legănau pe lîngă el. Trina se retrase în colţul camerei, ghemuindu-se în faţa lui, ţinîndu-şi cotul îndoit în faţă, urmărin- du-1 cu o atenţie înfricoşată, gata să sară în lături ca să evite loviturile.

— Vreau banii ăia, zise el, oprindu-se în faţa ei.

— Care bani ? strigă Trina.

— Vreau banii ăia. Pe care-i ai... 5 000 de dolari. Pînă la ultimul sfanţ ! înţelegi ?

— Nu-i am. Nu-s aici. îs la unchiul Oelbermann.

— Minciună. Mi-a spus că ai fost şi i-ai luat. I-ai avut destul de mult timp ; acuma îmi trebuie mie. Auzi ?

— Mac, nu pot să-ţi dau banii ăia... Nu... nu o să ţi-i dau, strigă Trina, cu o hotărîre subită.

— Ba da, o să mi-i dai. O să mi-i dai pînă la ultimul sfanţ.

— Nu, nu.

— De data asta n-o să-ţi meargă cu mine. Dă-mi banii.

— Nu.

— Pentru ultima oară, îmi dai banii ?

— Nu.

— Nu ? Nu mi-i dai ? Pentru ultima oară.
— Nu, nu.
De obicei, dentistul era lent în mişcări, dar acum alcoolul stîrnise în el o agilitate de maimuţă. O fixă cu

ochii lui mici, şi deodată îi trimise un pumn în mijlocul feţei, cu o mişcare fulgerătoare de resort declanşat.

înnebunită de groază, Trina se întoarse şi-1 lovi şi ea ; lupta pentru biata ei viaţă cu exasperarea şi puterea unei pisici întărîtate ; cu o asemenea energie şi cu o atît de sălbatecă şi nefirească forţă, încît în primul moment, chiar şi McTeague se retrase din faţa ei. Dar reacţia ei îl stîrni, înfuriindu-1 la culme. Reveni lîngă ea, cu ochii ca două puncte mici scînteietoare, iar pumnii enormi, strînşi, cu încheieturile albe, se ridicară în aer.

Apoi totul deveni cumplit.

în clasa de alături, în spatele lăzii cu cărbuni, pisica asculta îngrozită de moarte, cu ochii bulbucaţi ca nişte bulbi de alamă tropotele paşilor, icnetele luptei, şi bufniturile surde ale loviturilor. Deodată, zgomotele încetară pe neaşteptate ; nu se mai auzi nimic. Apoi McTeague ieşi închi- zînd uşa. Pisica îl urmări cu ochii dilataţi, îl văzu traver- sînd sala şi dispărînd pe uşa dinspre stradă.

Dentistul se opri o clipă pe trotuar, privind atent în su- sul şi în josul străzii. Era pustie şi liniştită. Se întoarse repede spre dreapta şi porni de-a lungul unui pavaj îngust care dădea în mica ogradă din spatele grădiniţei. în camera Trinei ardea o luminare. Urcă scările exterioare şi intră.

într-un colţ al camerei era cufărul, încuiat. Dentistul luă vătraiul de lîngă sobiţă cu petrol, îl băgă sub lacăt şi îl răsuci sfărmîndu-1. Dibuind pe sub un maldăr de rochii, găsi punga din piele de căprioară, caseta de alamă, şi la fund, ascuns cu grijă într-un colţ, sacul de canava plin-vîrf cu monede de aur de douăzeci de dolari. Deşertă punga şi caseta în buzunarele pantalonilor. Dar sacul de canava era prea mare ca să-1 poată ascunde în haine.

— Cred că pe tine va trebui să te car, pur şi simplu, murmură el.

Suflă în luminare, închise uşa şi reveni în stradă.

Dentistul traversă oraşul, reîntorcîndu-se la

magazinul de instrumente muzicale. Trecuse de unsprezece. Era o noapte fără lună, cu o lumină cenuşie, care părea să cadă din toate părţile orizontului deodată. Din cînd în cînd, la colţul străzilor bubuiau rafalele unui vînt dinspre sud-est. McTeague înainta, opintindu-se cu capul înainte, împotriva rafalelor de vînt, ferindu-şi şapca să nu-i fie smulsa, ţinînd strîns sacul lîngă el. O dată, se uită critic spre cer.

— Pun prinsoare că mîine o să plouă, murmură el, dacă vîntul ăsta o să tot bată spre sud.

O dată ajuns în micul său bîrlog din magazinul de instrumente muzicale, se spălă pe mîini şi pe braţe, şi-şi puse hainele de lucru, salopeta albastră, şi o bluză peste nişte pantaloni ieftini şi o vestă. Apoi îşi adună puţinele lucruri, o pălărie veche de campanie, o pereche de pantofi, o tabacheră de tablă şi o brăţară de duble pe care o găsise într-o duminică în parc, şi o luase crezînd că avea vreo valoare. Strinse pătura de pe pat şi înfăşură în ea toate aceste lucruri, împreună cu sacul de canava, înfă- şurînd şi legînd balotul într-un fel aparte, cum obişnuiesc minerii, instinctele vagonetarului de pe vremuri năpădin- du-1 din nou, în starea de dezorientare în care se afla. îşi mută pipa şi cuţitul — un briceag uriaş cu miner de os galben [s]— în buzunarul salopetei. •

Apoi, rămase cu mîna pe clanţa uşii, mai zăbovind un timp înainte de a sufla în lampă, uitîndu-se în jur ca să se asigure că era gata într-adevăr de plecare. Lumina trezi canarul. Acesta se agită şi începu să piuie slab, somnoros, supărat că fusese trezit. McTeague tresări, privindu-1 lung şi chibzuind. îşi spuse că avea să treacă multă vreme pînă să mai intre cineva în camera aceea. Canarul ar ră- mîne zile în şir fără mîncare ; şi poate că ar muri de foame, încet, ceas de ceas, în mica-i carceră de aur. McTeague se hotărî să ia canarul. Coborî colivia, apucînd-o cu băgare de seamă cu mîinile-i enorme, şi legă peste ea doi săculeţi de făină, ca să ferească păsărică de vîntul rece al nopţii.

Apoi ieşi, încuind toate uşile în urma sa, şi pomi

spre debarcader. Vaporaşele îşi încetaseră de mult cursele, dar el, îşi spuse că, aşteptînd pînă în zori, va putea să treacă golful pe remorcherul care ducea ziarele de dimineaţă.

Trina zăcea inconştientă, întocmai aşa cum căzuse la ul- timile lovituri ale lui McTeague, zvîcnind la cîte un sughiţ în balta de sînge în care zăcea cu faţa în jos. Spre dimineaţă, muri după ce mai sughiţă de cîteva ori, ca opintelile unui mecanism de ceas pe punctul de a sta.

Lucrurile se petrecuseră în cămăruţa în care copiii de grădiniţă îşi atîrnau pălăriile şi hainele. Nu mai exista nici o altă intrare decît cea din clasa principală. Plecînd, McTeague închisese uşa cămăruţei, dar o lăsase deschisă pe cea de la stradă ; aşa încît, dimineaţa, copiii au intrat ca de obicei.

Pe la opt şi jumătate, doi sau trei copii de cinci ani, unul din ei o fetiţă de culoare, intrară cu mare zarvă în clasă, trecînd spre cămăruţa unde urmau să-şi pună pălăriile şi hainele, după cum fusese învăţaţi.

La jumătatea camerei, unul din ei se opri şi, ridicînd năsucul în aer, strigă : „Mîî, ce miros ciudat ! “ Ceilalţi începură şi ei să adulmece aerul, şi o fetiţă, al cărei tată era măcelar, exclamă : „’Roase ca-n prăvălia lu’ tata“, adăugind imediat : ,,Uitaţi-vă, ce-i cu pisicuţa ? ,

Intr-adevăr, pisica se comporta ciudat. Era întinsă pe podea, cu nasul apropiat de crăpătura de sub uşa cămăruţei de haine, dînd dfn coadă, înainte şi înapoi. In răstimpuri se retrăgea şi scotea un zgomot ciudat din gîtlej.

— Ce caraghioasă e ! zise fetiţa, din nou. Cînd copiii se apropiară pisica fugi. Apoi, cea mai mare dintre fetiţe deschise uşa, şi dădură buzna toţi înăuntru.

Capitolul 20

Ziua era foarte fierbinte şi liniştea amiezii se aşternea, adîncă, peste pantele prăpăstioase ale canioanelor, ca un fluid invizibil şi înăbuşitor. Din cînd în cînd zbîrnîitul vreunei insecte sfredelea aerul, peste care se-nchidea iar liniştea. Pretutindeni se simţeau mirosuri aromate, pătrunzătoare. Arşiţa nemărginită şi neclintită părea să distileze nenumăratele miresme ale tufişurilor, — miresme de sevă caldă, de ace de pin. de buruieni şi, mai presus de toate, mirosul medicinal al alunilor. Cît vedeai cu ochii, creşteau la nesfîrşit, creşteau în nemişcare, în linişte, arbori şi tufe de merişor. Viaţa teribilă şi incomensurabilă, creştea tenace către cer, în neclintire şi tăcere. La coti turi, pe culmile mai înalte, canioanele se desfăşurau pînă departe — spărturi gigantice în peisaj, de un albastru intens în depărtare, deschizîndu-se unul într-altul, adînci, tăcute, imense, şi sugerînd colosala forţă primară pe care o încorporau. La poale erau solide, masive ; spre creste **se** despicau delicat în margini fin zimţate, unde pinii îşi conturau milioanele de vîrfuri pe albul orizont înalt. Ici şi colo, munţii se înălţau din albiile înguste ale rîurilor, în grupuri, ca nişte giganţi, ridicîndu-şi capetele după ce au băut apă. întreaga regiune era sălbatică, neîmblînzită. In cîteva locuri, la sud de Mississippi, natura e plăcută, confortabilă, intimă, domestică, delicată, ca o gospodină bonomă. în Placer County, California, ea este o brută vastă, nesupusă, din epoca pliocenă, sălbatică, mohorîtă şi măreţ- indiferentă faţă de om.

Dar în aceşti munţi trăiau oameni, forfotind ca nişte păduchi, prin blana mamuţilor, înfruntîndu-i cu îndărătnicie, o dată cu instalaţii hidraulice, altă dată cu sfredelul şi dinamita, forînd în măruntaiele lor, sugîndu-le sîngele, ex- trăgînd aur.

Ici, şi colo, la mari distanţe de marginile canionului, se înălţa gura cîte unei mine

înconjurate de cabane peste care atîrna veşnicul „acoperiş“ de fum negru. în imediata apropiere se auzea bubuitul perpetuu al steampurilor nimicitoare, monştri nesătui sfărîmînd rocile, transformîn- du-le în praf, cu dinţii lungi, vomitîndu-le apoi din nou într-un şuvoi de noroi cenuşiu. Stomacurile lor enorme, hrănite zi şi noapte cu încărcătura vagonetarilor, se ghiftuia cu bolovani şi elimina aur, măcinînd pietrele între maxilare, hrănindu-se cu măruntaiele pămîntului şi mîrîind deasupra nesfîrşitei hrane, ca un animal sălbatic, un dragon mitologic, o fiară fabuloasă, simbol al lăcomiei inepuizabile, monstruoase.

McTeague coborîse din Transcontinental la Colfax, şi **în** aceeaşi după-amiază călători opt mile peste munţi în di- ligenţa care leagă Colfax de Iowa Hill. Iowa Hill era **un** orăşel mic, cu o singură stradă, sediul minelor din district. Iniţial, oraşul fusese construit pe culmea unui munte, dar versantele acestuia începuseră mai de mult să alunece, aşa încît oraşul stătea agăţat doar de o coloană vertebrală, iar ferestrele caselor, pe ambele părţi ale străzii, se deschideau deasupra prăpăstiilor abrupte — hăuri ce se căs- cau la mare adîncime.

Dentistul rămase peste noapte la Iowa Hill, iar a doua zi dimineaţă porni pe jos mai departe, în inima munţilor. Mai purta salopeta albastră şi bluza ; şapca de lină o avea trasă peste ochi ; în picioare avea bocanci ţintuiţi, pe care-i cumpărase la Colfax ; pătura o făcuse sul şi o ducea în spate ; în mîna stîngă se legăna colivia înfăşurată în să- culeţii de făină.

Chiar la ieşirea din oraş se opri, ca şi cînd şi-ar fi amintit deodată de ceva.

„Aici ar trebui să fie o potecă, desprinzîndu-se chiar din locul ăsta. Aici era o potecă, o scurtătură.*[4]

In clipa următoare, fără să se mişte din poziţia în care se găsea, o văzu deschizîndu-se chiar în faţa lui. Instinctul îl oprise exact pe locul acela. Poteca o pornea în jos, pe panta abruptă a canionului, într-o albie cu pietriş.

„Indian River[tt], murmură dentistul. „îmi amintesc... îmi amintesc. De aici ar trebui să aud steampurile de la Morning Star.“ îşi înălţă capul. De dincolo de rîu îi ajungea la urechi un vuiet continuu, ca o cataractă îndepărtată. ,,As- ta-i,“ zise el mulţumit. Trecu rîul şi se găsi iar pe drum. Panta urca sub picioarele lui; ceva mai departe, trecu de mina Morning Star, care bubuia şi fumega. McTeague înainta mereu, neabătut. Drumul urca o dată cu muntele, cotea brusc, într-un unghi ascuţit spre locul unde creştea un stejar uriaş, şi dădea într-un şes care ţinea aproape un sfert de milă. Dentistul părăsi pentru o doua oară drumul **şi** apucă pe poteca ce trecea de-a dreptul printre puţuri părăsite. Ştia exact pe unde să caute potecile ; nici măcar o dată nu l-a înşelat instinctul. Recunoscu imediat locuri familiare. Aici era Cold Canon, unde şi iarna şi vara sufla un vînt răcoros ; aici se ramifica drumul spre Spencer’s ; aici era vechea casă a lui Bussy, unde, cîndva, erau **o** sumedenie de dini; aici era coliba lui Delmue, unde se vindea whisky, clandestin ; aici era puntea cu unica ei scîndură, putredă ; şi aici, întinderea năpădită de merişor, unde vînase odată trei pitpalaci.

La amiază, după ce mersese vreo două ore, se opri într-un loc unde drumul cobora. Puţin spre dreapta, flan- cînd drumul, o groapă enormă, galbenă, ca un lac secat, se căsca spre cer. Mai departe se zărea un canion pe geana orizontului, zdrenţuit de vîrfurile pinilor de pe crestele munţilor. Foarte aproape, şi tocmai în sensul drumului, **era** un ciorchine neregulat .de bordeie. în aer vibra un vuiet prelung, surd. McTeague dădu din cap a satisfacţie.

— Asta-i locul, murmură el.

îşi aranjă pătura pe umăr şi coborî drumul. După un timp, se opri din nou. Stătea în faţa unei clădiri joase, cu un cat, diferită de celelalte prin faptul că era vopsită. O înconjura o verandă, închisă cu o plasă pentru ţînţari. McTeague îşi lăsă pătura pe o stivă de cherestea, afară, şi se apropie, bătînd în uşa deschisă. Cineva îi strigă să intre.

McTeague intră, rotindu-şi ochii în jur, observînd modificările intervenite de cînd fusese ultima oară aici. Un perete despărţitor fusese dărîmat, aşa că acum era o cameră mare în locul celor două mici dinainte. înăuntru se vedea o tejghea şi o balustradă. Pe perete se găsea un telefon. într-un colţ mai văzu un morman de instrumente topografice. într-altul,. sprijinită în nişte picioare subţiri spiralate, se întindea de-a curmezişul camerei o planşetă mare cu un desen geometric pe ea, fără îndoială planul minei ; o cromolitografie reprezentînd doi ţărani pe un cîmp arat („Angelus“ de Millet), era ţintuită, neînrămată, pe perete şi, de acelaşi cui care-i fixa unul din colţuri, atîrna un sac pentru aur şi o centură de cartuşe, cu un revolver în toc.

Dentistul se apropie de tejghea şi se sprijini pe ea. în sală erau trei bărbaţi — un tînăr înalt, slab, cu un păr bogat, surprinzător de cărunt, care se juca cu un căţeluş, un altul, la fel de tînăr, dar cu un maxilar aproape tot atît de pronunţat ca al lui McTeague, stătea la masa pentru scrisori, copiind un text, al treilea, ceva mai în vîrstă decît ceilalţi doi, îşi făcea de lucru cu un teodolit. Acesta din urmă era voinic şi purta o salopetă şi cizme scurte, stropite, mînjite în fel şi chip, cu un noroi cenuşiu. Dentistul îi studie pe-ndelete ; apoi, la urmă, întrebă :

— Şeful e pe-aici ?

Bărbatul în salopetă murdară înaintă spre el.

— Ce doreşti ? n

Vorbea cu un puternic accent nemţesc.

Formula veche, invariabil aceeaşi, îi veni în minte lui McTeague.

— Se poate găsi ceva de lucru ?

Şeful neamţ deveni pe dată preocupat, privind pierdut pe fereastră. Urmă o tăcere.

— Ai mai fost miner ?

— Da, da.

— Ştii să mînuieşti tîrnăcopul şi lopata ?

— Da, ştiu.

Celălalt părea nesatisfăcut.

— Eşti cumva englez ?

Dentistul rînji. îşi aminti şi de prejudecata împotriva englezilor.

— Nu, american.

— De cît timp munceşti ?

— O, un an sau doi.

— Arată mîinile.

McTeague îşi arătă palmele tari, bătătorite.

— Cînd poţi să mergi la lucru ? Am nevoie de unul care să ţină capul perforatorului îp. schimbul de noapte.

— Pot să ţin un perforator. O să merg la noapte.

— Cum te cheamă ?

Dentistul încremeni. Uitase de asta.

— Aă ? Ce ?

— Numele.

Privirea lui McTeague se fixă asupra unui calendar al cailor ferate, atîrnînd deasupra mesei. Nu era timp de gîn- dire.

— Burlington, zise el, tare.

'Neamţul luă o fişă dintr-un dosar şi-i scrise numele.

— Dă fişa asta atministratorului, jos la pensiune, apoi fino să mă kăseşti lîngă jteampuri, la jase, şi te trimit la munkă.

întocmai ca un porumbel dresat, şi urmînd un instinct orb şi neraţional, McTeague se reîntorsese la mina Big Dipper.

După o săptămînă, i se părea că nu părăsise niciodată locurile astea. îşi reluă viaţa exact din punctul unde o părăsise cînd îl trimisese maică-sa cu dentistul ambulant, şarlatanul care-şi instalase cortul lîngă barăci. Casa unde locuia McTeague mai era . încă acolo, ocupată de unul din şefii de tură şi de familia lui. McTeague trecea pe lîngă ea în drumul său spre mină.

Dormea în baracă cu încă vreo treizeci din tură. Seara la cinci şi jumătate, bucătarul de la pensiune dădea semnalul bătînd într-o rangă de fier îndoită în formă de triunghi, care atîrna pe veranda pensiunii. McTeague se scula, se îmbrăca şi cina împreună cu cei din tura lui. Primeau gamelele cu mîncarea pentru dejun. Apoi porneau spre gura galeriei, se urcau într-un vagonet din trenul pentru

zăcămînt şi erau coborîţi în mină.

O dată intrat înăuntru, aerul fierbinte al serii se transforma într-o umezeală rece, iar miresmele păsurilor făceau loc mirosului stătut de fumă de dinamită, aducînd **a** cauciuc ars. Din gura lui McTeague ieşea un nor de aburi; dedesubt, apa plescăia şi se sfîşia în jurul roţilor vagone- tului; în timp ce lumina din lămpile minerilor arunca pete jucăuşe de un galben pal peste cuarţul cenuşiu, de pe tavan şi pereţi. Din cînd în cînd, McTeague îşi trăgea capul pentru a evita grinzile tavanului sau eventualele proeminenţe. In timp ce trenuleţul se tîra huruind, minerii se strigau dintr-un vagonet într-altul, tachinîndu-se şi rî- zînd.

La o milă de la intrare, trenul se opri la locul unde lucra echipa lui McTeague. Oamenii săriră din vagoane **şi** continuară munca de unde o lăsaseră cei din şutul **de zi,** săpînd tenace într-o albie de rîu primară.

Lămpile băgate în crăpăturile rocilor luminau slab cele şase figuri ce se mişcau necontenit, năpădite de sudoare şi de noroi cenuşiu. Tîmăcoapele loveau în pietrele slăbite, cu izbituri surde. Lopeţile cu cozi lungi zăngăneau printre grămezile de bolovani şi pătrundeau scrîşnind în mormanele de cuarţ putred. Perforatorul pneumatic, făcînd găuri pentru dinamită, tuşea din cînd în cînd, icnind, în timp ce motorul care pompa apa din mină pufnea şi strănuta la intervale scurte.

McTeague ţinea capul perforatorului. Intr-un fel **era** ajutorul celui care-1 mînuia. Trebuia să înlocuiască bur- ghiurile, punînd altele mai lungi, pe măsură ce gaura devenea mai adîncă. Din cînd în cînd, lovea uşor burghiul **cu** tîrnăcopul, cînd acesta o lua razna sau se împotmolea. Uneori i se părea chiar că există o asemănare între munca de acum şi profesia pe care fusese nevoit să o abandoneze, în perforatorul pneumatic vedea o dublură a aparatului său dentar ; şi ce erau burghiurile şi capul în care se montau, dacă nu nişte enorme spatule, sonde ori mandrine ? Era aceeaşi muncă pe care o făcuse de atîtea ori în „Sa-

loanele" sale, numai că la o scară mărită, monstruoasă, deformată şi grotescă, o caricatură a celei de dentist.

îşi petrecea astfel nopţile în mijlocul forţelor simple primitive — asaltul susţinut al burghiurilor ; efortul cumplit al spinărilor încovoiate, goale, cu muşchii încordaţi; explozia instantanee şi devastatoare a dinamitei ; şi forţa tăcută, imensă, titanică, lentă şi misterioasă care apăsa asupra grinzilor ce susţineau tavanul galeriei, turtindu-le şi subţiindu-le.

Viaţa aceasta îi plăcea nespus dentistului. Munţii tăcuţi şi colosali îl aduseseră înapoi, ca pe un fiu risipitor ; vag, fără să ştie de ce, se vedea cedînd în faţa influenţei acestora — imensitatea lor, forţa enormă, brută şi oarbă reflectîndu-se în popria lui natură, imensă, puternică, brutală în simplitatea ei. Şi asta cu toate că vedea munţii doar noaptea, cînd ei apăreau cu totul altfel decît ziua. La miezul nopţii ieşea din mînă şi mînca ce avea în gamelă, şezînd pe terasamentul liniei, mîncînd cu amîndouă mîinile, şi uitîndu-se în jurul său cu priviri fixe, de bovină. Munţii se înălţau prăpăstioşi din toate părţile, ridicîn- du-şi crestele gigantice în tăria nopţii, îngrămădindu-şi piscurile negre, care aduceau mai puţin a fiare, şi mai mult a nişte uriaşi cu glugă. Ziua erau tăcuţi ; dar noaptea păreau să se agite şi să se înalţe. Uneori şteampurile se, opreau, bubuitul continuu încetînd subit. Atunci se putea auzi zgomotul pe care-1 făceau munţii care se trezeau la viaţă. Din canion, din crestele îngrămădite, din întregul peisaj imens se ridica un zgomot susţinut şi prelungit, venind din toate părţile o dată. Era vuietul surd şi necontenit care se degajă din tot ce e imens — din oceane, din oraşe, din păduri, din oştile adormite, şi care seamănă cu respiraţia unui monstru uriaş palpitînd viu.

McTeague se reîntorcea la muncă. La şase dimineaţa şutul lui era înlocuit, şi el ieşea din mină, mergînd înapoi la baracă. Dormea toată ziua, întins cît era de lung pe păturile duhnind a sudoare — cufundat în somnul fără vise al extenuării, zdrobit

şi copleşit de muncă, lăţit şi întins pe burtă, pînă pe seară, cînd bucătarul începea să lovească iar în ranga îndoită în formă de triunghi.

La fiecare două săptămîni, şuturile se schimbau. In a doua săptămînă şutul lui McTeague lucră de ziuă şi dormi noaptea. în noaptea de miercuri a acestei de a doua săptămîni, dentistul se trezi deodată. Se ridică în capul oaselor, uitîndu-se atent în jur, un ceas cu cuc atîmat pe pe^- rete, deasupra unui felinar bătu trei şi jumătate.

„Ce-a fost asta ?“ murmură dentistul. „Mă întreb ce-a fost.“ Ceilalţi dormeau tun, umplînd odaia cu sforăitul lor puternic. Totul era ca de obicei ; nu se mişca nimic. Şi cu toate astea, McTeague se sculă şi-şi aprinse lampa de miner şi se uită prin toată odaia, luminînd colţurile întunecate, uitîndu-se pe sub paturi, inclusiv sub al său. Apoi se duse la uşă şi păşi afară. Noaptea era caldă şi liniştită, luna coborîse aproape de tot, răsturnată pe o parte ca un gallon ce se scufundă, avariat. Tăcerea era desă- vîrşită ; nu se vedea nimeni. „Ce să fi fost!“ murmură dentistul. „Ceva a fost — de ce m-am trezit ? Aă ?“ înconjură baraca neobişnuit de repede, cu ochii mici scînteind, văzînd totul. Totul era învăluit în tăcere. Un cîine bătrîn care dormea mereu pe treptele barăcii, nici măcar nu se trezise. McTeague se întoarse în pat, dar nu mai putu să adoarmă.

„Ceva a fost,“ murmură el, privind năuc la canarul din colivia de pe perete, lîngă patul lui ; „ceva a fost. Dar ce ? Nu ştiu. Nu aud nimic, şi nu văd nimic. Simt ceva — chiar acum ; simt. Mă întreb... nu ştiu.... nu ştiu.[11]

Se mai sculă o dată şi de data asta se îmbrăcă. Făcu un tur complet al aşezării, privind şi ascultînd, ceva ce nu ştia nici el. Dădu o raită chiar şi prin împrejurimi, şi în timp de aproape o jumătate de oră ţinu sub observaţie drumul care ducea spre aşezarea dinspre Iowa Hill. Nu văzu nimic, nu zări nici măcar un iepure speriat. Se duse să se culce.

Dar din acest moment, cu el se petrecu o schimbare. Dentistul deveni neliniştit, agitat.

Teama de ceva, nu putea spune de ce anume îl persecuta statornic. Se temea să de colţul uliţelor. Din clipă în clipă se uita scrutător peste umăr. Se culca îmbrăcat şi cu şapca în cap, şi noaptea se scula din oră în oră şi da tîrcoale în jurul barăcii, cu urechile ciulite şi cu ochii scrutînd întunericul. Din cînd în cînd murmura :

„Ceva se întîmplă. Ce anume ? Ce-o fi fiind ?“

Ce ciudat simţ al şaselea se iscase în McTeague ? Ce ani- s mal şiret, ce instinct brut cerea recunoaştere şi ascultare ? Ce facultate îi stîrnise suspiciunea, scoţîndu-1 afară de cîteva ori pe noapte, pînă în zori, adulmecînd aerul, ciulind urechile, scrutînd împrejurimile ?

Intr-o noapte, pe cînd stătea pe treptele barăcii încer- cînd să străpungă întunericul din jur, scoase o exclamaţie de om luminat deodată. Se întoarse în casă, îşi scoase de sub pat pătura în care-şi ţinea ascunşi banii, şi luă canarul de pe perete. Porni spre uşă şi dispăru în noapte. Cînd şeriful din Placer County însoţit de cei doi ajutori de şerif din San Francisco, ajunseseră la mina Big Dipper, McTeague plecase de două zile.

Capitolul 21

— Ei bine, zise unul din ajutorii de şerif, în timp ce împingea îndărăt calul, spre oiştea trăsurii cu care urmăritorii veniseră din Iowa Hill, e ca şi cum l-am avea în mînă. Nu-i prea greu să urmăreşti un om care duce cu **el** o colivie cu un canar.

McTeague trecu munţii pe jos în vinerea şi sîmbăta acelei săptămîni, trecînd prin Emigrant Gap, urmînd ca**lea** ferată a Transcontinentalului. Ajunse în Reno luni noaptea. Treptat, în mintea dentistului se contură un vag plan de acţiune.

„Mexic,“ murmură el. „Mexic, ăsta-i locul. Ei o să supravegheze coasta, şi o să supravegheze

trenurile dinspre est, dar la Mexic n-o să se gîndească."

Senzaţia de hăituială care-1 urmărise în timpul ultimei săptămîni la mina Big Dipper, îl părăsise, şi acum se credea foarte şiret.

„Acum sînt destul de departe, cred," îşi zise el. La Reno se urcă într-un tren de marfă în direcţia sud, pe linia Carson şi Colorado, plătind un loc în bucătărie. „Mărfarele nu umblă după orar," murmură el, „iar conductorii trenurilor de pasageri studiază tot timpul chipurile pe care le văd." Avea să rămînă în tren pînă unde o să meargă trenul.

Mărfarul înainta încet spre sud, prin vestul Nevadei, regiunea devenind cu fiecare oră tot mai dezolantă şi mai pustie. După Walker Lake, începea regiunea tufelor de salcie ; mărfarul se tîra greoi pe calea ferată, din care se ridicau valuri vizibile de căldură. Cîteodată se oprea cîte o jumătate de zi pe linii moarte, sau lîngă castelele de apă, iar mecanicul şi fochistul veneau în spate la bucătărie şi jucau pocher cu conductorul şi personalul trenului. Dentistul şedea deoparte, după sobă, fumînd pipă după pipă de tutun ieftin. Uneori participa şi el la cîte un pocher. învăţase pocher pe cînd era băiat în mină, şi după cîteva runde îşi reaminti perfect jocul ; dar în majoritatea cazurilor era taciturn şi rezervat, şi rareori se adresa cuiva fără să fie interpelat. Personalul trenului îi intui firea, şi în rîndul lor se impuse ideea că „făcuse de petrecanie" vreunui proprietar de grajduri la Truckee şi acum încerca să ajungă în Arizona.

într-o noapte, McTeague auzi doi frînari discatînd despre el, în timp ce stătea afară, lîngă trenul oprit. „Proprietarul de grajduri i-a zis bastard ; aşa mi-a spus Pi- cachos," zise unul dintre ei, „şi a încercat să-şi scoată pistolul; şi tipu-ăsta l-a lichidat cu o furcă. E medic de cai, tipu ăsta, şi ăla a venit cu legea peste el ca să nu mai poată profesa, şi asta l-a scos din sărite.[11]

După ce trecu de gara Queen's, trenul reintră în California, şi McTeague observă cu uşurare că linia, care pînă aici se îndrepta spre vest, se curba iarăşi, brusc, spre sud. Trenul nu era prea asaltat;

din cînd în cînd, doar, personalul trenului avea de furcă cu cîte o ceată de vagabonzi care încercau să urce în cabinele frînarilor şi o dată, la nord de Inyo, în timp ce aşteptau la un castel de apă, un indian uriaş înfăşurat pînă jos într-o pătură, se apropie de McTeague, care stătea pe terasament cu picioarele întinse şi, fără o vorbă, îi arătă o scrisoare murdară, ferfeniţă. Scrisoarea consemna că numitul Big Jim era un bun indian şi merită să se bucure de caritate ; semnătura era indescifrabilă. Dentistul se zgîi la scrisoare, i-o înapoie individului şi se urcă în trenul care tocmai pleca. Nici unul din ei nu spusese nimic ; individul nu se mişcase din poziţia lui, şi timp de cinci minute după aceea, cînd mărfarul, tîrîndu-se încet, era la o milă depărtare, dentistul se uită în urmă şi-1 văzu stînd nemişcat între şine, un punct roşu, jalnic şi solitar, pierdut în imensitatea de pîclă a deşertului din jur.

În cele din urmă, se iviră din nou munţii, înălţîndu-se de ambele părţi ale căii ferate ; coline verzi, golaşe de nisip alb şi pietre roşii, pătate de umbre albastre. Ici, colo, peste nisip, se întindea ca o faţă de masă cîte un petec de verdeaţă. Deodată, apăru la orizont Mount Whitney. Ajunseră şi trecură de Independence ; mărfarul, acum aproape gol şi mult mai scurt, se tîra de-a lungul lacului Owen. într-o localitate numită Keeler, se opri definitiv. Era capătul liniei ferate.

Oraşul Keeler era un oraş cu o singură stradă, nu altfel decît Iowa Hill — poşta, barul şi hotelul, clubul Odd Fellows', şi grajdul de cai fiind principalele sale clădiri.

„Şi acum, încotro ?“ murmură McTeague, şezînd pe marginea patului la hotel. Atîrnase canarul în fereastră, îi umpluse băiţa cu apă şi îl privea scăldîndu-se, cu o mare satisfacţie. „ Şi acum, încotro ?“ murmură el din nou. „Trenul nu merge decît pînă aici, dar nu-i bine să rămîn într-un oraş, nici măcar o clipă ; nu, nu-i bine. Trebuie s-o şterg. Dar încotro ? Asta-i cuvîntul — încotro ? Acum o să cobor să cinez.“ Plecă, şoptindu-şi cu voce tare gîndurile, aşa fel încît acestea să se contureze mai

viu în minte. „Acum o să cobor să cinez, şi pe urmă o să mă aţin pe lîngă bar, în seara asta, ca să-mi dau seama ce hram poartă regiunea. Poate e un ţinut fructifer, deşi arată mai curînd a fi de crescători de vite. Dar poate că predomină mineritul. Dacă e aşa, şi minele sînt destul de îndepărtate şi izolate, poate că ar fi mai bine să mă angajez la minele astea şi să stau ascuns vreo lună, înainte de; a încerca să înaintez mai departe, spre sud.“

Se spălă pe faţă şi pe cap de praful şi zgura unei săp- tămîni de călătorie cu trenul, îşi puse alţi pantaloni, şi coborî la cină. Sala de mese era de tipul invariabil întîl- nit în orăşelele Californiei. Nu era decît o singură masă, acoperită cu muşama ; în loc de scaun — rinduri de bănci; o hartă a căilor ferate, o cromolitografie cu o ramă aurie, protejată de o plasă pentru ţînţari, atîrna pe perete, îm- preună cu o fotografie galbenă a proprietarului în uniformă masonică. Două chelneriţe pe care oaspeţii — toţi bărbaţi — le strigau pe numele mic, intrau şi ieşeau cu tăvi mari în mîini.

Prin geamuri, McTeague văzu afară numeroşi cai în- şeuaţi, legaţi de copaci şi de garduri. Fiecare din ei avea un lasou pe cornul şeii. Se aşeză la masă, mîncîndu-şi supa groasă şi fierbinte, observîndu-şi discret vecinii, as- cultînd la tot ce se spunea. Nu-i trebui mult pînă să afle că ţinutul ce se întindea la est şi sud de Keeler era un ţinut de crescători de vite.

Nu departe, dincolo de un lanţ de munţi, se găsea Panamint Valley, unde erau marile crescătorii de vite. Din clipă în clipă, în cursul conversaţiei, cuvîntul acesta era aruncat în toate părţile peste masă — „Acolo, în Pana- mint“. „Tocmai mergeam la un rodeo în Panamint'[11]. „Semnele cu fierul roşu din Panamint“. „Are o păşune în Pana- mint“. Apoi, treptat, auzi tot mai des : „O, da, Gold Gulch, se plăteşte bine acolo. E de partea cealaltă, dincolo de Pa- namint Range. A fost pe-aici Peters şi mi-a spus“.

— E o mină de piatră acolo ? întrebă el.

— Nu, nu, de cuarţ.
— Eu sînt miner, de-aia am întrebat.
— Ei, şi eu am minerit un timp. Am avut şi o gaură în pămînt,, da era argint; şi cînd ticăloşii din Washington au coborît preţul argintului, ce mi s-a-ntîmplat ? M-am dat peste cap, fir-ar să fie !
— Eu caut ceva de lucru.
— Păi, pe-aici prin Panamint sînt mai mult vite, dar de cînd cu descoperirea zăcămîntului din Gold Gulch, cî- ţiva băieţi au mers să prospecteze. Există mult aur în blestemăţii de munţi Panamint. Dacă reuşeşti să găseşti un „contact[11] bun, lung, de roci, înseamnă că eşti aproape. Doi tipi din Redlands au descoperit patru locuri în jurul lui Gold Gulch. Au dat peste o vină lată de vreo şapte degete şi Peters zicea că poţi s-o urmăreşti pe aproape trei sute de metri. Te gîndeai să prospectezi ceva pe-a- colo ?
— Păi, păi, nu ştiu, nu ştiu.
— Mă rog, eu merg dincolo, peste munte, poimîine, după cîţiva ponei de-ai mei, şi o să văd ce e. Zici că eşti miner ?
— Da, da.
— Dacă mergi într-acolo, am putea să vedem dacă găsim un „contact,“ sau sulfat de cupru, sau aşa ceva. Chiar dacă nu găsim „culori“, putem găsi galenă de argint. Apoi, după o pauză : Ştii ceva, nu ţi-am reţinut numele.
— Aă ? Numele meu e Carter, răspunse prompt McTeague.
De ce şi-a schimbat iar numele, dentistul nu putea spune. „Carter“ îi veni subit în minte, şi răspunse fără să se mai gîndească că la hotel se înregistrase drept „Bur- lington“.
— Bun, eu mă numesc Cribbens, răspunse celălalt. Cei doi îşi strînseră mîna, solemn.
— Eşti pe terminate ? continuă Cribbens, retrăgîndu-se. Să mergem la bar şi să bem ceva pe chestia asta.
— Sigur, sigur, zise dentistul.
Cei doi rămaseră pînă noaptea tîrziu la bar, discutînd despre probabilitatea de a găsi aur în

Panamint Hills. Curînd se dovedi că susţineau teorii diferite. McTeague se crampona de ideea vechilor prospectori cum că e imposibil de prevăzut unde este aur, pînă ce nu-1 vezi. Cribbens citise evident o mulţime de cărţi pe această temă, şi făcuse cîteva prospectări într-o manieră oarecum ştiinţifică.

— Gogoşi ! exclamă el'. Dă-mi un contact distinct şi lung între o rocă sedimentară şi una vulcanică şi-ţi deschid o mină fără să văd nici o „culoare[11].

Dentistul îşi ridică bărbia uriaşă.

— Aurul e acolo unde îl găseşti, replică el, îndărătnic.

— Ei bine, cred că asociaţii ar trebui să acţioneze în
mai multe chipuri, zise Cribbens. '

îşi îndoi vîrfurile mustăţii în gură, sugînd de pe ele zeama de tutun. Rămase gînditor o clipă, apoi îşi suflă mustaţa afară, şi exclamă :

— Ascultă, Carter, hai să facem o treabă împreună. Presupun că ai ceva bani... vreo cincizeci de dolari ?

— Aă ? Da... eu... eu... eu...

— Ei bine, şi eu. am vreo cincizeci. Să ne asociem şi să sfărmăm nişte roci p-aici, prin munţii ăştia, şi să vedem, ce se poate vedea. Ce zici ?

— Sigur, sigur, răspunse dentistul.

— Atunci, am încheiat afacerea.

— Asta-i cuvîntul.

— Bun, să bem ceva pe chestia asta.

Băură cu profundă gravitate.

A doua zi'Se echipară la magazinul general din Keeler — tîrnăcoape, lopeţi, ciocane de prospectare, două albii pentru spălarea minereului, tigăi, slănină, făină, cafea şi altele asemenea, şi cumpărară un măgăruş pe care să-şi încarce echipamentul.

— Spune, frate, n-ai cal, aşa-i ? exclamă deodată Crib- bens, pe cînd ieşeau din magazin. Şi nu poţi cutreiera ţinutul' fără căluţ.

Cribbens avea un ponei cenuşiu care, înainte de a-i pune şeaua, trebuia izbit în cap şi buimăcit.

— Mai am o şa în plus, şi un căpăstru la hotel, pe care le poţi folosi, zise acesta, dar trebuie să-ţi iei un cal.

Pînă la urmă, McTeague reuşi să cumpere un catîr de la grajduri, cu 40 de dolari. Făcuse o afacere bună, căci catîrul era rezistent la mers şi părea să se îngraşe cu tufe de salvie şi cu coji de cartofi. Cînd se încheie tîrgul, McTeague fusese nevoit să-şi scoată banii pentru catîr din sacul de canava. Cribbens era cu el, şi cînd dentistul îşi desfăşură pătura şi desfăcu sacul, celălalt fluieră, uluit.

— Şi eu care te-ntrebam dacă ai cincizeci de dolari ! exclamă el. Dumneata îţi cari mina cu dumneata, nu-i aşa ?

— Aă, aşa se pare, murmură dentistul. Eu... eu... tocmai mi-am vîndut o concesiune pe care am avut-o în El Dorado, adăugă el.

La ora cinci, într-o superbă dimineaţă de mai, „parte- nerii“ porniră din Keeler, mînînd măgăruşul înaintea lor. Cribbens îşi călărea poneiul, McTeague urmîndu-1 pe catîr.

— Ascultă, spuse Cribbens, de ce dracu’ nu laşi trăsnaia aia de canar la hotel ? O să te împiedici de el tot timpul, şi o să moară cu siguranţă. Mai bine rupe-i gîtul şi aruncă-1.

— Nu, nu, insistă dentistul. îl am de prea multă vreme. 11 iau cu mine.

— Dar bine, asta-i cea mai idioată idee din cîte am auzit vreodată, zise Cribbens, să iei un canar la prospectări. De ce nu-i dai drumul — şi ai terminat cu el ?

Călătoriră pe îndelete toată ziua spre sud-est, urmînd un drum de vite bine bătătorit, iar seara se opriră pe un pinten de munte, în capul Văii Panamint, unde era şi un izvor. în ziua următoare străbătură valea.

— E o vale foarte frumoasă, observă dentistul.

— Ai spus adevărul adevărat, replică Cribbens, sugîn- du-şi mustaţa.

Valea era frumoasă, largă, netedă şi năpădită de verdeaţă. Pretutindeni erau cirezi de vite, aproape

tot atît de sălbatice ca niște căprioare. O dată sau de două ori trecură pe lîngă ei cowboy, tipi osoşi şi pitoreşti cu pălăriile lor largi, cu pantalonii cu ciucur, pinteni zornăitori şi centuri cu revolvere, foarte asemănătoare cu cei pe care McTeague îşi amintea că îi văzuse în tablouri. Toţi îl cunoşteau pe Cribbens, şi aproape invariabil îl luau în tărbacă pentru prospectările lui.

— Ascultă, Crib, n-ar strica să iei cu tine un convoi de căruţe să-ţi ducă aurul.

El le luă în nume de rău glumele, şi după ce treceau, îşi mesteca furios mustaţa.

— Aş vrea să descopăr un zăcămînt, pe 'mnezeul meu !, chiar şi numai ca să rid şi eu de ei.

Pe la amiază, cei doi urcau versantul estic din Panamint Range. Drumul îl părăsiseră de mult; vegetaţia încetase ; nu se vedea nici un copac. Urmară vagi poteci de vite, care duceau de la o adăpătoare la alta. Treptat, apa din adăpătoarele acestea devenea tot mai puţină, şi la ora trei Cribbens se opri şi umplu bidoanele cu apă.

— Pe partea cealaltă nu mai e prea multă apă, spuse el, pe un ton sinistru.

— Cam cald, murmură dentistul, ştergîndu-şi cu dosul palmei fruntea şiroindu-i de transpiraţie.

— Uf ! pufni celălalt, mai sinistru ca oricînd.

Aerul încremenit era ca o gură de furnal. Căluţul lui Cribbens făcea spume şi gîfîia. Catîrul lui McTeague începu să-şi pleoştească urechile lungi. Numai micul măgăruş trudea înainte neabătut, ţinînd poteca pe care McTeague nu vedea decît nisip şi salvie pipernicită. Către seară Cribbens, care era în frunte, se opri în vîrful muntelui.

In spatele lor se întindea, verde şi frumoasă, Valea Panamint, dar în faţă şi dedesubt, pe distanţe de mile întregi, se vedea un deşert întins lipsit pînă şi de tufele de salvie, desfăşurat spre orizont cît vedeai cu ochii. Lîngă ei, nenumărate viroage şi mici canioane porneau la vale unele după altele. Spre nord, se proiectau vag deasupra orizontului munţii albaştri.

— Ei, observă Cribbens, acuma ne aflăm în vîrful lui Panamint Range. Va trebui să prospectăm chiar

aici, sub noi, de-a lungul versantului estic. Gold Gulch — arătă el cu minerul cravaşei — e la vreo 18 sau 19 mile de aici, spre nord. Munţii de acolo, dinspre nord-vest, sînt Telescope Hills.

— Cum îi zice deşertului de acolo ?

Ochii lui McTeague se plimbau peste nemărginita întindere alcalină pînă departe —?, spre est, spre nord, şi spre sud.

— Aceea, zise Cribbens, aceea-i Valea Morţii.

Urmă o pauză lungă. Caii gîfîi^u, sudoarea picurîndu-le de pe coastele obosite. Cribbens şi dentistul stăteau ne- mişcaţi în şa, privind spre dezolarea aceea, tăcuţi şi tulburaţi. .

— Dumnezeule ! şopti în cele din urmă, Cribbens, clă- tinînd din cap. Apoi, păru că îşi revine. Ei, şi-acuma, spuse, primul lucru pe care trebuie să-1 facem acum e să găsim apă.

Găsirea apei se dovedi însă o treabă lungă şi dificilă. Coborîră dintr-un canion într-altul, urmară cursul a nenumărate rîpe, şi chiar săpară, acolo unde li se părură că sînt semne de umezeală, dar totul în zadar. In cele din urmă, însă, catîrul lui McTeague îşi înălţă capul şi fornăi o dată sau de două ori, pe nas.

— O miroase, prăpăditul, exclamă Cribbens.

Dentistul lăsă catîrul să meargă de capul lui, şi în cîteva minute acesta îi duse la albia unui mic canion, unde un şuvoi subţire de apă sălcie se strecura peste un prag de pietre.

— Aici o să ne oprim, preciză Cribbens, dar nu putem să lăsăm caii liberi. Va trebui să-i legăm de ţăruşi. Am văzut nişte buruieni otrăvitoare pe-aici, puţin mai în urmă, şi dacă ajung să le mănînce, o să-i apuce nebunja. Măgarul nu mănîncă, dar în ceilalţi n-am încredere.

Pentru McTeague începu acum o nouă viaţă. După dejun, „partenerii[11] porneau în direcţii opuse, pe versantul muntelui, examinînd roci, săpînd şi spărgînd muchiile rocilor, căutînd indicii, prospectînd. McTeague intra prin micile canioane prin care şuvoaiele de apă îşi săpaseră drum, căutînd vine de cuarţ, sfărîmîndu-1 atunci cînd îl găsea, pulverizîndu-1 şi spălîndu-1. Cribbens vîna

„con- tacte“, examinînd îndeaproape solul în căutarea necontenită de locuri unde se îmbinau rocile sedimentare şi cele vulcanice.

într-o zi, după o săptămînă de prospectare, se întîlniră pe neaşteptate pe panta unei rîpe. Era pe seară.

— Salut, asociatule, exclamă Cribbens, coborînd spre locul unde McTeague se apleca asupra vasului de spălat. Cum stai cu norocul ? •

Dentistul îşi goli vasul şi se îndreptă din şale.

— Nimic, nimic.’Mneata-i găsit ceva ?

— Nici o urmă. Cred că putem porni spre tabără.

Se întoarseră împreună, Cribbens povestind dentistului despre cîteva antilope pe care le văzuse.

— Mîine-am putea porni să vedem dacă nu putem să împuşcăm vreo două. Friptura de antilopă o să meargă destul de bine după fasolea şi slănina şi cafeaua pe care le mîncăm de săptămîni.

McTeague tocmai îi răspundea, cînd Cribbens îl întrerupse cu o exclamaţie de profund dezgust.

— Credeam că noi sîntem primii care prospectăm pe- aici şi cînd colo, uite-aici. Zi, nu-ţi vine rău ?

Arătă spre urmele unei tabere părăsite de alţi pros- pectori, chiar în faţa lor — cenuşă stinsă, cutii de conserve goale, una sau două vase de spălat minereu de aur, şi un iirnăcop rupt.

— Nu-ţi vine rău ? murmură Cribbens, sugîndu-şi furios mustaţai. Cînd te gîndeşti că proştii de noi căutăm pe un loc scormonit de alţii ! Ce zici, mîine o să pornim în altă parte ? Mă gîndesc că ar fi mai bine să ne mutăm spre sud ; apa noastră e destul de jos.

— Da, da, cred că da, consimţi dentistul. Aici nu-i aur.

— Ba da, este, protestă Cribbens, încăpăţînat. în toţi munţii ăştia e aur, numai de-am putea să dăm de el. Ştii ce, mă gîndesc La un loc pe care pariez că nu l-a mai prospectat nimeni — sau nu prea mulţi. Un loc unde nu se gîndesc prea mulţi să meargă. E dincolo, de partea cealaltă a Văii Morţii. Ii zice Muntele de Aur, şi nu e decît o singură mină,

şi e socotită regiune azotoaisă. Nu prea-s oameni prin părţile ălea, fiin'că tre' să treci prin iad ca să răzbaţi la el. 'N primul rînd, tre' să traversezi Valea Morţii şi s-ajungi la Armagosa Range, departe 'n sud. Şi nimeni nu trece Valea, decît cînd n-are încotro. Da' noi am putea coborî prin Panamint cîteva sute de mile, poate două sute, şi să înconjurăm pe la Armagosa River, spre sud. Pe parcurs putem să şi prospectăm. Da Armagosa cred că-i secat în perioada asta. Oricum, încheie el, mîine o să ne mutăm tabăra spre sud. Trebuie să mai facem rost de hrană şi de apă pentru cai. Mîine o să vedem dacă nu putem să împuşcăm vreo două antilope, şi p-ormă o-ntindem.

— Eu n^am puşcă, zise dentistul ; nici măcar un revolver. Eu...

— Stai puţin, zise Cribbens, oprindu-se din coborîrea» unei viroage mai mici. Aicea-i ardezie ; pînă acuma n-am văzut ardezie pe-aici. Să vedem încotro duce.

McTeague îl urmă de-a lungul viroagei. Cribbens mergea înainte, murmurînd din cînd în cînd :

— Merge pe-aici drept înainte, chiar destul, şi aici avem şi aipă. Nu ştiam de pîrîul ăsta ; deşi-i destul de mic. Uite, aici, iar ardezie. Vezi încotro merge, asocia- tule ?

— îl văd încolo, în sus, în faţă, zise McTeague. Merge drept în sus, peste coama muntelui.

— Exact, consimţi Cribbens. Ei ! ţipă el deodată, aici e un „contact[14], şi aici iar, şi acolo, şi dincolo. Oh, uită-te! Asta e un grano-diorit pe ardezie. Mai clar nici că se poate. Dumnezeule ! acum numai de-am găsi cuarţul dintre ele.

— Da, iute-1, exclamă McTeague. Uită-te acolo, în faiţă ; nu-i cuarţ ăla ?

— Ai perfectă dreptate, răcni Cribbens, uitîndu-se spre locul indicat de McTeagiue.

Chipul îi păli deodată. Se întoarse spre McTeague, cu ochii holbaţi.

— Pe Dumnezeul meu, omule, exclamă el cu suflarea tăiată. Pe Dumnezeul meu !... izbucni iar.

— Asta-i ceea ce căutai, nu-i aşa ? întrebă

dentistul.

— Căutam ! Căutam ! Cribbens se stăpîni. Asta-i ardezie fără-ndoială, şi ăsta-i grano-diorit, ştiu bine — se aplecă şi examină roca — şi aici între ele e cuarţ ; fără nici o îndoială. Dă-mi ciocanul, strigă el, tulburat. Haide, la treabă. Trînteşte-n cuarţ cu tîmăcopul; scoate halci întregi din el. Cribbens se lăsă în mîini şi în genunchi, a taci nd cu furie vina de cuarţ. Dentistul îi urmă exemplul, izbind cu tîrnăoopul cu toată puterea, despicînd rocile la fiecare izbitură. Cribbens, în tulburarea lui, îşi vorbea sieşi :

— De data asta am dat de tine, bestie. Pe Dumnezeul meu ! De data asta, am dat de tine, pînă la urmă. Aşa se pare, după cum se arată. Dă-i bătaie, omule. Cred că nu-i nimeni pe-aici, nu-i aşa ? Hei ? Şi dintr-o mişcare îşi scoase pistolul şi i-1 arătă dentistului. Ia pistolul şi ui- tăte peste tot, asociatule. Dacă vezi vreun ticălos, ori- unde-o fi, găureşte-1. Astăi e locul nostru. De data asta cred că am dat de el, asociatule. Hai să mergem.

Strînse bucăţile de cuarţ pe care le sfărîmase, le puse în pălărie şi pomi spre tabără. Cei doi mergeau cu paşi mari, grăbindu-se rit puteau de tare peste pămîntul denivelat.

— Nu ştiu, exclamă Cribbens cu răsuflarea tăiartă, nu vreau să zic prea mult. Poate că n-o să se-aleagă nimic. Doamne, departe mai e blestemata aia de tabără. Oh, dar n-am de gînd să pierd vremea pe-aicî. Vino mai jepede, omule.

începu să alerge. McTeague îl urmă într-un galop hur- ducăit. Fugeau şi se rostogoleau peste pămîntul ars şi scorojit, împleticindu-se şi împiedicîndu-se în tufele de salvie, în pietrele ascuţite, prin căldura toropitoare a soarelui nemilos, cărînd în pălării bucăţile de cuarţ.

— Vezi vreo „culoare" în ele, asociatule ? icni Cribbens. Eu nu, tu vezi ? Cred că nu-i vizibil nicicum. Gră- beşte-te. Doamne, că n-o să mai ajungem o dată în tabără.

In fine, au ajuns. Cribbens aruncă bucăţile de cuarţ într-un vas.

— Tu pisează-le, oriunde ; şi eu o să aranjez

balanţa.

McTeague macină bucăţile într-o pulbere fină, într-o -piuliţă de fier, în timp ce Cribbens instală micile talere şi scoase „lingurile" dintre bagaje.

— Destul de bine, exclamă Cribbens, nerăbdător. Acuma o să-1 spăl. Dă-mi apa.

Cribbens scoase o lingură din pudra fină, albă, şi începu s-o spele cu grijă. Cei doi stăteau în patru labe pe pămînt, cu capetele apropiate, încă gîfîind de emoţie şi de efortul alergării.

— Nu pot, exclamă Cribbens, lăsîndu-se pe călcîie, îmi tremură mîinile. Ia-o tu, omule. Aşa, cu grijă.

McTeague luă lingura de corn şi începu s-o legene uşor, în degetele-i imense, vărsînd apa peste margini, puţin «cîte puţin, fiecare mişcare spălînd cîte puţin din pudra de cuarţ. Cei doi priveau cu o încordare extremă.

— încă nu se vede ; încă nu se vede, şopti Cribbens, mestecîndu-şi mustaţa. Puţiiin mai repede, omule. Aşa. încet, cu grijă, încă un pic. încă nu vezi culoarea, nu-i .aşa ?

Treptat, pe măsură ce McTeague îl spăla cu grijă, sedimentul de cuarţ se împuţina. Apoi, în fine, o dungă subţire de substanţă străină începu să apară chiar de-a lungul marginii. Era galbenă.

Nu vorbeau nici unul. Cribbens îşi înfipse unghiile în nisip, şi-şi măcina mustaţa între dinţi. Dunga galbenă se lăţea tot mai mult, pe măsură ce dispărea sedimentul de «cuarţ. Cribbens şopti :

— ’L-avem, omule. Asta-i aur.

McTeague spălă şi ultimele resturi de pudră de cuarţ şi scurse şi restul apei. Pe fundul lingurii rămăsese un strat subţire de aur, fin ca făina.

— Asta-i, zise el.

Cei doi se uitară unul la altul. Apoi Cribbens ţîşni în sus, cu un răcnet care s-ar fi auzit de la jumătate de milă.

— Iiii-i-ou ! L-avem, l-am găsit. Omule, l-am găsit. Grozav. Sîntem milionari. îşi smulse pistolul şi trase cu o rapiditate de neînchipuit. Pune-1 aici, bătrîne, strigă el, apucînd palma lui McTeague.

— E aur, aur, murmură McTeague, studiind

conţinutul lingurii.

— Poţi să faci prinsoare pe mîţa din Cochinchina a bunicii tale, că-i aur, zbieră Cribbens. Ei, şi-acuma, avem o mulţime de treburi de făcut. Trebuie să împrejmuim locul, şi să punem anunţul că-i proprietatea noastră. O să luăm tot terenu' de care avem nevoie, fii sigur. Nu ai... nu am cîntărit încă treaba asta. Unde-i balanţa ? Măsură aurul cu mîinile tremurînde. Peste o sută de grame, strigă el. Asta vine cam cinci dolari de tonă. Bogat, e bogat, e cea mai mare sumă ce se poate primi, asociatule. Sîntem milionari. De ce nu zici ceva ? De ce nu te agiţi ? De ce nu alergi pe-aici şi nu faci nimic ?

— Aă ? zise McTeague, rotindu-şi ochii. Aă, ştiu că am dat lovitura.

— Haide, exclamă Cribbens, sărind iar în sus. O să împrejmuim locul şi o să punem anunţul că-i proprietatea noastră. Doamne, închipuieşte-ţi că ar fi putut să vină al'cineva pe-aici, în timp ce noi umblam aiurea. îşi în- cărcă pistolul pe îndelete. O să-1 găurim pe oricine o da tîrcoale pe-aici, ascultă la mine. Adu-ţi carabina, asociatule, şi dacă vezi pe cineva, bagă-n el un glonţ, şi pe urmă întreabă-1 ce vrea.

Se grăbiră spre locul unde făcuseră descoperirea.

— Cîn'te gîndeşti, exclamă Cribbens, în timp ce bătea în pămînt primul ţăruş, cîn' te gîndeşti că dobitocii ceilalţi şi-au aşezat tabăra la o bătaie de puşcă de-aici şi n-au dat de el. Cred că habar n-aveau ce înseamnă un „contact". Oh, ştiam eu că-s priceput la „contacte".

înconjurară locul cu ţăruşi, şi Cribbens puse anunţul de proprietate. înainte de a termina, se lăsă seara. Cribbens scoase cîteva bucăţi de cuarţ din vină.

— O, să spăl şi asta, aşa, de frumuseţe, cînd ajung în tabără, explică el, în timp ce o porneau înapoi.

— Ei, zise dentistul, acuma o să rîdem puţin de cow- boy-ii ăia.

— Aşa-i ? strigă Cribbens. Aşa-i ? Fii numai atent

cum o să năvălească încoace toţi, cînd o să le spunem, jos, în Keeler. Zi-i, ce nume-i dăm ?

— Nu ştiu, nu ştiu.

— I-am putea zice „Ultima şansă“. Asta a fost ultima noastră şansă, nu ? Mîine am fi mers la vînătoare de antilope, iar în ziua următoare ne-am fi... dar, de ce te-ai oprit ? adăugă el, întrerupîndu-se. Ce e ?

Dentistul se oprise brusc pe creasta unui canion. Cribbens, privind în urmă, îl văzu nemişcat.

— Ce s-a-ntîmplat ? mai întrebă Cribbens, a doua oară.

McTeague îşi întoarse încet capul şi privi peste un umăr, apoi peste celălalt. Deodată se roti repede, armînd Win- chester-ul şi ducîndu-1 la umăr.

Cribbens fugi repede lîngă el, smulgîndu-şi revolverul.

— Ce e ? strigă el. Vezi pe cineva ?

Privi atent în faţă, scrutînd amurgul.

•— Nu, nu.

— Auzi ceva ?

— Nu, n-aud nimic.

— Ce-i, atunci ? Ce e ?

— Nu ştiu, nu ştiu, urmă dentistul, coborînd carabina. A fost ceva.

— Ce?

— Ceva... n-ai observat ?

— Să observ — ce ?

— Nu ştiu. Ceva... cineva.

— Cine ? Ce ? Să observ ce ? Ce-ai văzut ?

Dentistul coborî percutorul carabinei.

— Cred că n-a fost nimic, zise el, cam prosteşte.

— Ce crezi că ai văzut... pe cineva pe locul nostru ?

— N-am văzut nimic. Şi nici n-am auzit nimic. Mi s-a părut, asta-i tot; a venit aşa, deodată. Ceva, nu ştiu ce.

— Cre’ că ţi s-a năzărit. Cre’ că nu-i nimeni pe-aici, pe o rază de douj’ de mile.

— Da, aşa cred şi eu, mi s-a năzărit, ăsta-i cuvîntul.

O jumătate de oră mai tîrziu, focul ardea.

McTeague frigea felii de slănină pe cărbuni, iar Cribbens încă mai sporovăia pe seama marii lor descoperiri. Deodată, McTeague puse jos tigaia.

— Ce-i asta ? mirii el.

— Ce ? Ce-i ? exclamă Cribbens, ridicîndu-se.

— N-ai observat nimic ?

— Unde ?

— încolo, şi dentistul făcu un gest vag spre răsărit. N-ai auzit nimic ?... Vreau să zic, văzut... adică...

— Ce-i cu tine, asociatule ?

— Nimic. Cred că mi s-a părut.

Dar nu era o simplă părere. Pînă la miezul nopţii, cei doi rămaseră treji, înfăşuraţi în pături, sub cerul liber, vorbind, discutînd şi făcînd planuri. La urmă, Cribbens se întoarse pe o parte şi adormi. Dentistul nu putea însă să adoarmă.

Va să zică, îl prevenea din nou, acel misterios al şaselea simţ, acel instinct animalic şi obscur. Se deşteptase iar, cerînd să fie ascultat! Aici, în munţii sterpi, dezolanţi, la douăzeci de mile de cel mai apropiat punct locuit, îl stîrnea, îl înghiontea şi-1 împingea să plece. îl îmboldise să fugă de la mina Big Dipper, şi el ascultase. Dar acum era altceva ; acum devenise deodată bogat; dăduse peste o comoară, o cqmoară mult mai valoroasă decît toată mina Big Dipper. Cum s-o părăsească ? Nu se putea să plece. La urma urmei, poate că nu era decît o închipuire de-a lui. N-a văzut şi n-a auzit nimic. Pustietatea acelui deşert se întindea cît vedeai cu ochii şi într-o parte, şi într-alta. Imensa tăcere a nopţii se aştemea peste tot şi peste toate, ca o palmă înăbuşitoare de titan. Ce anume bănuia ? în întinderea asta lipsită de copaci, se putea vedea orice pînă la o depărtare de o jumătate de zi drum, în tăcerea asta uriaşă, deplasarea unei pietricele ar suna ca un pocnet de pistol. Şi totuşi, nu era nimic, nimic.

Dentistul se înfăşură în pături, şi încercă să doarmă. După cinci minute se sculă, zgîindu-se în lumina cenuşiu- albăstruie a lunii, încordîndu-şi auzul, ascultînd şi pîndind cu toată atenţia. Nu se vedea nimic. Rîpele cafenii şi prăpăstioase din

Panamint Hills se înălţau tăcute şi familiare în bătaia lunii. Măgăruşul clătina din cap, scuturîndu-şi clopoţelul; catîrul lui McTeague, moţăind pe trei picioare, îşi schimba greutatea de pe un picior pe altul, cu un răsuflet lung. Apoi totul recăzu în linişte.

„Ce-o fi ?“ murmură dentistul. „Măcar de-aş putea să văd ceva, să aud ceva.

Azvîrli deoparte păturile şi, sculîndu-se, se căţără pe vîrful celei mai apropiate coline şi privi în spate, în direcţia de unde venise acum două săptămîni cu Cribbens. Aşteptă o jumătate de oră, pîndind şi ascultînd degeaba. Dar revenind în tabără şi pregătindu-se să-şi înfăşoare păturile în jurul lui, straniul impuls se trezi în el din nou, subit, mai puternic ca oricînd, mai insistent ca întotdeauna. Se simţea ca şi cum ar fi fost muşcat şi torturat; ca şi cum o mînă nevăzută l-ar fi răsucit spre răsărit ; ca şi cum un călcîi nevăzut i-ar fi înfipt un pinten în coaste, îndemnîn- du-1 la o fugă precipitată şi subită.

Dar fugă — de ce ? „Nu”, murmură el, şoptit. „Să plec acum şi să-mi părăsesc mina, să-mi părăsesc averea şi norocul ! Aş fi de-a dreptul nebun, cînd nu văd şi nu aud nimic. Să las o avere ! Nu, n-o s-o fac ! Nu, nu, pe Dumnezeul meu că nu !“ Trase spre el Winchester-ul lui Cribbens şi introduse un cartuş în magazie.

„Nu”, mîrîi el. „Orice s-ar întîmpla, am de gînd să rămîn. Dacă vine cineva...”

Aplecă pîrghia deschizătorului şi băgă cartuşul în ţeavă.

„N-o să dorm”, murmură încet. „Nu pot să dorm ; o să veghez”. Se sculă din nou, se căţără pe cel mai apropiat pisc şi se aşeză, înfăşurîndu-se în pături, şi aşezând Winchester-ul de-acurmezişul genunchilor. Orele treceau. Dentistul stătea în vîrful muntelui, statuie nemişcată, ghemuită — o siluetă albastru-închis pe fundalul pal al cerului. Treptat, marginea orizontului la răsărit începu să devină tot mai neagră, şi conturată tot mai distinct. Se iveau zorile. McTeague simţi din nou misterioasa intuiţie a unui pericol apropiat; o mînă nevăzută părea să-i

răsucească capul spre răsărit, în coaste simţea un pinten care părea să-1 prevină că trebuie să se grăbească, să se grăbească, să fugă. Influenţa devenea cu fiecare clipă tot mai puternică.
Dentistul strînse din dinţi şi se înţepeni locului.
„Nu," mirii printre dinţi. „Nu, o să rămîn."
înconjură tabăra, ajungînd chiar pînă la primul stîlp al minei lor, cu Winchester-ul armat, cu urechile ciulite, şi cu ochii-n patru. Nu era nimic ; şi totuşi, simţea cu acuitate, ca şi cînd i-ar fi urlat în dosul cefei, prezenţa unui vrăjmaş. Nu era vorba de teamă. Lui McTeague nu-i era frică.
„De-aş vedea măcar ceva... pe cineva/ murmură el, ţinînd carabina pregătită. „I-aş... i-aş arăta eu lui."
Reveni în tabără. Cribbens sforăia. Măgăruşul coborîse la pîrîu să-şi potolească setea de dimineaţă. Catîrul era treaz şi păştea. McTeague stătea nehotărît lîngă cenuşa rece a focului stins, uitîndu-se într-o parte şi-ntr-alta cu suspiciunea şi atenţia unui cerb hăituit. Straniul impuls creştea din ce în ce mai tare. Avea impresia că în clipa următoare trebuie neapărat să se răsucească spre răsărit şi să pornească într-acolo, în galop. Se împotrivea acestui simţămînt cu toată ferocea îndărătnicie a naturii sale simple.
„Să plec, şi să-mi părăsesc mina ? Să plec şi. să las un milion de dolari ? Nu, nu, n-am să plec. Nu, o să rămîn. Ah ! exclamă el, încet, clătinînd din capul uriaş, ca o fiară exasperată şi hărţuită, „ah, arată-te puţin, nu vrei ?" îşi duse puşca la umăr, şi o purtă încet spre lanţul muntos dinspre apus. „Haide, arată-te. Veniţi încoace, veniţi toţi. Nu mă tem de voi ; dar nu vă mai ascundeţi. N-o să vă meargă să mă alungaţi de la mina mea. Am de gînd să rămîn."
Trecu o oră. Apoi două. Stelele dispăreau, zorile se luminau. Aerul se încălzea. întregul răsărit, curăţat de nori, ardea opalescent din orizont pînă la zenit, purpuriu la bază, şi pe el se profila, negru pămîntul ; spre vîrf pălind treptat, de la roz spre galben pal, verde, albastru deschis, spre irizaţia de peruzea a cerului limpede. Umbrele lungi, subţiri, ale orelor matinale se retrăgeau ca nişte şerpi, apoi

deodată soarele privi peste umărul lumii, şi se făcu ziuă.

în acel moment, McTeague era la opt mile de tabără, mergînd neabătut spre est. Cobora spre poalele muntelui Panamint, urmînd drumul vechi al turmelor de vite. în faţă mîna catîrul, încărcat cu pături, provizii pentru şase

zile, carabina lui Cribbens, şi o ploscă cu apă. De cornul şeii era legat sacul cu preţioşii cinci mii de dolari, toţi în piese de douăzeci de dolari de aur. Dar ceea ce era bizar în nemărginirea aridă de nisip şi salvie era obiectul pe care îl ducea, ţenace, McTeague — canarul în colivia lui, în jurul căreia înfăşurase cu grijă doi saci vechi de făină.

Pe la cinci dimineaţa, McTeague traversase mai multe cărări care păreau să conveargă toate spre acelaşi punct; gîndindu-se că duceau spre o adăpătoare, urmă una din ele, ajungînd la un soi de groapă mică, uscată, care mai conţinea puţină apă pe fund. Îşi adăpă catîrul, îşi umplu plosca, şi bău şi el, mult. Umezi şi sacii de pe colivie, pentru a proteja pe cît posibil micul canar de zăpuşeala care ştia că acum va începe să crească cu fiecare oră. Se pregătise să meargă cît mai departe, dar se opri din nou, nehotărît, şovăind pentru ultima oară.

„Sînt nebun," mormăi el, privind încruntat în urmă, spre lanţul muntos din spate. „Sînt nebun. Ce-i cu mine? Fug şi las un milion de dolari. Şi sînt sigur că e aur acolo. Nu, pe Dumnezeul meu ! exclamă sălbatic, n-am s-o fac. Mă întorc înapoi. Nu pot să las atîta aur." îşi întoarse catîrul, şi începu să revină pe vechile urme, scrîşnind înverşunat din dinţi, împingîndu-şi capul înainte, de parcă trebuia. să înfrunte un vînt care-1 răsturna pe spate. „Haide, haide", striga el, adresîndu-se uneori catîrului, alteori sieşi. „Haide, haide, înapoi. Vreau să merg înapoi." Era ca şi cum ar fi urcat un munte care devenea cu fiecare pas, mai abrupt. Ciudatul său instinct se opunea, pas cu pas, apoi, înaintă iar cu precauţie, parcă pipăin- du-şi drumul, ca unul ce se apropie de un şanţ pe întuneric. Se opri din nou, ezitînd, scrîşnind din dinţi, strîn- gînd furibund din pumni. Deodată, întoarse catîrul şi pomi din nou spre est.

„Nu pot," urlă înspre deşert; „nu pot, nu pot. E mai puternic decît mine. Nu pot să mă întorc. Şi-acuma, repede, repede, înainte.®

Mergea grăbit, parcă furişîndu-se, cu capul şi

umerii aplecaţi. Uneori puteai crede că se ghemuieşte, cînd se opintea cu paşi uriaşi; din cînd în cînd se uita chiar

peste umăr. Sudoarea curgea de pe el, îşi pierduse pălăria, iar coama de păr încîlcit, galben, îi căzuse pe frunte, umbrindu-i ochii mici, scînteietori. în răstimpuri, cu un gest vag, aproape automat, întindea mîna în faţă, cu degetele încovoiate, şi o îndrepta spre orizont, ca într-o dorinţă de a-1 înşfăca şi a-1 trage mai aproape ; iar din cînd în cînd murmura : „Repede, repede, dă-i drumul, înainte“. Căci acuma, în sfîrşit, McTeague se temea.

Planurile-i erau incerte. îşi amintea ce-i spusese Cribbens despre Munţii Armagosa, dincolo de Valea Morţii. Ca să ajungi acolo, trebuie să treci prin iad, îi spusese Cribbens, şi nu erau mulţi cei ce se duceau acolo, din cauza îngrozitoarei Văi alcaline care bara drumul — un căuş imens şi oribil de soare şi nisip alb, sub nivelul mării, fără îndoială — fundul uscat al unui lac preistoric. Dar McTeague se hotărî să ocolească Valea Morţii, înaintînd mereu spre sud, pînă avea să dea de Armagosa River. Va ocoli Valea şi va ieşi pe partea cealaltă. Va intra în regiunea aceea în apropiere de Gold Mountain din munţii Armagosa, izolaţi de lume prin solul alcalin şi încins ale Văii Morţii. Era greu ca ,,ei“ să-1 găsească acolo. Avea să rămînă la Gold Mountain două sau trei luni, şi pe urmă îşi va croi drum spre Mexic.

McTeague înainta mereu, străbătînd ultimele porţiuni accidentate din Panamint Range. Pe la ora nouă, versantul se revărsă, deodată, neted ; munţii rămăseseră în spate ; în faţă, spre est, totul era întins şi plat. Atinsese regiunea în care chiar şi nisipul şi smocurile de salvie începeau să dispară, lăsînd loc solului alb, de pulbere alcalină. Urme erau multe, dar vechi şi vagi; şi fuseseră făcute de vite, nu de oameni. Acestea duceau în toate di-

recţiile, în afară de una — toate duceau spre nord, sud şi vest; dar nici una, oricît de slabă, spre Valea Morţii.

„Dacă o să mă ţin pe margine, pe unde trec urmele astea“, murmură dentistul, „ar trebui să găsesc din cînd în cînd apă.

Deodată, scoase o exclamaţie. Catîrul începuse să necheze şi să arunce din copite, rostogolindu-şi ochii în orbite, cu urechile pleoştite. Fugi cîţiva paşi, se opri, şi necheză din nou. Apoi, rotindu-se în unghiuri drepte, porni într-un trap zdruncinat, spre nord, nechezînd şi dînd din copite, din cînd în cînd. McTeague alergă după el strigînd şi înjurînd, dar catîrul nu se lăsă prins. Părea mai mult sălbăticit decît speriat.

„A mîncat din buruienile otrăvitoare de care vorbea Cribbens,[14] îşi zise McTeague, gîfîind. „La naiba; mai încet, gloabă !“ Pînă la urmă, catîrul se opri singur, şi păru să revină la sentimente mai bune. McTeague se apropie şi îl prinse de căpăstru, vorbindu-i şi mîngîindu-i botul.

„Haide, haide, ce-i cu tine ?[tt] Catîrul era din nou docil. McTeague îi spălă gura şi porniră mai departe.

Era o zi splendidă. Dintr-o margine într-alta a zării se arcuia o vastă boltă albastră, albindu-se pe măsură ce cobora înspre pămînt. Mile după mile spre est şi sud-est se desfăşura deşertul, alb, gol, neospitalier, palpitînd şi vibrînd în soare, nepătat nici măcar de o piatră sau de un ciot de cactus. In depărtare, întinderea prindea tot felul de culori, roz, purpuriu şi portocaliu deschis. Spre vest se ridica Panamint Range, presărat cu tufe răsleţe, cenuşii, de salvie ; aici, pămîntul şi nisipul era galben, ocru, şi de un roşu intens, iar gropile şi canioanele apăreau tivite cu umbre de un albastru intens. Părea ciudat ca o astfel de ariditate să poată radia o asemenea gamă de culori, dar nimic nu putea întrece în frumuseţe roşul profund al rîpelor abrupte şi al crestelor brăzdate de umbre

purpurii, proiectîndu-se violent pe albul de un albastru pal al orizontului.

Pe la nouă, soarele era sus pe cer. Căldura devenea insuportabilă, aerul greu, irespirabil. McTeague sufla greu, gîfîind, şi-şi ştergea broboanele de sudoare de pe frunte, de pe obraji, de pe gît. Fiecare milimetru, şi fiecare por al pielii îl furnica şi îl înţepa sub biciul nemilos al razelor de soare.

„Dacă se încălzeşte şi mai mult," murmură el, răsuflînd lung, „dacă se încălzeşte şi mai mult, eu... eu... nu ştiu..." Clătină din cap şi-şi şterse transpiraţia de pe pleoape, de unde i se prelingea ca nişte lacrimi.

Soarele se ridica pe cer ; ceas de ceas, căldura se înteţea. Nisipul uscat, fierbinte, se spărgea în nenumăraţi fulgi mici sub picioarele dentistului. Rămurelele de sal vie pocneau ca nişte stamine fragile, cînd trecea printre ele. Se făcea tot mai oald. La unsprezece, pămîntul era ca suprafaţa unui furnal; respirînd aerul, McTeague îl simţea fierbinte pe buze şi în cerul gurii. Soarele era un disc de alamă topită în albastrul prăjit al cerului. McTeague îşi scoase cămaşa de lînă, îşi deschise flanela de sub ea, le- gîndu-şi în jurul gîtului o batistă.

„Doamne !" exclamă el. Nu mi-am închipuit niciodată că poate exista o asemenea căldură.*[1]

Căldura creştea constant, tot mai cumplit; toate obiectele îndepărtate tremurau şi pîlpîiau. La amiază, apăru un miraj pe munţii dinspre nord-vest. McTeague opri catîrul, şi bău din apa clocită din ploscă, umezind şi sacii care' îmbrăcau colivia canarului. îndată ce se opri din mers şi zgomotul măcinat al paşilor săi încetă, liniştea, imensă, incomensurabilă îl învălui din toate părţile, ca un flux nemărginit. Din tot peisajul acela gigantic, din toată acea întindere colosală de nisip, nu se ridica nici măcar un sunet. Nu foşnea nici o ramură, nu zumzăia nici o insectă, în toată acea uriaşă pustietate nu se auzea nici un ţipăt sau chemare,

de pasăre sau de fiară. Totul era îndepărtat cît reuşea să vadă cu ochiul, spre nord, spre sud, spre est, sau vest, totul zăcea inert, absolut tăcut şi nemişcat, sub biciuirea neîndurătoare a soarelui de amiază. Chiar şi umbrele piereau, ascunzîndu-se sub tufele de salvie, retră- gîndu-se în ungherele şi crăpăturile cele mai îndepărtate ale canioanelor din munţi. Toată lumea era o strălucire orbitoare, mută şi nemişcată. „Dacă se mai înteţeşte căldura asta[44], murmură iar dentistul, mişcîndu-şi capul dintr-o parte într-alta, „dacă se mai înteţeşte căldura asta, nu ştiu ce-o să mă fac.[44]

Căldura creştea constant. La ora trei era chiar mai cumplită decît fusese la amiază.

„N-are de gînd să se domolească niciodată[44] mormăi dentistul, ridicîndu-şi ochii spre cerul de alamă fierbinte, albastră. Şi chiar în clipa aceea, tăcerea fu străpunsă brusc de un zgomot ascuţit ce părea să vină din toate părţile deodată. încetă ; apoi, cînd McTeague mai făcu un pas înainte, se auzi din nou, mai ascuţit, şi mai aproape, un sunet prelung şi hidos, care făcu să se oprească şi om şi catîr.

„Ştiu ce-i asta", exclamă dentistul. Ochii săi cercetau febril pămîntul, pînă ce văzu ceea ce se aşteptase să vadă — colacul mic, rotund, capul în formă de trifoi, pendulînd uşor, şi coada ridicată şi agitată, cu zornăitul ei vibrant.

Timp de treizeci de secunde, om şi şarpe rămăseseră ne- mişcaţi, privindu-se în ochi. Apoi, şarpele se descolăci şi ţîşni într-un tufiş de salvie. McTeague răsuflă adînc, şi cuprinse iar cu privirea imensitatea tremurătoare de nisip şi săruri alcaline.

„Dumnezeule bun ! Ce meleaguri !“ exclamă el. Dar îndemnîndu-şi catîrul să pornească, vocea-i tremura.

Pe măsură ce se scurgeau orele după-amiezii, căldura devenea tot mai cumplită şi mai nemiloasă. La patru, McTeague se opri din nou. Sudoarea îi ţîşnea din toţi porii, dar asta nu-i aducea nici o

uşurare. Urechile catîrului erau pleoştite, iar limba-i atîrna afară din gură. Urmele de vite păreau să se adune spre un punct comun ; probabil că în apropiere era vreo scobitură de apă.

„Va trebui să mă opresc undeva," murmură dentistul. „Nu sînt făcut să călătoresc pe o asemenea arşiţă."

Mînă catîrul într-unul din canioanele mai mari şi se opri la umbra unei grămezi de piatră roşie. După îndelungi căutări, găsi puţină apă, caldă şi sălcie, pe fundul unei gropi cu noroi crăpat de soare ; era ceva mai multă decît îi trebuia ca să-şi adape catîrul şi să-şi umple plosca. Se aşează, scoţînd şaua de pe catîr, şi dîndu-i drumul să-şi găsească ceva de mîncare. Cîteva ore mai tîrziu, soarele apuse într-o aureolă fără nori, roşu şi auriu, iar căldura deveni treptat mai puţin insuportabilă. McTeague îşi pregăti cina, cafea şi slănină, şi urmări amurgul coborînd, îmbătîndu-se de splendida răcoare a serii. Întinzîndu-şi păturile pe jos, hotărî ca de-aci înainte să nu mai călătorească decît noaptea, ziua stînd la adăpost în umbra ca- nioanelor. Era epuizat de îngrozitorul marş al zilei. Niciodată în viaţă nu-i păruse somnul mai dulce ca acum.~

Dar, deodată, fu iarăşi treaz, cu simţurile-i surmenate în alertă.

„Ce-a fost asta ?" murmură el. „Mi s-a părut că aud ceva... că văd ceva.**

Se ridică în picioare, apucînd Winchester-ul. în jur se întindea, tăcut, pustiul. Nu se auzea nimic, în afara respiraţiei sale ; pe faţa deşertului nu se mişca nici un fir de nisip. McTeague se uită furişat şi repede într-o parte şi într-alta, cu dinţii strînşi, cu ochii ieşindu-i din orbite. Şi iar simţi ca nişte pinteni în coaste, şi iar o mînă nevăzută îl mîna spre est. După atîtea mile străbătute în acea zi groaznică de fugă, nu i se părea că stă întru nimic mai bine decît în clipa în care pornise. Ba, poate, chiar mai rău, fiindcă niciodată nu fusese instinctul acela misterios mai insistent ca acum ; niciodată nu fusese impulsul spre o fugă precipitată mai puternic ; niciodată n-a muşcat pintenul mai adînc.

Fiecare nerv din trupul său ţipa după odihnă ; şi totuşi, toate instinctele îi erau vii şi treze, îmboldindu-1 să plece, să se grăbească.

„Dar ce e ? Ce e ?“ strigă el printre dinţi. „N-o să pot să scap o dată de tine ? N-o să mă eliberez o dată de tine ? N-o să mai ţină tot aşa. Arată-te. Hai să ne înfruntăm pe faţă. Haide. Nu mi-e frică, dacă te arăţi ; dar nu te juca de-a-v-aţi ascunselea.“ Deodată, începu să ţipe într-o frenezie a exasperării : „Să te ia dracu ! Vino-ncoace, nu vrei ? Vino, şi-o să vedem !“ Carabina o avea la umăr, urmărind tufă după tufă, piatră după piatră, ochind spre fiecare umbră mai deasă. Pe neaşteptate, involuntar, degetul arătător se contractă, şi carabina urlă şi scoase flăcări. Canioanele vuiră, îi întoarseră ecoul, aruncîndu-1 pînă departe, peste deşert, într-un val tot mai larg şi repetat de vuiete. McTeague cobori repede carabina, cu o exclamaţie de descurajare.

„Tîmpitule !“ îşi zise sieşi. „Tîmpitule. Ai făcut-o. Putea s-o audă de la cîteva mile. Ai făcut-o !“

Rămase ascultînd cu atenţie, cu puşca fumegînd în mînă. Se stinse şi ultimul ecou. Fumul dispăru, tăcerea imensă se închise peste ecourile carabinei, cum se închide oceanul peste dîra unui vas. Nimic nu se clintea ; totuşi, McTeague zvîcni în mişcări repezi, răsucindu-şi păturile, înşeuînd catîrul, strîngînd din nou echipamentul. Din cînd în cînd, mormăia :

„Haide, repede; repede. Tîmpitule, ai făcut-o. Putea s-o audă de la câteva mile. Haide, repede. Ei nu-s prea departe acum.“ Vrînd să încarce la loc carabina, văzu că magazia era goală. Se bătu cu palmele pe lături, pipăind întîi într-un buzunar, apoi într-altul. Uitase să-şi iar cartuşe de rezervă ! McTeague înjură în şoaptă, arun- cînd carabina. De acum înainte avea să fie neînarmat.

în groapa lîngă care poposise, se mai adunase puţină apă. Adăpă pentru ultima oară catîrul şi udă sacii din jurul coliviei. Pe urmă porni din nou.

Dar de data asta se petrecu o schimbare în traseul fugii lui McTeague. Pînă acum, se aţinuse spre sud, urmînd îndeaproape poalele munţilor, acum se întoarse şi porni în unghi drept, lăsînd versantul muntelui în spatele paşilor săi grăbiţi; tufele de salvie se răriră şi în cele din urmă dispărură ; nisipul făcu loc unei pulberi fine, albe ca zăpada ; şi la un ceas după ce-şi descărcase carabina, sub copitele catîrului pocneau şi pîrîiau fulgii de alcălii răscopţi din Valea Morţii.

Urmărit şi hăituit cum i se părea că este, de la un loc la altul de popas, McTeague se hotărâse deodată să facă un ultim efort să se descotorosească de vrăjmaşul care părea că se atîrnase de călcîiele lui. Avea să intre de-a dreptul în cumplita sălbăticie în care pînă şi fiarele se temeau să pătrundă. O să traverseze repede Valea Morţii şi o să aştearnă între el şi urmăritor nemărginirea aceea aridă.

„N-o să-ndrăzneşti să mă mai urmăreşti şi-acum“, mormăi el, păşind grăbit. „Să te vedem venind aici după mine.“

Continua să meargă repede, cu iuţeală, îndemnînd catîrul la un pas istovitor. Spre ora patru, cerul din faţa lui începu să prindă o culoare trandafirie şi aurie. McTeague se opri şi mîncă, după care porni mai departe. Zorile ardeau şi luminau ca într-o căldare încinsă, iar soarele răsări — un imens cărbune roşu-aprins plutind în flăcări. Trecu o oră, apoi încă una, şi încă una. Era în jurul orei nouă. Dentistul se mai opri o dată, şi rămase gîfîind şi răsuflînd greu, cu braţele atîrnîndu-i, cu ochii clipind, în timp ce se uita în jur.

Departe în spate, munţii Panamint nu mai erau decît nişte deluşoare albastre la orizont. In faţă, şi de fiecare parte, spre nord, spre est şi spre sud, se întindea aceeaşi pustietate. Milă după milă, continua aceeaşi întindere de colb alcalin alb, orbitor, ca un sul incomensurabil desfăşurat de la un orizont la celălalt, nici o tufă, nici o ramură nu înviora monotonia aceea groaznică. Pînă şi nisipul

din deşert ar fi fost, aici, o privelişte binevenită ; un singur ciot de salvie ar fi fascinat ochiul ; dar era mai rău decît deşertul. Era cumplit, căuşul acesta alcalin odios, acest fund de lac preistoric întinzîndu-se atît de adînc sub nivelul oceanului. Munţii din Placer County s-au arătat indiferenţi faţă de om ; dar această groaznică depresiune de pulbere 'alcalină i-a fost pe faţă şi fără rezerve duşmănoasă, pornită împotrivă-i.

McTeague găsise că arşiţa de la poalele munţilor Panamint fusese groaznică ; aici, în Valea Morţii, ea deveni o oroare. Nu mai era nici o umbră, în afară de a lui. Era prăjit şi ars din cap pînă-n picioare. I se părea că durerea pe care o resimţea trupul său torturat nu ar fi fost cu nimic mai ascuţită nici dacă ar fi fost jupuit.

„Se face mult mai cald,[11] murmură el, în timp ce sudoarea îi picura din părul des şi din mustaţă. „Dacă se mai încălzeşte mult, nu ştiu ce-am să fac." Ii era sete, şi bău puţin din ploscă. „Nu mai am prea multă apă," mormăi, scuturînd plosca. „Trebuie să ies cît mai repede din locurile astea, neapărat/[1]

Pe la ora unsprezece, arşiţa crescuse în aşa măsură încît McTeague putea simţi fierbinţeala solului trecîndu-i prin tălpile pantofilor, arzînd şi opărindu-i carnea. Fiecare pas pe care-1 făcea stîmea nori de praf fin alcalin, săraţi şi înecăcioşi, care-1 sufocau şi-l făceau să tuşească şi să strănute.

— Dumnezeule, ce locuri ! exclamă dentistul.

O oră mai tîrziu, catîrul se opri şi se trînti la pămînt, cu flăcile larg deschise şi urechile pleoştite cu totul. McTeague îi spălă botul cu o mină de apă, şi umezi pentru a doua oară de la răsăritul soarelui învelitoarea coliviei. Aerul tremura şi pîlpîia ca sala cazanelor unui vapor. Soarele, mic şi chircit, înota topit, deasupra capului.

„Nu mai pot,'- zise în cele din urmă McTeague. „Trebuie să mă opresc şi să-mi caut umbră într-un fel.

Catîrul era ghemuit pe pămînt, gîfîind repede, cu ochii pe jumătate închişi. Dentistul îi scoase şaua şi, desfăşu- rînd pătura, o întinse cît putu mai bine între el şi soare. Aplecîndu-se să se tîrască sub ea, palma îi atinse pămîn- tul. Şi-o retrase repede, cu un geamăt de durere. Suprafaţa solului era încinsă ca un cuptor ; trebui să sape un şănţuleţ înainte de a îndrăzni să se aşeze.

Încet-încet, dentistul începu să moţăie. Cu o noapte înainte dormise puţin sau aproape de loc, iar graba cu care fugise sub soarele arzător îl epuizase. Dar nu putea să se odihnească ; între somn şi trezie, prin minte îi galopau tot soiul de imagini îngrijorătoare. Se făcea că era din nou în Panamint Hills, împreună cu Cribbens. Tr^mai descoperiseră mina şi se întorceau spre tabără. McTeague se vedea ca şi cum ar fi fost alt om, trecînd cu paşi mari peste nisip şi peste tufele de salvie. Se văzu deodată nprin- du-se şi rotindu-se brusc, privind în spate, bănuitor. în spatele lui era ceva ; ceva ce-1 urma. Privi peste umărul acestui celălalt McTeague şi văzu, mai departe, jos în semiobscuritatea unui canion, ceva întunecat, tîrîndu-se pe pămînt, o figură cenuşie, neclară, om sau animal, nu ştia prea bine. Apoi mai văzu unul şi încă unul; apoi încă unul. îl urmăreau cîteva obiecte negre, tîrîtoare, tîrîndu-se din tufă în tufă, convergînd toate spre el. „Aceia“ erau pe urmele lui, îl înconjurau tot mai strîns, le putea atinge cu mîna, erau la picioarele — erau la beregata lui.

McTeague sări în sus strigînd, răvăşind pătura. Nu se vedea nimic. Pe mile întregi în jur, solul alcalin era pustiu, tremurînd şi pîlpîind sub focul potopitor al soarelui de după-amiază.

Dar pintenul acela i se înfipse iar în trup, îmboldin- du-1 să plece mai departe. Nu era loc nici pentru odihnă, nici pentru întoarcere, nici pentru oprire. Repede, repede, înainte. Animalul din el, care dormea la suprafaţă, era viu şi alarmat, tîrîndu-1 după el, să plece. Un instinct căruia nimic nu i se putea opune. Fiara simţea vrăjmaşui,

mirosea urmăritorii, zbiera, lupta, se zvîrcolea, fără a putea fi contrazisă.

„Nu pot să merg mai departe," gemu McTeague, scru- tînd orizontul din spatele său, „sînt frînt. Rupt de oboseală. N-am dormit de loc de două nopţi." Dar cu toaie astea, se ridică iar, înşeuă catîrul, care nu era chiar atît de vlăguit ca el, şi se urni mai departe încă o dată, peste solul arzător, sub soarele ce pîrjolea.

Din clipa asta, teama nu l-a mai părăsit de loc, pintenul n-a mai încetat să-1 îmboldească, instinctul care-1 împingea să meargă n-a mai amuţit de loc ; fie că se grăbea, fie că stătea — era acelaş lucru. Mergea înainte, drept înainte, urmărind orizontul ce se retrăgea mereu, flagelat de arşiţă, torturat de sete, opintindu-se, privind pe furi? în spate, iar eîteodată întinzînd mîna înainte, cu degetele încovoiate, parcă vrînd s-apuce orizontul, care zbura mereu din faţa lui.

A treia zi a fugii lui McTeague, soarele apuse iar, se lăsă noaptea, stelele ardeau stins în purpura rece şi întunecată a cerului. Gigantica depresiune albă, alcalină strălucea parcă acoperită de zăpadă. McTeague, acum afundat departe în deşert, înainta cu îndîrjire, opintindu-se cu paşi uriaşi. Forţa-i enormă îi permitea să perse**vereze** neobosit. Posomorit, cu maxilarele uriaşe încleştate, înainta mereu. La miezul nopţii se opri.

„Şi-acum", mîrîi el, cu o anume sfidare disperată, ca şi cînd se aştepta să fie auzit, „şi-acum o să mă aştern jos **şi** o să dorm. Fie că vii, fie că nu."

îndepărtă stratul alcalin fierbinte, îşi desfăşură pătu'a şi dormi pînă a doua zi, cînd îl trezi căldura. Apa i se împuţinase atît de mult, încît nu mai îndrăzni să-şi facă şi cafea, şî dejună lipsindu-se de ea. îşi continuă drumul pînă **la** ora zece, apoi poposi din nou în umbra uneia din **rarele** grămezi de stînci, şi „zăcu" în timpul arşiţei zilei. La ora cinci, mărşăluia din nou.

îşi continuă drumul cea mai mare parte a nopţii, oprin - du-se numai o dată, spre ora trei dimineaţă, ca să-şi adape catîrul din ploscă. Şi iar ziua roşie-

ncinsă ardea deasupra orizontului. Chiar şi la ora şase, aerul era fierbinte.

„Azi pare să fie mai rău ca oricînd[44], gemu el. „Ce n-aş da să mai găsesc vreo stîncă sub care să mă adăpostesc. Oare n-o să ies niciodată din regiunea asta ?“

Nu apărea nici o schimbare în conformaţia deşertului. Mereu aceleaşi mile incomensurabile de sol alcalin alb- încins, întinzîndu-se la nesfîrşit spre orizont, din toate părţile. Ici — colo, suprafaţa netedă a deşertului se spărgea şi se ridica în lungi movile joase, de pe vîrful cărora McTeague putea să vadă mile întregi din cumplita-i pustietate. Nu se zărea nici o umbră. Nici o stîncă, nici o piatră nu tulbura monotonia deşertului. Iar şi iar se urca dentistul pe micile denivelări, uitîndu-se şi căutînd un loc de popas, umbrindu-şi ochii de sticlirea nisipului şi a cerului.

Se urni mai departe, apoi se opri în scobitura unei surpări a solului, hotărînd să se odihnească puţin acolo.

Deodată, auzi un strigăt :

— Sus mîinile. La naiba, am pus laba pe tine !

McTeague privi în sus.

Era Marcus.

Capitolul 22

După o lună de la plecarea din San Francisco, Marcus „preluase[14] o fermă de vite în Valea Panamint, împreună **cu un** englez, o cunoştinţă de-a domnului Sieppe.. Sediul îl avea într-un loc numit Modoc, în extremitatea de jos a văii, cam la cincizeci de mile la sud de Keeler.

Ducea o viaţă de cowboy. îşi realizase întru totul mai vechea viziune despre sine, purtînd cizme, sombrero şi pistol, petrecîndu-şi zilele în şa, iar cea

mai mare parte din **nopţi la** mesele de pocher ale cîrciumii din Modoc. Spre suprema-i satisfacţie, fusese implicat şi într-o răfuială cu pistoale, în legătură cu nişte vite disputate, urmarea fiind că îi lipseau acum două degete de la mîna stingă.

Noutăţile din lumea exterioară ajungeau încet în Valea Panamint, iar telegraful nu fusese instalat dincolo de Keeler. Cînd şi cînd, cîte un ziar local din Independence, cel mai apropiat oraş mare, îşi făcea drum spre taberele de vite din munţi, şi uneori, una din ediţiile de duminică a unei reviste din Sacramento, veche de cîteva săptămîni, era trecută din mînă-n mînă. Marcus nu mai auzise nimic de familia Sieppe. Cît despre San Francisco, acesta era la fel de departe de el ca Londra sau Viena.

într-o zi, cam la două săptămîni după fuga lui McTeague din San Francisco., Marcus văzu un grup de oameni adunaţi în jurul unui afiş. Se oferea o recompensă pentru arestarea şi predarea unui ucigaş. Crima fusese comisă la San Francisco, dar cel căutat fusese urmărit pînă în zona de vest a comitatului Inyo, şi se credea că în acel moment se ascunde fie în Pinto, fie în Panamint Hills, în apropiere de Keeler. >

Marcus sosi în Keeler în după-amiaza aceleiaşi zile. La o jumătate de milă de oraş, calul său căzu şi muri de oboseală. Marcus nu se opri nici măcar ca să-i ia şaua. Sosi în barul hotelului din Keeler tocmai după ce patrula de urmărire fusese completată. Şeriful, care sosise în dimineaţa aceea din Independence, la început îi refuzase oferta. Avea ?i destui oameni — de fapt prea mulţi. Regiunea pe care urmau s-o străbată era vitregă, şi era greu să găsească apă pentru atîţia oameni şi cai.

— Dar nici unu' din oamenii 'neavoastră nu l-a' văzut vreodată, vociferă Marcus, tremurînd de emoţie şi mînie. Tlu-1 cunosc bine. 'L pot arăta dintr-un milion. Pot să-1 identific, da — voi nu. Şi eu am cunoscut-o... am cunos- cut-o... sfinte

Doamnei am cunoscut-o pe fata aia... pe soţia lui... din Frisco. E o verişoară de-a mea, este... a fost... cîndva mă gîndisem că... Problema e o chestiune personală de-a mea... şi banii cu care a întins-o, cei cinci mii de 'dolari, îmi aparţin mie, de drept. Oh, nu-i nimic, o să merg, totuşi. Auzi ? urlă el, cu pumnii ridicaţi, o să merg, totuşi, ascultă ce-ţi spun. Nu sînteţi destul de *groz*avi nici unul ca să mă împiedicaţi. Să vedem care încearcă să mă împiedice ? Să vedem, oricare din voi doi.

Umplea barul cu hărmălaia lui.

•— Pentru Dumnezeu, vino şi tu, atunci, zise şeriful.

Patrula plecă din Keeler în aceeaşi noapte. Patronul magazinului mixt, de la care Marcus împrumutase un al doilea cal, îi informase că Cribbens şi însoţitorul său, a căror descriere coincidea exact cu acela din anunţul de recompensă, se aprovizionaseră de la el, urmînd să prospecteze în Panamint Hills. Patrula îi urmări pînă la locul celui dintîi popas al lor, în capătul văii. Era o treabă uşoară. Era destul să întrebi călăreţii întîlniţi în cale dacă n-au observat trecînd pe-acolo doi bărbaţi, din care unul căra o colivie de păsări.

Dincolo de acest prim popas, urmele se pierdură şi rătăciră o săptămînă într-o căutare inutilă în jurul minei din Gold Gulch, încotro se părea că plecaseră cei doi. Apoi, un vînzător ambulant, al cărui traseu cuprindea şi Gold Gulch, aduse vestea despre o senzaţională descoperire a unui zăcămînt de cuart conţjnînd aur, la vreo zece mile spre sud, pe versantul vestic al lanţului muntos. Descoperirea fusese făcută de doi bărbaţi din Keeler, spusese vînzătorul ambulant, adăugind curiosul amănunt că unul din ei ducea cu el un canar într-o colivie.

Patrula dădu de tabăra lui Cribbens la trei zile după neprevăzuta dispariţie a tovarăşului acestuia. Omul lor zburase, dar urmele înguste ale copitelor unui catîr, combinate cu cele ale bocancilor imenşi, cu ţinte, puteau fi urmărite cu uşurinţă pe nisip. Se ţinură neabătut de urme pînă la punctul unde, în

loc să se îndrepte spre sud, acestea deviau spre răsărit. Oamenilor nu le venea să creadă.

— E împotriva raţiunii, exclamă şeriful. Ce naiba e în capul lui ? Asta mă depăşeşte. S-o ia de-a dreptul prin Valea Morţii, în acest sezon al anului !

Nu-şi putea crede ochilor.

— Vrea s-ajungă, fără-ndoială, la Gold Mountain, în Armagosa.

Oamenii conchiseră că presupunerea era adevărată. Era unica localitate locuită în acea direcţie. începu o discuţie cu privire la traseul ce trebuia urmat mai departe.

— Nu văd cum am putea merge în groapa asta pustie, opt oameni, cu cai cu tot, declară şeriful. Nici un singur om nu-şi poate lua destulă apă care să-i ajungă lui şi calului — ce să mai vorbim de *opt.* Nu, domnule. Nici patru n-ar puteai Nici trei. Trebuie să înconjurăm şi să-i ieşim înainte pe partea cealaltă, la Gold Mountain. Asta avea de făcut. Şi, fireşte, să călărim ca nişte diavoli.

Dar Marcus protestă vociferînd zicînd că n-avea rost să părăsească urmele, acum cînd le-au găsit. Argumentă că nu erau decît cu o zi şi jumătate în urma lui. Era exclusă orice posibilitate de a-i pierde urma — perfect distinctă în pulberea albă, ca în zăpadă. S-ar putea năpusti în interiorul văii, să pună mîna pe criminal, şi să revină mult mai înainte de a li se termina apa. El, unul, nu o să abandoneze urmărirea, acum cînd erau atît de aproape de el. în graba plecării din Keeler, şeriful neglijase să-i ceară să depună jurămîntul. Aşa că nu era sub ordinele nimănui. Avea să procedeze cum îl tăia pe el capul.

— Dă-i drumul, atunci, nebun blestemat, răspunse şeriful. Noi o să înconjurăm, totuşi, Valea Morţii. Foarte probabil că o s-ajungă la Gold Mountain înainte ca dumneata să străbaţi jumătate din drum. Dar dacă-1 prinzi, uite — îi aruncă lui Marcus o pereche de cătuşe — pu- ne-i-le şi adă-1 înapoi la Keeler.

La două zile după ce se despărţise de patrulă, şi se afla departe în deşert, calul lui Marcus era complet epuizat. în furia nerăbdării, urmărise nebuneşte urmele, şi în dimineaţa zilei a treia, descoperi că animalul nu se mai putea mişca. încheieturile picioarelor îi păreau împiedicate, ţepene. Mai făcu cîţiva paşi, poticnindu-se apoi căzu, cu un geamăt jalnic. Era năruit.

Marcus simţea că este foarte aproape de McTeague. Cenuşa de la ultimul popas al acestuia încă mai fumega. Marcus luă provizii de hrană şi apă, cît putea duce, şi porni în grabă, mai departe. Dar McTeague era mult mai departe decît îşi închipuise el, şi în seara celei dea treia zile în deşert, Marcus, înnebunit de sete, bău ultima gură de apă şi aruncă plosca goală.

„Dacă nici el n-are apă“, îşi spuse, mergînd mai departe, „dacă nici el n-are apă, la dracu, am păţit-o. Da, într-adevăr“.

La strigătul lui Marcus, McTeague se uită în jur. în prima clipă nu văzu pe nimeni. Lumina orbitoare a albului alcalin era pură, neştirbită. Apoi, ochii ce i se rostogoleau în orbite i se oprise pe un cap şi un umăr care se înălţau peste creasta moviliţei de pămînt, drept în faţa lui. Era un bărbat, întins pe bv-xtă, îndrepUnd spre el un revolver. Cîteva secunde, McTeague se uită la el prosteşte, consternat, năuc, deocamdată fără să fie în stare să gîndească ceva precis. Apoi observă că omul aducea întru totul cu Marcus Schouler. *Era* Marcus Schouler. Cum dracu reuşise Marcus Schouler să ajungă în deşertul ăsta? Ce voia cu pistolul îndreptat spre el ? Mai bine şi-ar vedea de treabă, sau dacă nu o să-i zboare pistolul cît colo. Apoi, gîndurile i se limpeziră, cu o rapiditate născută din sentimentul viu al primejdiei. în fine, apăruse

duşmanul care-1 urmărise pe care-1 simţise tot timpul pe urmele lui. în sfîrşit se arătase, după toate acele zile în care se ascunsese. McTeague răsuflă uşurat. Avea să-i arate el ! Trebuiau să rezolve o dată totul, acolo ! Carabina lui ! Ah, o aruncase de mult. Era neputincios. Marcus îi ordonase să ridice mîinile. Dacă n-o făcea, Marcus avea să-1 omoare. Pusese mîna pe el. McTeague se zgîia, aruncînd priviri cumplite la pistolul din faţa lui. Nu se mişca.

— Sus mîinile ! zbieră Marcus a doua oară. Număr pînă la trei. Unu, doi...

Instinctiv, McTeague îşi ridică mîinile deasupra caDului.

Marcus se ridică şi veni spre el, păşind peste creasta de pămînt.

— Ţine-le sus, strigă el. Dacă ie mişti o singură data, fii sigur că te omor.

Se apropie de McTeague şi—1 percheziţionă prin buzunare ; dar McTeague nu avea pistol ; nici măcar un cuţit de vînătoare.

— Ce-ai făcut cu banii, cu cei cinci mii de dolari ?

— Sînt pe catîr, răspunse McTeague, ursuz.

Marcus mormăi ceva şi aruncă o privire spre catîrul care stătea ceva mai încolo, fornăind, cu urechile-i lungi pleoştite.

— Acolo, pe cornul şeii, în sacu de canava ? întrebă Marcus.

— Da, acolo.

în ochii lui Marcus se ivi un licăr de satisfacţie, şi tnurmură în şoaptă :

— In sfîrşit, sînt ai mei.

Era prea copleşit, ca să mai ştie ce să facă. îl prinsese pe McTeague. Stătea, în fine, acolo, cu mîinile-i mari deasupra capului privindu-1 încurcat şi posomorit. Marcus îşi prinsese duşmanul, îl încolţise pe . pel pe care-1. căutau toţi oamenii legii de pe întinderea stştului. Ce să facă acum cu el ?

Nu-1 putea ţine aşa la infinit, cu mii-’ nile ridicate deasupra capului.

— Ai ceva apă ? întrebă el.

— E o ploscă cu apă, pe catîr.

Marcus se apropie de catîr şi făcu o mişcare ca să apuce căpăstrul. Catîrul necheză, îşi înălţă capul, şi se îndepărtă cîţiva metri, rotindu-şi ochii şi blegindu-şi urechile.

Marcus înjură mînios.

— A mat făcut o dată figura asta, explică McTeague, cu mîinile tot ridicate. A mîncat nişte buruieni otrăvitoare în munţi, înainte de a pleca.

Marcus şovăi un moment. în timp ce el prindea catîrul, McTeague putea fugi. Dar unde, pentru numele lui Dumnezeu ? Nici un şobolan nu se putea ascunde pe întinderea aceea scînteietoare ; şi apoi, toate proviziile lui McTeague, şi apa nepreţuită erau pe catîr. Marcus fugi după catîr, cu pistolul în mînă, strigînd şi bleste- mînd. Dar catîrul nu se lăsa prins. Parcă ar fi fost posedat; necheza, zvîrlea din copite şi galopa în cercuri largi, cu capul înălţat în sus, în aer.

— Haide, zbieră Marcus furios, întorcîndu-se spre McTeague. Hai ajută-mă să-1 prind. Trebuie să-1 prindem. Toată apa pe care o avem e pe şa.

McTeague se apropie.

— A mîncat nu-ş-ce buruiană otrăvitoare, repetă el. A mai luat-o razna o dată, înainte.

— Dacă-i dă prin cap să dispară şi s-o ia la goană...

Marcus nu termină. O teamă imensă, subită, păru să-i împresoare şi să-i cuprindă pe cei doi. O dată dusă apa, sfîrşitul lor nu era departe.

— O să-1 prindem, nici o grijă, zise dentistul. L-am mai prins o dată, înainte.

— O, cred c-o să-1 putem prinde, răspunse Marcus, încurajator.

Sentimentul duşmăniei dintre cei doi slăbise, în faţa pericolului comun. Marcus coborî trăgaciul

pistolului, pe care-1 vîrî la loc, în toc.

Catârul tropăia înainte, fornăind şi iscînd nori mari de pulbere. La fiecare pas, sacul de canava zornăia, iar colivia canarului, încă învelită în săculeţii de făină, se izbea de marginea şeii. Apoi, catîrul se opri, pufnind puternic pe nări.

— E nebun de-a binelea, spuse Marcus, gîfîind şi în- jurînd.

— Ar trebui să ne apropiem de el în linişte, observă McTeague.

— O să încerc să mă furişez, zise Marcus ; dacă ne apropiem amîndoi, o să-1 speriem. Tu rămîi aici.

Marcus înainta făcînd tot cîte un pas. Era la o lungime de braţ de căpăstru, cînd catîrul se smulse din loc' şi porni în galop.

Marcus ţopăia de furie, agitîndu-şi pumnii şi înjurînd cumplit. La vreo sută de paşi mai încolo, catîrul se opri şi începu să sufle şi să fornăie în colb, ca şi cînd ar fi căutat să mănînce. Apoi, fără nici un motiv, o porni din nou într-un trap hurducăit spre răsărit.

— Trebuie să mergem după el, exclamă Marcus, după ce se apropie McTeague. Nu se află pic de apă la mai puţin de şaptezeci de mile de aici.

Apoi începu o interminabilă urmărire. Milă după milă, sub arşiţa năprasnică a soarelui din deşert, cei doi fugiră după catîr, torturaţi de sete care devenea tot mai atroce, cu fiecare ceas ce trecea. Reuşiră de nenumărate ori aproape să atingă plosca cu apă, şi de fiecare dată animalul se smucea şi o lua la fugă. In cele din urmă, Marcus strigă :

— Nu are nici un rost, nu-1 putem prinde ; aşa o să ne prăpădim. Trebuie să forţăm lucrurile.

îşi scoase pistolul din toc, îl armă şi se furişă înainte.

— Fii atent, zise McTeague ; să nu tragi în ploscă.

După douăzeci de paşi, Marcus se opri, îşi odihni

mîna stingă şi trase.

— L-ai atins, strigă McTeague. Nu, e sus iar. Mai trage o dată. O să fugă iar.

Marcus fugi după catîr, trăgînd din fugă. Catîrul tî- rlndu-şi unul din picioarele dinainte, fugea poticnit, ne- chezînd şi fornăind. Marcus trase ultimul glonţ. Catîrul se prăbuşi în cap, apoi, rostogolindu-se pe-o parte, căzu pe ploscă ; aceasta se sparse, şi tot conţinutul se vărsă în nisip.

Marcus şi McTeague se apropiară în fugă, şi Marcus înşfăcă plosca turtită de sub animalul transpirat şi sîn- gerînd. Nu mai era nici o picătură de apă ! Marcus zvîrli plosca şi se ridică, uitîndu-se la McTeague. Urmă o pauză.

— Sîntem nişte oameni morţi, zise Marcus.

McTeague îşi întoarse capul de la el şi privi peste deşert. Pustiul îşi desfăşura haosul în toate direcţiile, ar- zînd şi strălucind în arşiţa după-amiezii. Nu era decît cerul de alamă şi albul lepros al pămîntului alcalin, mile după mile. Nimic altceva. Se aflau în inima Văii Morţii.

— Nici o picătură de apă, murmură McTeague ; nici o picătură de apă.

— Putem să bem sîngele catîrului, zise Marcus. Au mai făcut-o şi alţii pînă acuma. Dar... dar..., se uită în jos, la trupul tremurînd, însîngerat..., dar încă nu-s destul de însetat pentru asta.

— Care-i locul cel mai apropiat unde-am putea găsi • aipă ?

— La vreo şută de mile, sau mai mult, în spatele nostru, în Panamint Hills, răspunse Marcus. Am înnebuni cu mult înainte de-a ajunge acolo. Sîntem sfîrşiţi, îţi spun, *sfîrşiţi.* N-o să ajungem niciodată să ieşim de-aici.

— Sfîrşiţi ? murmură celălalt, privind în jur, timp. Sfîrşiţi, ăsta-i cuvîntul. Sfîrşiţi ? Da, cred că sîntem . sfîrşiţi.

— Ce-o să facem acuma ? exclamă Marcus, deodată, . după un timp.

— Păi, să... să pornim...

—încotro, aş vrea să ştiu ? Ce rost mai are să pornim ?

— Dar ce rost are să stăm aici ?

Se făcu tăcere.

— Doamne, ce? arşiţă, zise dentistul, după o vreme, ştergîndu-şi fruntea cu dosul palmei.

Marcus scrîşnea din dinţi.

— Sfîrşiţi, murmură el, sfîrşiţi.

— Niciodată nu mi-a fost atît de sete, continuă McTeague. Mi-e atît de uscată gura, că-mi aud limba fre- cîndu-se de cerul gurii.

— Ei bine, nu, putem să rămînem aici, zise, în fine, Marcus ; trebuie să pornim într-o direcţie. O să încercăm să mergem înapoi, deşi nu are nici un rost. E ceva ce să luăm de pe catîr ? Am putea...

Se opri brusc. Intr-o fracţiune de secundă, ochii celor doi osîndiţi se întîlniră, dat fiind că în minte le răsări simultan acelaş gînd. Sacul de canava, cu cei cinci mii de dolari mai era încă legat de cornul şeii 1

Marcus îşi descărcase pistolul în catîr şi, cu toate că mai avea centura de cartuşe, în acest moment era la fel de neînarmat ca McTeague.

— Cred că, începu McTeague făcînd un pas înainte, cred că, chiar dacă sîntem sfîrşiţi, eu o să-mi iau... o parte din bagaj.

— Stai, exclamă Marcus, cu o agresivitate crescîndă. Stai să vorbim puţin. Nu-i chiar atît de sigur cui... cui îi aparţin banii ăia.

— Ei bine, îmi aparţin mie, mîrîi dentistul.

Vechea duşmănie dintre cei doi, ura lor, se aprindea din nou.

— In orice caz, să nu încerci să-ţi încarci iar pistolul, strigă McTeague, fixîndu-1 pe Marcus cu ochii-i mici.

— Atunci, să nu te atingi de sac, zbieră celălalt: Eşti prizonierul meu, înţelegi ? O să faci aşa cum o să-ţi spun eu.

Marcus scoase cătuşele din buzunar, şi rămase

cu pistolul ridicat, ţinîindu-1 ca> pe-o măciucă.

— O dată: m-ai fraierit de banii ăştia, şi ţi-ai bătut joc de mine, dar acum e rîndul meu. Să nu te atingi de sac.

Alb de furie, Marctis bară drumul lui'McTeague. Acesta nu răspunse nimic. Ochii i se micşorară, devenind doar două puncte mici scînteietoare, iar palmele uriaşe se înnodară în pumni, tari ca nişte ciocane. Făcu un pas spre Marcus, apoi încă unul.

Deodată, cei doi se încleştară, iar în clipa următoare se rostogoleau, luptîndu-se pe pămîntul alb, fierbinte. McTeague îl îmbrînci' pe Marcus în spate, pînă ce acesta călcă, greşit şi se răsturnă peste trupul catîrului mort. Colivia se desprinse din şa, datorită violenţei căderii lor, iar săculeţii de făină se desfăcură. McTeague răsuci revolverul din mîna lui Marcus, şi-1 izbi cu el, orbeşte. Nori de pulbere albă, fină şi usturătoare, îi învăluiră pe cei doi, sufocîndu-i.

McTeague nu ştia cum şi-a omorît duşmanul. Observă doar că deodată Marcus: se linişti complet sub loviturile lui. Urmă apoi o ultimă zvîcnire. încheietura mîinii lui McTeague fu prinsă, ceva i se lipi de ea„ după care trupul de sub el se chirci, oftă prelung, şi rămase nemişcat.

In timp ce se ridica în picioare, McTeague îşi simţi mîna dreaptă reţinută şi trasă înapoi de ceva ce-i ţinea strîns încheietura. Privind în jos, văzu că Marcus, în acel ultim spasm, reuşise să-i fixeze cătuşa. Marcus murise, dar McTeague era ţintuit de cadavrul lui. în jur se întindea, imensă, vastă, interminabilă, Valea Morţii.

McTeague rămase privind prosteşte în jur, cînd spre orizontul din depărtare, cînd în pămint, cînd spre canarul aproape mort ce piuia slab în colivia-i mică, aurită.

Lector : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : VICTOR MAŞEK

Tiraj ***34 160 ex. Broşate. Coli tipar 19,5***

Tiparul executat sub comanda 20 859 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii% Piaţa Scînteli nr. 1, Bucureşti

— Republica Socialistă România